ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
ΔΑΝΙΗΛ

Η ΨΥΧΩΦΕΛΗΣ

Σχόλια σὲ θέματα τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ 2006

Η ΨΥΧΩΦΕΛΗΣ

Σχόλια σὲ θέματα
τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς

Σειρά: «Ἀναβαθμοί»: ἀριθμ. 1

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
ΔΑΝΙΗΛ

Η ΨΥΧΩΦΕΛΗΣ

Σχόλια σὲ θέματα τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ 2006

Η ΨΥΧΩΦΕΛΗΣ

Σχόλια σὲ θέματα
τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς

Κείμενα:
Μητροπολίτου Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ
Δανιήλ

Στοιχειοθεσία, Διακόσμησις,Ἐπιμέλεια Ἐκδόσεως:
Ἀδελφότης Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Ἰωάννου Προδρόμου Καρέα

Copyright: Ἱερὰ Μητρόπολις Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ.
Λεωφόρος Ὑμηττοῦ 47-51 - 161 21 Καισαριανή
Τηλ. 210 72.24.123
www.imkby.gr (e-mail) info@imkby.gr

ISBN: 960-88727-6-6

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος 9

Α΄ Πνευματικοὶ Ἀναβαθμοί 11

Β΄ Σχόλια στὰ Ἰδιόμελα τῶν Κατανυκτικῶν Ἑσπερινῶν 43

Γ΄ Ἡ Προσευχή μας 111

Δ΄ Θέματα πνευματικῆς ζωῆς 143

Ε΄ Ἐγκύκλιοι γιὰ τὴν εἴσβασί μας στήν περίοδο τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς 211

Πρόλογος

Ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλη Τεσσαρακοστὴ ἐξήρθη στὴν ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, ἐπειδὴ ἀποτελεῖ περίοδο προετοιμασίας τῶν πιστῶν γιὰ νὰ ἑορτάσουν τὴν ἀνάστασι τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὸ Πάσχα Κυρίου, τὸ Πάσχα ἡμῶν, τὴν κορυφαία ἑορτὴ καὶ πανήγυρι.

Γι' αὐτὴ τὴν πνευματικὴ προετοιμασία τῶν εὐλογημένων χριστιανῶν, τοῦ πληρώματος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς μας, ἑτοιμάσαμε αὐτὸ τὸν τόμο μὲ τὴν προσευχὴ νὰ τοὺς βοηθήσει νὰ ἀγωνισθοῦν πνευματικὰ καὶ καθαροὶ ἀπὸ τὴν ἁμαρτία νὰ συναντήσουν τὸν ἀναστάντα Κύριο «*χαίρετε φάσκοντα*» καὶ «*ζωὴν αἰώνιον χαριζόμενον*».

Ὁ ταπεινὸς Ἐπίσκοπος καὶ Μητροπολίτης
Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ Δανιήλ

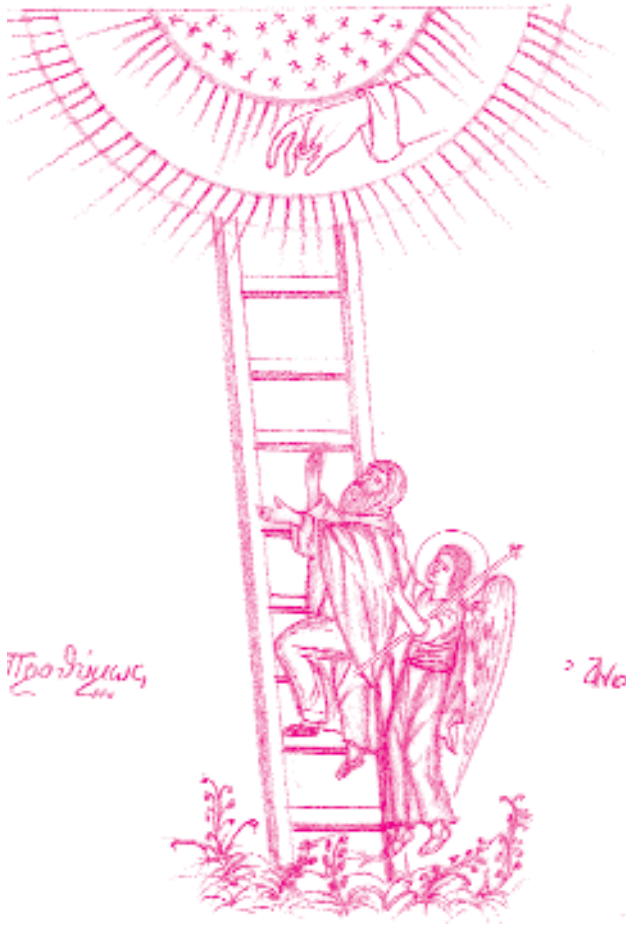
Ἔγραφα στὴν Καισαριανὴ τὴν 4η Φεβρουαρίου 2006.

Δέσποτα παντοκράτορ, ὁ πᾶσαν τὴν κτίσιν ἐν σοφίᾳ δημιουργήσας· ὁ διὰ τὴν ἄφατόν σου πρόνοιαν καὶ πολλὴν ἀγαθότητα ἀγαγὼν ἡμᾶς εἰς τὰς πανσέπτους ἡμέρας ταύτας, πρὸς καθαρισμὸν ψυχῶν καὶ σωμάτων, πρὸς ἐγκράτειαν παθῶν, πρὸς ἐλπίδα ἀναστάσεως· ὁ διὰ τασσαράκοντα ἡμερῶν πλάκας χειρίσας τὰ θεοχάρακτα γράμματα τῷ θεράποντί σου Μωσεῖ, παράσχου καὶ ἡμῖν, Ἀγαθέ, τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἀγωνίσασθαι, τὸν δρόμον τῆς νηστείας ἐκτελέσαι, τὴν πίστιν ἀδιαίρετον τηρῆσαι, τὰς κεφαλὰς τῶν ἀοράτων δρακόντων συνθλάσαι, νικητάς τε τῆς ἁμαρτίας ἀναφανῆναι καὶ ἀκατακρίτως φθάσαι προσκυνῆσαι καὶ τὴν ἁγίαν Ἀνάστασιν. Ὅτι ηὐλόγηται καὶ δεδόξασται τὸ πάντιμον καὶ μεγαλοπρεπὲς ὄνομά σου, τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων»[1].

1. Εὐχὴ Ὀπισθάμβωνος, Θείας Λειτουργίας Προηγιασμένων, μετὰ τὴν Θεία Μετάληψι.

Α΄

Πνευματικοὶ ’Αναβαθμοί

Προφήτης
Ἀναβαίνει

ΠΡΟΘΥΜΩΣ ΑΝΑΒΑΙΝΕ

Κατὰ τὴν περίοδο τῆς Ἁγίας Τεσσαρακοστῆς ὁ πιστὸς πορεύεται. Διαβαίνει καὶ μεταβαίνει ἀπὸ τὴν κατάστασι τῆς κατὰ σάρκα ζωῆς στὴν κατάστασι τῆς κατὰ πνεῦμα ζωῆς. Ἡ πορεία αὐτὴ εἶναι ἀνάβασις. Ἀναβαίνει πρὸς τὴν ἄνω Ἱερουσαλήμ. Πορεύεται πρὸς τὴν Βασιλεία τοῦ Πατρός. Στὴν ἀνάβασί του αὐτὴ ἔχει πρότυπό του τὸν ἱστορικὸ Ἰσραηλιτικὸ λαό. Ὅπως ὁ ἱστορικός Ἰσραὴλ ἔφυγε ἀπὸ τὴν χώρα τῆς Αἰγύπτου στὴν ὁποία ἦταν δοῦλος καὶ πορεύθηκε διὰ τῆς ἐρήμου στὴν χώρα τῆς ἐπαγγελίας, τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς υἱοθεσίας, ἔτσι καὶ ὁ πιστὸς κινεῖται. Φεύγει ἀπὸ τὴν ζωὴ τῆς δουλείας στὰ πάθη καὶ ζητεῖ τὴν πνευματική του ἐλευθερία μὲ τὴν ὑπακοή του στὸ θέλημα τοῦ Ἐπουρανίου Πατέρα.

Ὡς πνευματικὴ ἐλευθερία ἐννοεῖται αὐτὴ ἡ κατάστασις, ποὺ περιγράφεται ἀπὸ τὸν ἀπόστολο Παῦλο: *«Πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει· Πάντα μοι ἔξεστιν ἀλλ' οὐκ ἐγὼ ἐξουσιασθήσομαι ὑπό τινος»*[1]. Δηλαδή, ὅλα μοῦ ἐπιτρέπονται· ὅλα ὅμως δὲν εἶναι πρὸς τὸ συμφέρον. Ὅλα μοῦ ἐπιτρέπον-

ται, ἐγὼ ὅμως δὲν θὰ ἀφήσω τίποτα νὰ μὲ κυριεύσει.

Στὸ διδακτικὸ ὄγδοο κεφάλαιο τῆς πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολῆς ὁ Ἀπόστολος διαπιστώνει: *«Οἱ γὰρ κατὰ σάρκα ὄντες τὰ τῆς σαρκὸς φρονοῦσιν, οἱ δὲ κατὰ πνεῦμα τὰ τοῦ πνεύματος».*[2] Ὅσοι εὑρίσκονται κάτω ἀπὸ τὴν κυριαρχία τῆς σαρκός, δηλαδή τῆς ἁμαρτίας φρονοῦν (σκέπτονται, ἐπιθυμοῦν, πράττουν) ὅσα τοὺς ἐπιβάλλουν οἱ ἁμαρτίες. Ἀντίθετα ὅσοι ζοῦν κατὰ πνεῦμα, δηλαδὴ ὅπως θέλει ὁ Θεός, αὐτοὶ φρονοῦν (σκέπτονται, θέλουν καὶ πράττουν) ὅσα θέλει τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, δηλαδὴ ὁ Θεός.

Νὰ λοιπὸν ποιός εἶναι ὁ ἀγώνας γιὰ νὰ ἀνέβουμε ἀπὸ τὴν κατάστασι τῆς *«κατὰ σάρκα»* ζωῆς στὴν κατάστασι τῆς *«κατὰ πνεῦμα»* ζωῆς.

Ὅλα τὰ τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς σ' αὐτὸ συντελοῦν, μὲ τὴν συνέργεια ἀσφαλῶς καὶ βεβαίως τῆς θείας Χάριτος, Αὐτοῦ τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ μας.

Μὲ ποιό τρόπο θὰ ἀγωνιστοῦμε;

Α΄. Πρόθυμα

Ὁ πνευματικὸς ἀγώνας, ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἄσκησις, τὰ πνευματικὰ γυμνάσματα, ἡ προσπάθειά μας ἀπαιτεῖ νὰ γίνεται πρόθυμα. Μὲ προθυμία, μὲ σφοδρὴ καὶ δυνατὴ ἐπιθυμία, μὲ ὅλη τὴν δύναμι τῆς θελήσεως, μὲ χαρά.

Αὐτὰ σημαίνουν:

1. Α΄ Κορινθίους ς΄ 12.
2. Ρωμαίους η΄ 5.

❁ Ὅτι αὐτὸ ποὺ γίνεται μὲ βία καὶ καταναγκασμὸ ἀπὸ ἄλλους, ἀπὸ φόβο καὶ ἀπειλὴ δὲν ὠφελεῖ, ἀλλὰ μᾶλλον βλάπτει.

❁ Ὅτι προσευχόμαστε, γιατὶ τὸ ἐπιθυμοῦμε.

❁ Ὅτι νηστεύουμε, ἐπειδὴ τὸ θέλουμε.

❁ Ὅτι ἀσκούμεθα στὶς ἀρετές, γιατὶ ἀναγνωρίζουμε τὴν ἀξία τους.

❁ Ὅτι τηροῦμε τὶς ἐντολές, ἐπειδὴ συμφωνοῦμε μὲ αὐτές.

❁ Ὅτι μελετᾶμε τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ, ἐπειδὴ ἀναζητᾶμε τὴν ἀλήθεια.

❁ Καὶ πολλὰ ἄλλα.

Κι ὅλα τὰ πράττουμε εὐχαρίστως, χωρὶς γογγυσμούς, χωρὶς διαμαρτυρίες, χωρὶς νὰ πιεζόμαστε, ἀγωνιζόμαστε μὲ ὅλη τὴν δύναμι τῆς θελήσεως καὶ ὑπάρξεώς μας.

Β′. Μὲ πρόγραμμα

Ἡ πνευματικὴ ζωὴ ἀπαιτεῖ πρόγραμμα καὶ συγκεκριμένες πνευματικὲς ἀσκήσεις. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἐπισημαίνει στοὺς ἀγωνιστὲς τοῦ χριστιανικοῦ στίβου: Γιὰ νὰ στεφανωθεῖ κάποιος πρέπει νὰ ἀγωνισθεῖ σύμφωνα μὲ τοὺς νόμους τῆς ἀθλήσεως. *«ἐὰν δὲ καὶ ἀθλῇ τις, οὐ στεφανοῦται, ἐὰν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ»*[3].

Οἱ κανόνες τῆς πνευματικῆς ἀσκήσεως εἶναι γνωστοὶ σ’ ὅσους ἀγωνίζονται τὸν ὡραῖο καὶ καλὸ ἀγώνα.

3. Β′ Τιμόθεον β′ 5.

Γ΄. Μὲ τὴν καθοδήγησι ἔμπειρου πνευματικοῦ πατέρα

Χωρὶς τὸν ἔμπειρο πνευματικὸ πατέρα ὁ ἀγώνας γιὰ τὴν πνευματικὴ ἐλευθερία καὶ τὴν ἀνάστασι εἶναι ἀμφίβολος καὶ δυσχερέστατος, λόγῳ τῶν παγίδων τοῦ ἐχθροῦ καὶ πολλῶν ἄλλων αἰτιῶν.

Δ΄. Πῶς ἀρχίζουμε

Μὲ αὐτοέλεγχο. Μὲ αὐτοκριτική.

Στρεφόμεθα πρὸς τὰ ἔσω τῆς ὑπάρξεώς μας, τῆς ψυχῆς μας, καὶ ρίχνουμε μιὰ διερευνητικὴ ματιὰ στὴν ἐσωτερικὴ κατάστασί μας.

Γιὰ νὰ τὸ ἐπιτύχουμε χρειαζόμαστε ἡσυχία καὶ περισυλλογή, συγχρόνως καὶ τὸ φῶς τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἁγίου θελήματός Του. Στὴν ἡσυχία, χωρὶς περισπασμοὺς καὶ θορύβους ἐξετάζουμε τὴν ζωή μας μὲ κριτήριο τὸν νόμο τοῦ Θεοῦ.

Ρωτᾶμε τὸν ἑαυτό μας. Τί ζητεῖ ἀπὸ ἐμένα ὁ Θεὸς Πατέρας μου; Ζῶ ὅπως θέλει ὁ Θεὸς Πατέρας μου; Ἀπὸ τὶς ἀπαντήσεις, θὰ καταλάβουμε σὲ ποιὰ πνευματικὴ κατάστασι εὑρισκόμαστε.

Ε΄. Μελέτη τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ προσευχή

Στὴν συνέχεια χρειαζόμαστε μελέτη τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ γιὰ νὰ καθοδηγηθοῦμε σωστὰ καὶ προσευχὴ γιὰ νὰ ἐνισχυθοῦμε ἀπὸ τὴν θεία Χάρι.

Μελέτησε τὴν Ἁγία Γραφή. Περιέχει: α) τὴν ἱστορία τῆς σωτηρίας, β) τὶς θαυμαστὲς ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ Πατέρα μας γιὰ τὴν σωτηρία μας, γ) τὸ ἅγιο καὶ λυτρωτικὸ θέλημά Του, δ) παραδείγματα ζωῆς, ἄλλα πρὸς ἀποφυγὴ καὶ ἄλλα πρὸς μίμησι,

ε) τὸ μυστήριο τῆς θείας ἀποκαλύψεως.

Μελέτησε βιβλία ποὺ θὰ σὲ βοηθήσουν νὰ ἀνέβεις ψηλότερα ἀπὸ τὴν χαμοζωὴ τοῦ κόσμου τούτου.

ΣΤ′. Τὰ πνευματικὰ ἀγωνίσματα

’Αγωνιζόμαστε:

α′. Νὰ ἐφαρμόσουμε τὶς ἐντολὲς τοῦ Θεοῦ·

β′. Νὰ κατορθώσουμε τὶς ἀρετές·

γ′. Νὰ ἀποφύγουμε κάθε κακία, πονηρία καὶ γενικὰ τὴν πολυειδῆ ἁμαρτία·

δ′. Νὰ νεκρώσουμε τὰ πάθη τῆς ἁμαρτίας·

ε′. Νὰ πράξουμε τὸ θέλημα τοῦ ’Επουράνιου Πατέρα·

ς′. Νὰ καθαρίσουμε τὴν ψυχή μας ἀπὸ τὶς βρωμιὲς τῆς ἁμαρτίας·

ζ′. Νὰ θεραπεύσουμε τὶς πληγὲς τῆς ψυχῆς μας ἀπὸ τὸν πόλεμο τῆς ἁμαρτίας.

Ζ′. Ὁ Θεὸς Πατέρας

Ὁ Θεὸς Πατέρας χαίρεται, ὅταν μᾶς βλέπει νὰ ἀγωνιζόμαστε καὶ δὲν μᾶς ἀφήνει μόνους.

Μᾶς ἐνισχύει μὲ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα ποὺ κατοικεῖ μέσα μας.

Γιὰ νὰ ἔχουμε ὅμως Ἅγιο Πνεῦμα πρέπει νὰ Τὸ λάβουμε. Λαμβάνουμε τὸ Ἅγιο Πνεῦμα μὲ τὴν συμμετοχὴ στὰ Μυστήρια τῆς ’Εκκλησίας, στὴν λατρεία τοῦ Θεοῦ καὶ στόν λοιπὸ πνευματικὸ ἀγώνα. Μὲ τὸν πνευματικὸ ἀγώνα δείχνουμε στὸν ’Επουράνιο Θεὸ καὶ Πατέρα τὴν ἰσχυρὴ θέλησί μας νὰ ἐλευθερωθοῦμε ἀπὸ τὴν ἁμαρτία καὶ τὸν θάνατο καὶ

Ἐκεῖνος μᾶς στεφανώνει καὶ μᾶς χαριτώνει μὲ τὴν πλούσια Χάρι του.

Η΄. Ἡ Ἐκκλησία

Ἡ Ἐκκλησία δημιουργεῖ τὸ κατάλληλο πνευματικὸ κλῖμα ποὺ θὰ διευκολύνει τὸν πνευματικὸ ἀγώνα τῶν πιστῶν μὲ τὴν νηστεία, τὶς ἱερὲς Ἀκολουθίες, τὰ ἐποικοδομητικὰ ἁγιογραφικὰ ἀναγνώσματα καὶ τὴν κατάλληλη διδασκαλία.

Θ΄. Ὁ Κύριος

Ὁ πιστὸς ποὺ καλεῖται νὰ ἀγωνισθεῖ ἔχει ἐνώπιόν του, πρὸ ὀφθαλμῶν του, τὴν ἐσχατολογικὴ προοπτικὴ τῆς Ἐκκλησίας, τὴν ἐρχόμενη ἔνδοξη βασιλεία τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ἐνισχύεται ἀπὸ τὸν λόγο τοῦ ἀποστόλου Παύλου:

α΄. Ὅτι ὁ Κύριός μας δείχνει συμπάθεια στοὺς ἀγωνιζόμενους πιστούς, διότι δὲν ἔχουμε ἀρχιερέα, ποὺ νὰ μὴ μπορεῖ νὰ συμμερισθεῖ τὶς ἀδυναμίες μας. Ἀντίθετα ἔχει δοκιμασθεῖ σὲ ὅλα, ἐπειδὴ ἔγινε ἄνθρωπος σὰν κι ἐμᾶς, χωρὶς ὅμως νὰ ἁμαρτήσει. Ἂς πλησιάσουμε, λοιπόν, μὲ θάρρος τὸν θρόνο τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, γιὰ νὰ μᾶς σπλαχνισθεῖ καὶ νὰ μᾶς δωρίσει τὴν χάρι Του, τὴν ὥρα ποὺ τὴν χρειαζόμαστε. *«Οὐ γὰρ ἔχομεν ἀρχιερέα μὴ δυνάμενον συμπαθῆσαι ταῖς ἀσθενείαις ἡμῶν, πεπειρασμένον δὲ κατὰ πάντα καθ' ὁμοιότητα χωρὶς ἁμαρτίας. Προσερχώμεθα οὖν μετὰ παρρησίας τῷ θρόνῳ τῆς χάριτος, ἵνα λάβωμεν ἔλεον καὶ χάριν εὕρωμεν εἰς εὔκαιρον βοήθειαν»*[4].

β΄. Ὅτι ὁ Κύριος μπορεῖ νὰ βοηθήσει τὸν πιστὸ νὰ ἀντιμετωπίσει τοὺς πειρασμοὺς τῆς ἁμαρτίας· διότι ἔγινε σ’ ὅλα ὅμοιος μὲ τ’ ἀδέλφια Του, ὥστε νὰ γίνει σπλαχνικὸς καὶ πιστὸς ἀρχιερέας στὴν ὑπηρεσία τοῦ Θεοῦ, γιὰ τὴν συγχώρησι τῶν ἁμαρτιῶν τοῦ λαοῦ. Ἔτσι ἐπειδὴ ὁ ἴδιος ὑπέφερε καὶ δοκιμάστηκε, μπορεῖ τώρα νὰ βοηθήσει αὐτοὺς ποὺ δοκιμάζονται. *«Ὅθεν ὤφειλε κατὰ πάντα τοῖς ἀδελφοῖς ὁμοιωθῆναι, ἵνα ἐλεήμων γένηται καὶ πιστὸς ἀρχιερεὺς τὰ πρὸς τὸν Θεόν, εἰς τὸ ἱλάσκεσθαι τὰς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ. Ἐν ᾧ γὰρ πέπονθεν αὐτὸς πειρασθείς, δύναται τοῖς πειραζομένοις βοηθῆσαι»*[5].

γ΄. Ὅτι ἔχομε γύρω μας πλῆθος μαρτύρων, ὁσίων καὶ ἁγίων ποὺ διεξήγαγαν νικηφόρα αὐτὸν τὸν ἀγώνα καὶ στεφανώθηκαν·

«Τοιγαροῦν καὶ ἡμεῖς, τοσοῦτον ἔχοντες περικείμενον ἡμῖν νέφος μαρτύρων, ὄγκον ἀποθέμενοι πάντα καὶ τὴν εὐπερίστατον ἁμαρτίαν, δι’ ὑπομονῆς τρέχωμεν τὸν προκείμενον ἡμῖν ἀγώνα, ἀφορῶντες εἰς τὸν τῆς πίστεως ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν Ἰησοῦν»[6]. Δηλαδή: Ἔχοντας, λοιπόν, γύρω μας τόσο μεγάλη στρατιὰ μαρτύρων ἂς τινάξουμε ἀπὸ πάνω μας κάθε φορτίο, καὶ τὴν ἁμαρτία ποὺ εὔκολα μᾶς ἐμπλέκει, κι ἂς τρέχουμε μὲ ὑπομονὴ τὸ ἀγώνισμα τοῦ δύσκολου δρόμου, ποὺ ἔχουμε μπροστά μας. Ἂς

4. Ἑβραίους δ΄ 15-16.
5. Ἑβραίους β΄ 17-18.
6. Ἑβραίους ιβ΄ 1-2.

ἔχουμε τὰ μάτια μας προσηλωμένα στὸν Ἰησοῦ, ποὺ μᾶς ἔδωσε τὴν πίστι, τὴν ὁποία καὶ τελειοποιεῖ.

δ΄. Ὁ πιστὸς ἐνισχύεται ἀπὸ τὸν Κύριο ποὺ τὸν καλεῖ καὶ τὸν διαβεβαιώνει:

1. Ὅτι θὰ τὸν στεφανώσει καὶ θὰ τὸν δοξάσει.

«Γίνου πιστὸς ἄχρι θανάτου, καὶ δώσω σοι τὸν στέφανον τῆς ζωῆς»[7].

2. Ὅτι θὰ τοῦ ἐπιτρέψει νὰ καθίσει στὸν θεϊκὸ θρόνο γιὰ νὰ συμβασιλεύσει μετὰ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ καὶ Ἁγίου Πνεύματος, στοὺς αἰῶνες.

«Ὁ νικῶν, δώσω αὐτῷ καθίσαι μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ θρόνῳ μου, ὡς κἀγὼ ἐνίκησα καὶ ἐκάθισα μετὰ τοῦ Πατρός μου ἐν τῷ θρόνῳ αὐτοῦ».[8] .

7. Ἀποκαλύψεως β΄ 10.
8. Ἀποκαλύψεως γ΄ 21.

ΑΓΑΠΑ ΤΟ ΙΔΙΟΝ ΣΩΜΑ

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος μᾶς λέγει ὅτι *«οὐδεὶς γάρ ποτε τὴν ἑαυτοῦ σάρκα ἐμίσησεν»*[1]. Κανένας ποτὲ δὲν μίσησε τὸ σῶμα του. Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Νύσσης προτρέπει: *«Ἀγάπα τὸ ἴδιον σῶμα»*[2]. Ἡ πατερικὴ αὐτὴ συμβουλὴ μᾶς δίνει τὸ ἔναυσμα γιὰ νὰ διατυπώσουμε μὲ συντομία ὡρισμένες βασικὲς ἐκκλησιαστικὲς ἀπόψεις ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ, τῆς ἀγάπης δηλαδὴ πρὸς τὸ σῶμα μας. Τὸ θέμα αὐτὸ εἶναι ἐπίκαιρο, διότι ἀφ' ἑνὸς μὲν εὑρισκόμαστε στὴν περίοδο τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, ἡ ὁποία εἶναι κατὰ τὴν παράδοσίν μας περίοδος σωματικῆς καὶ πνευματικῆς ἀσκήσεως, ἀφ' ἑτέρου δὲ ζοῦμε σὲ μιὰ ὑλιστικὴ κοινωνία, ἡ ὁποία δὲν ἀποδέχεται ἀσκήσεις, περιορισμοὺς καὶ δεσμεύσεις καὶ ἡ ὁποία ὠθεῖ τὸν ἄνθρωπο συνεχῶς στὴν

1. Ἐφεσίους ε΄ 29.

2. Γρηγορίου Νύσσης· «Λόγος εἰς τοὺς κοιμηθέντας», ΕΠΕ, τ. 10, σελ. 194, ἐκδ. «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς» Θεσσαλονίκη 1990.

σωματικὴ τρυφὴ καὶ ἀπόλαυσι. Γι' αὐτὸ τὸν λόγο τὸ κήρυγμα τῆς Ἐκκλησίας γιὰ ἄσκησι παρερμηνεύεται ὡς ἐχθρότητα ἔναντι τοῦ σώματος καὶ τῶν σωματικῶν. Ὅσοι ὅμως φρονοῦν αὐτὰ πλανῶνται καὶ σφάλλουν. Διότι ἡ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὸ θέμα μας ἔχει διαφορετικά, γι' αὐτὸ καὶ ἡ προτροπὴ τοῦ ἁγίου πατρὸς καὶ διδασκάλου μας δικαιολογεῖται.

1. Ἡ ἄσκησις τοῦ σώματος μὲ νηστεία, προσευχή, ἐγκράτεια καὶ τὰ λοιπὰ δὲν προέρχεται ἀπὸ μιὰ δυαλυστικὴ θεώρησι ὑποτιμήσεως τοῦ σώματος ὡς κακοῦ καὶ ὀργάνου κάποιου κακοῦ θεοῦ, ποὺ κατοικεῖ σ' αὐτό, ὅπως πίστευαν πολλοὶ στὴν εἰδωλατρικὴ ἀρχαιότητα, ἀλλὰ καὶ διδάσκουν ἄλλοι στὴν ἐποχή μας. Οὔτε ἐπίσης ἀντιμετωπίζουμε τὸ σῶμα μας καὶ τὶς ἀνάγκες του μὲ περιφρόνησι ἐξουθενωτικά. Εἶναι χαρακτηριστικὸ ἐν προκειμένῳ τὸ γεροντικὸ λόγιο, ποὺ ἀποδίδει τὸν σκοπὸ τῆς χριστιανικῆς ἀσκήσεως τοῦ σώματος, κατὰ τὸ ὁποῖον γινόμαστε *«παθοκτόνοι καὶ οὐ σωματοκτόνοι»*. Μάλιστα δὲ ἕνα σημεῖο ποὺ διαφοροποιεῖ τὴν ἐκκλησιαστικὴ ἄσκησι τοῦ σώματος ἀπ' αὐτὴ τῶν παραδόσεων τῆς μὴ χριστιανικῆς Ἀνατολῆς (τοῦ ἰνδουϊσμοῦ, τοῦ βουδδισμοῦ καὶ τῶν λοιπῶν) εἶναι ἀκριβῶς αὐτὴ ἡ ἀφόρητη καὶ ἀπαράδεκτη χριστιανικῶς ὑποτίμησι τοῦ σώματος, τοῦ ὑλικοῦ κόσμου καὶ τῆς παρούσης ζωῆς.

Ὁ ἄνθρωπος θεωρεῖται ἐνιαῖος, ἀποτελούμενος ἀπὸ ψυχὴ καὶ σῶμα. Στὸ σωτηριολογικὸ ἔργο τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετέχουν ψυχὴ καὶ

σῶμα, τὸ καθένα συστατικὸ τοῦ ἀνθρώπινου προσώπου μὲ τὴν φύσι του καὶ τὴν προοπτική του.

Ἡ ’Εκκλησία μας ἀντίθετα φρονεῖ καὶ διδάσκει ἄκρως ὑψηλὰ γι’ αὐτά. Ἡ ἀγάπη τῆς ’Εκκλησίας καὶ ἡ φροντίδα της συμπεριέλαβε καὶ τὸ σῶμα καὶ τὸν ὑλικὸ κόσμο καὶ τὴν παροῦσα ζωή. Τὰ ἱεράρχησε καὶ τοὺς ἔδωσε νόημα, προοπτικὴ καὶ θέσι στὴν βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Θεωρεῖ τὸ σῶμα μας θεῖο δῶρο, θεῖο δημιούργημα, κατοικητήριο τοῦ Θεοῦ, προορισμένο νὰ ζήσει αἰώνια «*ἐν ἀφθαρσίᾳ, ἐν δόξῃ, ἐν δυνάμει*»[3], σὲ κατάστασι τιμῆς κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Δημιουργοῦ Θεοῦ.

Διδάσκει ἐπίσης, ὅτι τώρα τὸ σῶμα μας εὑρίσκεται σὲ κατάστασι πτώσεως, κατώτερης δηλαδὴ ἐκείνης, στὴν ὁποία εὑρίσκετο εὐθὺς ὡς δημιουργήθηκε ἀπὸ τὸν Θεό. Γι’ αὐτὸ καὶ δὲν λειτουργεῖ κατὰ φύσι ἀλλὰ παρὰ φύσι. Αὐτὴ δὲ ἡ παρὰ φύσι λειτουργία τοῦ σώματος ἀποτελεῖ ἕνα φαῦλο κύκλο θανάτου καὶ φθορᾶς.

Ὁ φαῦλος αὐτὸς κύκλος δημιουργεῖται καὶ ἐνεργεῖται ὡς ἑξῆς: Ὁ ἄνθρωπος ἐπιθυμεῖ τὰ γεώδη καὶ ὑλικὰ καὶ ὑποτάσσεται καὶ αἰχμαλωτίζεται ἀπὸ τὴν δύναμι καὶ ἐξουσία τῶν πονηρῶν παθῶν τῆς κακίας, μὲ τὰ ὁποῖα δροῦν καὶ φανερώνονται οἱ ἁμαρτίες, ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἁμαρτωλὸς ὑποτάσσεται στὴν φθορὰ καὶ τελικὰ στὸν θάνατο. Μὲ τὸν θάνατο ἐξουσιάζεται ἀπὸ τὸν διάβολο.

3. Α΄ Κορινθίους ιε΄ 42-43.

2. Ἡ ἄσκησις τοῦ σώματος ἀπὸ τὸν πιστὸ ἄνθρωπο ἀποβλέπει:

α΄. Στὴν ἀπελευθέρωσί του ἀπὸ τὴν δύναμι τῆς ἁμαρτίας, ἡ ὁποία ἐμφανίζεται, ἐνεργεῖται ἀπὸ τὰ πονηρὰ πάθη τῆς κακίας. Αὐτὸ ἐπιτυγχάνεται ὅταν ἐνισχύουμε τὴν θέλησί μας καὶ τὸ αὐτεξούσιο ποὺ ἔχουμε, ὥστε νὰ ἐπιθυμεῖ καὶ νὰ ἐπιδιώκει τὸ ἀγαθό. Ἔτσι ἐλευθερωνόμαστε ἀπὸ τὴν ἁμαρτία. Ἡ νηστεία, ἡ ἐγκράτεια, ἡ λιτότης τοῦ βίου, ἡ ἐλεημοσύνη, ἡ προσευχή, ἡ ἀγρυπνία καὶ οἱ ἄλλες πνευματικὲς καὶ σωματικὲς ἀσκήσεις ἀπεργάζονται τὸν ἄνθρωπο ἐλεύθερον, τοῦ χαρίζουν τὴν πνευματικὴ ἐλευθερία καὶ ἀπαλλάσσουν ἔτσι καὶ τὸ σῶμα ἀπὸ τὴν τυραννία τῶν παθῶν. Αὐτὴ τὴν πνευματικὴ ἐλευθερία κήρυξε ὁ ἀπόστολος Παῦλος στὴν ἐπιστολή του πρὸς Γαλάτας· «*Τῇ ἐλευθερίᾳ οὖν, ᾗ Χριστὸς ἡμᾶς ἠλευθέρωσε, στήκετε καὶ μὴ πάλιν ζυγῷ δουλείας ἐνέχεσθε*»[4]. Σ' αὐτὴ τὴν ἐλευθερία ζοῦσε, ὅταν ἔγραφε στοὺς Κορινθίους, ὅτι εἶναι «*ἐλεύθερος ἐκ πάντων*»[5]. Αὐτὴ ἡ πνευματικὴ ἐλευθερία, ἡ ὁποία συμπεριλαμβάνει καὶ τὸ σῶμα μας, εἶναι ὁ ἀγλαὸς καρπὸς τῆς ἀσκήσεως. Σύμφωνα λοιπὸν μὲ αὐτά, ἡ ἄσκησις τοῦ σώματος μὲ τὴν νηστεία καὶ τῶν λοιπῶν ἀποτελεῖ οὐσιαστικὰ τὴν ἀγάπη καὶ τὴν στοργὴ καὶ τὴν φροντίδα τῶν χριστιανῶν γιὰ τὸ σῶμα τους.

4. Γαλάτας ε΄ 1.
5. Α΄ Κορινθίους θ΄ 19.

β΄. Στὴν προπαρασκευή, τὴν προετοιμασία τοῦ σώματος *«εἰς τὴν τῶν ἀγαθῶν μετουσίαν»*. Κατὰ τὴν χριστιανικὴ ἀντίληψι τὸ σῶμα μας κατασκευάσθηκε ὑλικὸ μὲν καὶ κατάλληλο γιὰ τὴν ἀπόλαυσι τῆς παρούσας ζωῆς δυνάμενο δὲ νὰ αὐξηθεῖ καὶ νὰ διέλθει διὰ πασῶν τῶν ἡλικιῶν του. ’Εφ’ ὅσον ζοῦμε στὴν κατάστασι τῆς πτώσεως, ὁ θάνατος θὰ τὸ ἀποκαθάρει ἀπὸ τὰ περιττὰ καὶ τὰ ἄχρηστα γιὰ νὰ συμμετάσχει στὴν μέλλουσα ζωὴ ἑνωμένο μὲ τὸν Θεό. Μὲ τὸν θάνατο καὶ τὴν ἀνάστασι θὰ μεταστοιχειωθεῖ πρὸς τὸ θειότερον καὶ μὲ αὐτὸ θὰ ἑνωθεῖ πάλι ἡ ψυχὴ καὶ θὰ τὸ φέρει ὡς στόλισμά της αἰώνια ἢ στὴν ἀντίθετη περίπτωσι θὰ γίνει αἰτία αἰσχύνης καὶ λύπης της. Σ’ αὐτὴ τὴν κατάστασι δόξας θὰ φθάσει τὸ σῶμα μας, κατὰ τὸν κορυφαῖο ἀπόστολο Πέτρο νὰ γίνει *«κοινωνὸν (μέτοχον) θείας φύσεως»*[6].

’Αγάπη ἑπομένως γιὰ τὸ σῶμα μας σημαίνει ἐργασία νὰ τὸ ἀναδείξουμε ἀντάξιο τοῦ αἰώνιου προορισμοῦ του, δηλαδὴ θεῖο *«κατοικητήριον τοῦ Θεοῦ ἐν πνεύματι»*.[7] Αὐτὴ τὴν πνευματικὴ ἐργασία ἔκαναν οἱ πατέρες μας, οἱ ὁποῖοι κατὰ τὸν ἀπόστολο Παῦλο *«περιῆλθον ἐν μηλωταῖς, ἐν αἰγείοις δέρμασιν, ὑστερούμενοι, θλιβόμενοι, κακουχούμενοι, ... ἐν ἐρημίαις πλανώμενοι καὶ ὄρεσι καὶ σπηλαίοις καὶ ταῖς ὀπαῖς τῆς γῆς»*[8]. Δηλαδή: περιήρχοντο ἐδῶ κι

6. Πρβλ. Β΄ Πέτρου α΄ 4.
7. ’Εφεσίους β΄ 22.
8. ’Εβραίους ια΄ 37-38.

ἐκεῖ φοροῦντες, ἀντὶ γιὰ ἔνδυμα, προβιὲς καὶ δέρματα γιδιῶν, στερούμενοι, θλιβόμενοι, ὑποβαλλόμενοι σὲ πολλὲς κακουχίες, ... περιπλανώμενοι στὶς ἐρημιές, στὰ ὄρη, στὰ σπήλαια καὶ στὶς τρύπες τῆς γῆς.

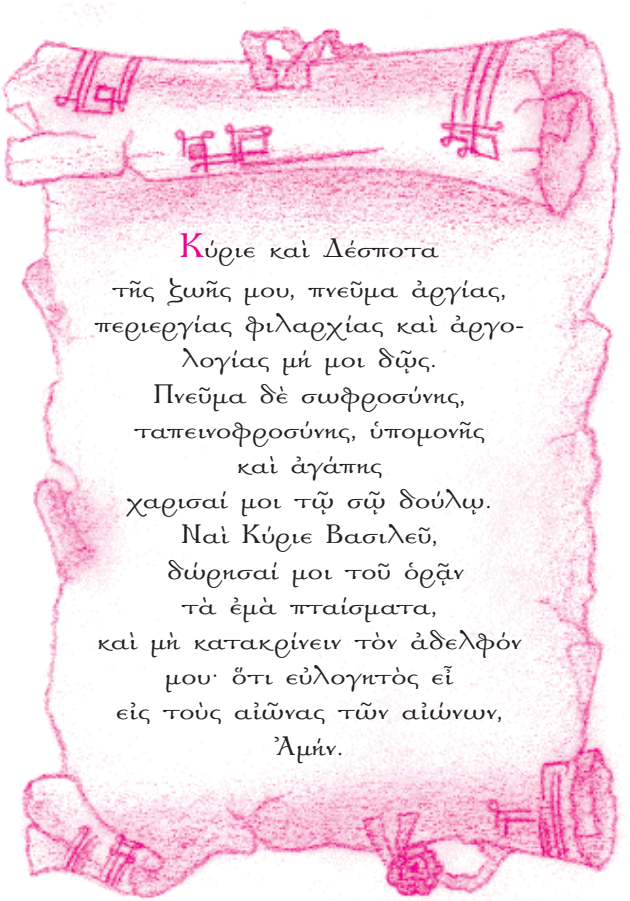
Αὐτὴ εἶναι ἡ δόξα τοῦ σώματος, νὰ καταστεῖ θεοπρεπὲς κατοικητήριο τοῦ Θεοῦ. Μὲ τὴν ἄσκησι τὸ σῶμα μας ἀποβάλλει τὰ γεώδη καὶ καθίσταται χωρητικὸ τοῦ Θεοῦ. Αὐτὴ θεωρεῖται ἀληθινὴ ἀγάπη πρὸς τὸ σῶμα. Κατὰ τὴν διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας δὲν εἶναι ἀγάπη πρὸς τὸ σῶμα ἡ ἱκανοποίησις τῶν ἀκορέστων παθῶν τῆς πονηρίας. Ὅσοι ἔτσι ἀντιλαμβάνονται τὸ πρᾶγμα, διαστρέφουν τὴν ἔννοια τῆς ἀγάπης πρὸς τὸ σῶμα, χαλκεύουν σ᾽ αὐτὸ αἰώνια δεσμὰ καὶ τὸ καταδικάζουν σὲ ἀτιμία καὶ ἀδοξία.

Τὴν βεβαιότητα, ὅτι τὸ σῶμα μας θὰ γίνει ἀχειροποίητος οἰκία αἰώνιος τοῦ Θεοῦ ἐκφράζουν οἱ λόγοι τοῦ ἀποστόλου Παύλου: *«Οἴδαμεν γὰρ ὅτι ἐὰν ἡ ἐπίγειος ἡμῶν οἰκία τοῦ σκήνους καταλυθῇ, οἰκοδομὴν ἐκ Θεοῦ ἔχομεν, οἰκίαν ἀχειροποίητον αἰώνιον ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Καὶ γὰρ ἐν τούτῳ στενάζομεν, τὸ οἰκητήριον ἡμῶν τὸ ἐξ οὐρανοῦ ἐπενδύσασθαι ἐπιποθοῦντες»*[9]. Δηλαδή: Γνωρίζουμε καλὰ ὅτι ἐὰν ἡ ἐπίγειος κατοικία τῆς ψυχῆς μας, σὰν προσωρινὴ σκηνὴ ποὺ εἶναι διαλυθεῖ ἀπὸ τὸν θάνατο, ἔχουμε ἄλλη οἰκοδομὴ ἑτοιμασμένη ἀπὸ τὸν Θεό, οἰκία ποὺ δὲν τὴν ἔχουν κάνει ἀνθρώπινα χέρια, δηλαδὴ τὸ ἀθάνατο καὶ ἔνδοξο σῶμα μας, ποὺ εἶναι αἰώνιο

9. Β΄ Κορινθίους ε΄ 1-2.

στοὺς οὐρανούς. Γι’ αὐτὸ καὶ στενάζουμε, ἐπιθυμοῦντες μὲ πολὺ πόθο νὰ φορέσουμε ἐπάνω μας ὡς ἄλλο ἔνδυμα τὴν μόνιμη κατοικία μας, ἡ ὁποία θὰ μᾶς δοθεῖ ἀπὸ τὸν οὐρανό.

Κύριε καὶ Δέσποτα
τῆς ζωῆς μου, πνεῦμα ἀργίας,
περιεργίας φιλαρχίας καὶ ἀργο-
λογίας μή μοι δῷς.
Πνεῦμα δὲ σωφροσύνης,
ταπεινοφροσύνης, ὑπομονῆς
καὶ ἀγάπης
χαρισαί μοι τῷ σῷ δούλῳ.
Ναὶ Κύριε Βασιλεῦ,
δώρησαί μοι τοῦ ὁρᾶν
τὰ ἐμὰ πταίσματα,
καὶ μὴ κατακρίνειν τὸν ἀδελφόν
μου· ὅτι εὐλογητὸς εἶ
εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων,
Ἀμήν.

ΗΔΟΝΗ - ΟΔΥΝΗ
Τὸ δίδυμο τέρας τῶν αἰσθήσεων

Ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου ποὺ ἔχει ἐκπέσει ἀπὸ τὴν κοινωνία τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν μετοχὴ στὴν θεία ζωή, εἶναι τραγική· ταλαιπωρία καὶ πάλη καθὼς κινεῖται ἢ ἐξελίσσεται, κατὰ κάποιο τρόπο, ἀνάμεσα στὶς δύο συμπληγάδες, τὴν ἡδονὴ καὶ τὴν ὀδύνη. Καὶ οἱ δύο ἀποτελοῦν δύο δίδυμα θηρία, ποὺ κατασπαράσσουν ἀνελέητα τὴν ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου ὄχι μόνον τὴν παροῦσα, ἀλλὰ ἀπειλοῦν σοβαρὰ καὶ τὴν μέλλουσα. Ὁ ἄνθρωπος ζεῖ καὶ ἀγωνίζεται ἐπιδιώκοντας νὰ ἀπολαύσει ἕως τρυγὸς τὶς ἡδονὲς τῶν αἰσθήσεων, χωρὶς ποτὲ νὰ κορεσθεῖ καὶ νὰ χορτάσει, νὰ αἰσθανθεῖ πεπληρωμένος κάθε χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης. Καὶ ἀντίθετα ἀγωνίζεται ν' ἀποφύγει κάθε πόνο, κάθε λύπη, κάθε στεναγμὸ σωματικό, ψυχικό, πνευματικό. Ἀποκρούει κάθε θλίψι καὶ στενοχώρια τοῦ βίου αὐτοῦ, πλὴν μάταια. Ἡ ζωή του εἶναι ζυμωμένη μὲ τὰ δάκρυα, τοὺς πόνους, τὴν φθορά, τὸν θάνατο, τὴν ματαιότητα.

Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ διδάσκει, ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν πλάσθηκε ἀπὸ τὸν Θεὸ γιὰ νὰ ζεῖ σ' αὐτὴ τὴν ταλαιπωρία, γιὰ νὰ συνθλίβεται καὶ νὰ συμπιέζεται ἀπὸ τὴν ἡδονὴ καὶ τὴν ὀδύνη. Τὸν δημιούργησε ἀνώτερον καὶ ἀπὸ τὰ δύο, ἐλεύθερον ἀπὸ ἡδονὲς καὶ ὀδύνες. Συγχρόνως ὁ ἄνθρωπος ἦταν καὶ εὐτυχισμένος, διότι εὐφροσύνη καὶ ἀγαλλίαμα τῆς καρδιᾶς του ἦταν ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς καὶ ἡ μετ' Αὐτοῦ κοινωνία καὶ ζωή. Ὁ διάβολος ὅμως ἐξαπάτησε καὶ ἀποπλάνησε τὸν ἄνθρωπο. Τοῦ πρότεινε νὰ ἀπορρίψει καὶ νὰ ἀρνηθεῖ τὸν Θεὸ καὶ τὴν μετ' Αὐτοῦ κοινωνία καὶ ζωὴ καὶ νὰ στραφεῖ πρὸς τὸν κόσμο καὶ τὴν ἀπόλαυσι τῆς ζωῆς τῶν αἰσθήσεων. Τότε λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος συγκατατέθηκε στὸν λογισμὸ τοῦ διαβόλου, ἀπέρριψε τὸν Θεὸ καὶ στράφηκε πρὸς τὸν κόσμο καὶ τὴν ἀπόλαυσί του πιστεύοντας ὅτι θὰ συνεχίσει νὰ εἶναι πεπληρωμένος εὐτυχίας καὶ ζωῆς. Ἀγνοοῦσε ὡς ἄπειρος τί σήμαινε ἡ *«δελεαστικὴ»* πρότασις τοῦ διαβόλου καὶ ποιὰ παγὶδα κρυβόταν σ' αὐτή. Ὁ διάβολος πρότεινε καὶ ὑπέδειξε στὸν ἄνθρωπο τὴν ζωὴ τῶν αἰσθήσεων καὶ τοῦ ἀπέκρυψε, ὅτι ἡ ἀποδοχὴ τῆς προτάσεώς του ἀπ' αὐτὸν θὰ εἶχε ὡς συνέπεια καὶ τὴν ζωὴ τῶν ὀδυνῶν καὶ ὅτι θὰ ἐστερεῖτο τὴν ὄντως χαρὰ καὶ ἀπόλαυσι. Ἔτσι γεννήθηκαν μέσα μας οἱ δύο αὐτὲς θηριώδεις καὶ ἄγριες καταστάσεις, τῆς ἡδονῆς καὶ τῆς ὀδύνης. Ἡ μιὰ πολεμεῖ ἐναντίον τῆς ἄλλης, ἕως ὅτου ὁ ἄνθρωπος ἐξουθενωθεῖ καὶ ὑποκύψει στὸν νόμο τοῦ θανάτου. Ὅσο περισσότερο ὁ ἄνθρωπος κυνηγᾶ τὶς ἡδονὲς τόσο περισσότερο

ὀδυνᾶται. Ὀδυνόμενος ὀρέγεται τὴν τρυφὴ καὶ ἀπόλαυσι τῶν ματαίων αἰσθήσεων.

Ἕνας καὶ μοναδικὸς ἄνθρωπος, ὁ θεάνθρωπος Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, γεννήθηκε καὶ ἔζησε ἐλεύθερος ἡδονῶν καὶ ὀδύνων. Καὶ τὶς μὲν ἡδονὲς καὶ ἀπολαύσεις τὶς ἀρνήθηκε κατὰ τὴν ἐπίγειο ζωή Του. Ἐπέτρεπε δὲ στὴν ἀνθρώπινη φύσι Του νὰ πάσχει τὰ ἀνθρώπινα κατὰ τὸν πρύτανι τῆς θεολογίας Ἰωάννη τὸν Δαμασκηνό, νὰ πεινᾶ, νὰ διψᾶ νὰ ἱδρώνει, νὰ κουράζεται, κυριαρχώντας καὶ ἐξουσιάζοντας ἀπόλυτα καὶ τὰ λεγόμενα ἀδιάβλητα πάθη τῆς ἀνθρώπινης σάρκας. Τὶς δὲ ὀδύνες, τὶς καταδέχθηκε μὲ τὴν θέλησί Του. Πόνεσε καὶ ὑπέφερε, ὄχι διότι τελοῦσε ὑπὸ τὸν αὐτὸν νόμο ὅπως ἐμεῖς, ἀλλὰ ἀπὸ ἀγάπη καὶ οἰκονομικῶς, γιὰ νὰ θεραπεύσει μὲ τοὺς ἰδικούς Του πόνους τοὺς ἰδικούς μας πόνους, τοὺς ὁποίους γέννησε ἡ ἐπιθυμία ἀπὸ τὶς μάταιες ἡδονὲς τῶν αἰσθήσεων. Ἐμεῖς γιατρευτήκαμε ἀπὸ τὴν πληγή του. *«Τῷ μώλωπι αὐτοῦ ἡμεῖς οἱ πάντες ἰάθημεν»*[1]. Ὁ μεγαλοφωνότατος τῶν Προφητῶν Ἡσαΐας προορῶν τὸν πάσχοντα Υἱὸ τοῦ Θεοῦ ἐξήγησε, ὅτι οἱ ἄνθρωποι πλανώμενοι θὰ νομίζουν, ὅτι θὰ ὑποφέρει, θὰ κτυπηθεῖ καὶ θὰ τιμωρεῖται ἀπὸ τὸν Θεὸ γιὰ τὶς ἰδικές του ἁμαρτίες, ἐνῶ ἡ ἀλήθεια θὰ εἶναι ὅτι αὐτὸς φέρει ἐπάνω του τὸ φορτίο τῶν ἁμαρτιῶν μας καὶ πονεῖ γιὰ μᾶς. *«Οὗτος τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν φέρει καὶ περὶ ἡμῶν ὀδυνᾶται, καὶ ἡμεῖς ἐλο-*

1. Ἡσαΐου νγ΄ 5.

γισάμεθα αὐτὸν εἶναι ἐν πόνῳ καὶ ἐν πληγῇ Θεοῦ καὶ ἐν κακώσει»[2].

Ἔτσι ὁ Κύριος μᾶς ἐλευθέρωσε ἀπὸ τὴν ταλαιπωρία τῆς ἡδονῆς καὶ τῆς ὀδύνης. Ἔκτοτε στὴν ἁγία Ἐκκλησία μας ἀγωνιζόμαστε νὰ ἀναδειχθοῦμε ἀνώτεροι καὶ ἰσχυρότεροι τῶν δύο αὐτῶν καταστάσεων. Καὶ τὶς μὲν ἡδονὲς ἀρνούμαστε μὲ τὴν θέλησί μας, ἀσκούμενοι μὲ νηστεία, ἐγκράτεια, σωφροσύνη, προσευχή, λιτότητα βίου, ἐναντίον κάθε πλεονεξίας καὶ φιληδονίας. Τὶς δὲ ὀδύνες καὶ κάθε πόνο ὑπομένουμε ἀγόγγυστα καὶ ἀδιαμαρτύρητα. Ἂν ὁ Κύριος *«ἄφωνος»* δὲν ἄνοιξε τὸ στόμα Του, νὰ διαμαρτυρηθεῖ πρὸς τὸν Θεό, παρὰ τὸ ὅτι ἔπασχε ἄδικα καὶ ἀναίτια, πόσο μᾶλλον ἐμεῖς δὲν νομιμοποιούμαστε νὰ διαμαρτυρώμαστε, ἐπειδὴ πονᾶμε καὶ ὑποφέρουμε.

Ὁ δίκαιος καὶ πολύαθλος Ἰὼβ στὴν αὐγὴ τῆς χριστιανικῆς ἀποκαλύψεως ἐξέφρασε αὐτὸ τὸ βίωμα συζητώντας μὲ τὴν γυναίκα του: *«Εἰ τὰ ἀγαθὰ ἐδεξάμεθα ἐκ χειρὸς Κυρίου, τὰ κακὰ οὐχ ὑποίσομεν;»*.[3]

Ὁ ἀπόστολος Ἰάκωβος ὁ Ἀδελφόθεος ποὺ ἐξέφρασε τὸ πρωτοχριστιανικὸ βίωμα, προέτρεψε τοὺς πιστούς: *«Μακροθυμήσατε οὖν, ἀδελφοί, ἕως τῆς παρουσίας τοῦ Κυρίου, ... ὑπόδειγμα λάβετε, ἀδελφοί μου, τῆς κακοπαθείας καὶ τῆς μακροθυμίας τοὺς προφήτας»*[4].

2. Ἡσαΐου νγ΄ 4.
3. Ἰὼβ β΄ 10.
4. Ἰακώβου ε΄ 7, 10.

’Ασκούμενοι στὴν ὑπομονὴ μπροστὰ σὲ κάθε εἴδους θλίψεις, θὰ πρέπει νὰ γνωρίζουμε δύο ἀκόμη ἀλήθειες τῆς θεολογίας τῆς ’Εκκλησίας μας:

Ἡ πρώτη εἶναι, ὅτι ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ ἀντοχὴ στὶς θλίψεις δὲν συνιστᾶ μοιρολατρία, οὔτε ὑποτίμησι τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς καὶ ἀξίας. Γι’ αὐτὸ ἀκριβῶς τὸν λόγο καὶ πρὸς ἀνακούφισί μας ὁ Θεὸς πρῶτον μᾶς ἔδωσε τὴν χάρι Του, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐπιστήμη, τῆς ἰατρικῆς καὶ κάθε ἄλλη ἀγαθὴ γνῶσι γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσουμε τὶς ὀδύνες τῆς παρούσας ζωῆς. Ὡστόσο μᾶς ὑπέδειξε τὸν τρόπο τῆς ὁριστικῆς ὑπερβάσεως καὶ ἀπελευθερώσεώς μας ἀπὸ τὸ δίδυμο ἡδονῆς καὶ ὀδύνης μὲ τὴν ἕνωσί μας μὲ τὸν ’Ιησοῦ Χριστό. Μόνο μὲ Αὐτὸν μποροῦμε νὰ ἀγωνιστοῦμε γιὰ νὰ ἀναδειχθοῦμε ἀνώτεροι καὶ ἐλεύθεροι ἡδονῶν καὶ ὀδύνων.

Ἡ δεύτερη ἀλήθεια εἶναι ὅτι, οἱ ἀλγηδόνες τῶν ἁγίων δὲν ἀφήνουν τὸν Θεὸ ἀσυγκίνητο, ἄν μποροῦμε νὰ ἀναφερθοῦμε μ’ αὐτὸ τὸν τρόπο στὸν ἀπαθῆ καὶ ἀπροσδεῆ Θεὸ καὶ Πατέρα μας. Οἱ πόνοι καὶ οἱ ταλαιπωρίες τῶν δικαίων λειτουργοῦν ἐξιλεωτικὰ γι’ αὐτούς. Ἡ Γραφὴ λέγει ὅτι οἱ θλίψεις τῶν δικαίων εἶναι πολλές, ἀλλὰ εἶναι ἐξ ἴσου μεγάλο καὶ τὸ ἔλεος, ἡ φιλανθρωπία καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία θὰ κυκλώσει τὸν ἄνθρωπο γιὰ νὰ τὸν ἐνισχύσει κατὰ τὴν ὥρα τοῦ πειρασμοῦ.

Εἶναι γεγονός, ὅτι ἡ κοινωνία καὶ ὁ κόσμος μας κινεῖται πρὸς ἐντελῶς διαφορετικὴ κατεύθυνσι. Αὐτὸ ὀφείλεται στὸ ὅτι δὲν ἔχει κατανοήσει καὶ δὲν ἔχει

ἑρμηνεύσει σωστὰ τὶς δύο αὐτὲς καταστάσεις τῆς ζωῆς μας. Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι, ὁ ἄνθρωπος ἀκόρεστος νὰ ἀναζητεῖ ἡδονικὲς συγκινήσεις ἀνώτερες καὶ ἰσχυρότερες, διαρκέστερες καὶ μονιμώτερες, ὅσων ἤδη ἔλαβε πείρα. Νὰ ἀγκομαχεῖ, νὰ ἄγχεται, νὰ ταλαιπωρεῖται, ἐπειδὴ δὲν μπορεῖ νὰ ἀπολαύσει τὰ πάντα καὶ νὰ ἱκανοποιήσει τὶς ἐπιθυμίες του ἀπὸ τὶς ὁποῖες ἐξαρτᾶ τὴν εὐτυχία του. Καὶ συγχρόνως νὰ τρομάζει καὶ νὰ πανικοβάλλεται μπροστὰ στὶς ὀδύνες. Οἱ ὀδύνες ἀπειλοῦν τὴν ἀπόλαυσι τῶν ἡδονῶν κι αὐτὸ εἶναι δυσάρεστο γιὰ τὸν ἄνθρωπο κι ὑποφέρει καὶ πληρώνει ὑπέρογκα ποσὰ προκειμένου νὰ προσθέσει ἔστω καὶ μιὰ ἡμέρα στὴν ζωή του καὶ πῆχυ ἕνα στὸ ὕψος του καὶ μιὰ στιγμὴ στὴν ἡλικία του.

Ἀντίθετα, στὴν Ἐκκλησία ἀγωνιζόμαστε νὰ ἀρνηθοῦμε τὴν ἡδονὴ τῶν αἰσθήσεων καὶ νὰ περιστείλουμε τὶς ἡδονικὲς καὶ μάταιες ἀπολαύσεις τῶν ἡδονῶν, ὑπομένοντες κάθε θλίψι καὶ στενοχώρια τοῦ ἀθλίου τούτου βίου μας *«ἕως οὗ ἡμέρα διαυγάσῃ καὶ φωσφόρος ἀνατείλῃ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν»*.[3]

3. Β΄ Πέτρου α΄ 19.

Ο ΚΑΙΡΟΣ ΤΩΝ ΑΡΕΤΩΝ

Ἔφθασε καιρός, ἡ τῶν πνευματικῶν ἀγώνων ἀρχή, ἡ κατὰ τῶν δαιμόνων νίκη, ἡ πάνοπλος ἐγκράτεια, ἡ τῶν Ἀγγέλων εὐπρέπεια, ἡ πρὸς Θεὸν παρρησία»[1]. Μὲ θριαμβευτικό ὕφος ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία μας μὲ τὸν ὕμνο αὐτὸ τῆς Κυριακῆς τῆς Τυρινῆς ἀναγγέλλει σὲ ὅλο τὸν κόσμο τὴν ἄφιξι τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς. Καὶ παροτρύνει πειστικὰ ὅλους μας *«ἐγκρατείᾳ τὴν σάρκα, ταπεινῶσαι πάντες σπουδάσωμεν καὶ λήθην τῆς κακίας παντελῆ ποιήσωμεν»*[2]. Μᾶς συμβουλεύει νὰ μὴ στενοχωρηθοῦμε ἐπειδὴ εἰσερχόμαστε σὲ περίοδο ἀσκήσεως καὶ θυσιῶν, ἀλλὰ *«τὸν τῆς Νηστείας καιρόν, φαιδρῶς ἀπαρξώμεθα, πρὸς ἀγῶνας πνευματικούς ἑαυτούς ὑποβάλλοντες· ἁγνίσωμεν*

1. Δοξαστικὸ τῶν Αἴνων τῆς Κυριακῆς τῆς Τυρινῆς.

2. Στιχηρὸ τοῦ Κατανυκτικοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς Κυριακῆς τῆς Τυρινῆς.

τὴν ψυχήν, τὴν σάρκα καθάρωμεν· νηστεύσωμεν ὥσπερ ἐν τοῖς βρώμασιν ἐκ παντὸς πάθους, τὰς ἀρετὰς τρυφῶντες τοῦ Πνεύματος»[3].

Μὲ αὐτὸν τὸν πνευματικὸ ἀγώνα ὁ χριστιανὸς δοξάζει τὸν Θεὸ κατὰ τὸν ἀπόστολο Παῦλο, ὁ ὁποῖος διεγείρει ὅλους μας προτρέποντας, *«δοξάσατε δὴ τὸν Θεόν ἐν τῷ σώματι ὑμῶν καὶ ἐν τῷ πνεύματι ὑμῶν, ἅτινά ἐστι τοῦ Θεοῦ»*[4]. Ἑπομένως καλούμεθα ὅλοι μας αὐτὴ τὴν περίοδο χρησιμοποιοῦντες τὴν ἐλευθερία μας καὶ ἀποδεχόμενοι τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ νὰ ἀρνηθοῦμε τὴν κακία καὶ τὰ πάθη τῆς ἁμαρτίας καὶ νὰ σπεύσουμε πρόθυμα νὰ ἀναβοῦμε στὰ νοητὰ ὕψη τῶν ἀρετῶν.

Ὁ Τριαδικὸς Θεὸς τῆς Ἐκκλησίας μας κατέχει τὸ σύνολο τῶν ἀρετῶν, ἀλλὰ καὶ τὸ πλήρωμά τους. Ἡ τελειότητα τοῦ Θεοῦ μας δὲν μπορεῖ νὰ ὑπολογισθεῖ, δέν μπορεῖ νὰ συγκριθεῖ, οὔτε κἂν νὰ τὴν ἀναζητήσουμε καὶ νὰ τὴν ἐννοήσουμε μποροῦμε. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ προφήτης Δαβὶδ ἔκπληκτος ἀναφωνεῖ, ὅτι ἐκάλυψεν τοὺς οὐρανοὺς ἡ ἀρετὴ τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ γῆ γέμισε, πληρώθηκε ἀπὸ τὴν αἴνεσί Του. Ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἀγωνίζεται νὰ ἀποκτήσει τὶς ἀρετὲς καὶ νὰ ἀνέβει στὰ δυσθεώρητα ὕψη τους μιμεῖται τὸν Θεὸν καὶ κινεῖται πρὸς ὁμοίωσί Του.

Ὁ μέγας τῆς Καισαρείας φωστήρας ἅγιος Βα-

3. Στιχηρὸ τοῦ Κατανυκτικοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς Κυριακῆς τῆς Τυρινῆς.

4. Α΄ Κορινθίους στ΄ 20.

σίλειος συμβουλεύει τοὺς νέους, στὴν γνωστή του ὁμιλία *«Ὅπως ἂν ἐξ ἑλληνικῶν, ὠφελοῖντο λόγων»*[5] καὶ ὄχι μόνον αὐτούς, νὰ ἀγωνισθοῦν νὰ ἀποκτήσουν τὶς ἀρετές, ἐπειδὴ ἐκτός τῶν ἄλλων αὐτὲς εἶναι ὁ μοναδικὸς ἀθάνατος καὶ παντοτινὸς πλοῦτος τῶν ἀνθρώπων. Ὅ,τι ἄλλο ἀποκτήσει ὁ ἄνθρωπος ὅπως π.χ. ἀξιώματα, πλοῦτο, τιμὲς καὶ ἀγαθὰ θὰ τὰ χάσει. Τὸ μόνον ἀπόκτημα ποὺ εἶναι ἀναφαίρετο, τὸ ὁποῖο οὔτε χάνεται, οὔτε κλέπτεται, οὔτε φθείρεται εἶναι ἡ ἀρετή. Αὐτὴ συνοδεύει τὸν ἄνθρωπο καὶ στὴν παροῦσα ζωὴ καὶ στὴν μέλλουσα.

Ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητὴς λέγει, ὅτι ὅλα τὰ ἐνάρετα ἔργα καὶ ἡ ἴδια ἡ ἀρετή *«ἔργα Θεοῦ εἰσι, καὶ οὐκ ἠργμένα χρονικῶς»*[6]. Θεωροῦνται τὰ θεῖα στολίδια τῆς ψυχῆς. Ὅσοι δὲ τὶς ἀποκτήσουν θὰ ἀξιωθοῦν τιμῆς καὶ ἐπαίνου ἀπὸ τὸν μόνον Ἅγιο καὶ ἐν ἁγίοις ἐπαναπαυόμενο Θεό.

Ἐνῶ εἶναι τόσο ζηλευτὲς οἱ ἀρετὲς καὶ οἱ ὑψηλὲς κορυφὲς, δέν εἶναι εὔκολη ἡ κατόρθωσίς τους καὶ ἡ ἀνάβασις τῆς θεοδρόμου κλίμακας. Ἀντιστέκεται ἡ διεφθαρμένη φύσις μας, ἡ ὁποία εἶναι ὑποδουλωμένη στὴν ἁμαρτία καὶ ὑπακούει στὰ αἰσχρὰ πάθη τῆς ἀτιμίας. Πολεμεῖ καὶ ὁ διάβολος, ὁ ὁποῖος κινούμενος ἀπὸ φθόνο καὶ κακία κινεῖται μὲ τὶς πα-

5. Μεγάλου Βασιλείου Ε.Π.Ε. τ. 7, σελ. 316 «Γηγόριος ὁ Παλαμᾶς» Θεσσαλονίκη 1973.

6. Μαξίμου Ὁμολογητοῦ· Α΄ ἑκατοντὰς πρὸς Θαλάσσιον, P.G. τ. 90, 1100B § μη΄.

νοῦργες μεθοδεῖες του γιὰ νὰ μᾶς ἐμποδίσει νὰ ὁμοιάσουμε στὸν Κύριο τῆς δόξης.

Αὐτός χρησιμοποιεῖ καὶ τὴν ἁμαρτωλό ἀνθρωπότητα γιὰ νὰ ἐπιτύχει τὰ κακοῦργα σχέδια «*τοῦ μυστηρίου τῆς ἀνομίας*»[7]. Γι' αὐτὸ ἀπαιτεῖται πολὺς κόπος καὶ ἱδρῶτες καὶ συντονισμένη προσπάθεια γιὰ νὰ νικήσει ὁ πιστὸς τὰ ἐμπόδια ποὺ στήνει ὁ ἀντίδικος καὶ ἐχθρός μας διάβολος. Χρειάζονται ἀνδρεία, γενναιότητα, καρτερία, ὑπομονὴ καὶ πίστις στὴν πάλη μὲ τά «*πνευματικὰ τῆς πονηρίας*»[8].

Ἡ νίκη μάλιστα τοῦ διεφθαρμένου ἑαυτοῦ μας τοῦ ὑποτεταγμένου στὴν ἐξουσία τῆς ἁμαρτίας καὶ ἡ κοπιώδης προσπάθεια ἐξαγνισμοῦ τῆς σάρκας καὶ τοῦ πνεύματος εἶναι ἡ ὑπεροχώτερη νίκη τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τοὺς νηπτικοὺς ἀνατολικοὺς πατέρες μας. Αὐτοὶ θεωροῦν, ὅτι εἶναι μεγαλύτερη νίκη τὸ νὰ νικήσεις ἕνα ἁμαρτωλὸ πάθος καὶ μιὰ ἡδονὴ τῶν σωματικῶν αἰσθήσεών σου, παρὰ τὸ νὰ νικήσεις ἑκατὸ ἐχθρούς σου.

Εἶναι ἐνδοξώτερο τρόπαιο τὸ νὰ χύσεις μὲ τὴν θέλησί σου λίγο ἱδρώτα καὶ μιὰ ρανίδα αἵματος γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ γιὰ νὰ νικήσεις ἕνα σου κακὸ θέλημα σὲ πεῖσμα τοῦ διαβόλου, παρὰ τὸ νὰ χύσεις ποταμοὺς αἱμάτων γιὰ νὰ νικήσεις ὁλόκληρα στρατεύματα. Θεωρεῖται ἀκόμη ἐπιφανέστερος θρίαμβος τὸ νὰ ὑποτάξεις τὶς αἰσθήσεις σου καὶ ὅλο τὸ σῶμα

7. Β΄ Θεσσαλονικεῖς β΄ 7.
8. Ἐφεσίους στ΄ 12.

σου στὸν ἡγεμόνα νοῦ παρὰ νὰ ὑποτάξεις εὐρύχωρα βασίλεια. Πολλοί, οἱ ὁποῖοι νίκησαν τοὺς ἐχθρούς τους καὶ ὑπέταξαν πόλεις, λαοὺς καὶ χῶρες, ὕστερα νικήθηκαν ἐλεεινὰ ἀπὸ τὰ ἁμαρτωλὰ πάθη τους καὶ τὶς βρωμερὲς ἐπιθυμίες τοῦ ἑαυτοῦ τους. ’Ενῶ ἔγιναν κύριοι τοῦ κόσμου, οἱ ἴδιοι ἦσαν δοῦλοι τῶν παθῶν.

Ἑπομένως καλὰ εἶπε ἕνας ἅγιος πατέρας: *«Αὐτὴ εἶναι ἡ πρώτη νίκη: νὰ νικήσῃς τὸν ἑαυτό σου»*. Γι’ αὐτὴ τὴν νίκη μᾶς προετοιμάζει ἡ περίοδος τῆς Ἁγίας Τεσσαρακοστῆς.

Ὁ ἅγιος ’Ιωάννης ὁ Δαμασκηνὸς ἡ ἀκροτάτη κορυφὴ τῆς θεολογίας ἔχει χωρίσει τὶς ἀρετὲς σὲ δύο κατηγορίες: τὶς σωματικὲς ἀρετὲς καὶ τὶς ψυχικὲς ἢ πνευματικές. Θὰ τὶς ἀναφέρω γιὰ νὰ ἀντιληφθοῦμε ὅλοι μας γιὰ ποιὸν ἀγώνα γίνεται λόγος κατὰ τὴν παροῦσα περίοδο τῆς νηστείας.

Σωματικὲς ἀρετὲς εἶναι:

Ἡ ἐγκράτεια, ἡ νηστεία, ἡ ἀντοχὴ εἰς τὴν πεῖνα καὶ τὴν δίψα, ἡ ἀγρυπνία εἰς τὴν προσευχή, ἡ ὀρθοστασία εἰς τὴν προσευχή, ἡ γονυκλισία, ἡ ἐργασία καὶ κάθε ἄλλη κακοπάθεια καὶ ταλαιπωρία τοῦ σώματος πού συμβάλλει στὴν ἀπελευθέρωσι ἀπὸ τὴν δουλεία τῆς ἁμαρτίας.

Μὲ αὐτὲς ἐξασκεῖται τὸ σῶμα καὶ ὑποτάσσεται εὐκολώτερα στὸ θεῖο θέλημα καὶ γίνεται εὔχρηστο ἐργαλεῖο γιὰ τὴν ἀπόκτησι τῶν ψυχικῶν ἀρετῶν. Γι’ αὐτὸ καὶ ὁ θεῖος Παῦλος ἐξομολογεῖται, ὅτι κι αὐτός προσπαθοῦσε νὰ σκληραγωγήσει μὲ τὶς πιὸ πάνω ἀρετὲς τὸ σῶμα του, ὥστε νὰ μὴν ὑστερεῖ ἕνα-

ντι τῶν πνευματικῶν του τέκνων καὶ νὰ μὴν ἀποτύχει στὸν προσωπικό του ἀγώνα. *«Ἀλλ' ὑποπιάζω μου τὸ σῶμα καὶ δουλαγωγῶ, μήπως ἄλλοις κηρύξας αὐτὸς ἀδόκιμος γένωμαι»*[9].

Ψυχικὲς ἢ πνευματικὲς ἀρετὲς λέγονται:

α. Οἱ τέσσερες γενικὲς ἤ καθολικὲς ἀρετὲς ἀπὸ τὶς ὁποῖες προέρχονται ὅλες οἱ ἄλλες. Αὐτὲς εἶναι: Ἡ φρόνησις· αὐτὴ διδάσκει τὸν ἄνθρωπο τί νὰ πράττει καὶ τί νὰ μὴν πράττει κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ἡ σωφροσύνη· αὐτὴ χαλιναγωγεῖ ὅλες τὶς ἐπιθυμίες καὶ τὶς μὲν ἅγιες ἐπιτρέπει, τὶς δὲ ἁμαρτωλὲς ἐμποδίζει νὰ πραγματοποιηθοῦν. Ἡ ἀνδρεία· μόνη αὐτὴ ἐνισχύει τὴν θέλησι τοῦ ἀνθρώπου γιὰ νὰ ἀποκοπεῖ ἀπὸ τὴν κακία καὶ νὰ συνδεθεῖ μὲ τὴν θεία χάρι. Ἡ δικαιοσύνη· αὐτὴ διανέμει στὰ τρία μέρη τῆς ψυχῆς αὐτὸ ποὺ ἀνήκει στὸ καθένα. Στὸ λογιστικὸ μέρος, ἀναγνώσματα καὶ θεωρήματα πνευματικὰ καὶ προσευχή. Στὸ θυμικό μέρος, τὴν ἀγάπη γιὰ τὸν Θεόν, τούς ἀνθρώπους καὶ τὴν δημιουργία ἀναλογικά. Στὸ ἐπιθυμητικὸ μέρος σωφροσύνη καὶ ἐγκράτεια. Καὶ τέλος στὸ σῶμα, τὶς ἀναγκαῖες διὰ τὴν σύστασί του καὶ τὴν συντήρησί του τροφὲς καὶ ἐνδύματα.

β. Ἀπὸ αὐτὲς γεννῶνται ὅλες οἱ ὑπόλοιπες ἀρετές: ἡ πίστις, ἡ ἐλπίδα, ἡ ἀγάπη, ἡ προσευχή, ἡ ταπείνωσις, ἡ πραότητα, ἡ μακροθυμία, ἡ ἀοργησία, ἡ θεία γνῶσις, ἡ ἐλεημοσύνη, ἡ ἀταραξία, ἡ ἀφιλαργυρία καὶ πλῆθος ἄλλων.

9. Α΄ Κορινθίους θ΄ 27.

Ἡ ὑμνολογία τῆς ’Εκκλησίας μας θὰ μᾶς ὑπενθυμίσει καὶ πάλιν: *«Νῦν ὁ καιρός τῶν ἀρετῶν ἐπεφάνη, καὶ ἐπὶ θύραις ὁ Κριτής, μὴ στυγνάσωμεν· ἀλλὰ δεῦτε νηστεύοντες προσάξωμεν, δάκρυα, κατάνυξιν καὶ ἐλεημοσύνην»*[10]. Αὐτός ὁ ἀγώνας δοξάζει τὸν φιλάνθρωπο Δεσπότη καὶ Κύριό μας. Ἡ ἄσκησις τῶν ἀρετῶν εἶναι κατὰ τούς ὀρθοδόξους νηπτικοὺς πατέρες μας τὰ καλὰ ἔργα περὶ τῶν ὁποίων ὁ Κύριός μας εἶπε: *«Οὕτω λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα καὶ δοξάσωσι τὸν Πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς»*[11].

10. Κάθισμα μετὰ τὴν γ΄ ’Ωδὴ τοῦ Ὄρθρου τῆς Κυριακῆς τῆς Τυρινῆς.

11. Ματθαίου ε΄ 16.

Β′

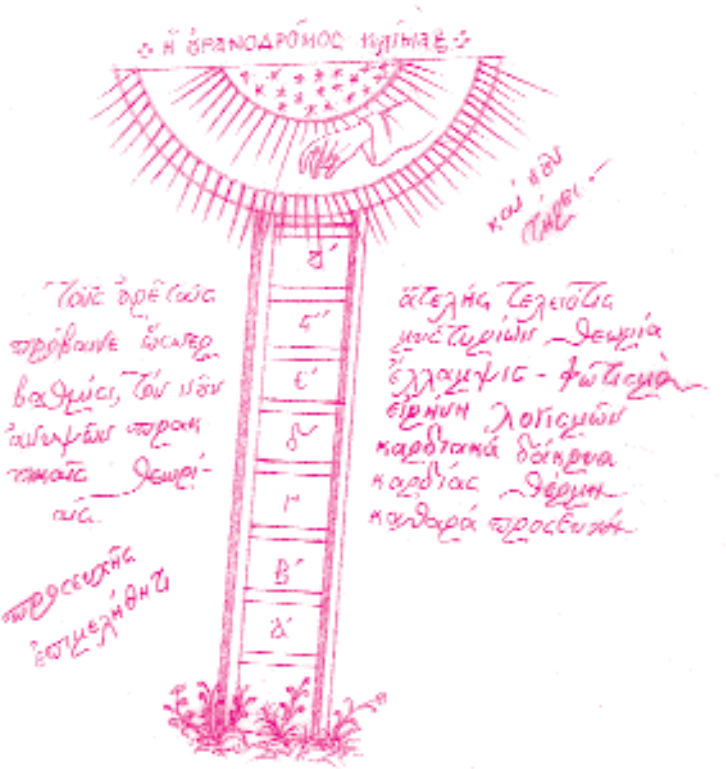
Σχόλια στὰ Ἰδιόμελα τῶν Κατανυκτικῶν Ἑσπερινῶν

Τὶς Κυριακὲς τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς τὸ ἀπόγευμα ψάλλονται οἱ Κατανυκτικοὶ Ἑσπερινοὶ μὲ τοὺς ὁποίους ἡ Ἁγία Ἐκκλησία ἀφ' ἑνὸς μὲν μᾶς βοηθεῖ νὰ ἀποκτήσουμε κατανυκτικὸ πνεῦμα, διάθεσι ταπεινώσεως ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ἐξομολογήσεως καὶ μετανοίας, ἀφ' ἑτέρου δὲ μᾶς διδάσκει καὶ μᾶς οἰκοδομεῖ μὲ εὐαγγελικὲς διδαχὲς διαλεγμένες ἀπὸ τὸ κήρυγμα τοῦ Κυρίου μας γιὰ νὰ μᾶς ἐνισχύσει στὸν πνευματικὸ ἀγώνα μας.

Γι' αὐτὸ στὶς Ἀκολουθίες αὐτῶν τῶν Ἑσπερινῶν συμπεριελήφθησαν καὶ ψάλλονται ὕμνοι διδακτικώτατοι καὶ κατανυκτικώτατοι, τὰ γνωστὰ Ἰδιόμελα τῶν Ἀποστίχων.

Στὴν συνέχεια παραθέτουμε μερικὰ σχόλια σ' αὐτὰ τὰ Ἰδιόμελα γιὰ τὴν πνευματικὴ οἰκοδομὴ ὅλων.

Η ΟΥΡΑΝΟΔΡΟΜΟΣ ΚΛΙΜΑΞ
δ΄
γ΄
β΄
α΄

ΙΔΙΟΜΕΛΟ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΗΣ ΤΥΡΙΝΗΣ

Ἔλαμψεν ἡ χάρις σου Κύριε, ἔλαμψεν ὁ φωτισμὸς τῶν ψυχῶν ἡμῶν· ἰδοὺ καιρὸς εὐπρόσδεκτος, ἰδοὺ καιρὸς μετανοίας· ἀποθώμεθα τὰ ἔργα τοῦ σκότους, καὶ ἐνδυσώμεθα τὰ ὅπλα τοῦ φωτός· ὅπως διαπλεύσαντες τὸ τῆς Νηστείας μέγα πέλαγος, εἰς τὴν τριήμερον Ἀνάστασιν καταντήσωμεν, τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ σώζοντος τὰς ψυχὰς ἡμῶν».

Δηλαδή: Ἔλαμψε ἡ Χάρις Σου Κύριε, ἔλαμψε τὸ φῶς ἐκεῖνο ποὺ φωτίζει τὶς ψυχές μας. Νά, τώρα δὰ εἶναι ὁ κατάλληλος καιρός, τώρα εἶναι ἡ ὥρα γιὰ μετάνοια. Ἂς ἀπομακρύνουμε λοιπὸν τὰ σκοτεινὰ ἔργα τῆς ἁμαρτίας κι ἂς ζωστοῦμε τὰ ὅπλα τοῦ (εὐαγγελικοῦ) φωτός. Ἔτσι, ἀφοῦ διαπλεύσουμε τὸ ἀπέραντο πέλαγος τῆς (τεσσαρακονθήμερης) νηστείας, νὰ φθάσουμε (νὰ γιορτάσουμε) τὴν τριήμερη Ἀνάστασι τοῦ Κυρίου καὶ Σωτήρα μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ Μόνου Σωτήρα τῶν ψυχῶν μας.

Σύντομα σχόλια στὸ Ἰδιόμελο

Τὰ θέματα τοῦ Ἰδιόμελου τοῦ Κατανυκτικοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς Κυριακῆς τῆς Τυρινῆς, ἀναφέρονται στὴν πνευματικὴ ζωὴ τῶν πιστῶν καὶ ἔχουν ληφθεῖ ἀπὸ τὴν Καινὴ Διαθήκη.

1. *«Ἔλαμψεν ἡ Χάρις σου Κύριε,*
ἔλαμψεν ὁ φωτισμὸς τῶν ψυχῶν ἡμῶν».

α. Ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι τὸ φῶς τοῦ

κόσμου. Εἶπε: *«Ἐγὼ εἶμαι τὸ φῶς τοῦ κόσμου»*[1].

«Ἐγὼ φῶς εἰς τὸν κόσμον ἐλήλυθα» [2].

Στὸ θέμα αὐτὸ ἀναφέρονται οἱ Εὐαγγελιστές:

Ὁ εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος διδάσκει, ὅτι στὸ πρόσωπο τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπαληθεύθηκε ἡ προφητεία τοῦ Ἡσαΐου, ὁ ὁποῖος ἔλεγε: *«Γῆ Ζαβουλὼν καὶ γῆ Νεφθαλείμ, ὁδὸν θαλάσσης, πέραν τοῦ Ἰορδάνου, Γαλιλαία τῶν ἐθνῶν, ὁ λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκότει εἶδε φῶς μέγα, καὶ τοῖς καθημένοις ἐν χώρᾳ καὶ σκιᾷ θανάτου φῶς ἀνέτειλεν αὐτοῖς»*[3]. Δηλαδή: Ἡ χώρα τοῦ Ζαβουλὼν καὶ ἡ χώρα τοῦ Νεφθαλείμ, στὸν δρόμο γιὰ τὴν θάλασσα καὶ πέρα ἀπὸ τὸν Ἰορδάνη, ἡ Γαλιλαία ποὺ τὴν κατοικοῦν εἰδωλολάτρες, οἱ ἄνθρωποι ποὺ κατοικοῦν στὸ σκοτάδι, εἶδαν φῶς δυνατὸ καὶ γιὰ ὅσους κατοικοῦν στὴν χώρα ποὺ τὴν σκιάζει ὁ θάνατος ἀνέτειλε ἕνα φῶς γιὰ χάρι τους.

Ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης ἐπίσης ἔχει γράψει: *«Ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον»*[4]. Δηλαδή: Ὁ Λόγος (ὁ Ἰησοῦς Χριστός) ἦταν τὸ ἀληθινὸ φῶς, ἐκεῖνο ποὺ φωτίζει κάθε ἄνθρωπο ποὺ ἔρχεται στὸν κόσμο».

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος λέγει: *«ὁ Θεὸς ὁ εἰπὼν ἐκ σκότους φῶς λάμψαι, ὃς ἔλαμψεν ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν πρὸς φωτισμὸν τῆς γνώσεως τῆς δόξης τοῦ*

1. Ἰωάννου η΄ 12.
2. Ἰωάννου ιβ΄ 1-6
3. Ματθαίου δ΄ 15.
4. Ἰωάννου α΄ 9.

Θεοῦ ἐν προσώπῳ Ἰησοῦ Χριστοῦ»[5]. Δηλαδή: Ὁ Θεὸς ποὺ εἶπε μέσα ἀπὸ τὸ σκοτάδι νὰ λάμψει τὸ Φῶς, αὐτὸς ἔλαμψε μέσα στὶς καρδιές μας καὶ μᾶς φώτισε νὰ γνωρίσουμε τὴν δόξα Του στὸ πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

β. Ὁ ἄνθρωπος ποὺ ζεῖ στὸ σκοτάδι, δὲν γνωρίζει τὸν Θεό, δὲν βλέπει τὸν Θεό, ἡ ἄγνοια ὁδηγεῖ στὴν ἀπιστία. Ἡ ἀπιστία εἶναι τύφλωσις πνευματική.

Λέγει ὁ ἀπόστολος Παῦλος ὅτι *«ὁ θεὸς τοῦ αἰῶνος τούτου ἐτύφλωσε τὰ νοήματα τῶν ἀπίστων εἰς τὸ μὴ αὐγάσαι αὐτοῖς τὸν φωτισμὸν τοῦ εὐαγγελίου τῆς δόξης τοῦ Χριστοῦ, ὅς ἐστιν εἰκὼν τοῦ Θεοῦ»*[6]. Δηλαδή: Ὁ θεὸς τοῦ αἰώνα αὐτοῦ, δηλαδὴ ὁ σατανᾶς, τύφλωσε τὴν σκέψι τῶν ἀπίστων, ὥστε νὰ μὴ μποροῦν νὰ δοῦν τὸ φῶς τοῦ εὐαγγελίου, ποὺ ἀποκαλύπτει τὴν δόξα τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι εἰκόνα τοῦ Θεοῦ.

Ἡ ἁμαρτία ἐπίσης χαρακτηρίζεται ὡς σκοτάδι.

Διαπιστώνει ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης: *«ὅτι τὸ φῶς ἐλήλυθεν εἰς τὸν κόσμον, καὶ ἠγάπησαν οἱ ἄνθρωποι μᾶλλον τὸ σκότος ἢ τὸ φῶς· ἦν γὰρ πονηρὰ αὐτῶν τὰ ἔργα. πᾶς γὰρ ὁ φαῦλα πράσσων μισεῖ τὸ φῶς καὶ οὐκ ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα μὴ ἐλεγχθῇ τὰ ἔργα αὐτοῦ· ὁ δὲ ποιῶν τὴν ἀλήθειαν ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα φανερωθῇ αὐτοῦ τὰ ἔργα, ὅτι ἐν Θεῷ ἐστιν εἰργασμένα»*[7]. Δηλαδή: Τὸ φῶς ἦρθε στὸν κόσμο, οἱ

5. Β΄ Κορινθίους δ΄ 6.
6. Β΄ Κορινθίους δ΄ 4.
7. Ἰωάννου γ΄ 19-21.

ἄνθρωποι ὅμως ἀγάπησαν περισσότερο τὸ σκοτάδι παρὰ τὸ φῶς, γιατὶ οἱ πράξεις τους ἦταν πονηρές. Κάθε ἄνθρωπος ποὺ πράττει ἔργα φαῦλα μισεῖ τὸ φῶς καὶ δὲν ἔρχεται στὸ φῶς, γιατὶ φοβᾶται μήπως φανοῦν τὰ ἔργα του καὶ κριθοῦν. Ὅποιος ὅμως κάνει πράξεις σύμφωνες μὲ τὴν ἀλήθεια τοῦ Θεοῦ, αὐτὸς ἔρχεται στὸ φῶς· ἔτσι θὰ φανεῖ πὼς οἱ πράξεις του ἔχουν γίνει ἀπὸ ὑπακοὴ στὸν Θεό.

γ. Ὁ Θεὸς εἶναι : *«φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον»*[8], κατοικεῖ στὸ ἀπρόσιτο φῶς.

δ. Ὁ Κύριος προειδοποίησε γιὰ ἕνα κίνδυνο: Ὅτι τὸ λυχνάρι τοῦ σώματος εἶναι τὰ μάτια. Ἂν λοιπὸν τὰ μάτια σου εἶναι γερά, ὅλο τὸ σῶμα σου θὰ εἶναι στὸ φῶς. Ἂν ὅμως τὰ μάτια σου εἶναι χαλασμένα, ὅλο τὸ σῶμα σου θὰ εἶναι στὸ σκοτάδι. Κι ἂν τὸ φῶς ποὺ ἔχεις μεταβληθεῖ σὲ σκοτάδι, σκέψου πόσο θὰ εἶναι τὸ σκοτάδι! *«Ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός· ἐὰν οὖν ὁ ὀφθαλμός σου ἁπλοῦς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινὸν ἔσται· ἐὰν δὲ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρὸς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά σου σκοτεινὸν ἔσται. εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστί, τὸ σκότος πόσον;»*[9].

2. *«Ἰδοὺ καιρὸς εὐπρόσδεκτος,*
ἰδοὺ καιρὸς μετανοίας».

Οἱ λόγοι τοῦ Ἰδιόμελου εἶναι λόγοι τῆς Γραφῆς: *«Λέγει γάρ· καιρῷ δεκτῷ ἐπήκουσά σου καὶ ἐν ἡμέρᾳ σωτηρίας ἐβοήθησά σοι»».*[10] Δηλαδή: Στὸν

8. Α΄ Τιμοθέου στ΄ 16.
9. Ματθαίου στ΄ 22-23.

καιρὸ τῆς χάριτος σὲ ἄκουσα καὶ τὴν ἡμέρα τῆς σωτηρίας σὲ βοήθησα. Νά, τώρα εἶναι ὁ καιρὸς τῆς χάριτος, τώρα εἶναι ἡ ἡμέρα τῆς σωτηρίας.

Ὁλόκληρη ἡ ζωή μας στὴν γῆ εἶναι ὁ κατάλληλος καιρός, ὁ καιρὸς ποὺ γίνεται δεκτὴ εὐχαρίστως ἀπὸ τὸν Θεὸ ἡ μετάνοιά μας.

Ὁ Κύριος ἐπεσήμανε στούς Ἀποστόλους, τὸν πνευματικὸ κίνδυνο ποὺ διατρέχει ὁ ἄνθρωπος νὰ περιπατεῖ χωρὶς φῶς, στὰ σκοτεινὰ καὶ τυφλά. Εἶπε: Δώδεκα ὧρες δὲν ἔχει ἡ ἡμέρα; Ἂν περπατάει κανεὶς τὴν ἡμέρα δὲν σκοντάφτει, γιατί βλέπει τὸ φῶς τοῦ κόσμου. Ἂν περπατάει ὅμως τὴν νύχτα, σκοντάφτει, γιατί βέβαια, τὸ φῶς δὲν εἶναι μέσα του. «*Οὐχὶ δώδεκά εἰσιν ὧραι τῆς ἡμέρας; ἐάν τις περιπατῇ ἐν τῇ ἡμέρα, οὐ προσκόπτει, ὅτι τὸ φῶς τοῦ κόσμου τούτου βλέπει· ἐὰν δέ τις περιπατῇ ἐν τῇ νυκτί, προσκόπτει, ὅτι τὸ φῶς οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ*».[11]

Ἀπὸ τοὺς λόγους αὐτοὺς εὔκολα συμπεραίνουμε ὅτι ὁ Κύριος ἀναφέρθηκε στὸν τρόπο τῆς ζωῆς, ὅσων ζοῦν χωρὶς τὸ φῶς τῆς διδασκαλίας Του, τὸ ὁποῖο φῶς τοὺς φωτίζει νὰ ἔχουν αὐτογνωσία καὶ νὰ ζοῦν μὲ μετάνοια.

Ὁ Κύριος ἐπίσης προέτρεψε τοὺς Ἀποστόλους λέγοντάς τους: «*Ἔτι μικρὸν χρόνον τὸ φῶς μεθ' ὑμῶν ἐστι· περιπατεῖτε ἕως τὸ φῶς ἔχετε, ἵνα μὴ σκοτία ὑμᾶς καταλάβῃ. καὶ ὁ περιπατῶν ἐν τῇ σκοτίᾳ*

10. Β΄ Κορινθίους στ΄ 2.
11. Ἰωάννου ια΄ 9-10.

οὐκ οἶδε ποῦ ὑπάγει. ἕως τὸ φῶς ἔχετε, πιστεύετε εἰς τὸ φῶς, ἵνα υἱοὶ φωτὸς γένησθε».[12] Δηλαδή: Λίγο καιρὸ ἀκόμα τὸ φῶς θὰ εἶναι ἀνάμεσά σας. Περπατᾶτε ὅσο ἔχετε τὸ φῶς, γιὰ νὰ μὴ σᾶς πιάσει τὸ σκοτάδι· κι αὐτὸς ποὺ περπατάει στὸ σκοτάδι δὲν ξέρει ποὺ πάει. Ὅσο ἔχετε τὸ φῶς πιστεύετε στὸ φῶς, γιὰ νὰ γίνετε παιδιὰ τοῦ φωτός.

3. *«ἀποθώμεθα τὰ ἔργα τοῦ σκότους, καὶ ἐνδυσώμεθα τὰ ὅπλα τοῦ φωτός».*

Μετάνοια κατὰ τὴν διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας σημαίνει:

Ἀποστροφὴ καὶ ἄρνησις τῶν ἔργων τῆς ἁμαρτίας. Ἀποδοχὴ καὶ ἔνδυσις τῶν ἀρετῶν.

Ἀναλυτικὰ ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἀναφέρεται στὸ θέμα αὐτό, ὡς ἐξῆς:

«Ἡ νὺξ προέκοψεν, ἡ δὲ ἡμέρα ἤγγικεν. ἀποθώμεθα οὖν τὰ ἔργα τοῦ σκότους καὶ ἐνδυσώμεθα τὰ ὅπλα τοῦ φωτός»[13]. Δηλαδή: Ἡ νύχτα ὅπου νά ’ναι φεύγει καὶ ἡ ἡμέρα κοντεύει νὰ ἔρθει. Γι’ αὐτὸ ἂς πετάξουμε ἀπὸ πάνω μας τὰ ἔργα τοῦ σκότους, κι ἂς φορέσουμε τὰ ὅπλα τοῦ φωτός.

Ἔργα τοῦ σκότους εἶναι οἱ ἁμαρτίες. Ὅπλα τοῦ φωτὸς εἶναι οἱ ἀρετές.

«Τοῦτο οὖν λέγω καὶ μαρτύρομαι ἐν Κυρίῳ, μηκέτι ὑμᾶς περιπατεῖν καθὼς καὶ τὰ λοιπὰ ἔθνη περιπατεῖ ἐν ματαιότητι τοῦ νοὸς αὐτῶν, ἐσκοτισμέ-

12. Ἰωάννου ιβ′ 35-36.

13. Ρωμαίους ιγ′ 12.

νοι τῇ διανοίᾳ, ὄντες ἀπηλλοτριωμένοι τῆς ζωῆς τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν ἄγνοιαν τὴν οὖσαν ἐν αὐτοῖς διὰ τὴν πώρωσιν τῆς καρδίας αὐτῶν, οἵτινες, ἀπηλγηκότες, ἑαυτοὺς παρέδωκαν τῇ ἀσελγείᾳ εἰς ἐργασίαν ἀκαθαρσίας πάσης ἐν πλεονεξίᾳ. ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως ἐμάθετε τὸν Χριστόν, εἴγε αὐτὸν ἠκούσατε καὶ ἐν αὐτῷ ἐδιδάχθητε, καθώς ἐστιν ἀλήθεια ἐν τῷ Ἰησοῦ, ἀποθέσθαι ὑμᾶς κατὰ τὴν προτέραν ἀναστροφὴν τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον τὸν φθειρόμενον κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῆς ἀπάτης, ἀνανεοῦσθαι δὲ τῷ πνεύματι τοῦ νοὸς ὑμῶν καὶ ἐνδύσασθαι τὸν καινὸν ἄνθρωπον τὸν κατὰ Θεὸν κτισθέντα ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ὁσιότητι τῆς ἀληθείας»[14]. Δηλαδή: Τοῦτο σᾶς λέω καὶ τὸ τονίζω, στὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου: Νὰ μὴ ζεῖτε πιὰ ὅπως ζοῦν οἱ εἰδωλολάτρες, ποὺ ἀκολουθοῦν τοὺς μάταιους διαλογισμούς τους. Τὸ μυαλό τους εἶναι σκορπισμένο καὶ ἀποξενώθηκαν ἀπὸ τὴν ζωὴ ποὺ δίνει ὁ Θεός, γιατὶ ἔχουν ἄγνοια, κι ἡ καρδιά τους ἔχει πωρωθεῖ. Εἶναι ἀναίσθητοι, ἀσελγοῦν ἀδιάντροπα, καὶ χωρὶς φραγμὸ ἐκτελοῦν βρώμικες πράξεις. Ἐσεῖς ἀντίθετα, δὲ διδαχτήκατε ἕνα τέτοιο Χριστό, ἀφοῦ ἀσφαλῶς ἀκούσατε γι᾽ αὐτὸν καὶ διδαχθήκατε αὐτὸ ποὺ εἶναι ἡ χριστιανικὴ ἀλήθεια: Νὰ πετάξετε ἀπὸ πάνω σας τὸν παλιὸ ἑαυτό σας, ποὺ σᾶς συνδέει μὲ τὴν προηγούμενη ζωή σας καὶ ποὺ φθείρεται μὲ τὶς ἀπατηλὲς ἐπιθυμίες του. Νὰ ἀνανεωθεῖτε σ᾽ ὅλο τὸ πνευματικό σας βάθος. Νὰ ντυθεῖτε τὸν καινούριο

14. Ἐφεσίους δ΄ 17-24.

ἄνθρωπο, ποὺ ὁ Θεὸς κατὰ τὸ σχέδιό του τὸν ἔπλασε γιὰ νὰ ζεῖ μὲ δικαιοσύνη καὶ ἁγιότητα ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὴν ἀλήθεια.

«Νεκρώσατε οὖν τὰ μέλη ὑμῶν τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, πορνείαν, ἀκαθαρσίαν, πάθος, ἐπιθυμίαν κακήν, καὶ τὴν πλεονεξίαν, ἥτις ἐστὶν εἰδωλολατρία, δι' ἃ ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας, ἐν οἷς καὶ ὑμεῖς περιεπατήσατέ ποτε, ὅτε ἐζῆτε ἐν αὐτοῖς· νυνὶ δὲ ἀπόθεσθε καὶ ὑμεῖς τὰ πάντα, ὀργήν, θυμόν, κακίαν, βλασφημίαν, αἰσχρολογίαν ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν· μὴ ψεύδεσθε εἰς ἀλλήλους, ἀπεκδυσάμενοι τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον σὺν ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν νέον τὸν ἀνακαινούμενον εἰς ἐπίγνωσιν κατ' εἰκόνα τοῦ κτίσαντος αὐτόν»[15]. Δηλαδή: Ἀπονεκρώσατε λοιπόν, ὅ,τι σᾶς συνδέει μὲ τὸ ἁμαρτωλὸ παρελθόν: Τὴν πορνεία, τὴν ἠθικὴ ἀκαθαρσία, τὸ πάθος, τὴν κακὴ ἐπιθυμία καὶ τὴν πλεονεξία, ποὺ εἶναι εἰδωλολατρία. Γιὰ ὅλα αὐτὰ θὰ πέσει ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ πάνω σ' ἐκείνους ποὺ δὲν θέλουν νὰ πιστέψουν. Σ' αὐτοὺς ἀνήκατε ἄλλοτε κι ἐσεῖς, ὅταν αὐτὰ τὰ πάθη δυνάστευαν τὴν ζωή σας. Τώρα ὅμως πετάξτε τα ὅλα αὐτὰ ἀπὸ πάνω σας: Τὴν ὀργή, τὸν θυμό, τὴν πονηρία, τὴν κακολογία καὶ τὴν αἰσχρολογία. Μὴ λέτε ψέματα ὁ ἕνας στὸν ἄλλο, ἀφοῦ βγάλατε ἀπὸ πάνω σας τὸν παλιὸ ἁμαρτωλὸ ἑαυτό σας μὲ τὶς συνήθειές του καὶ ντυθήκατε τὸν καινούριο ἄνθρωπο, ποὺ ἀνα-

15. Κολασσαεῖς γ' 5-10.

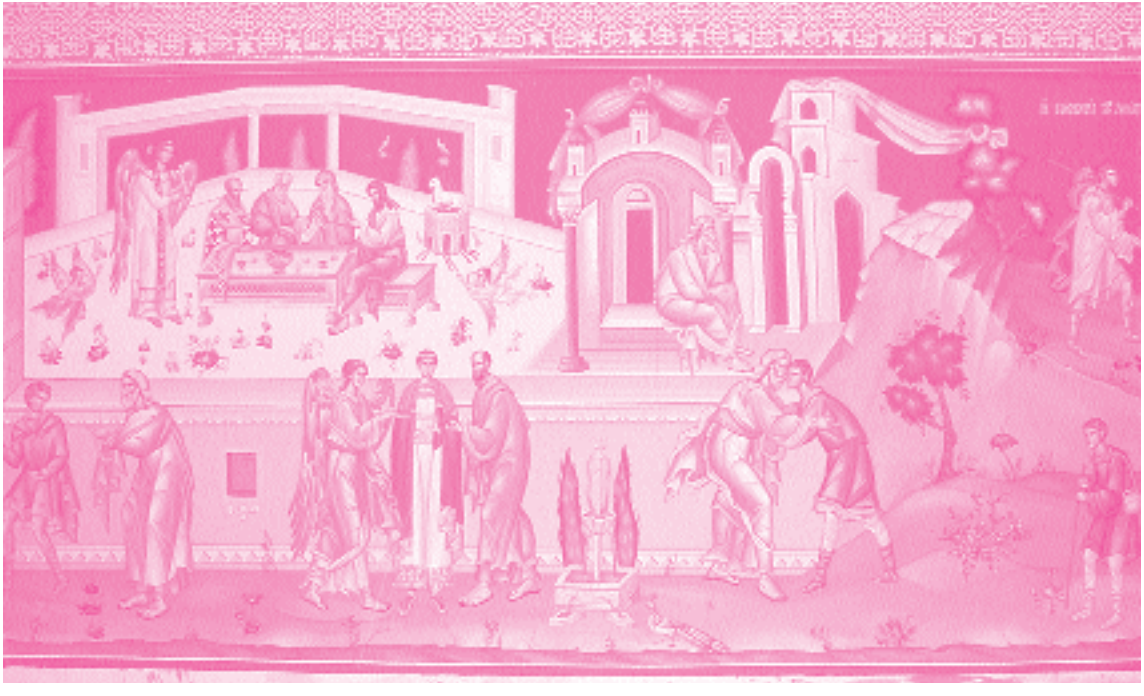
νεώνεται συνεχῶς σύμφωνα μὲ τὴν εἰκόνα τοῦ δημιουργοῦ του, ὥστε μὲ τὴν νέα ζωή του νὰ φθάσει στὴν τέλεια γνῶσι τοῦ Θεοῦ

4. *Ὅπως διαπλεύσαντες τὸ τῆς Νηστείας μέγα πέλαγος, εἰς τὴν τριήμερον Ἀνάστασιν καταντήσωμεν, τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ σώζοντος τὰς ψυχὰς ἡμῶν.*

Χρειαζόμαστε τὴν βοήθεια τοῦ Θεοῦ στὸν προσωπικὸ αὐτὸ ἀγώνα μας. Ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ σωτήρας μας.

Ὁ Κύριος τόνισε· *«χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν»*[16].

16. Ἰωάννου ιε΄ 5.

ΙΔΙΟΜΕΛΟ ΤΗΣ Α΄ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΩΝ ΝΗΣΤΕΙΩΝ (τῆς Ὀρθοδοξίας)

Δεῦτε ἐκκαθάρωμεν ἑαυτούς, ἐν ἐλεημοσύναις καὶ οἰκτιρμοῖς πενήτων, μὴ σαλπίζοντες, μὴ δημοσιεύοντες ἡμῶν τὴν εὐποιΐαν· μὴ ἐπιγνώτω ἡ ἀριστερά, τῆς δεξιᾶς τὸ ἔργον· μὴ σκορπίσῃ ἡ κενοδοξία, τὸν καρπὸν τῆς ἐλεημοσύνης· ἀλλ᾽ ἐν κρυπτῷ, τῷ τὰ κρυπτὰ εἰδότι κράξωμεν· Πάτερ, ἄφες τὰ παραπτώματα ἡμῶν, ὡς φιλάνθρωπος».

Δηλαδή: Ἐλᾶτε νὰ καθαρίσουμε τοὺς ἑαυτούς μας μὲ ἐλεημοσύνες καὶ συμπαθητικὴ διάθεσι (σπλάχνα οἰκτιρμῶν) πρὸς τοὺς πτωχούς, χωρὶς νὰ διατυμπανίζουμε καὶ νὰ φανερώνουμε ὅ,τι καλὸ κάνουμε. Ἂς μὴ γνωρίζει τὸ ἀριστερὸ χέρι τί ἔργο ἔκανε τὸ δεξί, καὶ ἂς μὴ σκορπίζει ἡ κενοδοξία τὸν καρπὸ ποὺ ἐπιφέρει ἡ ἐλεημοσύνη. Νὰ ἐργαζόμαστε τὸ καλὸ κρυφά, καὶ σ᾽ Αὐτὸν ὁ Ὁποῖος γνωρίζει τὰ κρυφὰ ἂς κράξουμε, Πάτερ συγχώρησε τὰ παραπτώματά μας, Ἐσὺ ποὺ εἶσαι φιλάνθρωπος.

Σύντομα σχόλια στὸ Ἰδιόμελο

1. *«Δεῦτε ἐκκαθάρωμεν ἑαυτούς, ἐν ἐλεημοσύναις καὶ οἰκτιρμοῖς πενήτων».*

Ὁ Κύριος ἀπευθυνόμενος στοὺς Φαρισαίους καὶ κατ᾽ ἐπέκτασι στοὺς μαθητές Του, ἐπισημαίνει τὴν ἀνάγκη ἐσωτερικῆς καθάρσεως μὲ τοὺς λόγους: *«Φαρισαῖε τυφλέ, καθάρισον πρῶτον τὸ ἐντὸς τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος, ἵνα γένηται καὶ τὸ*

ἐκτὸς αὐτῶν καθαρόν»[1]. Ποὺ σημαίνει: Φαρισαῖε τυφλέ, καθάρισε πρῶτα ἐκεῖνο ποὺ εἶναι μέσα στὸ ποτήρι καὶ στὴν πιατέλλα, φροντίζοντας νὰ μὴν προέρχεται αὐτὸ ἀπὸ ἀδικία καὶ ἁρπαγή, γιὰ νὰ γίνει καὶ τὸ ἀπ᾽ ἔξω τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς πιατέλλας καθαρό. Διαφορετικά, ὅσο καὶ ἂν καθαρίζεις τὰ σκεύη αὐτά, μένουν ἀκάθαρτα καὶ μολυσμένα.

Μὲ τὴν ἐπισήμανσι αὐτὴ ὁ Κύριός μας θέτει τὴν βάσι τῆς εὐσέβειας τῶν μαθητῶν Του κατὰ τὸν λόγο Του· «*λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι ἐὰν μὴ περισσεύσῃ ἡ δικαιοσύνη ὑμῶν πλεῖον τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν*»[2]. Δηλαδή: Διότι σᾶς λέγω ὅτι ἐὰν ἡ ἀρετή σας δὲν περισσεύσει καὶ δὲν ὑπερτερήσει κατὰ πολὺ τὴν ἐξωτερικὴ ἀρετὴ τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων, δὲν θὰ εἰσέλθετε στὴν βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

Συνεπῶς, ὁ μαθητὴς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὀφείλει κατὰ τὸν πνευματικὸ ἀγώνα του νὰ καθαρίσει τὸ ἐσωτερικὸ τῆς ὑπάρξεώς του ἀπὸ τὴν ἁμαρτία, νὰ καθαρίσει τοὺς διαλογισμούς του, τὰ συναισθήματά του, τὶς ἐπιθυμίες του, ὅλες τὶς κινήσεις τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ νοός του κατὰ τὴν προτροπὴ τοῦ ἀποστόλου Παύλου, νὰ καθαρίσουμε τοὺς ἑαυτούς μας ἀπὸ κάθε τι ποὺ μολύνει τὸ σῶμα καὶ τὸ πνεῦμα μας. «*Καθαρίσωμεν ἑαυτοὺς ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος*»[3].

1. Ματθαίου κγ΄ 26.
2. Ματθαίου ε΄ 20.
3. Β΄ Κορινθίους ζ΄ 1.

2. Ἡ Ἐκκλησία καλεῖ τὸν πιστὸ νὰ καθαρίσει τὴν ψυχή του μὲ τὴν ἐλεημοσύνη καὶ τοὺς οἰκτιρμούς του πρὸς τοὺς πτωχούς.

Ἡ ἐλεημοσύνη εἶναι ἡ ἀρετή, ποὺ πρέπει νὰ χαρακτηρίζει τοὺς μαθητὲς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἡ Ἐκκλησία μας θέτει τοὺς κανόνες ἀσκήσεως τῆς χριστιανικῆς ἐλεημοσύνης.

«Μὴ δημοσιεύοντες ἡμῶν τὴν εὐποιΐαν· μὴ ἐπιγνώτω ἡ ἀριστερά, τῆς δεξιᾶς τὸ ἔργον».

Οἱ φράσεις αὐτὲς τοῦ Ἰδιόμελου εἶναι ἐμπνευσμένες ἀπὸ τὴν διδασκαλία τοῦ Κυρίου στὴν ἐπὶ τοῦ Ὄρους ὁμιλία Του: «*Προσέχετε τὴν ἐλεημοσύνην ὑμῶν μὴ ποιεῖν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸ θεαθῆναι αὐτοῖς· εἰ δὲ μήγε, μισθὸν οὐκ ἔχετε παρὰ τῷ πατρὶ ὑμῶν τῷ ἐν τοῖς οὐρανοῖς*»[4]. Προσέχετε νὰ μὴ κάνετε τὴν ἐλεημοσύνη σας μπροστὰ στοὺς ἀνθρώπους, γιὰ νὰ σᾶς δοῦν καὶ νὰ σᾶς θαυμάσουν· Διαφορετικὰ δὲν θὰ ἔχετε ἀμοιβὴ ἀπὸ τὸν Πατέρα σας, ποὺ εἶναι στοὺς οὐρανούς.

Τὸ κίνητρο τῆς ἐλεημοσύνης γιὰ τὸν πιστὸ πρέπει νὰ εἶναι ἡ ἀγάπη γιὰ τὸν ἀδελφὸ καὶ ὄχι ὁ ἐντυπωσιασμὸς καὶ ὁ ἐγωϊσμός.

3. Ἐν συνεχείᾳ ἡ Ἐκκλησία ἐπισημαίνει τὸν κίνδυνο, ὁ ὁποῖος ἀπειλεῖ τὴν ἐλεημοσύνη, δηλαδὴ τὴν κενοδοξία.

«Μὴ σκορπίσῃ ἡ κενοδοξία, τὸν καρπὸν τῆς ἐλεημοσύνης».

4. Ματθαίου στ΄ 1.

Οἱ Πατέρες μας ἐπισημαίνουν ὅτι ἡ κενοδοξία διαλύει, σκορπίζει τὸν καρπὸ τοῦ πνευματικοῦ ἀγώνα. Ἀπ' αὐτὴ πρέπει νὰ προστατευθεῖ ὁ πιστός. Ἄριστο παράδειγμα πρὸς ἀποφυγὴ κενοδοξίας ὁ Κύριος μᾶς ἔδωσε τὴν περίπτωσι τοῦ Φαρισαίου. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος, τὸ στόμα τοῦ Χριστοῦ, διδάσκει τό *«μὴ ὑπερφρονεῖν παρ' ὃ δεῖ φρονεῖν, ἀλλὰ φρονεῖν εἰς τὸ σωφρονεῖν»*[5], ποὺ σημαίνει ὁ καθένας νὰ μὴ ἔχει γιὰ τὸν ἑαυτό του φρόνημα ὑψηλότερο ἀπὸ ἐκεῖνο ποὺ ὀφείλει νὰ ἔχει, ἀλλὰ νὰ ἔχει φρόνημα τέτοιο, ὥστε νὰ σκέπτεται γιὰ τὸν ἑαυτό του συνετὰ καὶ ἀληθινά.

4. *«Ἀλλ' ἐν κρυπτῷ, τῷ τὰ κρυπτὰ εἰδότι κράξωμεν· Πάτερ, ἄφες τὰ παραπτώματα ἡμῶν, ὡς φιλάνθρωπος».*

Δύο εἶναι οἱ προτροπὲς τῆς Ἐκκλησίας μας· Πρῶτον νὰ κρύβουμε τὸν πνευματικὸ ἀγώνα μας κατὰ τὸν ἀποστολικὸ λόγο· *«ἀπεθάνετε γάρ, καὶ ἡ ζωὴ ἡμῶν κέκρυπται σὺν τῷ Χριστῷ ἐν τῷ Θεῷ· ὅταν ὁ Χριστὸς φανερωθῇ, ἡ ζωὴ ἡμῶν, τότε καὶ ἡμεῖς σὺν αὐτῷ φανερωθήσεσθε ἐν δόξῃ»*[6], ποὺ σημαίνει νὰ μὴ σᾶς ἐλκύουν τὰ γήϊνα, γιατὶ πεθάνατε μαζὶ μὲ τὸν Χριστὸ κι ἡ ζωή σας εἶναι κρυμμένη μαζὶ μὲ τὸν Χριστὸ στὸν Θεό. Ὅταν δὲ ὁ Χριστός, ποὺ εἶναι ἡ ζωὴ καὶ ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς μας φανερωθεῖ ἔνδοξος κατὰ τὴν δευτέρα παρουσία, τότε καὶ σεῖς μαζὶ μὲ αὐτὸν θὰ φανερωθῆτε καὶ θὰ λάμψετε μὲ δόξα.

5. Ρωμαίους ιβ΄ 3.
6. Κολασσαεῖς γ΄ 3-4.

Εἶναι προφανές, ὅτι κι αὐτὴ ἡ πρότασις εἶναι ἐμπνευσμένη ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου· «*ὅπως ᾖ σου ἡ ἐλεημοσύνη ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ*»[7]. Δηλαδή, γιὰ νὰ εἶναι ἀληθινὰ κρυφὴ ἡ ἐλεημοσύνη σου. Κι ὁ Πατέρας σου, ποὺ βλέπει τὶς κρυφὲς πράξεις, θὰ σὲ ἀνταμείψει φανερά.

Δεύτερον νὰ ζητοῦμε τὴν ἄφεσι τῶν παραπτωμάτων μας.

Ἡ ἐλεημοσύνη μᾶς δίδει τὴν παρρησία νὰ παρακαλέσουμε τὸν Κύριο νὰ συγχωρήσει τὰ παραπτώματά μας.

Κι αὐτὴ ἡ πρότασις εἶναι ἐμπνευσμένη ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου μας γιὰ τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο θὰ συγχωρηθοῦμε.

Ἡ ἄφεσις τῶν παραπτωμάτων τῶν ἄλλων, ἡ συγγνώμη καὶ ἡ ἀνεξικακία ἀποτελοῦν ἀπαράβατο ὅρο, προϋπόθεσι γιὰ νὰ συγχωρηθοῦμε. Γνωστὴ εἶναι καὶ ἡ παραβολὴ τοῦ Κυρίου γιὰ τὸν κακὸ δοῦλο[8].

Ἂν συγχωρήσετε στοὺς ἀνθρώπους τὰ ἁμαρτήματα ποὺ ἔκαναν σὲ σᾶς, θὰ σᾶς συγχωρήσει κι ἐσᾶς ὁ οὐράνιος Πατέρας σας. Ἂν ὅμως δὲν συγχωρήσετε στοὺς ἀνθρώπους τὰ ἁμαρτήματά τους, οὔτε κι ὁ Πατέρας σας θὰ συγχωρήσει τὰ δικά σας ἁμαρτήματα. «*Ἐὰν γὰρ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ*

7. Ματθαίου στ΄ 4.
8. Ματθαίου 23-35.

οὐράνιος· ἐὰν δὲ μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν»[9].

9. Ματθαίου στ΄ 14-15.

ΙΔΙΟΜΕΛΟ ΤΗΣ Β΄ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΩΝ ΝΗΣΤΕΙΩΝ

Χαλινοὺς ἀποπτύσας τοὺς πατρικούς, ἀστάτῳ φρενί, τοῖς κτηνώδεσι τῆς ἁμαρτίας, λογισμοῖς συνέζησα, ὅλον μου τὸν βίον δαπανήσας ἀσώτως, ὁ τάλας ἐγώ· τροφῆς δὲ λειπόμενος, βεβαιούσης καρδίαν, πρὸς καιρὸν λιπαίνουσαν, ἡδονὴν ἐσιτούμην. Ἀλλὰ Πάτερ ἀγαθέ, μὴ κλείσῃς μοι τὰ φιλάνθρωπα σπλάγχνα, ἀλλ' ἀνοίξας δέξαι με, ὡς τὸν Ἄσωτον Υἱόν, καὶ σῶσόν με».

Δηλαδή: Ἔσπασα ὁ ἄμυαλος κάθε δεσμὸ ποὺ μὲ συνέδεε μὲ τὸν Πατέρα, ζώντας ἁμαρτωλά, μέσα στοὺς κτηνώδεις λογισμούς, καὶ διασκορπίζοντας ὅλο τὸ βιός μου ἄσκοπα, ὁ ταλαίπωρος. Κι ὅταν ἡ στερεὴ τροφὴ -ἐκείνη ποὺ κάθε ἀνθρώπου τὴν ψυχὴ στηρίζει- μοῦ ἔλλειψε, συνέχισα νὰ τρέφομαι μὲ τὴν φτηνὴ καὶ φευγαλέα ἡδονή. Σὺ ὅμως, ἀγαθὲ Πατέρα μου, τὰ φιλάνθρωπα σπλάχνα Σου νὰ μὴ μοῦ κλείσεις, ἀλλὰ καὶ πάλι δέξου με σὰν ἐκεῖνον τὸν Ἄσωτο γυιὸ καὶ σῶσε με.

Σύντομα σχόλια στὸ Ἰδιόμελο

Τὸ θέμα τοῦ Ἰδιόμελου εἶναι ἐμπνευσμένο ἀπὸ τὴν γνωστὴ παραβολὴ τοῦ Ἀσώτου υἱοῦ[1], τὴν ὁποία εἶπε ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός. Στηρίζεται στὴν ἀσκητικὴ παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας μας, ἡ ὁποία ἑρμήνευσε τὴν παραβολὴ αὐτὴ ἐφαρμόζοντάς την

1. Λουκᾶ ιε΄ 11-32.

στὴν προσωπικὴ περιπέτεια ἀνθρώπου ποὺ μετανοεῖ.

Στὴν μορφή του ὁ ὕμνος ἔχει ἐξομολογητικὸ χαρακτήρα. Παρουσιάζεται ὁ μετανοῶν ἄνθρωπος νὰ ἐξομολογεῖται στὸν Ἐπουράνιο Πατέρα του. Γι' αὐτὸ καὶ χρησιμοποιοῦνται γραμματικοὶ τύποι σὲ πρῶτο πρόσωπο *«ὁ ἀποπτύσας»*, *«συνέζησα»*, *«ὁ τάλας ἐγώ»*, *«ἐσιτούμην»* κ.λπ.

Ἀναλυτικώτερα τὰ νοήματά του ἔχουν ὡς ἑξῆς:

1. *«Χαλινοὺς ἀποπτύσας τοὺς πατρικούς».*

Ὁ ἄνθρωπος ἔχει δεσμοὺς μὲ τὸν Ἐπουράνιο Θεὸ καὶ Πατέρα.

Οἱ δεσμοὶ αὐτοὶ χαρακτηρίζονται πατρικοὶ ὑπὸ τὴν ἔννοια ὅτι:

✯ Ὁ Θεὸς εἶναι δημιουργὸς τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ ἄνθρωπος ὀφείλει τὴν ὕπαρξί του καὶ τὴν ζωή του στὸ θέλημά Του.

✯ Ὁ Θεὸς εἶναι Πατέρας μας, ὅπως μᾶς φανέρωσε καὶ μᾶς δίδαξε ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός.

Μᾶς δίδαξε νὰ προσφωνοῦμε τὸν Θεό *«Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς»*[1]. *«Ἀναβαίνω πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ πατέρα ὑμῶν»*[2].

Συνεχῶς, ὅταν ὁ Κύριος διδάσκοντας ἀναφέρεται στὸν Θεό, τὸν ἀποκαλεῖ Πατέρα δικό του καὶ Πατέρα δικό μας.

Βέβαια ὁ Κύριος στοὺς λόγους Του διαχώρισε

1. Ματθαίου ε' 9.
2. Ἰωάννου κ' 17.

τὴν Πατρικὴ σχέσι Του ἀπὸ τὴν δική μας σχέσι μὲ τὸν Ἐπουράνιο Θεό. Ἐκεῖνος εἶναι ὁ κατ' ἐξοχὴν Υἱός, Υἱὸς γεγεννημένος ἀϊδίως κατὰ φύσι μὲ φυσικὸ θεῖο τρόπο ἀπὸ τὸν Θεὸ Πατέρα, εἶναι Θεὸς ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ. Ἐμεῖς εἴμαστε υἱοὶ κατὰ χάριν καὶ ἀπὸ υἱοθεσία: α) Αὐτὴ τὴν υἱοθεσία ὑποσχέθηκε καὶ χάρισε ὁ Ἐπουράνιος Θεὸς καὶ Πατέρας κατὰ τὸν λόγο τῆς ἁγίας Γραφῆς. *«Καὶ ἔσομαι ὑμῖν εἰς Πατέρα, καὶ ὑμεῖς ἔσεσθέ μοι εἰς υἱοὺς καὶ θυγατέρας»*[3]. Ποὺ σημαίνει ὅτι θὰ εἶμαι γιὰ σᾶς πατέρας καὶ σεῖς θὰ εἶσθε υἱοί μου καὶ θυγατέρες μου. β) *«Ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτὸν ἔδωκε αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ»*[4]. Σὲ ὅσους τὸν δέχθηκαν μὲ πίστι ὡς σωτήρα καὶ Θεό τους ἔδωσε τὸ δικαίωμα νὰ γίνουν τέκνα Θεοῦ σ' αὐτοὺς δηλαδὴ ποὺ πιστεύουν στὸ ὄνομά του. γ) *«Ὅτε δὲ ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, γενόμενον ἐκ γυναικός, γενόμενον ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον ἐξαγοράσῃ, ἵνα τὴν υἱοθεσίαν ἀπολάβωμεν»*[5]. Δηλαδή, ὅταν ὅμως συμπληρώθηκε ὁ χρόνος, ποὺ εἶχε ὁρίσει ἡ πανσοφία τοῦ Θεοῦ, ἐξαπέστειλε ὁ Θεὸς τὸν Υἱό του στὸν κόσμο, ὁ ὁποῖος ἔγινε ἄνθρωπος ἀπὸ γυναίκα καὶ συμμορφώθηκε πρὸς τὸν μωσαϊκὸ νόμο, γιὰ νὰ ἐξαγοράσει ἐκείνους, ποὺ ἦταν ὑπὸ τὴν κατά-

3. Β' Κορινθίους στ' 18.
4. Ἰωάννου α' 12.
5. Γαλάτας δ' 4-5.

ρα τοῦ μωσαϊκοῦ νόμου, γιὰ νὰ λάβουμε τὴν υἱοθεσία, ποὺ ὁ Θεὸς μᾶς εἶχε ὑποσχεθεῖ.

Ἡ ἐνέργεια αὐτὴ ἀποδεικνύει τὴν ὑπερβάλλουσα ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ Πατέρα σὲ μᾶς.

✯ Ἰδιαιτέρως ὁ Θεὸς εἶναι Πατέρας στοὺς ἁμαρτάνοντας, τοὺς ὁποίους, ὅταν μετανοοῦν τοὺς δέχεται. Αὐτὸ φανέρωσε ὁ Κύριος μὲ τὴν παραβολὴ τοῦ ἄσωτου υἱοῦ[6].

✯ Ἡ Πατρικὴ στοργὴ περιγράφεται στὴν ὡραία εὐχὴ τῆς θείας λειτουργίας τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, ὅπου ἀναφέρεται ὁ τρόπος ποὺ ἐκδηλώθηκε· *«πλάσας γὰρ τὸν ἄνθρωπον, χοῦν λαβὼν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ εἰκόνι τῇ σῇ, ὁ Θεός, τιμήσας, τέθεικας αὐτὸν ἐν τῷ Παραδείσῳ τῆς τρυφῆς, ἀθανασίαν ζωῆς, καὶ ἀπόλαυσιν αἰωνίων ἀγαθῶν, ἐν τῇ τηρήσει τῶν ἐντολῶν σου, ἐπαγγειλάμενος αὐτῷ· ἀλλὰ παρακούσαντα σοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, τοῦ κτίσαντος αὐτόν, καὶ τῇ ἀπάτῃ τοῦ ὄφεως ὑπαχθέντα, νεκρωθέντα τε τοῖς οἰκείοις αὐτοῦ παραπτώμασιν, ἐξώρισας αὐτὸν ἐν τῇ δικαιοκρισίᾳ σου, ὁ Θεός, ἐκ τοῦ Παραδείσου εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, καὶ ἀπέστρεψας εἰς τὴν γῆν ἐξ ἧς ἐλήφθη, οἰκονομῶν αὐτῷ τὴν ἐκ παλιγγενεσίας σωτηρίαν, τὴν ἐν αὐτῷ τῷ Χριστῷ σου. Οὐ γὰρ ἀπεστράφης τὸ πλάσμα σου εἰς τέλος, ὃ ἐποίησας, ἀγαθέ, οὐδὲ ἐπελάθου ἔργου χειρῶν σου, ἀλλ' ἐπεσκέψω πολυτρόπως, διὰ σπλάγχνα ἐλέους σου. Προφήτας ἐξαπέστειλας· ἐποίησας*

6. Λουκᾶ ιε′ 11-32.

δυνάμεις διὰ τῶν Ἁγίων σου, τῶν καθ' ἑκάστην γενεὰν εὐαρεστησάντων σοι· ἐλάλησας ἡμῖν διὰ στόματος τῶν δούλων σου τῶν Προφητῶν, προκαταγγέλλων ἡμῖν τὴν μέλλουσαν ἔσεσθαι σωτηρίαν· νόμον ἔδωκας εἰς βοήθειαν· Ἀγγέλους ἐπέστησας φύλακας. Ὅτε δὲ ἦλθε τὸ πλήρωμα τῶν καιρῶν, ἐλάλησας ἡμῖν ἐν αὐτῷ τῷ Υἱῷ σου, δι' οὗ καὶ τοὺς αἰῶνας ἐποίησας· ὅς, ὢν ἀπαύγασμα τῆς δόξης σου, καὶ χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεώς σου, φέρων τε τὰ πάντα τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, οὐχ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα σοὶ τῷ Θεῷ καὶ Πατρί· ἀλλά, Θεὸς ὢν προαιώνιος, ἐπὶ τῆς γῆς ὤφθη, καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη· καὶ ἐκ Παρθένου ἁγίας σαρκωθείς, ἐκένωσεν ἑαυτόν, μορφὴν δούλου λαβών, σύμμορφος γενόμενος τῷ σώματι τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν, ἵνα ἡμᾶς συμμόρφους ποιήσῃ τῆς εἰκόνος τῆς δόξης αὐτοῦ»[7].

Ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἁμαρτάνει *«ἀποπτύει»* ἀποστρέφεται καὶ διακόπτει αὐτοὺς τοὺς δεσμούς.

Ἡ ἁμαρτία διακόπτει τὴν κοινωνία μὲ τὸν Θεὸ Πατέρα, ἐνῶ ἡ μετάνοια συνδέει τὸν ἄνθρωπο μὲ τὸ Θεὸ Πατέρα.

2. *«Ἀστάτῳ φρενί, τοῖς κτηνώδεσι τῆς ἁμαρτίας, λογισμοῖς συνέζησα».*

Ὁ μετανοῶν ἐξομολογεῖται: *«ἀστάτῳ φρενί»*

7. Θεία Λειτουργία Μεγάλου Βασιλείου, γ' εὐχὴ συμπληρωμένου τοῦ Χερουβικοῦ ὕμνου, σελ. 131-132, Ἱερατικόν. Ἐκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἀθῆναι 1981.

καὶ *«τοῖς κτηνώδεσι τῆς ἁμαρτίας λογισμοῖς συνέζησα»*.

Μὲ τό *«συνέζησα»* ἐκφράζεται τόσο ἡ δύναμις τῆς ἁμαρτίας, τὴν ὁποία ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἀποκαλεῖ *«ἕτερον νόμον»*[8] ὅσον καὶ τὰ ἔργα τῆς ἁμαρτίας, οἱ πράξεις τῆς ἁμαρτίας.

Μὲ τό *«ἀστάτῳ φρενί»* δηλώνεται ὁ ἄστατος νοῦς τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος δὲν ἀναπαύεται στὸν Θεὸ Πατέρα, στὸ θέλημά Του καὶ τὰ ἐντάλματά Του, ἀλλὰ περιφέρεται στοὺς δρόμους τῆς ἁμαρτίας.

Ὁ ἡγεμόνας, ὁ κυβερνήτης νοῦς δόθηκε ἀπὸ τὸν Θεὸ στὸν ἄνθρωπο, γιὰ νὰ τὸν ὁδηγεῖ στὴν ἀλήθεια καὶ τὴν δικαιοσύνη καὶ νὰ κοινωνεῖ μὲ τὸν Θεό. Ὅταν ὁ νοῦς ὁδηγεῖ τὸν ἄνθρωπο στὸ ψεῦδος, στὴν πλάνη, στὴν κακία καὶ στὴν πολύμορφη ἁμαρτία ἐκτρέπεται ἀπὸ τὸ κατὰ φύσιν καὶ καθίσταται ἄστατος. Οἱ νηπτικοὶ Πατέρες ἀναφέρονται περὶ τοῦ νοὸς στὰ σχετικὰ κεφάλαια τῆς διδασκαλίας τους, τὰ ὁποῖα ὁ πιστὸς μπορεῖ νὰ τὰ βρεῖ στὴν Φιλοκαλία.

Περαιτέρω χαρακτηρίζονται οἱ λογισμοὶ τῆς ἁμαρτίας καὶ κατ' ἐπέκτασι, οἱ ἀποφάσεις, οἱ πράξεις, τὰ ἔργα καὶ οἱ ἐπιθυμίες τῆς ἁμαρτίας κτηνώδεις, δηλαδὴ ζωώδεις σύμφωνα μὲ τὸ ψαλμικό *«Ἄνθρωπος ἐν τιμῇ ὢν οὐ συνῆκε· παρασυνεβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις καὶ ὡμοιώθη αὐτοῖς»*[9]. Δηλαδή, ὁ ἄνθρωπος ἐνῶ εἶχε τιμὴ καὶ ἀξία δὲν τὸ

8. Ρωμαίους ζ' 23.

9. Ψαλμὸς μη' 13.

κατενόησε, ἀλλὰ ἐξισώθηκε μὲ τὰ ἀνόητα καὶ ἄλογα κτήνη καὶ ὁμοιώθηκε μὲ αὐτά.

Ὁ ὅσιος Πατέρας μας Μάξιμος ὁ Ὁμολογητὴς λέγει:

«Ὁ νοῦς ποὺ ἑνώνεται μὲ τὸν Θεὸ καὶ παραμένει σ' Αὐτὸν μὲ προσευχὴ καὶ ἀγάπη, γίνεται σοφὸς καὶ ἀγαθὸς καὶ δυνατὸς καὶ φιλάνθρωπος καὶ ἐλεήμων καὶ μακρόθυμος· καὶ μὲ μιὰ λέξι ἔχει ἐπάνω του ὅλα τὰ θεῖα ἰδιώματα. Ὅταν ὅμως ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὸν Θεό, ἢ γίνεται κτηνώδης καθὼς γίνεται φιλήδονος ἢ θηριώδης, μαχόμενος γιὰ τὰ ὑλικὰ μὲ τοὺς ἀνθρώπους»[10].

3. «*ὅλον μου τὸν βίον δαπανήσας ἀσώτως*».

Ἡ ζωὴ τῆς ἁμαρτίας εἶναι ζωὴ ἄσωτος, δηλαδὴ χωρὶς σωτηρία. *«Τὰ ὀψώνια τῆς ἁμαρτίας θάνατος»*[11] διδάσκει ὁ ἀπόστολος Παῦλος. Δηλαδή, ὁ μισθὸς μὲ τὸν ὁποῖο ἡ ἁμαρτία πληρώνει τοὺς δούλους της, εἶναι ὁ θάνατος.

Ἡ ἁμαρτία προκαλεῖ θάνατο ψυχικό, δηλαδὴ χωρισμὸ τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ ἐπιφέρει καὶ τὸν σωματικὸ θάνατο. Εἶναι ἀνθρωποκτόνος. Ὅ,τι εἶναι ἡ ψυχὴ γιὰ τὸ σῶμα, εἶναι ὁ Θεὸς γιὰ τὴν ψυχή. Ὅταν ἡ ψυχὴ εἶναι συνδεδεμένη μὲ τὸ σῶμα, τὸ σῶμα ζεῖ, ἔτσι καὶ ὅταν ἡ ψυχὴ εἶναι ἑνωμένη μὲ τὸν Θεὸ ζεῖ.

10. Μαξίμου ὁ Ὁμολογητοῦ· Β΄ ἑκατοντὰς κεφαλαίων *«Περὶ ἀγάπης»* Φιλοκαλία τ. Β΄, σελ. 68, ἐκδ. «Τὸ Περιβόλι τῆς Παναγίας». Θεσσαλονίκη 1988[2].

11. Ρωμαίους στ΄ 23.

Ζώντας ἁμαρτωλὴ ζωὴ ὁ ἄνθρωπος, δαπανᾶ ὅλο τὸν πλοῦτο τῶν θείων χαρισμάτων καὶ δωρεῶν, μὲ τὰ ὁποῖα τὸν κόσμησε ὁ Θεός.

Ὁ Κύριος εἶπε, πὼς ὁ Πατέρας, ὅταν ἐπέστρεψε ὁ υἱός Του πανηγύρισε λέγοντας: *«ὁ υἱός μου οὗτος νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέζησε»*[12]. Ἄλλοτε ὁ Κύριος εἶπε: «ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς»[13]. Καί *«ὁ πιστεύων τῷ πέμψαντί με ἔχει ζωὴν αἰώνιον, καὶ εἰς κρίσιν οὐκ ἔρχεται, ἀλλὰ μεταβέβηκεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωήν»*[14]. Δηλαδὴ ἐκεῖνος ποὺ πιστεύει στὸν Πατέρα ποὺ μὲ ἔστειλε στὸν κόσμο, ἔχει ζωὴ αἰώνιο καὶ δὲν θὰ ὑποβληθεῖ στὴν δίκη καὶ τὴν κρίσι, ἀλλ' ἔχει ἤδη μεταβεῖ ἀπὸ τὸν πνευματικὸ τῆς ἁμαρτίας θάνατο στὴν ἀθάνατη καὶ αἰώνια ζωή.

4. *«ὁ τάλας ἐγώ»*.

Ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἁμαρτάνει, χαρακτηρίζεται *«ταλαίπωρος»*.

Ταλαιπωρεῖται καὶ στὴν παρούσα ζωή. Ἀλλὰ θὰ ταλαιπωρεῖται καὶ στὴν αἰωνιότητα.

5. «*τροφῆς δὲ λειπόμενος, βεβαιούσης καρδίαν, πρὸς καιρὸν λιπαίνουσαν, ἡδονὴν ἐσιτούμην*».

Ἐδῶ τίθεται τὸ μεγάλο θέμα τῆς τροφῆς τῆς ψυχῆς καὶ τὸ ἐρώτημα: Ἡ ἡδονὴ τρέφει τὴν ψυχή; Ἡ ἡδονὴ εἶναι ἀκόρεστος ἱκανοποίησις τῶν ἁμαρτωλῶν ἐπιθυμιῶν. Πρὸς καιρὸν ἱκανοποιεῖ τὶς αἰσθήσεις.

12. Λουκᾶ ιε′ 32.
13. Ματθαίου η′ 22· Λουκᾶ θ′ 60.
14. Ἰωάννου ε′ 24.

Γι' αὐτὸ ὁ Κύριος τόνισε, ὅτι δὲν θὰ διατηρηθεῖ στὴν ζωὴ ὁ ἄνθρωπος μόνο μὲ τὸ ψωμί, ἀλλὰ μὲ κάθε λόγο τοῦ Θεοῦ. *«Οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐν παντὶ ῥήματι ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος Θεοῦ»*[15].

Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Νύσσης ἀναφέρεται στὸ θέμα αὐτὸ μὲ μιὰ ὡραία ἱστορία:

Λέγουν δηλαδή, ὅτι κάποιος ταχυδακτυλουργὸς στὴν Ἀλεξάνδρεια, εἶχε ἐξασκήσει μὲ ἀρκετὴ ἐπιδεξιότητα ἕναν πίθηκο νὰ ἐκτελεῖ διάφορα χορευτικά *«νούμερα»*. Τοῦ φόρεσε ἕνα προσωπεῖο καὶ τὴν ἀνάλογη γιὰ τὸ ἔργο τοῦ χορευτῆ στολή. Κι ὅταν ἔστηνε τὸν χορὸ γι' αὐτόν, ὁ πίθηκος σημείωνε μεγάλες ἐπιτυχίες, γιατὶ καὶ κουνιόταν καὶ λύγιζε τὸ σῶμα ἀνάλογα μὲ τὸν ρυθμὸ τῆς μουσικῆς, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ νὰ κρύβει γενικὰ τὴν φύσι του, μὲ ὅσα ἔκανε καὶ ὅπως φαινόταν. Ἀλλὰ κάποια μέρα ποὺ τὸ θέατρο ἦταν κατάμεστο ἀπὸ θεατές, οἱ ὁποῖοι ἦλθαν γιὰ νὰ παρακολουθήσουν τὸ πρωτοφανὲς θέαμα, ἕνας ἀπὸ τοὺς παρόντες, ὁ πιὸ ἀστεῖος, φανέρωσε μὲ ἕνα τέχνασμα σ' αὐτοὺς ποὺ ἔβλεπαν κατάπληκτοι τὸ θέαμα, ὅτι ὁ πίθηκος ἦταν πράγματι πίθηκος. Τὴν ὥρα δηλαδὴ ποὺ ὅλοι ζητωκραύγαζαν καὶ χειροκροτοῦσαν γιὰ τὶς ρυθμικὲς κινήσεις τοῦ πίθηκα, ὁ ὁποῖος χόρευε σύμφωνα μὲ τὸ τραγούδι καὶ μὲ τὴν μουσική, λέγουν ὅτι αὐτὸς ἔρριξε στὴν σκηνὴ τοῦ χοροῦ ἐκείνους ἀπὸ τοὺς ξηροὺς καρπούς, οἱ ὁποῖοι

15. Λουκᾶ δ΄ 4.

προκαλοῦν τὴν λαιμαργία αὐτῶν τῶν ζώων. Κι ὁ πίθηκος, χωρὶς καμμιὰ καθυστέρησι, ἐπειδὴ εἶδε σκορπισμένα μπροστὰ στὸ πλῆθος τὰ ἀμύγδαλα, ξεχνώντας τὸν χορὸ καὶ τὰ χειροκροτήματα καὶ τὰ στολίδια τῆς ἐνδυμασίας, λέγεται ὅτι ὅρμησε σ' αὐτὰ καὶ μὲ τὶς χοῦφτες τῶν χεριῶν μάζευε ὅσα εὕρισκε. Καὶ γιὰ νὰ μὴν τοῦ εἶναι ἐμπόδιο στὸ στόμα τὸ προσωπεῖο, τὸ ἀφαιρεῖ βιαστικά, ξεσχίζοντας τὸ πλαστικὸ σχῆμα μὲ τὰ νύχια του, προκαλώντας ἀμέσως, ἀντὶ γιὰ τοὺς ἐπαίνους καὶ τὸν θαυμασμὸ τὰ γέλοια τῶν θεατῶν, ἐπειδὴ ἀποκαλύφθηκε, κατὰ τρόπο ἀπαίσιο καὶ γελοῖο, ἀπὸ τὰ κατάλοιπα τοῦ προσωπείου του.

Ὅπως, λοιπόν, γιὰ τὸν πίθηκο δὲν στάθηκε ἱκανὸ τὸ πλαστικὸ προσωπεῖο, γιὰ νὰ τὸν δείξει ἄνθρωπο, ἐπειδὴ φανερώθηκε ἡ φύσις του μὲ τὶς λιχουδιὲς τῶν ἀμυγδάλων, ἔτσι κι ἐκεῖνοι, ποὺ δὲν μόρφωσαν σωστὰ τὸν ἑαυτό τους ὡς πρὸς τὴν πίστι, εὔκολα θὰ ἀποκαλυφθοῦν μὲ τὶς λιχουδιὲς τοῦ διαβόλου, ὅτι εἶναι κάτι ἄλλο ἀπὸ αὐτὸ ποὺ φαίνονται. Ὅταν δηλαδὴ ἡ κακὴ ἀγορὰ τοῦ διαβόλου ἀντὶ γιὰ σύκα καὶ ἀμύγδαλα ἢ κάτι ἄλλο ἀπὸ αὐτὰ ρίχνει, μπροστὰ στοὺς λαίμαργους ἀνθρώπους τὴν κενοδοξία, τὴν φιλοδοξία, τὴν φιλοχρηματία καὶ τὴν φιληδονία καὶ ὅσα ἄλλα ὅμοια μὲ αὐτά, καὶ εὔκολα ἀποκαλύπτει τὶς ψυχὲς ποὺ μοιάζουν μὲ τὸν πίθηκο ποὺ ἀναφέρει ὁ μύθος, ἐπειδὴ αὐτὲς μὲ τὴν πλασματικὴ ἀπομίμησι ὑποκρίνονται τὸν χριστιανισμό, ἐνῶ κατὰ τὴν ὥρα ποὺ κυριαρχοῦν τὰ πάθη ἐξαφανίζουν

ἀπὸ πάνω τους τὸ προσωπεῖο τῆς σωφροσύνης ἢ τῆς πραότητας ἢ κάποιας ἄλλης ἀρετῆς. Συνεπῶς εἶναι ἀπαραίτητο νὰ κατανοήσουμε τὴν ὑπόσχεσι τοῦ Χριστιανισμοῦ. Γιατὶ τότε ἴσως νὰ γινόμασταν αὐτὸ ποὺ θέλει ἡ ὀνομασία, γιὰ νὰ μὴν ἐμφανισθοῦμε μπροστὰ στὸν Θεό, ὁ ὁποῖος βλέπει καθαρὰ τὰ κρυπτά, ἔχοντας δηλαδὴ ἀλλάξει μὲ τὴν ἁπλὴ ὁμολογία καὶ μὲ τὸ πρόσχημα μόνου τοῦ ὀνόματος, ἐνῶ θὰ παραμένουμε κάτι ἄλλο ἀπὸ αὐτὸ ποὺ φαίνεται ἐξωτερικά[16].

6. *«Ἀλλὰ Πάτερ ἀγαθέ, μὴ κλείσῃς μοι τὰ φιλάνθρωπα σπλάγχνα, ἀλλ' ἀνοίξας δέξαι με, ὡς τὸν Ἄσωτον Υἱὸν καὶ σῶσόν με».*

Ὁ μετανοῶν καταφεύγει στὸν Ἀγαθὸ Πατέρα καὶ ζητεῖ μὲ ταπείνωσι νὰ τὸν δεχθεῖ καὶ νὰ τὸν σώσει. Αὐτὸ ὑπέδειξε ὁ Κύριος στὴν γνωστὴ παραβολὴ τοῦ ἀσώτου υἱοῦ[17].

16. Γρηγορίου Νύσσης· *«Τὸ Ὄνομα Χριστιανός»* τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης. Μετάφρασις τοῦ ἀειμνήστου πατρὸς Παγκρατίου Μπρούσαλη. σελ. 19-21, ἐκδ. ΤΕΡΤΙΟΣ, Κατερίνη 1989. Ἰδὲ κείμενο σελ. 227.

17. Λουκᾶ ιε′ 11-32.

ΙΔΙΟΜΕΛΟ ΤΗΣ Γ΄ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΩΝ ΝΗΣΤΕΙΩΝ (τῆς Σταυροπροσκυνήσεως)

Α’ τενίσαι τὸ ὄμμα εἰς Οὐρανόν, οὐ τολμῶ ὁ τάλας ἐγώ, ἐκ τῶν πονηρῶν μου πράξεων· ἀλλ’ ὡς ὁ Τελώνης στενάξας κραυγάζω σοι. Ὁ Θεός, ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ, καὶ φαρισαϊκῆς ὑποκρίσεως ῥῦσαί με, ὡς μόνος εὔσπλαχνος».

Δηλαδή: Τὰ μάτια μου ψηλὰ νὰ τὰ σηκώσω δὲν τολμῶ, ὁ ταλαίπωρος, γιατὶ εἶμαι χιλιοντροπιασμένος ἀπὸ τὶς πράξεις τὶς ἁμαρτωλές. Στενάζοντας λοιπὸν σὰν τὸν Τελώνη Σοῦ βροντοφωνάζω: Λυπήσου με, Θεέ μου, τὸν ἁμαρτωλὸ κι ἀπὸ τοῦ Φαρισαίου τὴν ὑποκρισία γλύτωσέ με, γιατὶ ’Εσὺ εἶσαι ὁ Μόνος ποὺ σπλαχνίζεται κάθε κριματισμένο.

Σύντομα σχόλια στὸ ’Ιδιόμελο

Τὸ ’Ιδιόμελο τοῦ Κατανυκτικοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς Γ΄ Κυριακῆς τῶν Νηστειῶν εἶναι ἐμπνευσμένο ἀπὸ τὴν παραβολὴ τοῦ Κυρίου μας περὶ τῆς προσευχῆς τοῦ Τελώνου καὶ τοῦ Φαρισαίου.

«Ἄνθρωποι δύο ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερὸν προσεύξασθαι, ὁ εἷς Φαρισαῖος καὶ ὁ ἕτερος τελώνης. ὁ Φαρισαῖος σταθεὶς πρὸς ἑαυτὸν ταῦτα προσηύχετο· ὁ Θεός, εὐχαριστῶ σοι ὅτι οὐκ εἰμὶ ὥσπερ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἅρπαγες, ἄδικοι, μοιχοί, ἢ καὶ ὡς οὗτος ὁ τελώνης· νηστεύω δὶς τοῦ σαββάτου, ἀποδεκατῶ πάντα ὅσα κτῶμαι. καὶ ὁ τελώνης μακρόθεν ἑστὼς οὐκ ἤθελεν οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸν οὐ-

ρανὸν ἐπᾶραι, ἀλλ' ἔτυπτεν εἰς τὸ στῆθος αὐτοῦ λέγων· ὁ Θεὸς ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ. λέγω ὑμῖν, κατέβη οὗτος δεδικαιωμένος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ἢ γὰρ ἐκεῖνος· ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται»[1]. Δηλαδή: Δύο ἄνθρωποι ἀνέβηκαν στὸν ναὸ γιὰ νὰ προσευχηθοῦν. Ὁ ἕνας Φαρισαῖος κι ὁ ἄλλος τελώνης. Ὁ Φαρισαῖος στάθηκε ἐπιδεικτικὰ κι ἔκανε τὴν ἑξῆς προσευχὴ σχετικὰ μὲ τὸν ἑαυτό του: "Θεέ μου, σ' εὐχαριστῶ ποὺ δὲν εἶμαι σὰν τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ἅρπαγας, ἄδικος, μοιχὸς ἢ καὶ σὰν αὐτὸν ἐδῶ τὸν τελώνη. Ἐγὼ νηστεύω δύο φορὲς τὴν ἑβδομάδα καὶ δίνω στὸν ναὸ τὸ δέκατο ἀπ' ὅλα τὰ εἰσοδήματά μου". Ὁ τελώνης, ἀντίθετα, στεκόταν πολὺ πίσω καὶ δὲν τολμοῦσε οὔτε τὰ μάτια του νὰ σηκώσει στὸν οὐρανό. Ἀλλὰ χτυποῦσε τὸ στῆθος του κι ἔλεγε: "Θεέ μου, σπλαχνίσου με τὸν ἁμαρτωλό". Σᾶς βεβαιώνω πὼς αὐτὸς ἔφυγε γιὰ τὸ σπίτι του ἀθωωμένος καὶ συμφιλιωμένος μὲ τὸν Θεό, ἐνῶ ὁ ἄλλος ὄχι· γιατὶ ὅποιος ὑψώνει τὸν ἑαυτό του θὰ ταπεινωθεῖ, κι ὅποιος τὸν ταπεινώνει θὰ ὑψωθεῖ.

Ἔχει κι' αὐτὸ τὸ ἰδιόμελο ἐξομολογητικὸ χαρακτήρα. Τὰ νοήματά του ἔχουν ἀναλυτικώτερα ὡς ἑξῆς:

1. «*Ἀτενίσαι τὸ ὄμμα εἰς Οὐρανόν, οὐ τολμῶ ὁ τάλας ἐγώ, ἐκ τῶν πονηρῶν μου πράξεων*».

α. Ὁ πιστὸς ἀντιλαμβανόμενος τὴν ἁμαρτωλό-

1. Λουκᾶ ιη' 10-14.

τητά του, ἀποφεύγει νὰ ὑψώσει τὰ μάτια του στὸν οὐρανό, διότι ἡ ἁμαρτωλότητά του δὲν τοῦ ἐπιτρέπει ν' ἀπευθυνθεῖ πρὸς τὸν Ἐπουράνιο Πατέρα.

Ἡ πρόσωπο πρὸς πρόσωπο ἐπικοινωνία, ἡ ὁποία ἀναφέρεται στὴν Ἁγία Γραφὴ ὡς *«ἐνώπιος ἐνωπίῳ»* γίνεται μόνον μεταξὺ προσώπων ποὺ ἀγαπῶνται. Αὐτὸ ἀναφέρει ἡ Ἁγία Γραφή, ὅτι συνέβαινε μὲ τὸν Μωϋσῆ: *«Καὶ ἐλάλησε Κύριος πρὸς Μωυσῆν ἐνώπιος ἐνωπίῳ, ὡς εἴ τις λαλήσει πρὸς ἑαυτοῦ φίλον»*[2]. Δηλαδή, καὶ ὁμίλησε ὁ Κύριος στὸν Μωυσῆ μὲ τρόπο προσωπικὸ καὶ οἰκεῖο, ὅπως ὁμιλεῖ κανεὶς σὲ φίλο του. *«Στόμα κατὰ στόμα λαλήσω αὐτῷ, ἐν εἴδει καὶ οὐ δι' αἰνιγμάτων, καὶ τὴν δόξαν Κυρίου εἶδε»*[3]. Θὰ τοῦ ὁμιλῶ στόμα μὲ στόμα καὶ θὰ φανερώνομαι σ' αὐτὸν μὲ τὴν δόξα μου, ὁλοκάθαρα, φανερά, μὲ τρόπο κατανοητὸ καὶ ὄχι μὲ σκοτεινὰ αἰνίγματα καὶ εἰκόνες. Αὐτὸς εἶδε τὴν δόξα μου.

Ὁ πιστὸς αἰσθάνεται τὸν ἑαυτό του ἀνάξιο μιᾶς τέτοιας ἐπικοινωνίας, νὰ μιλήσει μὲ παρρησία καὶ θάρρος πρὸς τὸν Δημιουργό του, τὸν Κύριό του, τὸν Κριτή του, *«ἐκ τῶν πονηρῶν πράξεών του»*.

β. Ἡ ἁμαρτία ἀφαιρεῖ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο τὴν παρρησία.

Μόνο οἱ δίκαιοι ἔχουν παρρησία πρὸς τὸν Θεό. Οἱ ὕμνοι τῆς Ἐκκλησίας ἀναφέρουν:

«Ὅτι οὐκ ἔχομεν παρρησίαν διὰ τὰ πολλὰ

2. Ἐξόδου λγ' 11.
3. Ἀριθμῶν ιβ' 8.

ἡμῶν ἁμαρτήματα, σὺ τὸν ἐκ σοῦ γεννηθέντα δυσώπησον, Θεοτόκε Παρθένε· πολλὰ γὰρ ἰσχύει δέησις Μητρὸς πρὸς εὐμένειαν Δεσπότου. Μὴ παρίδῃς ἁμαρτωλῶν ἱκεσίας ἡ πάνσεμνος· ὅτι ἐλεήμων ἐστί, καὶ σώζειν δυνάμενος, ὁ καὶ παθεῖν ὑπὲρ ἡμῶν καταδεξάμενος»[4].

«Ἀπόστολοι, Μάρτυρες καὶ Προφῆται, Ἱεράρχαι, Ὅσιοι καὶ Δίκαιοι, οἱ καλῶς τὸν ἀγῶνα τελέσαντες καὶ τὴν πίστιν τηρήσαντες, παῤῥησίαν ἔχοντες πρὸς τὸν Σωτῆρα , ὑπὲρ ἡμῶν Αὐτὸν ὡς ἀγαθὸν ἱκετεύσατε, σωθῆναι δεόμεθα τὰς ψυχὰς ἡμῶν»[5].

«Ὡς φωστῆρες ἐν κόσμῳ λάμπετε, καὶ μετὰ θάνατον ἅγιοι Μάρτυρες, τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἀγωνισάμενοι· διὸ ἔχοντες παῤῥησίαν, Χριστὸν ἱκετεύσατε, ἐλεηθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν»[6].

γ. Ὡστόσο ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἀναφέρει στὴν πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολή του, ὅτι μετὰ τὴν σταυρικὴ θυσία τοῦ Κυρίου μας πλησιάζουμε μὲ θάρρος καὶ ἄφοβη πεποίθησι στὸν βασιλικὸ θρόνο Του, ἀπὸ τὸν ὁποῖο πηγάζει ἡ χάρις, γιὰ νὰ λάβουμε συγχώρησι γιὰ τὶς ἁμαρτίες μας καὶ γιὰ νὰ βροῦμε εὔνοια καὶ δωρεές, ποὺ θὰ μᾶς δώσουν βοήθεια ἐπίκαιρη σὲ κάθε κρίσιμη ὥρα πειρασμοῦ. *«Προσερχόμεθα οὖν μετὰ παῤῥησίας τῷ θρόνῳ τῆς χάριτος, ἵνα λάβωμεν*

4. Θεοτοκίον ΣΤ΄ Ὥρας.

5. Ἀπολυτίκιον Μαρτυρικὸν Σαββάτου.

6. Ἐκ τῆς Παρακλητικῆς, Μαρτυρικὸν Αἴνων τοῦ Ὄρθρου τῆς Τετάρτης τῆς περιόδου τοῦ γ΄ ἤχου.

ἔλεον καὶ χάριν εὕρωμεν εἰς εὔκαιρον βοήθειαν»[7].

Οἱ ἁμαρτωλοὶ ὅταν μετανοοῦμε, ἐπειδὴ στερούμεθα παρρησίας, ἀπευθυνόμαστε στὸν Ἐπουράνιο Θεὸ καὶ Πατέρα καὶ ἐπικαλούμαστε τὴν θυσία τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ ζητοῦντες τὸ θεῖο ἔλεος, διότι ὁ Ἰησοῦς εἶναι τὸ θῦμα, ποὺ μὲ τὸ αἷμα του ἐξιλεώνει τὸν Θεὸ γιὰ τὶς ἁμαρτίες μας. *«Καὶ αὐτὸς ἱλασμός ἐστι περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν»*[8]. Δηλαδή, καὶ αὐτὸς μὲ τὴν λυτρωτική Του θυσία ἐξιλεώνει τὸν Θεὸ γιὰ τὶς ἁμαρτίες μας.

2. *«ἀλλ᾽ ὡς ὁ Τελώνης στενάξας κραυγάζω σοι. Ὁ Θεός, ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ».*

α. Πρότυπο μετάνοιας ὁ Τελώνης.

Ὁ πιστὸς ἀπευθύνεται στὸν Θεὸ Πατέρα μὲ ταπείνωσι. Ἀπεκδύεται ἀπὸ κάθε αὐτοεκτίμησι καὶ χαμηλώνει τὸν ἑαυτό του μέχρις ἐσχάτων. Εἶναι χαρακτηριστικοὶ οἱ λόγοι τοῦ ἀποστόλου Πέτρου: *«Εἰ ὁ δίκαιος μόλις σώζεται, ὁ ἀσεβὴς καὶ ἁμαρτωλὸς ποῦ φανεῖται;»*[9]

Ὁ Κύριος στὴν ἐπὶ τοῦ ὄρους ὁμιλία Του μακάρισε τούς *«πτωχοὺς τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν»*[10]. Δηλαδὴ τούς ταπεινούς στὸ φρόνημα καὶ στὴν γνώμη γιὰ τὸν ἑαυτό τους.

Ἡ Γραφὴ διδάσκει, ὅτι καρδιὰ ποὺ ἔχει συντρι-

7. Ἑβραίους δ΄ 16.
8. Α΄ Ἰωάννου β΄ 2.
9. Α΄ Πετρ. δ΄ 18.
10. Ματθαίου ε΄ 3.

βεῖ καὶ ταπεινωθεῖ δὲν θὰ τὴν ἀπορρίψει ποτὲ ὁ Θεός. *«Καρδίαν συντετριμμένην καὶ τεταπεινωμένην ὁ Θεὸς οὐκ ἐξουδενώσει»*[11].

Στὸ Δοξαστικὸ τῶν Αἴνων τῆς Κυριακῆς τοῦ Τελώνου καὶ τοῦ Φαρισαίου ὁμολογοῦμε καὶ διακηρύσσουμε ἐπίσημα καὶ πανηγυρικὰ πρὸς τὸν Κύριο, ὅτι *«...οὐ γὰρ προσίεσαι τούς μεγαλόφρονας λογισμοὺς καὶ τὰς συντετριμμένας καρδίας, οὐκ ἐξουθενεῖς»*.

β. Ἡ ταπείνωσις εἶναι ἡ στολὴ τῆς ψυχῆς μὲ τὴν ὁποία παρουσιάζεται ὁ πιστὸς μπροστὰ στὸν Θεό. Οἱ Ὅσιοι Πατέρες μας ἀναφέρονται ἐκτενῶς στὴν ταπείνωσι. Ἀναφέρουμε ἐδῶ, μόνο λίγα ἀπὸ ὅσα γράφει ὁ ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος περὶ ταπεινοφροσύνης[12]:

«*Ἡ ταπεινοφροσύνη εἶναι ἀνωτέρα χάρις τῆς ψυχῆς, ἡ ὁποία μπορεῖ νὰ ὀνομασθῆ μόνο ἀπὸ ὅσους τὴν ἐδοκίμασαν ἐκ πείρας. Εἶναι ἀνέκφραστος πλοῦτος, ὀνομασία τοῦ Θεοῦ, δωρεὰ τοῦ Θεοῦ, ἐφ' ὅσον Ἐκεῖνος λέγει: «Μάθετε οὐκ ἀπ' Ἀγγέλου, οὐκ ἀπ' ἀνθρώπου οὐκ ἀπὸ δέλτου, ἀλλ' ἀπ' ἐμοῦ, δηλαδὴ ἀπὸ τὴν ἐνοίκησί μου καὶ τὴν ἔλλαμψί μου καὶ τὴν ἐνέργειά μου μέσα σας, ὅτι πρᾶός εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ καὶ τῷ λογισμῷ καὶ τῷ φρονήματι, καὶ εὑρήσετε ἀνάπαυσιν πολέμων καὶ κουφισμὸν λογισμῶν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν»* (πρβλ. Ματθαίου ια' 29)[12].

11. Ψαλμὸς Ν' στ. 19.

12. Ἁγίου Ἰωάννου τῆς Κλίμακος· λόγος ΚΕ' *«Περὶ Ταπεινοφροσύνης»* παρ. 3, 10, 14, 27, 60, 63, ἔκδ. Ἱερᾶς Μονῆς Παρακλήτου, ΩΡΩΠΟΣ ΑΤΤΙΚΗΣ 1978.

«Ὅποιος τὴν ἐνυμφεύθη εἶναι ἤπιος, προσηνής, εὐκατάνυκτος, εὐσπλαχνικὸς περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον. Εἶναι ἀκόμη γαλήνιος, χαρωπός, εὐκολοκυβέρνητος, ἄλυπος, ἄγρυπνος, ἄοκνος, καὶ - γιατί νὰ λέγω πολλά; - ἀπαθής· ἀφοῦ "ἐν τῇ ταπεινώσει ἡμῶν ἐμνήσθη ἡμῶν ὁ Κύριος καὶ ἐλυτρώσατο ἡμᾶς ἐκ τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν" Ψαλμ. ρλε΄ 23-24 καὶ ἐκ τῶν παθῶν καὶ μολυσμῶν»[12].

«Δὲν λέγει ὁ Ψαλμωδός, ἐνήστευσα οὔτε ἀγρύπνησα οὔτε ἐκοιμήθηκα κατὰ γῆς ἀλλὰ "ἐταπεινώθην καὶ ἔσωσέ με ὁ Κύριος" πρβλ. Ψαλμ. ριδ΄ 6. Ἡ μὲν μετάνοια μᾶς ἀνεγείρει, τὸ δὲ πένθος κρούει τὴν πύλη τοῦ οὐρανοῦ, ἡ δὲ ὁσία ταπείνωσις τὴν ἀνοίγει»[12].

«Θὰ γνωρίσης καὶ δὲν θὰ ἀπατηθῆς ὅτι ἀπέκτησες μέσα σου τὴν ὁσία αὐτὴ οὐσία, δηλαδὴ τὴν ταπείνωσι, ἀπὸ τὸ πλῆθος τοῦ ἀρρήτου φωτὸς καὶ ἀπὸ τὸν ἀπερίγραπτο ἔρωτα τῆς προσευχῆς. Πρὶν κατακτηθοῦν αὐτὰ προηγεῖται μιὰ κατάστασις, κατὰ τὴν ὁποία ἡ καρδιὰ δὲν περιφρονεῖ τοὺς ἁμαρτάνοντας οὔτε κατακρίνει τὰ ἁμαρτήματά τους. Καὶ πρὶν ἀπὸ αὐτὴ τὴν κατάστασι προηγεῖται ἄλλη, κατὰ τὴν ὁποία ἡ καρδιὰ μισεῖ κάθε κενοδοξία»[12].

«Ἐὰν αὐτή, ἡ ὑπερηφάνεια, μερικοὺς ἀπὸ Ἀγγέλους τοὺς μετέβαλε σὲ δαίμονας, ἐκείνη, ἡ ταπεινοφροσύνη, ὁπωσδήποτε μερικοὺς ἀπὸ δαίμονας μπορεῖ νὰ τοὺς μεταβάλη σὲ Ἀγγέλους· γι' αὐτὸ ἄς ἔχουν θάρρος ὅσοι ἔπεσαν»[12].

«Ἡ ταπεινοφροσύνη εἶναι οὐράνιος ἀνεμοστρό-

βιλος ποὺ μπορεῖ νὰ ἀνεβάση τὴν ψυχὴ ἀπὸ τὴν ἄβυσσο τῆς ἁμαρτίας στὰ ὕψη τοῦ οὐρανοῦ»[12].

γ. Οἱ στεναγμοὶ τῆς καρδιᾶς δείχνουν τὴν λύπη μας γιὰ τὶς ἁμαρτίες μας.

Τὴν δύναμι τῶν στεναγμῶν καὶ τῶν δακρύων κηρύττει καὶ διδάσκει τὸ ἐν συνεχείᾳ Δοξαστικό:

«Παντοκράτορ Κύριε, οἶδα πόσα δύνανται τὰ δάκρυα· Ἐζεκίαν γὰρ ἐκ τῶν πυλῶν τοῦ θανάτου ἀνήγαγον· τὴν ἁμαρτωλὸν ἐκ τῶν χρονίων πταισμάτων ἐῤῥύσαντο· τὸν δὲ Τελώνην, ὑπὲρ τὸν Φαρισαῖον ἐδικαίωσαν· καὶ δέομαι, σὺν αὐτοῖς ἀριθμήσας· Ἐλέησόν με»[13].

Στὴν παράδοσι τῶν ἀσκητῶν τὰ δάκρυα θεωροῦνται δῶρο καὶ χάρις Θεοῦ.

3. *«φαρισαϊκῆς ὑποκρίσεως ῥῦσαί με».*

Ἡ ὑποκρισία ἀπειλεῖ τὴν μετάνοια. Ὁ πιστὸς ζητεῖ ἀπὸ τὸν Θεὸ νὰ τὸν ἀπαλλάξει ἀπὸ τὸ φαρισαϊκὸ πνεῦμα τῆς ὑποκρισίας.

Τὴν ὑποκρισία καταδικάζει ὁ Θεός, διότι εἶναι ψεῦδος καὶ ἀπάτη. Ἡ ἀρετὴ εἶναι φαινομενικὴ κι ὄχι πραγματική. Παρὰ ταῦτα ὁ ἄνθρωπος καυχᾶται καὶ μεγαλαυχεῖ γι' αὐτὴ τὴν ἀνύπαρκτη ἀρετή του. Ὡστόσο ὁ πιστὸς παρακαλεῖ τὸν Θεὸ νὰ τὸν ἀπαλλάξη ἀπ' αὐτὴ τὴν μισητὴ συμπεριφορά.

Ἐπειδὴ τὸ θέμα τοῦ Ἰδιόμελου αὐτοῦ ἔχει ληφθεῖ ἀπὸ τὴν γνωστὴ περικοπὴ τοῦ Εὐαγγελίου περὶ

13. Στιχηρὸν τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς Κυριακῆς τοῦ Τελώνου καὶ τοῦ Φαρισαίου.

τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου, εἶναι πολὺ διδακτικά, νὰ ἀναφέρουμε μερικὰ σχόλια ἀπ' αὐτὰ ποὺ γράφει ὁ Ὅσιος Πατέρας μας Νικηφόρος Κάλλιστος ὁ Ξανθόπουλος στὸ ὑπόμνημά του ἐξηγώντας τὰ περὶ τῆς Κυριακῆς τοῦ Τελώνου καὶ τοῦ Φαρισαίου.

«Ἐπεὶ τοίνυν πρῶτον ὅπλον πρὸς ἀρετήν, μεταμέλεια καὶ ταπείνωσις, καὶ αὖθις ἐμπόδιον πρὸς αὐτὴν μέγιστον ἀλαζονεία, καὶ ἔπαρσις, τὴν παροῦσαν ἀπὸ τοῦ θείου Εὐαγγελίου ἀξιόπιστον παραβολήν, πρώτην παθῶν ἐκτιθέασι· διὰ μὲν τοῦ Φαρισαίου, τὸ τῆς ἀλαζονείας καὶ οἰήσεως ἀποθέσθαι πάθος ἡμᾶς προτρεπόμενοι· διὰ δὲ τοῦ Τελώνου πάλιν, τὸ ἐναντίον τοῦ πάθους τούτου, τῆς ταπεινώσεως καὶ μετανοίας ἀντιποιεῖσθαι. Ἐπειδὴ γὰρ πρῶτον καὶ χείριστον τῶν παθῶν, ἡ ἀλαζονεία τε καὶ ἡ οἴησις· ὅτι δι' αὐτῶν καὶ ἡ ἐξ οὐρανοῦ ἔκπτωσις τῷ Διαβόλῳ ἐγένετο, τὸ πρὶν μέν, Ἑωσφόρῳ, διὰ δὲ ταῦτα, σκότος καὶ γενομένῳ, καὶ λεγομένῳ· ἀλλὰ δὴ καὶ τῷ γενάρχῃ Ἀδάμ, διὰ δὲ ταῦτα ἡ ἀπὸ τῆς τρυφῆς δίωξις, παραινοῦσι διὰ τούτων τρόπον τινὰ οἱ Ἅγιοι, μηδένα τινὰ ἐπὶ τῆς ἑαυτοῦ ἐπαίρεσθαι κατορθώμασι, καὶ τοῦ πέλας κατεξανίστασθαι, ἀλλ' ἀεὶ ταπεινὸν εἶναι· Κύριος γὰρ ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσι χάριν· κρεῖσσον γάρ ἐστιν ἁμαρτάνοντα ἐπιστρέφειν, ἢ κατορθοῦντα ἐπαίρεσθαι. Λέγω γάρ, φησιν, ὑμῖν, ὅτι κατέβη ὁ Τελώνης δεδικαιωμένος, ἢ ὁ Φαρισαῖος. Ἐμφαίνει τοίνυν ἡ παραβολή, μηδένα τινὰ ἐπαίρεσθαι, κἂν χρηστὰ πράττων ᾖ· ἀλλ' ἀεὶ ταπεινοῦσθαι, καὶ δεῖσθαι ἀπὸ ψυ-

χῆς τοῦ Θεοῦ, κἂν τοῖς ἐσχάτοις κακοῖς περιέπεσεν, ὡς οὐ πόῤῥω σωτηρίας ἐστί. Τελώνης δέ ἐστιν, ὁ τὰ τέλη ἀπὸ τῶν ἀρχόντων λαμβάνων, καὶ δι' ἄκραν ἀδικίαν ὠνούμενος, καὶ παρακερδαίνων ἐντεῦθεν. Φαρισαῖος δέ, οἱονεὶ ἀποκεκομμένος τις δῆθεν, καὶ τῶν λοιπῶν ὑπερέχων τῇ γνώσει»[14].

4. «*ὡς μόνος εὔσπλαχνος*».

Ὁ Θεὸς εἶναι Πατέρας οἰκτιρμῶν. Λυπεῖται καὶ ἐλεεῖ τὸν ἁμαρτωλό, ποὺ μὲ ταπείνωσι μετανοώντας ζητεῖ νὰ τὸν δεχθεῖ καὶ νὰ τὸν ἐλεήσει.

Τόσο ἡ Ἁγία Γραφὴ ὅσο καὶ οἱ βίοι τῶν Ἁγίων ἀναφέρουν πάμπολλα παραδείγματα περιπτώσεων, ὅπου ὁ Θεὸς παρεῖδε καὶ συγχώρησε καὶ ἐξάλειψε τὰ ἀνομήματα αὐτῶν ποὺ ἁμάρτησαν βαρύτατα, ἐπειδὴ ταπεινώθηκαν καὶ μετενόησαν.

Γι' αὐτὸ ὁ πιστὸς προσεύχεται:

«Τὴν ὑψηλόφρονα γνώμην, τῶν κακίστων Φαρισαίων, ὁ πάντων Κύριος, παραβολικῶς ἐκφεύγειν ταύτην ἐδίδαξε, καὶ μὴ ὑψηλοφρονεῖν, παρ' ὃ δεῖ φρονεῖν, πάντας ἐπαίδευσεν, ὑπογραμμὸς καὶ τύπος, ὁ αὐτὸς γενόμενος, μέχρι Σταυροῦ καὶ θανάτου, ἑαυτὸν ἐκένωσεν. Εὐχαριστοῦντες οὖν σὺν τῷ Τελώνῃ εἴπωμεν. Ὁ παθὼν ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ ἀπαθεὶς διαμείνας Θεός, τῶν παθῶν ἡμᾶς ῥῦσαι, καὶ σῶσον τὰς ψυχὰς ἡμῶν»[15].

14. Νικηφόρου Καλλίστου τοῦ Ξανθόπουλου· Τριώδιον Ἀποστολικῆς Διακονίας, σελ. 16-17, Ἀθῆναι 1994.

15. Ἰδιόμελο Δοξαστικὸ τῶν Αἴνων τοῦ Ὄρθρου τῆς Γ΄ Κυριακῆς τῶν Νηστειῶν.

ΙΔΙΟΜΕΛΟ ΤΗΣ Δ΄ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΩΝ ΝΗΣΤΕΙΩΝ

Ὁ τὸν ἀμπελῶνα φυτεύσας, καὶ τοὺς ἐργάτας καλέσας, ἐγγὺς ὑπάρχει Σωτήρ· δεῦτε οἱ τῆς Νηστείας ἀγωνισταί, μισθὸν ἀπολαύσωμεν, ὅτι πλούσιος ὑπάρχει, ὁ δοτὴρ καὶ ἐλεήμων· μικρὸν ἐργασάμενοι, κομισώμεθα, τὸ τῆς ψυχῆς ἔλεος.

Δηλαδή: Ἐκεῖνος ποὺ τὸ Ἀμπέλι φύτεψε καὶ κάλεσε τοὺς ἐργάτες, Ἐκεῖνος εἶναι κι ὁ Σωτήρας μας. Ἐλᾶτε λοιπόν, ὅσοι μὲ τὴν νηστεία ἀγωνιζόμαστε ἂς πάρουμε τώρα καὶ τὸ μισθό, γιατὶ ὁ Τροφοδότης εἶναι πάμπλουτος καὶ ἀφειδώλευτα τοὺς ἐλεεῖ ὅλους.

Σύντομα σχόλια στὸ Ἰδιόμελο

Τὸ θέμα τοῦ Ἰδιόμελου αὐτοῦ ἀναφέρεται στὴν παραβολὴ τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ περὶ τῶν ἐργατῶν τοῦ ἀμπελώνα. *«Ὁμοία γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ, ὅστις ἐξῆλθεν ἅμα πρωΐ μισθώσασθαι ἐργάτας εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. καὶ συμφωνήσας μετὰ τῶν ἐργατῶν ἐκ δηναρίου τὴν ἡμέραν ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. καὶ ἐξελθὼν περὶ τὴν τρίτην ὥραν εἶδεν ἄλλους ἑστῶτας ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀργούς, καὶ ἐκείνοις εἶπεν· ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα, καὶ ὃ ἐὰν ᾖ δίκαιον δώσω ὑμῖν. οἱ δὲ ἀπῆλθον. πάλιν ἐξελθὼν περὶ τὴν ἕκτην καὶ ἐνάτην ὥραν ἐποίησεν ὡσαύτως. περὶ δὲ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν ἐξελθὼν εὗρεν ἄλλους ἑστῶτας ἀργούς, καὶ λέγει αὐτοῖς· τί ὧδε ἑστήκατε ὅλην τὴν ἡμέραν ἀργοί; λέγουσιν αὐ-*

τῷ· ὅτι οὐδεὶς ἡμᾶς ἐμισθώσατο. λέγει αὐτοῖς· ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα καὶ ὃ ἐὰν ᾖ δίκαιον λήψεσθε. ὀψίας δὲ γενομένης λέγει ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος τῷ ἐπιτρόπῳ αὐτοῦ· κάλεσον τοὺς ἐργάτας καὶ ἀπόδος αὐτοῖς τὸν μισθόν, ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν ἐσχάτων ἕως τῶν πρώτων. καὶ ἐλθόντες οἱ περὶ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν ἔλαβον ἀνὰ δηνάριον. ἐλθόντες δὲ οἱ πρῶτοι ἐνόμισαν ὅτι πλείονα λήψονται, καὶ ἔλαβον καὶ αὐτοὶ ἀνὰ δηνάριον. λαβόντες δὲ ἐγόγγυζον κατὰ τοῦ οἰκοδεσπότου λέγοντες ὅτι οὗτοι οἱ ἔσχατοι μίαν ὥραν ἐποίησαν, καὶ ἴσους ἡμῖν αὐτοὺς ἐποίησας τοῖς βαστάσασι τὸ βάρος τῆς ἡμέρας καὶ τὸν καύσωνα. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν ἑνὶ αὐτῶν· ἑταῖρε, οὐκ ἀδικῶ σε· οὐχὶ δηναρίου συνεφώνησάς μοι; ἆρον τὸ σὸν καὶ ὕπαγε· θέλω δὲ τούτῳ τῷ ἐσχάτῳ δοῦναι ὡς καὶ σοί· ἢ οὐκ ἔξεστί μοι ποιῆσαι ὃ θέλω ἐν τοῖς ἐμοῖς; ἢ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρός ἐστιν ὅτι ἐγὼ ἀγαθός εἰμι; οὕτως ἔσονται οἱ ἔσχατοι πρῶτοι καὶ οἱ πρῶτοι ἔσχατοι· πολλοὶ γάρ εἰσι κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί»[1]. Δηλαδή: Ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν εἶναι ὅμοια μ᾽ ἕνα γαιοκτήμονα, ποὺ βγῆκε νωρὶς τὸ πρωὶ νὰ προσλάβει ἐργάτες γιὰ τὸ ἀμπέλι του. Συμφώνησε μὲ τοὺς ἐργάτες νὰ τοὺς πληρώσει ἕνα δηνάριο τὴν ἡμέρα, καὶ τοὺς ἔστειλε στὸ ἀμπέλι του. Ὅταν γύρω στὶς ἐννιὰ βγῆκε στὴν ἀγορά, εἶδε ἄλλους νὰ στέκονται ἐκεῖ χωρὶς δουλειά, καὶ τοὺς εἶπε: “πηγαίνετε καὶ ἐσεῖς στὸ ἀμπέλι καὶ θὰ σᾶς δώσω ὅ,τι εἶναι δίκαιο”.

1. Ματθαίου κ′ 1-16.

Κι αὐτοὶ ἔφυγαν γιὰ τὸ ἀμπέλι. Ὅταν ξαναβγῆκε κατὰ τὶς δώδεκα καὶ κατὰ τὶς τρεῖς ἔκανε τὸ ἴδιο. Κατὰ τὶς πέντε, βγῆκε καὶ βρῆκε κι ἄλλους νὰ κάθονται, καὶ τοὺς λέει: "γιατί κάθεστε ἐδῶ ἄνεργοι ὅλη τὴν ἡμέρα; Τοῦ λένε: "γιατὶ κανένας δὲ μᾶς πῆρε στὴν δουλειά". Τοὺς λέει: "πηγαίνετε καὶ ἐσεῖς στὸ ἀμπέλι μου καὶ θὰ πάρετε ὅ,τι δικαιοῦσθε". Ὅταν βράδιασε, λέει ὁ ἰδοκτήτης τοῦ ἀμπελιοῦ στὸν διαχειριστή του: "φώναξε τοὺς ἐργάτες καὶ πλήρωσέ τους τὸ μεροκάματο, ἀρχίζοντας ἀπὸ τοὺς τελευταίους ὡς τοὺς πρώτους". Ἦρθαν λοιπὸν αὐτοὶ ποὺ ἔπιασαν δουλειὰ στὶς πέντε, καὶ πῆραν ἀπὸ ἕνα δηνάριο. Ὅταν ἦρθαν οἱ πρῶτοι, νόμισαν πῶς θὰ πάρουν περισσότερα· πῆραν ὅμως κι αὐτοὶ ἀπὸ ἕνα δηνάριο. Ὅταν τὸ πῆραν, ἄρχισαν νὰ διαμαρτύρονται ἐναντίον τοῦ γαιοκτήμονα λέγοντας: "αὐτοὶ οἱ τελευταῖοι ἐργάστηκαν μιὰ ὥρα καὶ τοὺς ἐξίσωσες μ' ἐμᾶς, ποὺ ὑπομείναμε τὸν μόχθο καὶ τὸν καύσωνα μιᾶς ὁλόκληρης ἡμέρας". Ἐκεῖνος ὅμως γύρισε σ' ἕναν ἀπ' αὐτοὺς καὶ τοῦ εἶπε: "φίλε, δὲν σὲ ἀδικῶ· δὲ συμφώνησες μαζί μου ἕνα δηνάριο; Πᾶρ' το καὶ πήγαινε. Ἐγὼ θέλω νὰ πληρώσω αὐτὸν ποὺ ἦρθε τελευταῖος ὅσο κι ἐσένα. Δὲν μπορῶ τὰ δικά μου νὰ τὰ κάνω ὅ,τι θέλω; Ἢ μήπως, ἐπειδὴ εἶμαι καλός, αὐτὸ προκαλεῖ τὴν ζήλεια σου;" Ἔτσι θὰ βρεθοῦν οἱ τελευταῖοι πρῶτοι καὶ οἱ πρῶτοι τελευταῖοι. Γιατὶ πολλοὶ εἶναι καλεσμένοι, λίγοι ὅμως οἱ ἐκλεκτοί.

1. *«Ὁ τὸν ἀμπελῶνα φυτεύσας, καὶ τοὺς ἐργάτας καλέσας».*

Κάθε διδασκαλία τοῦ Κυρίου ἀναφέρεται σ' ἕνα θέμα ποὺ μᾶς ἀφορᾶ ἄμεσα. Εἴτε φωτίζει τὴν σχέσι μας μὲ τὸν Θεὸ Πατέρα, τοὺς ἀδελφούς μας, τὸν περιβάλλοντά μας κόσμο, εἴτε ἀποκαλύπτει μιὰ ἀλήθεια τὴν ὁποία ἢ ἀγνοούσαμε ἢ γνωρίζαμε ἀτελῶς.

Ἡ προκειμένη παραβολὴ μπορεῖ νὰ ἑρμηνευθεῖ κατὰ δύο τρόπους.

Κατὰ τὸν πρῶτον, νὰ θεωρηθεῖ ὅτι ὁ ἀμπελώνας εἶναι ἡ ψυχή μας στὴν ὁποία καλούμεθα νὰ ἐργασθοῦμε.

Κατὰ τὸν δεύτερον ὅτι ὁ ἀμπελώνας εἶναι ἡ Ἐκκλησία, ἡ Ἐνορία, ἡ κοινωνία τῶν ἀνθρώπων, ποὺ καὶ πάλι καλούμεθα νὰ ἐργασθοῦμε.

Ἂς δοῦμε τὰ θέματα αὐτὰ σύντομα.

α. Ὁ ἀμπελώνας - ψυχή:

Ἡ ψυχὴ παρομοιάζεται ἀπὸ τὸν Κύριο μὲ ἀμπέλι. Ὅπως στὸ ἀμπέλι ὁ ἀμπελουργὸς φυτεύει διάφορα κλήματα κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο μᾶς λέει ὁ Κύριος, ὅτι ὁ Ἐπουράνιος Γεωργὸς φυτεύει στὴν ψυχή μας ἀρετές, ἐφέσεις, ἐπιθυμίες, λογισμοὺς καὶ μᾶς καλεῖ νὰ ἐργασθοῦμε.

Σύμφωνα μὲ τὴν ὀρθόδοξη διδασκαλία ἡ ψυχὴ ἔχει τρία μέρη: τὸ λογιστικό, τὸ θυμοειδὲς καὶ τὸ ἐπιθυμητικό.

Οἱ Πατέρες μας, ποὺ ἀσκήθηκαν καὶ ἐργάσθηκαν φιλότιμα, μελέτησαν τὴν ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου καὶ μᾶς δίδαξαν πότε ἡ ψυχὴ εἶναι ὑγιὴς καὶ καθαρή, πότε ρυπαρὴ καὶ ἀσθενής, πότε νεκρή, πῶς θερα-

πεύεται, πῶς λαμπρύνεται, πῶς καθαρίζεται, πῶς φωτίζεται. Δίδαξαν ποιὲς εἶναι οἱ ἀρετὲς κάθε μέρους της. Ἀπὸ τὴν μεταφρασμένη *«Φιλοκαλία»* ἀναφέρομε μερικά.

«Ψυχὴ καθαρὴ εἶναι ἐκείνη ποὺ ἐλευθερώθηκε ἀπὸ τὰ πάθη καὶ εὐφραίνεται ἀκατάπαυστα μὲ τὴ θεία ἀγάπη»[2].

«Πάθος ἀξιοκατηγόρητο, εἶναι μιὰ κίνηση τῆς ψυχῆς παρὰ φύση»[2].

«Ἀπάθεια εἶναι μιὰ εἰρηνικὴ κατάσταση τῆς ψυχῆς, κατὰ τὴν ὁποία ἡ ψυχὴ δύσκολα κινεῖται πρὸς τὴν κακία»[2].

«Νοῦς καθαρὸς εἶναι ἐκεῖνος ποὺ ἀπομακρύνθηκε ἀπὸ τὴν ἄγνοια καὶ καταφωτίζεται ἀπὸ τὸ θεῖο φῶς»[3].

«Καρδιὰ καθαρὴ εἶναι ἐκείνη ποὺ παρουσίασε στὸ Θεὸ τελείως ἀσχημάτιστη καὶ ἀδιαμόρφωτη τὴ μνήμη καὶ ἕτοιμη νὰ σφραγιστεῖ μόνο μὲ τὰ δικά Του σημεῖα, μὲ τὰ ὁποῖα συμβαίνει νὰ φανερώνεται ὁ Θεός»[3].

«Νοῦς τέλειος εἶναι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος μὲ τὴν ἀληθινὴ πίστη του γνώρισε πάνω ἀπὸ κάθε γνώση, μὲ τρόπο ὑπεράγνωστο, τὸν Ὑπεράγνωστο, καὶ εἶδε καθολικὰ τὰ δημιουργήματά Του, καὶ ἔλαβε ἀπὸ τὸν Θεὸ τὴν περιεκτικὴ γνώση περὶ Προνοίας καὶ

2. Μαξίμου Ὁμολογητοῦ· Α΄ ἑκατοντάς *«περὶ ἀγάπης»*, Φιλοκαλία τ. Β΄, σελ. 51, ἐκδ. «Τὸ Περιβόλι τῆς Παναγίας» Θεσσαλονίκη 1988[2].

Κρίσεως τῶν δημιουργημάτων Του· ἐννοῶ βέβαια ὅσο αὐτὸ εἶναι δυνατὸ σὲ ἀνθρώπους»[3].

«Τὸ ἰδιαίτερο χαρακτηριστικὸ τῆς καθαρῆς ψυχῆς εἶναι λόγος χωρὶς φθόνο, ζῆλος χωρὶς κακία καὶ ἀκατάπαυστος ἔρωτας τῆς δόξας τοῦ Θεοῦ. Τότε καὶ ὁ νοῦς παραμένει μέσα στὴ διάνοιά του, ποὺ ἔχει γίνει σὰν ἕνα ὁλοκάθαρο μέσο κρίσεως, καὶ διευθετεῖ μὲ ἀκρίβεια τὶς πλάστιγγές του»[4].

«Ὁ λογικὸς ἄνθρωπος, προσέχοντας ὁ ἴδιος στὸν ἑαυτό του, ἐξετάζει τί πρέπει νὰ πράξει καὶ τί τὸν συμφέρει, καθὼς καὶ ποιὰ ταιριάζουν στὴν ψυχὴ καὶ τὴν ὠφελοῦν καὶ ποιὰ δὲν τῆς ταιριάζουν. Καὶ ἔτσι ἀποφεύγει ἐκεῖνα ποὺ βλάπτουν τὴν ψυχή, ὡς ξένα καὶ γιατὶ τὸν χωρίζουν ἀπὸ τὴν αἰώνια ζωή»[5].

«Ὁ λογικὸς ἄνθρωπος πολεμεῖται διὰ μέσου τῶν αἰσθήσεων ἀπὸ τὰ ψυχικὰ πάθη. Πέντε εἶναι οἱ αἰσθήσεις τοῦ σώματος: ὅραση, ὄσφρηση, ἀκοή, γεύση, ἁφή. Ὑποκύπτοντας μέσω τῶν αἰσθήσεων αὐτῶν στὰ τέσσερα πάθη αἰχμαλωτίζεται ἡ ἄθλια ψυχή. Κι εἶναι αὐτὰ τὰ τέσσερα πάθη τῆς ψυχῆς: κενοδοξία, χαρά, θυμός, δειλία. Ὅταν λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος μὲ τὴ φρόνησι καὶ τὴν ἐπανειλημμένη σκέψη σὰν καλὸς στρατηγὸς γίνει κύριος τῶν παθῶν καὶ τὰ νι-

3. Καλλίστου καὶ Ἰγνατίου τῶν Ξανθόπουλων Φιλοκαλία τ. Ε΄, σελ. 87-88, ἐκδ. «Τὸ Περιβόλι τῆς Παναγίας» ,Θεσσαλονίκη 1988.

4. Διαδόχου Φωτικῆς· Φιλοκαλία τ. Α΄, σελ. 290, ἐκδ. «Τὸ Περιβόλι τῆς Παναγίας» Θεσσαλονίκη 1993[4].

κήσει, δὲν πολεμεῖται πλέον ἀπὸ αὐτά, ἀλλὰ ἔχει εἰρήνη στὴν ψυχή του καὶ στεφανώνεται ἀπὸ τὸ Θεὸ ὡς νικητής»[5].

Οἱ Πατέρες μας ποὺ ἀναφέρονται στὴν ἐργασία μας αὐτὴ γιὰ τὴν ψυχή, τὴν χαρακτήρισαν ὡς καλλιέργεια τῆς ψυχῆς ἢ ἐπιμέλεια τῆς ψυχῆς. (Ἅγιος Ἀντώνιος).

Τὸ Ἀπολυτίκιο τῶν Ὁσίων Πατέρων ἢ Μητέρων λέει:

«Ἐν σοὶ Πάτερ (ἢ Μῆτερ) ἀκριβῶς διεσώθη τὸ κατ' εἰκόνα· λαβὼν (ἢ λαβοῦσα) γὰρ τὸν Σταυρόν, ἠκολούθησας τῷ Χριστῷ, καὶ πράττων (ἢ πράττουσα) ἐδίδασκες, ὑπερορᾶν μὲν σαρκός, παρέρχεται γάρ. Ἐπιμελεῖσθαι δὲ ψυχῆς, πράγματος ἀθανάτου».

Ἐπιμέλεια τῆς ψυχῆς σημαίνει:

Νὰ τρέφουμε τὴν ψυχή. Ἡ ψυχὴ τρέφεται ὅταν ἑνώνεται μὲ τὸν Θεὸ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ μὲ τὸ Ἱερὸ Μυστήριο τῆς θείας Εὐχαριστίας. Ὁ Κύριος δίδαξε ὅτι: Ἡ σάρκα μου εἶναι ἡ ἀληθινὴ καὶ πραγματικὴ τροφὴ καὶ τὸ αἷμα μου εἶναι ἀληθινὸ ποτό. *«Ἡ γὰρ σάρξ μου ἀληθῶς ἐστι βρῶσις, καὶ τὸ αἷμά μου ἀληθῶς ἐστι πόσις»*[6]. Ἐπίσης καὶ μὲ τὴν μελέτη τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτὸ ὁ προφήτης καὶ Βασιλέας Δαβὶδ ὁμολογοῦσε: *«Ὡς γλυκέα τῷ λάρυγγί μου*

5. Μεγ. Ἀντωνίου· Φιλοκαλία τ. Α', σελ. 29, 40, ἐκδ. «Τὸ Περιβόλι τῆς Παναγίας», Θεσσαλονίκη 1993[4].

6. Ἰωάννου στ' 55.

τὰ λόγιά σου»[7]. Δηλαδή: Πόσο γλυκὰ εἶναι τὰ λόγια Σου στὴν ψυχή μου ποὺ τὰ μελετᾶ καὶ στὸν λάρυγγά μου.

Νὰ ποτίζουμε τὴν ψυχή. Ἡ ψυχὴ ξεδιψᾶ, ὅταν πίνει «*ἐκ τοῦ ὕδατος τῆς ζωῆς*»[8]. Ὕδωρ τῆς ζωῆς ὁ Κύριος χαρακτήρισε τὸ Ἅγιο Πνεῦμα.

Στὸν διάλογο μὲ τὴν Σαμαρείτιδα αὐτὸ φαίνεται καθαρά: *«Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ: πᾶς ὁ πίνων ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου διψήσει πάλιν· ὃς δ' ἂν πίῃ ἐκ τοῦ ὕδατος οὗ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, οὐ μὴ διψήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλὰ τὸ ὕδωρ ὃ δώσω αὐτῷ γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος ἁλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον»*[9]. Δηλαδή, ἀποκρίθηκε ὁ Ἰησοῦς καὶ τῆς εἶπε· Βεβαίως δὲν ἐννοῶ τὸ νερὸ τοῦ πηγαδιοῦ αὐτοῦ. Διότι καθένας ποὺ πίνει ἀπὸ τὸ νερὸ αὐτό, θὰ διψάσει πάλι. Ἐκεῖνος ὅμως, ποὺ θὰ πιεῖ ἀπὸ τὸ νερό, ποὺ θὰ τοῦ δώσω ἐγώ, δὲν θὰ διψάσει ποτὲ στὸν αἰώνα, ἀλλὰ τὸ νερὸ ποὺ θὰ τοῦ δώσω, θὰ μεταβληθεῖ σὲ πηγὴ ποὺ δὲν θὰ στειρεύσει, ἀλλὰ θὰ ἀναβλύζει καὶ θὰ πηδᾶ καὶ θὰ τρέχει πάντοτε, γιὰ νὰ τοῦ παρέχει ζωὴ αἰώνιο.

«Ἐν δὲ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ τῆς ἑορτῆς εἱστήκει ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔκραξε λέγων· ἐάν τις διψᾷ, ἐρχέσθω πρός με καὶ πινέτω. ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, καθὼς εἶπεν ἡ γραφή, ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ῥεύσουσιν ὕδατος ζῶντος. τοῦτο δὲ εἶπε περὶ τοῦ

7. Ψαλμὸς 118, 103.
8. Ἀποκάλυψις κα΄ 6.
9. Ἰωάννου δ΄ 13-14.

Πνεύματος οὗ ἔμελλον λαμβάνειν οἱ πιστεύοντες εἰς αὐτόν· οὔπω γὰρ ἦν Πνεῦμα Ἅγιον, ὅτι Ἰησοῦς οὐδέπω ἐδοξάσθη»[10]. Δηλαδή: Κατὰ τὴν τελευταία δὲ καὶ ἐπισημότερη ἀπὸ ὅλες τὶς ἄλλες ἡμέρες τῆς ἑορτῆς, στάθηκε ὁ Ἰησοῦς μπροστὰ στὸ πλῆθος καὶ φώναξε: Ὅποιος διψάει, να' ρθεῖ σ' ἐμένα καὶ νὰ πιεῖ. Μέσα ἀπὸ ἐκεῖνον ποὺ πιστεύει σ' ἐμένα, καθὼς λέγει ἡ Γραφή, ποτάμια ζωντανὸ νερὸ θὰ τρέξουν. Αὐτὸ τὸ εἶπε ὁ Ἰησοῦς ἐννοώντας τὸ Πνεῦμα ποὺ θὰ ἔπαιρναν ὅσοι θὰ πίστευαν σ' αὐτόν. Γιατὶ τότε ἀκόμα δὲν εἶχαν τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, ἐπειδὴ ὁ Ἰησοῦς δὲν εἶχε ἀκόμα δοξασθεῖ μὲ τὴν ἀνάστασι.

Νὰ καθαρίζουμε τὴν ψυχή. Ἡ ἁμαρτία λερώνει τὴν ψυχὴ καὶ καθαρίζεται μόνο ἀπὸ τὸν Θεὸ μὲ τὸ αἷμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. *«Τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ ...καθαριεῖ τὴν συνείδησιν ἡμῶν ἀπὸ νεκρῶν ἔργων»*[11]. Δηλαδή, τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ θὰ καθαρίσει τὴν συνείδησί μας ἀπὸ τὰ ἔργα ποὺ ὁδηγοῦν στὸν θάνατο.

Νὰ ἐνδύουμε τὴν ψυχή μας. Ἔνδυμα ὁ Χριστός.

«Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε Χριστὸν ἐνεδύσασθε»[12].

Νὰ ἀναπαύουμε τὴν ψυχή. Ὁ Κύριος εἶπε: *«Δεῦτε πρός με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτι-*

10. Ἰωάννου ζ' 37-39.
11. Ἑβραίους θ' 14.
12. Γαλάτας γ' 27.

σμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς»[13]. Δηλαδή: Ἐλᾶτε σ' ἐμένα ὅλοι ὅσοι κοπιάζετε καὶ εἶστε φορτωμένοι κι ἐγὼ θὰ σᾶς ξεκουράσω.

Νὰ στολίζουμε τὴν ψυχή μας μὲ ἀρετές.

«Εἰσελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς θεάσασθαι τοὺς ἀνακειμένους εἶδεν ἐκεῖ ἄνθρωπον οὐκ ἐνδεδυμένον ἔνδυμα γάμου, καὶ λέγει αὐτῷ· ἑταῖρε, πῶς εἰσῆλθες ὧδε μὴ ἔχων ἔνδυμα γάμου; ὁ δὲ ἐφιμώθη. τότε εἶπεν ὁ βασιλεὺς τοῖς διακόνοις· δήσαντες αὐτοῦ πόδας καὶ χεῖρας ἄρατε αὐτὸν καὶ ἐκβάλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. πολλοὶ γάρ εἰσι κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί»[14]. Δηλαδή: μπῆκε ὁ βασιλέας νὰ δεῖ τοὺς καθισμένους στὸ τραπέζι καὶ εἶδε ἐκεῖ ἄνθρωπο ποὺ δὲν φοροῦσε ἔνδυμα γάμου, καὶ λέγει σ' αὐτόν· Φίλε, πῶς μπῆκες ἐδῶ χωρὶς νὰ ἔχεις ἔνδυμα γάμου; Αὐτὸς ἀποστομώθηκε. Τότε εἶπε ὁ βασιλέας στοὺς ὑπηρέτες· ἀφοῦ τοῦ δέσετε χέρια καὶ πόδια, πάρτε τον καὶ ρίψατέ τον ἔξω στὸ σκοτάδι ἐκεῖ θὰ εἶναι ὁ κλαυθμὸς καὶ τὸ τρίξιμο τῶν δοντιῶν. Διότι πολλοὶ εἶναι οἱ προσκεκλημένοι ὀλίγοι ὅμως οἱ ἐκλεκτοί.

«Εἶπε δὲ ὁ πατὴρ πρὸς τοὺς δούλους αὐτοῦ· ἐξενέγκατε τὴν στολὴν τὴν πρώτην καὶ ἐνδύσατε αὐτόν, καὶ δότε δακτύλιον εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ ὑποδήματα εἰς τοὺς πόδας»[15].

Δηλαδή: Εἶπε ὁ πατέρας στοὺς δούλους του·

13. Ματθαίου ια΄ 28.
14. Ματθαίου κβ΄ 11-13.
15. Λουκᾶ ιε΄ 22.

Βγάλατε ἔξω τὴν πιὸ καλὴ φορεσιὰ καὶ ἐνδύσατέ τον· καὶ φορέστε του δακτυλίδι στὸ χέρι καὶ δῶστε του ὑποδήματα.

Ἰδοὺ καὶ ἡ προτροπὴ τῆς Ἐκκλησίας:

«Δεῦτε ἐργασώμεθα, ἐν τῷ μυστικῷ ἀμπελῶνι, καρποὺς μετανοίας ἐν τούτῳ ποιούμενοι, οὐκ ἐν βρώμασι καὶ πόμασι κοπιῶντες, ἀλλ' ἐν προσευχαῖς καὶ νηστείαις, τὰς ἀρετὰς κατορθοῦντες· τούτοις ἀρεσκόμενος ὁ Κύριος τοῦ ἔργου, δηνάριον παρέχει, δι' οὗ ψυχὰς λυτροῦται χρέους ἁμαρτίας, ὁ μόνος πολυέλεος»[16].

β. Ὁ ἀμπελώνας - Ἐκκλησία, ἐνορία, κοινωνία.

Ἀμπελώνας ἀποκαλεῖται καὶ νοεῖται καὶ ἡ Ἐκκλησία στὴν ὁποία ὁ Κύριος καλεῖ νὰ ἐργασθοῦν διάφοροι ἐργάτες.

Ὅσοι διακονοῦμε στὴν Ἐκκλησία εἴμεθα ἐργάτες τοῦ ἀμπελώνα τοῦ Κυρίου.

Ὁ Ἀρχιερέας μὲ ὑψωμένα τὰ χέρια προσεύχεται κατὰ τὴν θεία Λειτουργία:

«Κύριε, Κύριε ἐπίβλεψον ἐξ οὐρανοῦ καὶ ἴδε καὶ ἐπίσκεψαι τὴν ἄμπελον ταύτην καὶ κατάρτισαι αὐτὴν ἣν ἐφύτευσεν ἡ δεξιά σου».

2. *«ἐγγὺς ὑπάρχει Σωτήρ».*

Ἡ ἔννοια τοῦ λόγου αὐτοῦ εἶναι:

α'. Ὅτι ὁ Κύριος εὑρίσκεται πλησίον μας στὸν ἀγώνα γιὰ νὰ μᾶς ἐνισχύει καὶ νὰ μᾶς στηρίζει.

16. Ἰδιόμελο Δοξαστικὸ τῶν Αἴνων τοῦ Ὄρθρου τῆς Δ' Κυριακῆς τῶν Νηστειῶν.

«Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. ἀμήν»[17].

β΄. Ὅτι ἔρχεται γρήγορα νὰ μᾶς ἀμείψει γιὰ τὴν ἐργασία καὶ τοὺς κόπους μας. *«Ναὶ ἔρχομαι ταχύ. ἀμήν, ναὶ ἔρχου, Κύριε Ἰησοῦ»*[18].

3. *«δεῦτε οἱ τῆς Νηστείας ἀγωνισταί, μισθὸν ἀπολαύσωμεν».*

Στὴν παραβολὴ ὁ Κύριος τοῦ ἀμπελώνα ὑπεσχέθη μισθό-ἀμοιβὴ στοὺς ἐργάτες.

Τά θέματα ποὺ σχετίζονται μὲ τὴν ὑπόσχεσι αὐτὴ εἶναι:

✯ Ὁ Κύριος ὑπόσχεται μισθό. Δὲν εἶναι ἡ πρώτη φορά. Κι ἄλλοτε ὑποσχέθηκε μισθὸ ὅταν ἔλεγε: *«ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς»*[19].

Ἄρα ὁ κόπος ὁ πνευματικὸς ἀμείβεται καὶ ἀμείβεται πλούσια.

✯ Οἱ τάξεις τῶν σωζομένων, κατὰ τὴν διδασκαλία τῶν Πατέρων μας, εἶναι τρεῖς: δοῦλοι - μισθωτοί - υἱοί.

✯ Ὁ μισθὸς εἶναι κοινός γιὰ ὅλους τοὺς ἐργάτες.

✯ Θὰ δοθεῖ σὲ κοινὴ ἐπισυναγωγὴ τῶν ἐργατῶν.

Εἶναι χαρακτηριστικὸ ἐν προκειμένῳ αὐτὸ ποὺ γράφει ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης γιὰ τὶς ψυχὲς τῶν

17. Ματθαίου κη΄ 20.
18. Ἀποκαλύψεως κβ΄ 20.
19. Ματθαίου ε΄ 12.

μαρτύρων, οἱ ὁποῖοι ἀναμένουν νὰ λάβουν τὸν μισθό. Ὁ Κύριος τοὺς ζητεῖ νὰ περιμένουν μέχρι νὰ δώσουν τὴν μαρτυρία τους καὶ οἱ ἀδελφοί τους, ὥστε ὅλοι μαζὶ νὰ ἀπολαύσουν τὰ αἰώνια ἀγαθά.

«Καὶ ὅτε ἤνοιξε τὴν πέμπτην σφραγῖδα, εἶδον ὑποκάτω τοῦ θυσιαστηρίου τὰς ψυχὰς τῶν ἐσφαγμένων διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἀρνίου ἣν εἶχον· καὶ ἔκραξαν φωνῇ μεγάλῃ λέγοντες· ἕως πότε, ὁ δεσπότης ὁ ἅγιος καὶ ἀληθινός, οὐ κρίνεις καὶ ἐκδικεῖς τὸ αἷμα ἡμῶν ἐκ τῶν κατοικούντων ἐπὶ τῆς γῆς; καὶ ἐδόθη αὐτοῖς ἑκάστῳ στολὴ λευκή, καὶ ἐρρέθη αὐτοῖς, ἵνα ἀναπαύσωνται ἔτι χρόνον μικρόν, ἕως πληρώσωσι καὶ οἱ σύνδουλοι αὐτῶν καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν οἱ μέλλοντες ἀποκτέννεσθαι ὡς καὶ αὐτοί»[20]. Δηλαδή: Καὶ ὅταν τὸ Ἀρνίο ἄνοιξε τὴν πέμπτη σφραγῖδα, εἶχε γίνει ἐν τῷ μεταξὺ διωγμὸς τῶν Χριστιανῶν στὴν γῆ, κατὰ τὸν ὁποῖον μαρτύρησαν πολλοί. Καὶ εἶδα κάτω ἀπὸ τὸ οὐράνιο θυσιαστήριο τὶς ψυχὲς ἐκείνων, ποὺ σὲ κάθε ἐποχὴ εἶχαν σφαγεῖ γιὰ τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ καὶ γιὰ τὴν μαρτυρία, τὴν ὁποία παρέλαβαν ἀπὸ τὸν Χριστὸ καὶ τὴν κράτησαν στερεά. Καὶ φώναξαν μὲ μεγάλη φωνὴ καὶ εἶπαν· Ἕως πότε, Κύριε, ποὺ εἶσαι ὁ δεσπότης καὶ κυρίαρχος, ὁ ἅγιος καὶ ἀληθινός, θὰ μακροθυμεῖς καὶ δὲν θὰ κάνεις κρίσι καὶ δὲν θὰ ζητᾶς ἐκδίκησι καὶ τιμωρία γιὰ τὸ ἀδικοχυμένο αἷμα μας ἀπὸ τοὺς κατοικούντας στὴν γῆ; Καὶ δόθηκε στὸν καθένα τους ἐνδυμασία

20. Ἀποκαλύψεως στ΄ 9-11.

λευκή, σύμβολο δόξας καὶ μακαριότητας, καὶ τοὺς ἐλέχθη νὰ ἀναπαυθοῦν λίγο χρόνο ἀκόμη, ἕως ὅτου συμπληρωθῆ ὁ ὡρισμένος ἀριθμὸς τῶν ἐκλεκτῶν.

4. *«ὅτι πλούσιος ὑπάρχει, ὁ δοτὴρ καὶ ἐλεήμων·*
μικρὸν ἐργασάμενοι, κομισώμεθα,
τὸ τῆς ψυχῆς ἔλεος».

Ἐδῶ ἐξαίρεται ἡ πλούσια ἀγάπη τοῦ Ἐπουρανίου Θεοῦ καὶ Πατρός, ἡ ὁποία φανερώνεται ἀπὸ αὐτό, ὅτι *«μικρὸν ἐργασάμενοι»*. Γιὰ κάτι λίγο καὶ ἀσήμαντο ὁ Κύριος μᾶς δίνει ὑπερβολικὰ μεγάλο μισθό, τὸ ἔλεος τῆς ψυχῆς.

Χρειάζεται νὰ διευκρινήσουμε ἕνα ἀκόμη σημαντικὸ θέμα ὅτι μὲ τὴν ἐργασία μας δὲν ἐξαγοράζουμε τίποτα. Ἡ σωτηρία μας εἶναι δῶρο τοῦ Θεοῦ καὶ μᾶς δίνεται ἐπειδὴ ὁ Θεὸς εἶναι ἀγαθός, ἐλεήμων καὶ φιλάνθρωπος.

Εἶναι χρήσιμο νὰ δοῦμε τὰ σχετικὰ κείμενα τῆς ἁγίας Γραφῆς:

* *«Καὶ ὄντας ἡμᾶς νεκροὺς τοῖς παραπτώμασι συνεζωοποίησε τῷ Χριστῷ· χάριτί ἐστε σεσωσμένοι· καὶ συνήγειρε καὶ συνεκάθισεν ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἵνα ἐνδείξηται ἐν τοῖς αἰῶσι τοῖς ἐπερχομένοις τὸν ὑπερβάλλοντα πλοῦτον τῆς χάριτος αὐτοῦ ἐν χρηστότητι ἐφ' ἡμᾶς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. τῇ γὰρ χάριτί ἐστε σεσωσμένοι διὰ τῆς πίστεως· καὶ τοῦτο οὐκ ἐξ ὑμῶν, Θεοῦ τὸ δῶρον, οὐκ ἐξ ἔργων, ἵνα μή τις καυχήσηται»*[21]. Δηλαδή: Καὶ ὅταν ἀκόμη

21. Ἐφεσίους β΄ 5-9.

εἴμαστε ἠθικὰ νεκροὶ ἐξαιτίας τῶν παραβάσεων, μᾶς ζωντάνευσε πνευματικὰ μαζὶ μὲ τὸν Χριστό. Ἔχετε σωθεῖ μὲ τὴν χάρι καὶ ὄχι μὲ κατορθώματα δικά σας. Καὶ μᾶς ἀνέστησε μαζὶ μὲ τὸν Χριστὸ καὶ μᾶς ἔβαλε νὰ καθίσουμε μαζί του στὰ ἐπουράνια. Καὶ ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ἀνύψωσίς μας αὐτὴ ἔγινε μὲ τὴν ἕνωσί μας μὲ τὸν Ἰησοῦ Χριστό. Καὶ μᾶς εὐεργέτησε τόσο πολὺ ὁ Θεός, γιὰ νὰ φανερώσει στὶς μελλοντικὲς γενιὲς τὸν ὑπερβολικὸ πλοῦτο τῆς χάριτός του μὲ τὴν ἀγαθότητα, ποὺ ἐπέδειξε σὲ μᾶς διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Καὶ εἶναι πράγματι ὑπερβολικὸς ὁ πλοῦτος τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. Διότι μὲ χάρι ἔχετε σωθεῖ διὰ μέσου τῆς πίστεως. Καὶ ἡ διὰ τῆς πίστεως σωτηρία σας δὲν προῆλθε ἀπὸ σᾶς· Θεοῦ εἶναι τὸ δῶρο αὐτό. Καὶ δὲν σωθήκατε ἀπὸ ἔργα δικά σας, γιὰ νὰ μὴν ἔχει κανεὶς τὸ δικαίωμα νὰ καυχηθεῖ.

* *«Δικαιούμενοι δωρεὰν τῇ αὐτοῦ χάριτι διὰ τῆς ἀπολυτρώσεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ»*[22]. Δηλαδή: Καὶ συνεπῶς γίνονται ὅλοι δίκαιοι καὶ σώζονται δωρεὰν μὲ τὴν χάρι, τὴν ὁποία ὁ Θεὸς ὡς βασιλέας πανάγαθος δίνει σὲ μᾶς τοὺς κατάδικους. Μᾶς ἀπελευθέρωσε ὁ Θεὸς ἀπὸ τὴν ἁμαρτία μὲ τὴν ἐξαγορά, τὴν ὁποία μὲ τὸ λύτρο τοῦ αἵματός του ἔκαμε ὁ Ἰησοῦς Χριστός.

* *«Διὰ τοῦτο ἐκ πίστεως, ἵνα κατὰ χάριν, εἰς τὸ εἶναι βεβαίαν τὴν ἐπαγγελίαν παντὶ τῷ σπέρματι, οὐ τῷ ἐκ τοῦ νόμου μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ ἐκ πίστεως Ἀβραάμ, ὅς ἐστι πατὴρ πάντων ἡμῶν»*[23]. Δηλαδή:

22. Ρωμαίους γ΄ 24.

23. Ρωμαίους δ΄ 16.

Γι᾽ αὐτὸ ἡ σωτηρία καὶ ἡ κληρονομιὰ τῶν ἀγαθῶν δίνεται διὰ μέσου τῆς πίστεως δωρεὰν καὶ κατὰ χάριν καὶ ὄχι ὡς ἀνταμοιβὴ ἔργων τοῦ Νόμου. Ὥστε δὲν ὑπάρχει πλέον κίνδυνος ἕνεκα τῶν ἐξ ἀδυναμίας παραβάσεών μας νὰ καταργηθεῖ ἡ ἐπαγγελία καὶ ἡ ὑπόσχεσις τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ πραγματοποιεῖται αὐτὴ ἀσφαλῶς καὶ βεβαίως σὲ ὅλους τοὺς ἀπογόνους τοῦ Ἀβραάμ, ὄχι μόνο σ᾽ ἐκείνους ποὺ εἶχαν τὸν νόμο, ἀλλὰ καὶ σ᾽ ἐκείνους, ποὺ ἂν καὶ δὲν εἶχαν τὸν νόμο, μιμήθηκαν τὴν πίστι τοῦ Ἀβραὰμ καὶ ἔγιναν ἔτσι πνευματικὰ παιδιὰ τοῦ Ἀβραάμ, ὁ ὁποῖος εἶναι πατέρας ὅλων μας ὅσοι πιστεύσαμε.

* *«Εἰ δὲ χάριτι, οὐκέτι ἐξ ἔργων· ἐπεὶ ἡ χάρις οὐκέτι γίνεται χάρις. εἰ δὲ ἐξ ἔργων, οὐκέτι ἐστὶ χάρις· ἐπεὶ τὸ ἔργον οὐκέτι ἐστὶν ἔργον»*[24]. Δηλαδή: Ἐὰν δὲ τὸ ὑπόλοιπον αὐτὸ ἐξέλεξεν ὁ Θεὸς κατὰ χάριν, τότε ἡ ἐκλογὴ δὲν ἔγινε πλέον δι᾽ ἔργα ἀξιόμισθα. Διότι ἄλλως ἡ χάρις παύει πλέον νὰ εἶναι καὶ στὴν πραγματικότητα χάρις. Ἐὰν ὅμως ἀπὸ τὰ ἔργα τους ἐκεῖνοι ἐξελέγησαν καὶ δικαιώθηκαν, ἡ χάρις δὲν εἶναι πλέον χάρις. Διότι ἀλλοιῶς τὸ ἀγαθὸ ἔργο παύει πλέον νὰ εἶναι ἄξιον ἀμοιβῆς.

* *«Ἐπεφάνη γὰρ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡ σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώποις»*[25]. Διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ φανερώθηκε ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ, ποὺ εἶναι σωτήριος γιὰ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους.

24. Ρωμαίους ια΄ 6.
25. Τίτου β΄ 11.

ΙΔΙΟΜΕΛΟ ΤΗΣ Ε΄ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΩΝ ΝΗΣΤΕΙΩΝ

Θαυμαστὴ τοῦ Σωτῆρος, ἡ δι᾽ ἡμᾶς φιλάνθρωπος γνώμη· τῶν μελλόντων γὰρ τὴν γνῶσιν, ὡς παρόντων κεκτημένος, τοῦ Λαζάρου καὶ τοῦ Πλουσίου, τὸν βίον ἐστηλίτευσε· τῶν ἑκατέρων οὖν τὸ τέλος ἐνοπτριζόμενοι, τοῦ μὲν φύγωμεν, τὸ ἀπηνὲς καὶ μισάνθρωπον, τοῦ δὲ ζηλώσωμεν, τὸ καρτερὲς καὶ μακρόθυμον, πρὸς τὸ σύν αὐτῷ τοῦ Ἀβραὰμ κόλποις, ἐνθαλπόμενοι βοᾶν· Δικαιοκρῖτα Κύριε, δόξα σοι.

Δηλαδή: Εἶναι ἀξιοθαύμαστος ὁ φιλάνθρωπος τρόπος ποὺ μᾶς παιδαγωγεῖ ὁ Σωτήρας μας. Κι ἐπειδὴ γνωρίζει καὶ κυβερνάει τὰ μέλλοντα ὡς νὰ ἦταν παρόντα, γι᾽ αὐτὸ καὶ μὲ ἔμφασι τόνισε τὸν τρόπο τῆς ζωῆς καὶ τοῦ Πλουσίου καὶ τοῦ Λαζάρου τοῦ φτωχοῦ. Βλέποντας λοιπὸν τώρα κι ἐμεῖς καὶ τῶν δύο αὐτῶν ἀνθρώπων τὴν ζωὴ καὶ τὴν κατάληξι, ἂς ἀποφύγουμε τοῦ Πλούσιου τὴν ἀπονιὰ καὶ τὴν σκληράδα καὶ ἂς ζηλέψουμε τοῦ Λαζάρου τὴν μακροθυμία καὶ τὴν ἀπέραντη ὑπομονή. Ἔτσι μαζὶ μὲ τὸν Λάζαρο, τὸν φτωχὸ μεσ᾽ τοῦ Ἀβραὰμ τὴν εὐλογημένη θαλπωρὴ ν᾽ ἀξιωθοῦμε μιὰ μέρα, νὰ κραυγάσουμε: Κύριε, Ἐσὺ ποὺ δίκαια πάντα κρίνεις, ἂς εἶσαι χιλιοδοξασμένος.

Σύντομα σχόλια στὸ Ἰδιόμελο

Τὸ θέμα αὐτοῦ τοῦ Ἰδιόμελου ἔχει ληφθεῖ ἀπὸ τὴν παραβολὴ τοῦ Κυρίου περὶ τοῦ πλουσίου καὶ τοῦ Λαζάρου.

«Ἄνθρωπος δέ τις ἦν πλούσιος, καὶ ἐνεδιδύσκετο πορφύραν καὶ βύσσον εὐφραινόμενος καθ' ἡμέραν λαμπρῶς. πτωχὸς δέ τις ὀνόματι Λάζαρος, ὃς ἐβέβλητο πρὸς τὸν πυλῶνα αὐτοῦ ἡλκωμένος καὶ ἐπιθυμῶν χορτασθῆναι ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ πλουσίου· ἀλλὰ καὶ οἱ κύνες ἐρχόμενοι ἀπέλειχον τὰ ἕλκη αὐτοῦ. ἐγένετο δὲ ἀποθανεῖν τὸν πτωχὸν καὶ ἀπενεχθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀγγέλων εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἀβραάμ· ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ πλούσιος καὶ ἐτάφη. καὶ ἐν τῷ ᾅδῃ ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ὑπάρχων ἐν βασάνοις, ὁρᾷ τὸν Ἀβραὰμ ἀπὸ μακρόθεν καὶ Λάζαρον ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ. καὶ αὐτὸς φωνήσας εἶπε· πάτερ Ἀβραάμ, ἐλέησόν με καὶ πέμψον Λάζαρον ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου αὐτοῦ ὕδατος καὶ καταψύξῃ τὴν γλῶσσάν μου, ὅτι ὀδυνῶμαι ἐν τῇ φλογὶ ταύτῃ. εἶπε δὲ Ἀβραάμ· τέκνον, μνήσθητι ὅτι ἀπέλαβες σὺ τὰ ἀγαθά σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ Λάζαρος ὁμοίως τὰ κακά· νῦν δὲ ὧδε παρακαλεῖται, σὺ δὲ ὀδυνᾶσαι· καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις μεταξὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν χάσμα μέγα ἐστήρικται, ὅπως οἱ θέλοντες διαβῆναι ἔνθεν πρὸς ὑμᾶς μὴ δύνωνται, μηδὲ οἱ ἐκεῖθεν πρὸς ἡμᾶς διαπερῶσιν. εἶπε δέ· ἐρωτῶ οὖν σε, πάτερ, ἵνα πέμψῃς αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου· ἔχω γὰρ πέντε ἀδελφούς· ὅπως διαμαρτύρηται αὐτοῖς, ἵνα μὴ καὶ αὐτοὶ ἔλθωσιν εἰς τὸν τόπον τοῦτον τῆς βασάνου. λέγει αὐτῷ Ἀβραάμ· ἔχουσι Μωϋσέα καὶ τοὺς προφήτας· ἀκουσάτωσαν αὐτῶν. ὁ δὲ εἶπεν· οὐχί, πάτερ Ἀβραάμ, ἀλλ' ἐάν τις ἀπὸ νεκρῶν πορευθῇ

πρὸς αὐτούς, μετανοήσουσιν. εἶπε δὲ αὐτῷ· εἰ Μωϋσέως καὶ τῶν προφητῶν οὐκ ἀκούουσιν, οὐδὲ ἐάν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ πεισθήσονται»[26]. Δηλαδή: Ἕνας ἄνθρωπος ἦταν πλούσιος, φοροῦσε πολυτελῆ ροῦχα καὶ τὸ τραπέζι του κάθε μέρα ἦταν λαμπρό. Κάποιος φτωχός ὅμως, ποὺ τὸν ἔλεγαν Λάζαρο, ἦταν πεσμένος κοντὰ στὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ τοῦ πλουσίου, γεμᾶτος πληγές. Αὐτὸς προσπαθοῦσε νὰ χορτάσει ἀπὸ τὰ ψίχουλα ποὺ ἔπεφταν ἀπὸ τὸ τραπέζι τοῦ πλουσίου. Ἔρχονταν καὶ τὰ σκυλιὰ καὶ τοῦ ἔγλειφαν τὶς πληγές. Πέθανε ὁ φτωχός, καὶ οἱ ἄγγελοι τὸν πῆγαν κοντὰ στὸν Ἀβραάμ. Πέθανε καὶ ὁ πλούσιος καὶ θάφτηκε. Στὸν ἅδη ποὺ ἦταν καὶ βασανιζόταν σήκωσε τὰ μάτια του καὶ εἶδε ἀπὸ μακριὰ τὸν Ἀβραὰμ καὶ κοντά του τὸ Λάζαρο. Τότε φώναξε ὁ πλούσιος καὶ εἶπε: "πατέρα μου Ἀβραάμ, σπλαχνίσου με καὶ στεῖλε τὸν Λάζαρο νὰ βρέξει μὲ νερὸ τὴν ἄκρη τοῦ δαχτύλου του καὶ νὰ μοῦ δροσίσει τὴν γλώσσα, γιατὶ ὑποφέρω μέσα σ' αὐτὴ τὴν φωτιά". Κι ὁ Ἀβραὰμ τοῦ ἀπάντησε: "παιδί μου, θυμήσου ὅτι ἐσὺ ἀπόλαυσες τὴν εὐτυχία στὴν ζωή σου, ὅπως κι ὁ Λάζαρος τὴν δυστυχία. Τώρα ὅμως αὐτὸς χαίρεται ἐδῶ, κι ἐσὺ ὑποφέρεις. Κι ἐκτὸς ἀπ' ὅλα αὐτά, ὑπάρχει ἀνάμεσά μας μεγάλο χάσμα, ὥστε αὐτοὶ ποὺ θέλουν νὰ διαβοῦν ἀπὸ ἐδῶ σ' ἐσᾶς νὰ μὴν μποροῦν, οὔτε οἱ ἀπὸ ἐκεῖ νὰ περάσουν σ' ἐμᾶς". Εἶπε πάλι ὁ πλούσιος, "τότε σὲ παρακαλῶ, πατέρα,

26. Λουκᾶ ιστ' 19-31.

στεῖλε τον στὸ σπίτι τοῦ πατέρα μου, νὰ προειδοποιήσει τοὺς πέντε ἀδερφούς μου, ὥστε νὰ μὴν ἔρθουν κι αὐτοὶ σ' αὐτὸ τὸν τόπο τῶν βασάνων". Ὁ Ἀβραὰμ τοῦ λέει: "ἔχουν τὰ λόγια τοῦ Μωυσῆ καὶ τῶν προφητῶν· ἂς ὑπακούσουν σ' αὐτά". Ἐκεῖνος τότε τοῦ εἶπε: «ὄχι, πατέρα μου Ἀβραάμ· ἂν ὅμως κάποιος ἀπὸ τοὺς νεκροὺς πάει σ' αὐτούς, θὰ μετανοήσουν. Τοῦ εἶπε ὁ Ἀβραάμ: "ἂν δὲν ὑπακοῦνε στὰ λόγια τοῦ Μωυσῆ καὶ τῶν προφητῶν, δὲν θὰ πειστοῦν οὔτε κι ἂν ἀναστηθεῖ κάποιος ἀπὸ τοὺς νεκρούς".

1. *«Θαυμαστὴ τοῦ Σωτῆρος,*
ἡ δι' ἡμᾶς φιλάνθρωπος γνώμη»

Στὸν ὕμνο αὐτὸ ἐξαίρεται καὶ προβάλλεται ἡ *«φιλάνθρωπη γνώμη»*, ἡ ἀγάπη, τὸ ἐνδιαφέρον, ἡ στοργὴ τοῦ Σωτήρα μας.

Ὑπάρχουν πολλοὶ λόγοι, γιὰ τοὺς ὁποίους αἰσθανόμεθα αὐτὴ τὴν εὐγνωμοσύνη γιὰ τὴν *«φιλάνθρωπη γνώμη»* τοῦ Δεσπότη, τὴν ὁποία πάντως δὲν δικαιούμαστε, ἐπειδὴ μόνοι ἀπομακρυνθήκαμε ἀπὸ τὴν πατρικὴ οἰκία καὶ ἀποξενωθήκαμε τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ Πατέρα.

Ὡστόσο ὁ Κύριος δὲν ἀναπαύθηκε οὔτε ἀδιαφόρησε γιὰ τὴν πτῶσι μας. Μᾶς ἀναζήτησε καὶ μᾶς ἐπανέφερε μόνο ἀπὸ ἀγάπη καὶ μᾶς εὐεργέτησε τόσο πολὺ ὁ Θεὸς γιὰ νὰ δείξει στοὺς ἀτελεύτητους αἰῶνες τοῦ μέλλοντος βίου τὸν ὑπερβολικὸ πλοῦτο τῆς χάριτός Του μὲ τὴν ἀγαθότητα ποὺ ἐπέδειξε σὲ μᾶς μὲ τὸν Ἰησοῦ Χριστό, *«ἵνα ἐνδείξηται ἐν τοῖς*

αἰῶσι τοῖς ἐπερχομένοις τὸν ὑπερβάλλοντα πλοῦτον τῆς χάριτος αὐτοῦ ἐν χρηστότητι ἐφ᾽ ἡμᾶς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ»[27] *καί «ὄντας ἡμᾶς νεκροὺς τοῖς παραπτώμασι συνεζωοποίησε τῷ Χριστῷ»*[28] δηλαδή, ὅταν ἀκόμη εἴμαστε ἠθικῶς νεκροὶ λόγῳ τῶν παραβάσεων, μᾶς ζωντάνεψε πνευματικὰ μαζὶ μὲ τὸν Χριστό.

2. *«τῶν μελλόντων γὰρ τὴν γνῶσιν, ὡς παρόντων κεκτημένος»*

Τὸ Ἰδιόμελο ἀναφέρει ὅτι ἡ *«φιλάνθρωπη γνώμη»* τοῦ Δεσπότου, φανερώθηκε μὲ τὸ νὰ μᾶς διδάξει τοὺς πνευματικοὺς νόμους, ποὺ ἦσαν γνωστοὶ σ᾽ Αὐτὸν κι ἐμεῖς ἀγνοούσαμε, ὥστε ἀκούοντάς τους νὰ τοὺς τηρήσουμε καὶ νὰ ἀποφύγουμε τὴν αἰώνια καταδίκη.

Ἰδιαίτερα προσέχουμε, ὅτι ὁ Κύριος γνωρίζει τὰ μέλλοντα ὡς παρόντα. Τοῦτο ἐπειδὴ εἶναι Θεός. Ὁ Θεὸς εἶναι ἀνώτερος τοῦ χρόνου, δὲν ὑπόκειται στοὺς νόμους τοῦ χρόνου. Δὲν ἔχει παρελθόν, παρὸν καὶ μέλλον. Ἀλλὰ τὰ πάντα εἶναι παρόντα σ᾽ Αὐτόν.

Βεβαίως ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός, ὡς ἀληθινὸς καὶ γνήσιος ἄνθρωπος, ἔζησε ἐν χρόνῳ.

Αὐτὴ τὴν ἔννοια μποροῦμε νὰ τὴν δοῦμε στὴν Ἀποκάλυψι, ὅπου τὰ μέλλοντα νὰ συμβοῦν γεγονότα ἀναφέρονται ὡς συντελεσμένα μὲ τοὺς προφητικοὺς ἀορίστους *«ἐδόθη» «ἐγένετο»* κ.λπ.

27. Ἐφεσίους β΄ 7.
28. Ἐφεσίους β΄ 5.

Ἐπίσης καὶ στὴν εὐχὴ τῆς ἁγίας ἀναφορᾶς τῆς θείας Λειτουργίας, ἀναφέρεται μεταξύ αὐτῶν ποὺ ἔγιναν καὶ ἡ *«Δευτέρα Παρουσία»*.

Στὴν λατρεία τῆς Ἐκκλησίας μας ἑορτάζουμε τοὺς διάφορους σταθμοὺς τῆς ζωῆς τοῦ Λυτρωτοῦ καὶ Σωτήρα μας (Γέννησι, Βάπτισι, Σταύρωσι) ψάλλοντες «Σήμερον...».

3. *«τῶν ἑκατέρων οὖν τὸ τέλος ἐνοπτριζόμενοι, τοῦ μὲν φύγωμεν, τὸ ἀπηνὲς καὶ μισάνθρωπον, τοῦ δὲ ζηλώσωμεν, τὸ καρτερὲς καὶ μακρόθυμον»*.

Ἰδοὺ λοιπὸν ὅτι μὲ τὴν παραβολὴ αὐτὴ ὁ Κύριος μᾶς δίδαξε τί πρέπει νὰ ἀποφύγουμε καὶ τί πρέπει μὲ ζῆλο νὰ ἐπιδιώξουμε, νὰ κατορθώσουμε.

α. Ἡ ἀγάπη στὸν πλησίον εἶναι ἡ μιὰ ἐντολὴ τοῦ Κυρίου. Αὐτὴ δὲν τήρησε ὁ πλούσιος. Γι' αὐτὴ ὁμίλησε ὁ ἀπόστολος Παῦλος στὴν Α΄ πρός Κορινθίους ἐπιστολή. Ἂς θυμηθοῦμε τὴν ὡραία αὐτὴ διδασκαλία: *«Ζηλοῦτε δὲ τὰ χαρίσματα τὰ κρείττονα. Καὶ ἔτι καθ' ὑπερβολὴν ὁδὸν ὑμῖν δείκνυμι. Ἐὰν ταῖς γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων λαλῶ καὶ τῶν ἀγγέλων, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, γέγονα χαλκὸς ἠχῶν ἢ κύμβαλον ἀλαλάζον. Καὶ ἐὰν ἔχω προφητείαν καὶ εἰδῶ τὰ μυστήρια πάντα καὶ πᾶσαν τὴν γνῶσιν, καὶ ἐὰν ἔχω πᾶσαν τὴν πίστιν, ὥστε ὄρη μεθιστάνειν, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω οὐδέν εἰμι. Καὶ ἐὰν ψωμίσω πάντα τὰ ὑπάρχοντά μου, καὶ ἐὰν παραδῷ τὸ σῶμά μου ἵνα καυθήσωμαι, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδὲν ὠφελοῦμαι. Ἡ ἀγάπη μακροθυμεῖ, ἡ ἀγάπη οὐ ζηλοῖ, ἡ ἀγάπη οὐ περπερεύεται, οὐ φυσιοῦται, οὐκ*

ἀσχημονεῖ, οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς, οὐ παροξύνεται, οὐ λογίζεται τὸ κακόν, οὐ χαίρει ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ, συγχαίρει δὲ τῇ ἀληθείᾳ· πάντα στέγει, πάντα πιστεύει, πάντα ἐλπίζει, πάντα ὑπομένει»[29]. Δηλαδή: Ὁ ζῆλος σας, μάλιστα, πρέπει νὰ στρέφεται πρὸς τὰ σημαντικώτερα χαρίσματα. Σᾶς δείχνω κι ἕναν πολὺ ἀνώτερο ἀκόμα δρόμο. Ἂν μπορῶ νὰ λαλῶ ὅλες τὶς γλῶσσες τῶν ἀνθρώπων, ἀκόμα καὶ τῶν ἀγγέλων, ἀλλὰ δὲν ἔχω ἀγάπη γιὰ τοὺς ἄλλους, οἱ λόγοι μου ἀκούονται σὰν ἦχος χάλκινης καμπάνας ἢ σὰν κυμβάλου ἀλαλαγμός. Κι ἂν ἔχω τῆς προφητείας τὸ χάρισμα κι ὅλα κατέχω τὰ μυστήρια κι ὅλη τὴν γνῶσι, κι ἂν ἔχω ἀκόμα ὅλη τὴν πίστη ἔτσι ποὺ νὰ μετακινῶ βουνά, ἀλλὰ δὲν ἔχω ἀγάπη, εἶμαι ἕνα τίποτα. Κι ἂν ἀκόμα μοιράσω στοὺς φτωχοὺς ὅλα μου τὰ ὑπάρχοντα, κι ἂν παραδώσω στὴν φωτιὰ τὸ σῶμα μου γιὰ νὰ καεῖ, ἀλλὰ δὲν ἔχω ἀγάπη, σὲ τίποτα δὲν μ' ὠφελεῖ. Ἐκεῖνος ποὺ ἀγαπάει ἔχει μακροθυμία, ἔχει καὶ καλοσύνη· ἐκεῖνος ποὺ ἀγαπάει δὲν ζηλοφθονεῖ· ἐκεῖνος ποὺ ἀγαπάει δὲν κομπάζει οὔτε ὑπερηφανεύεται, εἶναι εὐπρεπής, δὲν εἶναι ἐγωιστὴς οὔτε εὐερέθιστος· ξεχνάει τὸ κακὸ ποὺ τοῦ ἔχουν κάνει, δὲν χαίρεται γιὰ τὸ στραβὸ ποὺ γίνεται, ἀλλὰ μετέχει στὴν χαρὰ γιὰ τὸ σωστό. Ἐκεῖνος ποὺ ἀγαπάει, ὅλα τὰ ἀνέχεται· σὲ ὅλα ἐμπιστεύεται, γιὰ ὅλα ἐλπίζει, ὅλα τὰ ὑπομένει.

β. Ἡ ἄλλη ἐντολὴ εἶναι ἡ καρτερία καὶ ἡ μα-

29. Α΄ Κορινθίους ιβ΄ 31, ιγ΄ 1-7.

κροθυμία, ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ ἀντοχὴ στοὺς πειρασμούς, στὶς δοκιμασίες, στὶς στερήσεις, στὶς ἀσθένειες. Ὁ ἀπόσολος Ἰάκωβος ὁ Ἀδελφόθεος συνιστᾶ:

Λάβετε, ἀδελφοί μου, ὡς παράδειγμα κακοπαθήσεως καὶ ὑπομονῆς τοὺς προφῆτες, οἱ ὁποῖοι ἐλάλησαν ἐξ ὀνόματος τοῦ Κυρίου. *«Ὑπόδειγμα λάβετε ἀδελφοί μου, τῆς μακροθυμίας καὶ τῆς κακοπαθείας τοὺς προφήτας, οἳ ἐλάλησαν τῷ ὀνόματι Κυρίου»*[30].

Μακάριος εἶναι ὁ ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος ὑπομένει πειρασμό. Ἄλλο βιβλικὸ παράδειγμα ὑπομονῆς καὶ καρτερίας εἶναι ὁ πολύαθλος Ἰώβ. Κορυφαῖο ὅμως, ὁ Κύριος *«ὃς λοιδορούμενος οὐκ ἀντελοιδόρει, πάσχων οὐκ ἠπείλει, παρεδίδου δὲ τῷ κρίνοντι δικαίως·»*[31]. Δηλαδή: Αὐτὸς ἐνῶ τὸν περιέπαιζαν καὶ τὸν ὕβριζαν δὲν ἀνταπέδιδε τὶς ὕβρεις, ἀλλὰ ἀνέθετε τὸν ἑαυτό του στὸν Θεό, ποὺ πάντοτε κάνει δικαία κρίσι. Γιὰ τὴν μακροθυμία στοὺς πειρασμούς τοῦ Κυρίου, προφήτευσε ὁ προφήτης Ἡσαΐας *«ἄφωνος, οὕτως οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ. Ἐν τῇ ταπεινώσει αὐτοῦ ἡ κρίσις αὐτοῦ ἤρθη»*[32].

Γι' αὐτὸ καὶ κατὰ τὸν Ὄρθρο τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς, στὸν ὁποῖο διαβάζονται τὰ 12 Εὐαγγέλια, ποὺ ἐξιστοροῦν τὰ Ἄχραντα Πάθη τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, φάλλουμε *«Δόξα τῇ Μακροθυμίᾳ σου, Κύριε, δόξα σοι»*.

30. Ἰακώβου ε΄ 10.
31. Α΄ Πέτρου β΄ 23.
32. Ἡσαΐου νγ΄ 7-8.

4. *«πρὸς τὸ σύν αὐτῷ τοῦ Ἀβραὰμ κόλποις, ἐνθαλπόμενοι βοᾶν· Δικαιοκρῖτα Κύριε, δόξα σοι».*

Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ὑπομονῆς μας καὶ τοῦ πνευματικοῦ ἀγώνα μας θὰ εἶναι κι ἐμεῖς νὰ εὑρεθοῦμε μαζὶ μὲ τὸν Λάζαρο στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ Ἀβραάμ, ὅπου ἀναπαυόμενοι κι ἀπολαμβάνοντες τὴν στοργὴ καὶ τὰ ἀγαθὰ τοῦ Θεοῦ θὰ βοῶμεν πρὸς Αὐτόν:

«Νὰ εἶσαι δοξασμένος δίκαιε κριτὰ Κύριέ μας, Λυτρωτά μας, Διδάσκαλέ μας καὶ Σωτῆρα μας».

Γ΄

Ἡ Προσευχή μας

Ὁ πιστὸς μὲ τὴν προσευχή του ὁμιλεῖ πρὸς τὸν Ἐπουράνιο Πατέρα Του, «*ἐν παντὶ καιρῷ καὶ πάσῃ ὥρᾳ*».

Μελετώντας τὴν Ἁγία Γραφὴ μαθαίνουμε:

Α′. Μὲ ποιό τρόπο ἀπαντᾶ ὁ Θεὸς στὶς προσευχές μας.

Β′. Ποιὰ γεγονότα συνέβησαν τὴν ὥρα τῆς προσευχῆς.

Γ′. Καταστάσεις ποὺ ἀντιμετωπίζουμε μὲ τὴν προσευχή.

Δ′. Ὅτι πρέπει νὰ προσευχόμαστε μὲ παρρησία «*ἐνώπιον πάντων*», νὰ μὴν κρύβουμε ὅτι εἴμαστε πιστοί.

Ε′. Τοὺς τόπους καὶ τοὺς τρόπους τῆς προσευχῆς.

ΣΤ′. Ποιὰ εἶναι ἡ ὑποδειγματικὴ προσευχή.

ΚΥΡΙΕ CΩCΟΝ ΜΕ

Α΄. ΠΩΣ Ο ΘΕΟΣ ΑΠΑΝΤΑ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΜΑΣ

Ὁ ἄνθρωπος προσευχόμενος παρακαλεῖ τὸν Θεὸ Πατέρα γιὰ διάφορα θέματα. Ὁ Θεὸς ἀπαντάει στὴν προσευχή μας μὲ τρεῖς τρόπους.

Ἂς μελετήσουμε αὐτοὺς τοὺς τρόπους.

1. Περιπτώσεις ποὺ ὁ Θεὸς ἀπάντησε «ΝΑΙ».

α΄. Ὅταν ὁ Πέτρος καταποντιζόνταν καὶ φώναξε στὸν Κύριο «*Κύριε, σῶσέ με*»[1], ὁ Κύριος ἔσπευσε καὶ ἔσωσε τὸν Πέτρο ἀπὸ τὸν πνιγμό.

β΄. Ὅταν ἕνας λεπρὸς ἀπελπισμένος ζήτησε ἀπὸ τὸν Κύριο νὰ τὸν καθαρίσει. «*Κύριε, ἂν θέλεις, μπορεῖς νὰ μὲ καθαρίσεις*»· ὁ Κύριος ἀμέσως τὸν καθάρισε ἀπὸ τὴν λέπρα «*θέλω, καθαρίσθητι, καὶ εὐθέως ἐκαθαρίσθη*»[2].

γ΄. Ὅταν ἕνας ἀπελπισμένος πατέρας παρακάλεσε τὸν Κύριο· «*ἀλλ᾽ εἴ τι δύνασαι, βοήθησον ἡμῖν, σπλαγχνισθεὶς ἐφ᾽ ἡμᾶς*»· ὁ Κύριος τὸν ρώτησε· «*εἰ δύνασαι πιστεῦσαι πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι*»[3], ὑποδεικνύοντάς του, ὅτι ὅταν πιστεύεις, μπορεῖς νὰ κατορθώσεις τὰ πάντα.

δ΄. Ὅταν ἕνας ταλαιπωρημένος πατέρας παρακάλεσε τὸν Κύριο: «*Κύριε, ἐλέησόν μου τὸν υἱόν*»[4]· ὁ Κύριος ἐκπλήρωσε τὸ αἴτημά του.

ε΄. Ὅταν οἱ Σαμαρεῖτες μετὰ ἀπ᾽ ὅσα τοὺς εἶπε

1. Ματθαίου ιδ΄ 30-31.
2. Ματθαίου η΄ 3.
3. Μάρκου θ΄ 23.
4. Ματθαίου ιζ΄ 15.

ἡ γυναίκα *«παρεκάλουν αὐτὸν νὰ μείνῃ παρ' αὐτοῖς»*[5]· ὁ Κύριος ἔμεινε ἐκεῖ δύο ἡμέρες.

στ'. Ὅταν ἡ προφήτιδα Ἄννα προσευχόταν στὸν Κύριο καὶ ἔλεγε *«Ἀδωναΐ Κύριε Ἐλωὲ Σαβαώθ, ἐὰν ἐπιβλέπων ἐπιβλέψῃς ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν τῆς δούλης σου καὶ μνησθῇς μου καὶ δῷς τῇ δούλῃ σου σπέρμα ἀνδρῶν, καὶ δώσω αὐτὸν ἐνώπιόν σου»*[6]· ὁ Κύριος τῆς ἔδωσε τὸν Σαμουήλ. Δηλαδή: Κύριε, Κύριε καὶ Θεὲ τῶν Δυνάμεων ἐὰν προσέξεις μὲ εὐμένεια στὴν ταπείνωσι καὶ θλῖψι τῆς δούλης σου καὶ μὲ ἐνθυμηθεῖς καὶ μοῦ χαρίσεις υἱό, θὰ σοῦ τὸν ἀφιερώσω, γιὰ νὰ διακονεῖ ἐνώπιόν σου.

ζ'. Ὅταν τὴν ἡμέρα τῆς ἀναστάσεως οἱ μαθητές, ποὺ ἐπορεύοντο πρὸς Ἐμμαοὺς *«παρεβιάσαντο αὐτὸν λέγοντες· μεῖνον μεθ' ἡμῶν»*· ὁ Κύριος *«εἰσῆλθε τοῦ μεῖναι σὺν αὐτοῖς»*[7].

η'. Ὅταν οἱ Γαδαρηνοὶ μετὰ τὴν θεραπεία τοῦ δαιμονισμένου *«Τὸν παρεκάλεσαν ν' ἀπομακρυνθῇ ἀπ' αὐτούς»*[8], ὁ Κύριος ἀνεχώρησε ἀπὸ τὴν χώρα τους.

Συμπέρασμα: Ὁ Κύριος λέει «ΝΑΙ» στὴν προσευχή σου ὅταν:

- Τοῦ ζητᾶς νὰ σὲ σώσει.
- Προσεύχεσαι γιὰ τὴν σωτηρία τοῦ παιδιοῦ σου, τῶν οἰκείων σου ἢ τῶν ἀδελφῶν σου.
- Τὸν παρακαλεῖς νὰ σὲ καθαρίσει πνευματικά.

5. Ἰωάννου δ' 40.
6. Α' Βασιλειῶν α' 11.
7. Λουκᾶ κδ' 29.
8. Μάρκου ε' 17.

❁ Ἀποζητεῖς τὴν παρουσία Του.

❁ Τοῦ ζητᾶς νὰ σοῦ δώσει γιὰ νὰ Τοῦ τὸ προσφέρεις στὸ ἔργο Του.

❁ Τὸν καλεῖς κοντά σου.

2. Περιπτώσεις ποὺ ὁ Θεὸς ἀπάντησε «ΟΧΙ».

Αὐτὸ συμβαίνει ὅταν τὸ αἴτημα εἶναι ἔξω ἀπὸ τὸ θέλημά Του.

Εἶπε «ΟΧΙ»:

α΄. Στὴν μητέρα τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου, ποὺ Τοῦ ζήτησε νὰ καθίσουν οἱ υἱοί της στὰ δεξιά Του καὶ στὰ ἀριστερά Του. Δὲν ἱκανοποίησε τὴν φιλοδοξία της[9].

β΄. Στοὺς Μαθητές Του, ὅταν Τοῦ εἶπαν, *«ἀπόλυσον τοὺς ὄχλους»*[10], διῶξε τοὺς ὄχλους, ὁ Κύριος εἶπε, ὅτι οἱ ὄχλοι θὰ μείνουν ἐδῶ. Ἐγὼ θὰ κάμω τὸ θαῦμα καὶ σεῖς θὰ τοὺς ὑπηρετήσετε.

γ΄. Στοὺς ἀπίστους Ἰουδαίους, ὅταν Τοῦ ζήτησαν νὰ κάνει θαῦμα γιὰ νὰ πιστέψουν σ' Αὐτόν, *«διδάσκαλε, θέλομεν ἀπὸ σοῦ σημεῖον ἰδεῖν»*, (δάσκαλε θέλουμε νὰ δοῦμε θαῦμα ἀπὸ σένα), ὁ Κύριος ἀρνήθηκε καὶ εἶπε *«γενεὰ πονηρά, δὲν θὰ σοῦ δοθεῖ σημεῖον»*[11].

δ΄. Στὸν Γαδαρηνό, ὅταν Τὸν παρεκάλεσε νὰ Τὸν ἀκολουθήσει γιὰ νὰ μένει μαζί Του, τοῦ ἀρνήθηκε καὶ εἶπε *«πήγαινε»*, *«Πορεύθητι καὶ διηγοῦ»*[12]. Σοῦ ἀναθέτω ἄλλη ἀποστολή.

ε΄. Στοὺς Μαθητὲς Του κατὰ τὴν Μεταμόρφωσι, ὅταν τοῦ εἶπαν καλὸ εἶναι νὰ μείνουμε ἐδῶ, δὲν δέ-

9. Ματθαίου κ΄ 21.
10. Ματθαίου ιδ΄ 15.
11. Ματθαίου ιβ΄ 38.
12. Μάρκου ε΄ 18-19.

χθηκε, ἀλλὰ τοὺς κατέβασε ἀπὸ τὸ ὄρος, σὰν νὰ ἔλεγε κατεβεῖτε στὸν κόσμο. Ἡ Ἐκκλησία ἔχει ἔργο[13].

στ΄. Σὲ τρεῖς μαθητὲς Του, ποὺ ζήτησαν *«Ἐπίτρεψέ μου πρῶτα»*, εἶπε ἀφῆστε τα ὅλα, καὶ ἀκολουθῆστε με ἀμέσως.

Ὁ πρῶτος Τοῦ ζήτησε νὰ τὸν ἀκολουθήσει γιὰ νὰ βολευτεῖ στὴν ζωή του[14].

Ὁ δεύτερος τοῦ ζήτησε πρῶτα νὰ πάει νὰ θάψει τὸν πατέρα του[15].

Ὁ τρίτος ν' ἀποχαιρετήσει τοὺς δικούς του[16].

Οἱ Ναοὶ εἶναι γεμᾶτοι ἀπὸ πιστοὺς μὲ μοιρασμένες καρδιές.

Ἀπ' αὐτὸ συμπεραίνεται ὅτι ὁ Κύριος ζητεῖ τέλεια αὐταπάρνησι.

ζ΄. Στὸν Πέτρο, ποὺ Τοῦ συνέστησε νὰ ἀποφύγει τὸν θάνατο στὸ Σταυρὸ καὶ τοῦ εἶπε· Κύριε, δὲν πρέπει νὰ γίνει τοῦτο σ' Ἐσένα. *«Κύριε· οὐ μὴ ἔσται σοι τοῦτο»* ὁ Κύριος ἀρνήθηκε τὴν προτροπή του καὶ τοῦ εἶπε μὲ αὐστηρότητα, φύγε ἀπὸ τὸν δρόμο μου *«ὕπαγε ὀπίσω μου, σατανᾶ»*[17].

η΄. Στὸν ἀπόστολο Παῦλο, ὅταν Τὸν παρακάλεσε νὰ τοῦ πάρει τὸν σκόλοπα, εἶπε: *«ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου»*[18]. Δηλαδὴ ἀρκέσου στὴν χάρι ποὺ σοῦ δίνω γιὰ νὰ σὲ ἐνισχύσω.

13. Μάρκου θ΄ 5.
14. Λουκᾶ θ΄ 57-58.
15. Λουκᾶ θ΄ 59-60.
16. Λουκᾶ θ΄ 61-62.
17. Ματθαίου ις΄ 22.

Συμπέρασμα: Ὁ Κύριος λέγει «ΟΧΙ»:

* στὶς κοσμικὲς δόξες,
* στὴν ἀποξένωσι ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο,
* στὴν ἡρώδειο περιέργεια,
* στὸν πνευματικὸ ἀναχωρητισμό,
* στὴν ἐκκλησιαστικὴ νωχελικότητα,
* νὰ ἔχει τὴν δεύτερη θέσι στὴν ζωή μας,
* στὸν χριστιανισμὸ χωρὶς σταυρό.

3. Περιπτώσεις ποὺ ὁ Θεὸς ἀπήντησε «ΠΕΡΙΜΕΝΕ» καὶ ποὺ σημαίνει, ὅτι ὑπάρχει ἀνάγκη γιὰ περισσότερη ὡρίμανσι.

α΄. Εἶπε «ΠΕΡΙΜΕΝΕ» στὸν ὁρμητικὸ Πέτρο, ποὺ τοῦ ζήτησε ἄκαιρα τὸ μαρτύριο.

«Λέγει αὐτῷ Σίμων Πέτρος· Κύριε, ποῦ ὑπάγεις; Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ὅπου ἐγὼ ὑπάγω, οὐ δύνασαί μοι νῦν ἀκολουθῆσαι, ὕστερον δὲ ἀκολουθήσεις μοι. λέγει αὐτῷ ὁ Πέτρος· Κύριε, διατί οὐ δύναμαί σοι ἀκολουθῆσαι ἄρτι; τὴν ψυχήν μου ὑπὲρ σοῦ θήσω. ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· τὴν ψυχήν σου ὑπὲρ ἐμοῦ θήσεις! ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, οὐ μὴ ἀλέκτωρ φωνήσει ἕως οὗ ἀπαρνήσῃ με τρίς»[19]. Δηλαδή: Λέγει σ' Αὐτὸν ὁ Σίμων Πέτρος· "Κύριε, ποῦ πηγαίνεις;" Τοῦ ἀπάντησε ὁ Ἰησοῦς· "ὅπου ἐγὼ πηγαίνω, σὺ δὲν μπορεῖς τώρα νὰ μὲ ἀκολουθήσεις. Ὕστερα δέ, ἀφοῦ τελειώσεις τὴν ἀποστολή σου, θὰ μὲ ἀκολουθήσης". Τοῦ λέγει ὁ Πέτρος· "Κύριε, για-

18. Β΄ Κορινθίους ιβ΄ 9.
19. Ἰωάννου ιγ΄ 36-38.

τί δὲν μπορῶ τώρα νὰ σὲ ἀκολουθήσω; Εἶμαι ἕτοιμος καὶ τὴν μεγαλύτερη θυσία νὰ προσφέρω καὶ τὴν ζωή μου νὰ θυσιάσω πρὸς χάριν σου, ἐὰν ἔτσι δὲν θὰ χωρισθῶ ποτὲ ἀπό σέ". Τοῦ ἀπάντησε ὁ Ἰησοῦς· "τὴν ζωή σου θὰ θυσιάσεις πρὸς χάριν μου! Σὲ διαβεβαιώνω ὅτι αὐτὴ τὴν νύκτα δὲν θὰ λαλήσει ὁ πετεινός, μέχρις ὅτου μὲ ἀπαρνηθεῖς τρεῖς φορές".

Ὁ Κύριος σταυρώθηκε. Ὁ Πέτρος συνέχισε τὴν ἀποστολή του καὶ ὅταν ἦρθε ἡ ὥρα σταυρώθηκε κι αὐτός.

«Τεκνία, ἔτι μικρὸν μεθ' ὑμῶν εἰμι. ζητήσετέ με, καὶ καθὼς εἶπον τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι ὅπου ὑπάγω ἐγώ, ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν, καὶ ὑμῖν λέγω ἄρτι»[20]. Παιδιά μου, ἀγαπημένα μου παιδιά, λίγο ἀκόμη θὰ εἶμαι μαζί σας. Καὶ ὅπως εἶπα στοὺς Ἰουδαίους, ἐκεῖ ποὺ πηγαίνω ἐγώ, δὲν μπορεῖτε σεῖς νὰ ἔλθετε, τὸ ἴδιο λέγω καὶ σὲ σᾶς τώρα, ὅτι δηλαδὴ θὰ μὲ ἀναζητήσετε, ἀλλὰ δὲν θὰ μὲ εὕρετε, διότι ἐγὼ θὰ εἶμαι στοὺς οὐρανούς, ἐνῶ σεῖς θὰ βρίσκεσθε γιὰ ἀρκετὸ ἀκόμη χρονικὸ διάστημα στὴν γῆ, γιὰ νὰ κηρύξετε ὡς ἀπόστολοί μου τὴν σωτηρία στοὺς ἀνθρώπους.

120 β'. Εἶπε στὸν Συμεών «ΠΕΡΙΜΕΝΕ» μὲ ζωὴ ἁγιότητας *«καὶ ἦν κεχρηματισμένον ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου μὴ ἰδεῖν θάνατον πρὶν ἢ ἴδῃ τὸν Χριστὸν Κυρίου»*[21].

γ'. Εἶπε «ΠΕΡΙΜΕΝΕ» στὸν Μωϋσῆ. Ἀπὸ τότε

20. Ἰωάννου ιγ' 33.
21. Λουκᾶ β' 26.

ποὺ νόμιζε, ὅτι οἱ ἀδελφοί του θὰ τὸν ἐδέχοντο ὡς ἀρχηγό, μέχρι τότε ποὺ τοῦ ἀνέθεσε ὁ Θεὸς τὴν ἀρχηγία, πέρασαν 40 χρόνια[22].

δ΄. Εἶπε «ΠΕΡΙΜΕΝΕ» στὸν Κορνήλιο· στὶς προσευχὲς τοῦ Κορνηλίου μέχρι νὰ στείλει τὸν Πέτρο, ἀφοῦ πρῶτα τὸν προετοίμασε[23].

ε΄. Εἶπε «ΠΕΡΙΜΕΝΕ» στὸν Ἰώβ. Τοῦ συνέστησε τὴν ἀνάγκη *«μὴ ἀθυμήσῃς ἐλεγχόμενος ἀπὸ τὸν Κύριο»*[24].

Ὁ Ἰὼβ μέσα ἀπὸ τὶς δοκιμασίες του προσευχόταν: «*Μακάριος δὲ ἄνθρωπος, ὃν ἤλεγξεν ὁ Κύριος, νουθέτημα δὲ Παντοκράτορος μὴ ἀπαναίνου· αὐτὸς γὰρ ἀλγεῖν ποιεῖ καὶ πάλιν ἀποκαθίστησιν· ἔπαισε, καὶ αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἰάσαντο*»[25]. Δηλαδή: Ἰδοὺ μακάριος ὁ ἄνθρωπος τὸν ὁποῖο ἐλέγχει ὁ Κύριος. Γι᾽ αὐτὸ μὴ καταφρονήσεις τὴν παιδαγωγία τοῦ Παντοδυνάμου, διότι αὐτὸς πληγώνει καὶ ἐπιδένει, καὶ Τὰ χέρια Του ἰατρεύουν.

στ΄. Ξανάπε «ΠΕΡΙΜΕΝΕ» στὸν Δαβίδ, ὅταν ὁμολόγησε, ὅτι ἀτόνησε κράζοντας, ὅτι ὁ λάρυγγάς του ξεράθηκε καὶ τὰ μάτια του ἀπέκαμαν περιμένοντας τὸν Θεό Του[26].

Ὁ Δαβὶδ δηλώνει ὅτι παρὰ ταῦτα ἀνέμεινα (ἐγὼ καὶ οἱ προσευχές μου) μὲ ὑπομονὴ τὸν Κύριο καὶ ἔδωκε προσοχὴ σὲ μένα καὶ ἄκουσε τῆς κραυγῆς

22. Πράξεις ζ΄ 20-34.
23. Πράξεις ι΄.
24. Παροιμιῶν γ΄ 11.
25. Ἰὼβ ε΄ 17, 18.
26. Ψαλμὸς ξθ΄ 4.

μου. «*Ὑπομένων ὑπέμεινα τὸν Κύριον, καὶ προσέσχε μοι καὶ εἰσήκουσε τῆς δεήσεώς μου*»[27].

Συμπέρασμα: Κάθε ἀπάντησις τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀπάντησις ἀγάπης.

27. Ψαλμὸς λθ΄ 1.

Β΄. ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ ΤΗΝ ΩΡΑ ΤΗΣ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ

Συμβαίνει νὰ λέμε· τοῦ συνέβη ἐνῶ κολυμποῦσε· τοῦ συνέβη ἐνῶ ἐργαζόταν· τοῦ συνέβη ἐνῶ βάδιζε. Ἡ Ἁγία Γραφὴ ἀναφέρει γεγονότα, τὰ ὁποῖα συνέβησαν κατὰ τὴν ὥρα τῆς προσευχῆς, ὅπως:

«Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν προσευχόμενον»[1].

Θὰ μελετήσουμε ὡρισμένα περιστατικά.

☆ *«Ἦσαν δέ τινες ἐν Ἀντιοχείᾳ κατὰ τὴν οὖσαν ἐκκλησίαν προφῆται καὶ διδάσκαλοι, ὅ τε Βαρνάβας καὶ Συμεὼν ὁ ἐπικαλούμενος Νίγερ, καὶ Λούκιος ὁ Κυρηναῖος, Μαναήν τε Ἡρῴδου τοῦ τετράρχου σύντροφος καὶ Σαῦλος, λειτουργούντων δὲ αὐτῶν τῷ Κυρίῳ καὶ νηστευόντων εἶπε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· ἀφορίσατε δή μοι τὸν Βαρνάβαν καὶ τὸν Σαῦλον εἰς ἔργον ὃ προσκέκλημαι αὐτούς»*[2]. Δηλαδή: Ἦσαν δὲ στὴν Ἀντιόχεια, μέλη τῆς ἐκεῖ Ἐκκλησίας, μερικοὶ προφῆτες καὶ διδάσκαλοι καὶ ὁ Βαρνάβας καὶ ὁ Συμεών, ποὺ ἐλέγετο καὶ Νίγερ, καὶ Λούκιος ὁ Κηρυναῖος καὶ ὁ Μαναήν, ὁ ὁποῖος εἶχε ἀνατραφεῖ μαζὶ μὲ τὸν τετράρχη Ἡρώδη καὶ ὁ Σαῦλος. Ἐνῶ δὲ αὐτοὶ πρόσφεραν τὴν λατρεία τους πρὸς τὸν Κύριο καὶ ἐνήστευαν, εἶπε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο· «ξεχωρίστε μου ἀμέσως τὸν Βαρνάβα καὶ τὸν

1. Λουκᾶ θ΄ 18.

2. Πράξεων ιγ΄ 1-2.

Σαῦλο γιὰ τὸ ἔργο, γιὰ τὸ ὁποῖο ἐγὼ τοὺς ἔχω προσκαλέσει.

Συμπέρασμα: Τὴν ὥρα τῆς προσευχῆς θὰ σοῦ μιλήσει τὸ Ἅγιο Πνεῦμα.

Ἡ προσευχὴ τῆς Ἐκκλησίας.

☆ *«Καὶ δεηθέντων αὐτῶν ἐσαλεύθη ὁ τόπος ἐν ᾧ ἦσαν συνηγμένοι καὶ ἐπλήσθησαν ἅπαντες Πνεύματος Ἁγίου, καὶ ἐλάλουν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ μετὰ παρρησίας»*[4].

Συμπέρασμα: Μὲ τὴν προσευχὴ θὰ διαλυθοῦν οἱ δυσκολίες.

☆ *«Καὶ μεθ' ἡμέρας ἓξ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν Πέτρον καὶ τὸν Ἰάκωβον καὶ τὸν Ἰωάννην καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν μόνους· καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν»*[5].

Συμπέρασμα: Κατὰ τὴν ὥρα τῆς προσευχῆς ἔχουμε ἀποκάλυψι τοῦ Κυρίου καὶ κοινωνία μὲ τὸν Θεό.

☆ *«Καὶ ἔτι ἐμοῦ λαλοῦντος ἐν τῇ προσευχῇ καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ Γαβριήλ, ὃν εἶδον ἐν τῇ ὁράσει ἐν τῇ ἀρχῇ, πετόμενος καὶ ἥψατό μου ὡσεὶ ὥραν θυσίας ἑσπερινῆς. καὶ συνέτισέ με καὶ ἐλάλησε μετ' ἐμοῦ καὶ εἶπε· Δανιήλ, νῦν ἐξῆλθον συμβιβάσαι σε σύνεσιν· ἐν ἀρχῇ τῆς δεήσεώς σου ἐξῆλθε λόγος, καὶ ἐγὼ ἦλθον τοῦ ἀναγγεῖλαί σοι, ὅτι ἀνὴρ ἐπιθυμιῶν εἶ σύ· καὶ ἐννοήθητι ἐν τῷ ῥήματι καὶ σύνες ἐν τῇ ὀπτασίᾳ.*

4. Πράξεις δ΄ 31.
5. Μάρκου θ΄ 2.

ἑβδομήκοντα ἑβδομάδες συνετμήθησαν ἐπὶ τὸν λαόν σου»[6]. Δηλαδή: Ἐνῶ ἐπίσης ἐγὼ συνέχιζα ἀκόμη νὰ ὁμιλῶ πρὸς τὸν Θεὸ προσευχόμενος, ἰδού! ὁ ἄνδρας Γαβριήλ, τὸν ὁποῖον εἶδα ἀρχικῶς στὴν προηγούμενη ὅρασι, κατέβηκε πρὸς ἐμένα μὲ γρήγορο πέταγμα καὶ μὲ ἄγγισε κατὰ τὴν ὥρα τῆς ἑσπερινῆς θυσίας. Μοῦ διάνοιξε τὸν νοῦ, μὲ φώτισε καὶ μοῦ ἔδωσε σύνεσι καὶ σοφία, μίλησε δὲ μαζί μου καὶ μοῦ εἶπε: «Δανιήλ, τώρα ἦλθα νὰ σὲ διαφωτίσω, νὰ σὲ διδάξω σοφία καὶ νὰ σοῦ δώσω σύνεσι. Στὴν ἀρχὴ τῆς παρακλήσεως καὶ τῆς ἱκεσίας σου δόθηκε διαταγὴ ἀπὸ τὸ θρόνο τοῦ Θεοῦ (πρὸς τοὺς ἀγγέλους), καὶ ἐγὼ ἦλθα νὰ σοῦ δώσω ἀπάντησι σὲ ὅσα ζητοῦσες ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ νὰ σοῦ προείπω ὅσα θὰ γίνουν στὸ μέλλον· διότι σὺ εἶσαι ἄνθρωπος ἰδιαιτέρως ἀγαπητός (ἐκλεκτός) τοῦ Θεοῦ, μὲ εὐγενεῖς πόθους καὶ ἀγαθὲς ἐπιθυμίες. Πρόσεξε λοιπόν, ἐννόησε τὸ βαθὺ νόημα τοῦ λόγου τὸν ὁποῖο θὰ σοῦ πῶ, καὶ κατανόησε ἀκριβῶς τὸ περιεχόμενο τῆς ὁράσεως ποὺ θὰ σοῦ ἀποκαλύψω αἰνιγματωδῶς. Ἑβδομῆντα ἑβδομάδες ἐτῶν (490 ἔτη) ἔχουν καθορισθῆ σχετικὰ μὲ τὸν λαόν σου».

Συμπέρασμα: Ὅταν προσεύχεσαι καὶ εὑρίσκεσαι σὲ ἀγωνία θὰ λάβεις τὴν ἀπαραίτητη σύνεσι.

☆ Ὅταν ὁ Κύριος προσευχόταν στὴν Γεθσημανῆ[7] *«ὤφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος ἀπ᾽ οὐρανοῦ ἐνισχύων αὐτόν»*[8].

6. Δανιὴλ θ΄ 21-24.
7. Λουκᾶ κβ΄ 39-46.
8. Λουκᾶ κβ΄ 43.

Συμπέρασμα: Θὰ σοῦ δοθεῖ *«ἄγγελος ἐνισχυτής»* στὴν ἀγωνία σου.

☆ *«Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ βαπτισθῆναι ἅπαντα τὸν λαὸν καὶ Ἰησοῦ βαπτισθέντος καὶ προσευχομένου ἀνεῳχθῆναι τὸν οὐρανόν»*[9].

Συμπέρασμα: Τὴν ὥρα τῆς προσευχῆς θὰ ἀνοιχθοῦν οἱ πνευματικοὶ οὐρανοί.

☆ *«Ἀνέβη Πέτρος ἐπὶ τὸ δῶμα προσεύξασθαι περὶ ὥραν ἕκτην ... καὶ φωνὴ πάλιν ἐκ δευτέρου πρὸς αὐτόν· ἃ ὁ Θεὸς ἐκαθάρισε σὺ μὴ κοίνου»*[10]. Δηλαδή: Ἀνέβηκε ὁ Πέτρος στὴν ταράτσα κατὰ τὶς δώδεκα τὸ μεσημέρι,γιὰ νὰ προσευχηθεῖ . Καὶ γιὰ δεύτερη φορὰ ἦλθε φωνὴ πρὸς αὐτόν· "αὐτὰ ποὺ ὁ Θεὸς ἔχει κάμνει πλέον καθαρά, σὺ μὴ τὰ θεωρεῖς μολυσμένα καὶ ἀκάθαρτα.

Συμπέρασμα: Στὴν προσευχὴ θὰ ἀνακαλύψεις τὴν ἐν τῷ κόσμῳ ἀδελφότητα σου, ὅτι δηλαδὴ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἀδελφοί σου καὶ δὲν πρέπει νὰ ἀφήνεις νὰ σὲ ἀπομακρύνουν ἀπ' αὐτοὺς διακρίσεις καὶ διαιρέσεις.

9. Λουκᾶ γ' 21.
10. Πράξ. ι' 9· 15.

Γ΄. ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΟΣΕΥΧΗ

Ὁ Κύριος θεράπευσε ἕνα λεπρὸ καὶ ἕνα παραλυτικό. Καὶ μετὰ ἀπὸ αὐτὰ τὰ θαύματα ἡ φήμη του διαδιδόταν καὶ κυκλοφοροῦσε ἀκόμη περισσότερο καὶ πλήθη λαοῦ μαζεύονταν ἀπὸ διάφορα μέρη γιὰ νὰ ἀκούουν τὴν διδασκαλία Του καὶ νὰ θεραπεύονται ἀπὸ τὶς ἀσθένειές τους. Τότε αὐτὸς ἔφευγε σὲ ἐρημικοὺς τόπους καὶ προσευχόταν. Αὐτὰ διαβάζουμε στὸ Εὐαγγέλιο: *«Διήρχετο δὲ μᾶλλον ὁ λόγος περὶ αὐτοῦ καὶ συνήρχοντο ὄχλοι πολλοὶ ἀκούειν καὶ θεραπεύεσθαι ὑπ᾽ αὐτοῦ καὶ ἀπὸ τῶν ἀσθενειῶν αὐτῶν· αὐτὸς δὲ ἦν ὑποχωρῶν ἐν ταῖς ἐρήμοις καὶ προσευχόμενος»*[1].

Ἡ Γραφὴ μᾶς ὑποδεικνύει σὲ ποιὲς περιπτώσεις τῆς ζωῆς μας πρέπει νὰ ὑποχωροῦμε καὶ νὰ προσευχόμαστε.

⁂ Ὅταν αὐξάνουν ἡ ἐπιτυχία καὶ ἡ φήμη σου, ἐσὺ ν᾽ ἀποσύρεσαι ἀπὸ τ᾽ ἀνθρώπινα χειροκροτήματα καὶ νὰ προσεύχεσαι γιὰ τό *«ἐμὲ δὲ ἐλαττοῦσθαι»*[2]. Παράδειγμα ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος καὶ Βαπτιστής.

⁂ Ὁ Κύριος δίδαξε : Ὅταν ἡ ἔντασις καὶ ἡ βία μεγαλώνουν γύρω σου, ἐσὺ ν᾽ ἀποσύρεσαι ἀπὸ τὴν

1. Λουκᾶ ε΄ 15-16.
2. Ἰωάννου γ΄ 30.

ἀντιπαλότητα καὶ νὰ προσεύχεσαι γιὰ τὸ *«μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί»*[3].

❋ Ὅταν *«εὐτυχοῦν τὰ χωράφια σου»* ἐσὺ ν' ἀποσύρεσαι ἀπὸ τὴν ἐπικίνδυνη ἀφθονία καὶ νὰ προσεύχεσαι γιὰ τὸ μακαρισμὸ τοῦ νὰ δίνεις παρὰ νὰ λαμβάνεις *«μᾶλλον διδόναι ἢ λαμβάνειν»*[4].

❋ Ὅταν ἡ ἀσθένεια καὶ ὁ πόνος αὐλακώνει τὸ κορμί σου, ἐσὺ ν' ἀποσύρεσαι ἀπὸ τὶς ἀνθρώπινες εὐχὲς γιὰ *«περαστικά»* καὶ νὰ προσεύχεσαι, ἔχοντας ἐμπιστοσύνη στὸν Κύριο, μὲ τοὺς λόγους *«ἐάν τε οὖν ζῶμεν ἐάν τε ἀποθνήσκωμεν, τοῦ Κυρίου ἐσμέν»*[5] ποὺ σημαίνει· καὶ ἐὰν ζοῦμε καὶ ἐὰν ἀποθνήσκουμε ἀνήκουμε στὸν Κύριο.

❋ Ὁ ἀπόστολος Παῦλος γράφει πρὸς τοὺς Φιλιππησίους: *«Ἐλπίζω δὲ ἐν Κυρίῳ Ἰησοῦ Τιμόθεον ταχέως πέμψαι ὑμῖν, ἵνα κἀγὼ εὐψυχῶ γνοὺς τὰ περὶ ὑμῶν· οὐδένα γὰρ ἔχω ἰσόψυχον, ὅστις γνησίως τὰ περὶ ὑμῶν μεριμνήσει· οἱ πάντες γὰρ τὰ ἑαυτῶν ζητοῦσιν, οὐ τὰ Χριστοῦ Ἰησοῦ. τὴν δὲ δοκιμὴν αὐτοῦ γινώσκετε, ὅτι ὡς πατρὶ τέκνον σὺν ἐμοὶ ἐδούλευσεν εἰς τὸ εὐαγγέλιον»*[6]. Δηλαδή: Ἔχοντας ὅμως πεποίθησι στὸν Κύριο ἐλπίζω, ὅτι σύντομα θὰ στείλω σὲ σᾶς τὸν Τιμόθεο, γιὰ νὰ χαρῶ κι ἐγὼ καὶ εὐφρανθῶ, ὅταν μὲ τὴν ἐπιστροφή του μοῦ δώσει καλὲς πληροφορίες γιὰ σᾶς. Σᾶς στέλλω δὲ τὸν Τιμόθεο, διότι δὲν ἔχω κανέναν ἄλλο, ποὺ νὰ ἔχει τὴν

3. Ματθαίου ε΄ 9.
4. Πράξεις κ΄ 35.
5. Ρωμαίους ιδ΄ 8.
6. Φιλιππησίους β΄ 19-22.

αὐτὴ μὲ ἐμένα ἀγάπη, τὸ αὐτὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὰ αὐτὰ φρονήματα, ὁ ὁποῖος θὰ φροντίσει εἰλικρινῶς καὶ ἀνιδιοτελῶς γιὰ τὰ ζητήματά σας. Διότι ὅλοι κατὰ τὴν ἐποχὴ αὐτὴ ζητοῦν καὶ ἐπιδιώκουν μὲ ἰδιοτέλεια τὰ συμφέροντά τους, τὶς ἀνέσεις καὶ ἀναπαύσεις τους, καὶ ὄχι αὐτὰ ποὺ θέλει ὁ Χριστός. Τὴν δοκιμασμένη ἄλλωστε εἰλικρίνεια καὶ ἀφοσίωσι στὸ ἔργο τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀρετή του τὴν γνωρίζετε, διότι μέχρι σήμερα ἔχει συνεργασθεῖ μαζί μου στὸ ἔργο τοῦ Εὐαγγελίου μὲ τέτοια προθυμία καὶ ὑπακοή, σὰν τὸ ἀγαπητὸ παιδὶ μὲ τὸν στοργικὸ πατέρα του.

Ὅταν οἱ γενιὲς περιχαρακωμένες ἀλληλοχτυπιοῦνται, ἐσὺ ὁ γονιὸς ν' ἀποσύρεσαι ἀπὸ τὴν ἡλικιακὴ διεκδίκησι καὶ νὰ προσεύχεσαι, ὅπως ὁ Ἀπόστολος Παῦλος *«ὡς πατρὶ τέκνον σὺν ἐμοί»*.

⁂ Ὅταν ἡ ἐκκλησιαστικὴ περιθωριοποίησις σὲ πληγώνει, ἐσὺ ν' ἀποσύρεσαι ἀπὸ τὸν θρησκευτικὸ ζηλωτισμὸ καὶ νὰ προσεύχεσαι γιὰ τὴν ἐν τῷ κόσμῳ ἀδελφότητα[7].

⁂ Ὅταν τὰ πάμπολλα ἀνθρώπινα *«γιατί»* σὲ πνίγουν, ἐσὺ ν' ἀποσύρεσαι ἀπὸ τὴν ἄσκεφτη προπέτεια καὶ νὰ προσεύχεσαι, ὅπως ὁ Κύριος εἶπε στὸν ἀπόστολο Πέτρο τό· *«γνώσῃ δὲ μετὰ ταῦτα»*[8].

⁂ Ὅταν ὅλα γύρω σου γίνονται ἀδυσώπητα *«ὄχι καὶ ἀδύνατον»*, ἐσὺ ν' ἀποσύρεσαι ἀπὸ τὸν λα-

7. Α' Πέτρου ε' 9.
8. Ἰωάννου ιγ' 7.

βύρινθο τῆς ἀπιστίας καὶ νὰ προσεύχεσαι γιὰ τό *«παρ' ἐλπίδα ἐπ' ἐλπίδι»*[9].

Παράδειγμα ὁ Ἀβραὰμ ὁ ὁποῖος καίτοι λόγῳ τῆς γεροντικῆς ἡλικίας του δὲν εἶχε καμμιὰ ἐλπίδα κατὰ τὸ ἀνθρώπινο νὰ ἀποκτήσει παιδί, ἐν τούτοις ἤλπισε στὴν παντοδυναμία τοῦ Θεοῦ καὶ πίστεψε στὸ ὅτι θὰ γινόταν "*πατέρας πολλῶν ἐθνῶν*", σύμφωνα μὲ τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος τοῦ εἶπε ὅτι οἱ ἀπογονοί σου θὰ εἶναι πολυάριθμοι ὡσὰν τὴν ἄμμο καὶ λαμπροὶ ὡσὰν τὰ ἀστέρια. *«Ὃς παρ' ἐλπίδα ἐπ' ἐλπίδι ἐπίστευσεν εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸν πατέρα πολλῶν ἐθνῶν κατὰ τὸ εἰρημένον· οὕτως ἔσται τὸ σπέρμα σου»*[10].

❋ Ὅταν ὁ σκόλοπας μαστιγώνει ἀσταμάτητα τὴν ζωή σου, ἐσὺ ν' ἀποσύρεσαι ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινη ἀπελπισία καὶ νὰ προσεύχεσαι γιὰ νὰ λάβεις ἐνίσχυσι ἀπὸ Ἐκεῖνον ποὺ διαβεβαίωσε τὸν ἀπόστολο Παῦλο τό *«ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου»*[11].

❋ Ὅταν ἡ ἀνθρώπινη ἐγκατάλειψις σ' ἔχει τυλίξει, ἐσὺ ν' ἀποσύρεσαι ἀπὸ τὴν παγίδα τῆς γήϊνης μοναξιᾶς καὶ νὰ προσεύχεσαι ἐπειδή *«ὁ δὲ Κύριός μοι παρέστη»*[12]. Νὰ παρηγορεῖσαι διότι καὶ ὁ *Κύριος «ὀψίας δὲ γενομένης μόνος ἦν ἐκεῖ»*[13].

«Ἑαυτοὺς καὶ ἀλλήλους καὶ πᾶσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν Χριστῷ τῷ Θεῷ παραθώμεθα».

9. Ρωμαίους δ΄ 18.
10. Ρωμαίους δ΄ 18.
11. Β΄ Κορινθίους ιβ΄ 9.
12. Β΄ Τιμοθέου δ΄ 17.
13. Ματθαίου ιδ΄ 23.

Δ΄. ΝΑ ΠΡΟΣΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΜΕ ΠΑΡΡΗΣΙΑ «ΕΝΩΠΙΟΝ ΠΑΝΤΩΝ»[1]

Τὸ 27ο κεφάλαιο τῶν Πράξεων εἶναι ἕνα συγκλονιστικὸ κεφάλαιο. Ἡ τριανδρία Παῦλος, Λουκᾶς καὶ Ἀρίσταρχος, ταξιδεύουν γιὰ τὴν Ρώμη μ' ἕνα φορτηγὸ πλοῖο τῆς ἐποχῆς. Διηγεῖται ὁ ἀπόστολος Λουκᾶς, ὅτι «*ἦμεν δὲ ἐν τῷ πλοίῳ αἱ πᾶσαι ψυχαὶ διακόσιαι ἑβδομήκοντα ἕξ*»[2].

Ὁ Παῦλος αἰχμάλωτος πήγαινε νὰ δικασθεῖ ἀπὸ τὸν Νέρωνα. Ὁ Λουκᾶς καὶ ὁ Ἀρίσταρχος τὸν συνώδευαν. Ναυάγησαν καὶ ναυαγοὶ βγῆκαν στὴν Μελίτη.

Κι ὅταν ἦλθε ἡ στιγμὴ τῆς μαρτυρίας ὁ ἀπόστολος Παῦλος «*λαβὼν ἄρτον εὐχαρίστησε τῷ Θεῷ ἐνώπιον πάντων, καὶ κλάσας ἤρξατο ἐσθίειν*»[3]. Ὁ Παῦλος αἰχμάλωτος, ναυαγὸς ἀνάμεσα σὲ ἀνθρώπους μὲ ἐχθρικὴ διάθεσι ἀπέναντί του καὶ μὲ καμμιὰ πνευματικὴ καλλιέργεια δὲν συνεστάλη, δὲν ντράπηκε νὰ προσευχηθεῖ δημοσίως, νὰ δείξει ὅτι εἶναι πιστὸς καὶ νὰ ἐπιτελέσει τὰ πνευματικὰ καθήκοντά του.

Ἂς δοῦμε ὡρισμένες περιπτώσεις, ὅπου ἡ μαρτυρία τῆς πίστεως καὶ τῆς σωτηρίας πρέπει νὰ δίδε-

1. Πράξεων κζ΄ 35.
2. Πράξεων κζ΄ 37.
3. Πράξεων 35.

ται *«ἐνώπιον πάντων»* καὶ νὰ μὴ κρύβεται.

⁎ Ἡ αἱμορροοῦσα[4]· κρυμμένη, δειλή, συγκλονισμένη, προσπαθεῖ νὰ κρύψει αὐτὸ ποὺ τῆς ἔγινε. Ἡ δημοσιοποίησις τὴν ἐνοχλεῖ, τὴν τρομάζει, τὴν γεμίζει ντροπή. Ὅμως ὁ Κύριος ἐπιμένει. Κι ἐκείνη βγαίνει τελικῶς στὸ προσκήνιο καὶ δίνει τὴν μαρτυρία τῆς θαυμαστῆς ἀλλαγῆς.

Ἡ δημόσια μαρτυρία ἐνώπιον πάντων ὀφείλεται.

⁎ Τὸ λάθος τοῦ Γαδαρηνοῦ:

Ὁ Κύριος θεράπευσε ἕνα δαιμονισμένο καὶ τὸν ἐλευθέρωσε ἀπὸ τὰ δαιμόνια. Ὁ θεραπευθεὶς παρακάλεσε νὰ τὸν ἀφήσει νὰ μείνει κοντά Του καὶ ὁ Κύριος *«οὐκ ἀφῆκεν αὐτόν»*, ἀλλὰ λέγει αὐτῷ *«ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου πρὸς τοὺς σοὺς καὶ ἀνάγγειλον αὐτοῖς ὅσα σοι ὁ Κύριος πεποίηκε»*[5].

Ὁ Κύριος ἔκρινε, ὅτι ὁ θεραπευθεὶς Γαδαρηνὸς ἔπρεπε νὰ μείνει κοντὰ στοὺς οἰκείους του, γιὰ νὰ βλέπουν οἱ ἄνθρωποι τὴν θαυμαστὴ μεταβολή του.

⁎ Τὸ λάθος τοῦ Νικοδήμου.

Τρεῖς φορὲς ἀναφέρει ἡ Καινὴ Διαθήκη τὸν Νικόδημο καὶ τὶς τρεῖς φορὲς μὲ τὸν χαρακτηρισμό, ὅτι ἦταν ὁ ἄνθρωπος, ποὺ ἐπισκεπτόταν τὸν Κύριο τὴν νύκτα. Τὸ εὐαγγέλιο τοῦ Ἰωάννου τονίζει αὐτὴ τὴν συμπεριφορά.

α. *«Ἦν δὲ ἄνθρωπος ἐκ τῶν Φαρισαίων, Νικό-*

4. Μάρκου ε΄ 29.

5. Μάρκου ε΄ 18-20.

δημος ὄνομα αὐτῷ, ἄρχων τῶν Ἰουδαίων. οὗτος ἦλθε πρὸς αὐτὸν νυκτός»[6].

β. Στὴν συζήτησι μὲ τοὺς Ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς Φαρισαίους περὶ τοῦ Ἰησοῦ *«λέγει Νικόδημος πρὸς αὐτούς, ὁ ἐλθὼν νυκτὸς πρὸς αὐτόν, εἷς ὢν ἐξ αὐτῶν»*[7].

γ. Στὸν ἐνταφιασμό: *«ἦλθε δὲ καὶ Νικόδημος ὁ ἐλθὼν πρὸς τὸν Ἰησοῦν νυκτὸς τὸ πρῶτον, φέρων μίγμα σμύρνης καὶ ἀλόης ὡς λίτρας ἑκατόν»*[8].

Ἐφοβεῖτο, ἄραγε γι' αὐτὸ ποὺ ἔπρεπε νὰ καυχᾶται; Δειλίαζε γι' αὐτὸ ποὺ ἔπρεπε νὰ τολμήσει; Μᾶς ἐνισχύει σ' αὐτὰ τὰ ἐρωτηματικὰ τὸ σχόλιο τοῦ Κυρίου σ' αὐτόν. *«Νικόδημε ... πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἀλήθειαν ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς»*[9]. Ἦταν σὰν νὰ τοῦ ἔλεγε, Νικόδημε στάσου *«ἐνώπιον πάντων»*, μὴ κρύβεσαι.

⁎ Ἡ πρόκλησις τοῦ Δανιήλ.

Ἀπὸ τὸ ς΄ κεφάλαιο στίχοι 1-28 τοῦ βιβλίου τοῦ Προφήτου Δανιὴλ ἐξάγεται τὸ μήνυμα, ὅτι ἡ πίστις στὸν Θεὸ δὲν εἶναι κάτι γιὰ νὰ ντρέπεσαι, ἀλλὰ γιὰ νὰ καυχᾶσαι ἐν Κυρίῳ κατὰ τό *«Ὁ καυχώμενος ἐν Κυρίῳ καυχάσθω»*[10].

⁎ Τὸ ὑπόδειγμα τοῦ Ματθαίου.

«Καὶ μετὰ ταῦτα ἐξῆλθε καὶ ἐθεάσατο τελώνην ὀνόματι Λευΐν, καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἀκολούθει μοι. καὶ καταλιπὼν ἅπαντα ἀνα-

6. Ἰωάννου γ΄ 1-2.
7. Ἰωάννου ζ΄ 50.
8. Ἰωάννου ιθ΄ 39.
9. Ἰωάννου γ΄ 21.
10. Α΄ Κορινθίους α΄ 31.

στὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ. καὶ ἐποίησε δοχὴν μεγάλην Λευΐς αὐτῷ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ, καὶ ἦν ὄχλος τελωνῶν πολὺς καὶ ἄλλων οἳ ἦσαν μετ' αὐτῶν κατακείμενοι»[11]. Δηλαδή: Καὶ ἔπειτα ἀπὸ αὐτὰ βγῆκε ἀπὸ τὸ σπίτι ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶδε τὸν τελώνη Λευΐν νὰ κάθεται στὸ γραφεῖο εἰσπράξεως φόρων, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν· ἀκολούθησέ με ὡς πιστὸς καὶ παντοτεινὸς μαθητής μου. Καὶ ἐκεῖνος τ' ἄφησε ὅλα, σηκώθηκε ἀμέσως καὶ τὸν ἀκολούθησε. Καὶ ἔκαμε τότε ὁ Λευΐς μεγάλη ὑποδοχὴ στὸ σπίτι του πρὸς χάριν τοῦ Ἰησοῦ. Καὶ ἦταν πλῆθος πολὺ ἀπὸ τελῶνες καὶ ἄλλους, οἱ ὁποῖοι εἶχαν παρακαθήσει μαζί του στὸ γεῦμα.

Ὁ τελώνης Ματθαῖος καλεῖ ὅλο τὸ ἐπαγγελματικό του συνάφι, καί *«ἐνώπιον πάντων»* παρουσιάζει τὸν Κύριό Του, νὰ μιλάει γιὰ τὴν σωτηρία του.

⁎ Οἱ πιστοὶ εἶναι *«πόλις ἐπάνω ὄρους κειμένη»*, *«λύχνος ἐπὶ τὸν λυχνοστάτην»*[12].

Μπορεῖτε νὰ κρυφτεῖτε νὰ μὴ σᾶς δοῦν ὅτι εἶστε πιστοί; νὰ προχωρᾶτε *«διὰ νυκτός»*; Μερικοὶ νομίζουν, πὼς μποροῦν. Ἀποτέλεσμα νὰ γελοιοποιηθοῦν.

Διότι στὴν μιὰ περίπτωσι τὰ καταφέρνουν. Στὴν ἄλλη τοὺς ὑποψιάζονται. Πιὸ πέρα τοὺς ρωτοῦν *«μήπως καὶ σὺ εἶσαι ἀπὸ αὐτούς;»*[13].

Δῶσε τὴν μαρτυρία καὶ τὴν θεολογία σου *«ἐνώπιον πάντων»*.

11. Λουκᾶ ε΄ 27-29.
12. Ματθαίου ε΄ 14 - 15.
13. Ἰωάννου ιη΄ 25.

Ὄχι ἄσοφα. Ὄχι προκλητικά. Χωρὶς ὕφος ἐπιτιμήσεως. Κάμε το ταπεινὰ καὶ σταθερά.

Κάμε το γιὰ τρεῖς λόγους:

α΄. Γιατὶ καὶ νὰ ἤθελες, δὲν θὰ μποροῦσες νὰ τὸ κρύψεις, ὅπως ὁ Ἱερεμίας ἐξομολογεῖται στὸ κ΄ κεφάλαιο ποὺ περιγράφει τὸν ἐσωτερικό του ἀγώνα.

«Ἠπάτησάς με, Κύριε, καὶ ἠπατήθην, ἐκράτησας καὶ ἠδυνάσθης· ἐγενόμην εἰς γέλωτα, πᾶσαν ἡμέραν διετέλεσα μυκτηριζόμενος· ὅτι πικρῷ λόγῳ μου γελάσομαι, ἀθεσίαν καὶ ταλαιπωρίαν ἐπικαλέσομαι, ὅτι ἐγενήθη λόγος Κυρίου εἰς ὀνειδισμὸν ἐμοὶ καὶ εἰς χλευασμὸν πᾶσαν ἡμέραν μου. καὶ εἶπα· οὐ μὴ ὀνομάσω τὸ ὄνομα Κυρίου καὶ οὐ μὴ λαλήσω ἔτι ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο ὡς πῦρ καιόμενον φλέγον ἐν τοῖς ὀστέοις μου, καὶ παρεῖμαι πάντοθεν καὶ οὐ δύναμαι φέρειν. ὅτι ἤκουσα ψόγον πολλῶν συναθροιζομένων κυκλόθεν· ἐπισύστητε καὶ ἐπισυστῶμεν αὐτῷ, πάντες ἄνδρες φίλοι αὐτοῦ· τηρήσατε τὴν ἐπίνοιαν αὐτοῦ, εἰ ἀπατηθήσεται καὶ δυνησόμεθα αὐτῷ καὶ ληψόμεθα τὴν ἐκδίκησιν ἡμῶν ἐξ αὐτοῦ. ὁ δὲ Κύριος μετ᾽ ἐμοῦ καθὼς μαχητὴς ἰσχύων· διὰ τοῦτο ἐδίωξαν καὶ νοῆσαι οὐκ ἠδύναντο· ἠσχύνθησαν σφόδρα, ὅτι οὐκ ἐνόησαν ἀτιμίας αὐτῶν, αἳ δι᾽ αἰῶνος οὐκ ἐπιλησθήσονται. Κύριε, δοκιμάζων δίκαια, συνίων νεφροὺς καὶ καρδίας, ἴδοιμι τὴν παρὰ σοῦ ἐκδίκησιν ἐν αὐτοῖς, ὅτι πρὸς σὲ ἀπεκάλυψα τὰ ἀπολογήματά μου»[14]. Δηλαδή: Παρα-

14. Ἱερεμίου κ΄ 7-12.

πονούμενος ὁ προφήτης ἀπευθύνεται πρὸς τὸν Κύριο λέγει: Μὲ ἀπάτησες, Κύριε, σχετικὰ μὲ τὸ προφητικὸ ἔργο καὶ ἀπατήθηκα. Ἐπέμεινες νὰ ἀναλάβω τὸ ἔργο τοῦ προφήτη καὶ ἐπεκράτησε ἡ γνώμη σου. Ἰδοὺ ὅμως, ὅτι ἐγὼ ἔγινα ἀντικείμενο γέλωτος· ὅλη τὴν ἡμέρα ὑπῆρξα ἀντικείμενο ἐξευτελισμοῦ καὶ χλευασμοῦ. Μὲ πικροὺς καὶ δηκτικοὺς λόγους θὰ μὲ χλευάσουν, θὰ γίνω περίγελως, διότι ἐγὼ ἐλέγχω τὴν παρανομία καὶ τὴν καταδυνάστευσι. Ἀλλ' ἰδοὺ ὅτι ὁ λόγος, τὸν ὁποῖον ἔθεσε στὸ στόμα μου ὁ Κύριος, ἔγινε γιὰ μένα αἰτία ὀνειδισμοῦ. Ὅλες τὶς μέρες τῆς ζωῆς μου θὰ μὲ χλευάζουν. Καὶ εἶπα τότε ἀπὸ μέσα μου· Δὲν θὰ ἀναφέρω ἄλλη φορὰ τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου καὶ δὲν θὰ λαλήσω πλέον ἐν τῷ Ὀνόματι αὐτοῦ. Ἀλλὰ ἡ σκέψι μου αὐτὴ ἔγινε σὰν πυρκαϊὰ καιομένη, φλέγουσα μέσα στὰ ὀστᾶ μου. Παρέλυσα ἀπὸ παντοῦ καὶ δὲν μπορῶ νὰ ὑποφέρω αὐτὴ τὴν φλόγα. Διότι ἄκουσα ψευδεῖς κατηγορίες καὶ αὐστηρὲς ἐπιτιμήσεις πολλῶν, οἱ ὁποῖοι εἶχαν συγκεντρωθεῖ ὁλόγυρά μου. Ἐπιτεθῆτε ἐναντίον του, ἔλεγαν, καὶ μεῖς ἐπίσης θὰ ριφθοῦμε ἐναντίον του, ὅλοι οἱ ἄνδρες οἱ φίλοι του. Παρακολουθήσατε καὶ κατασκοπεύσατε τὶς σκέψεις του, μήπως τυχὸν παρασυρθῆ σὲ πλάνη καὶ ψεῦδος, ὁπότε θὰ κατακυριαρχήσωμεν εἰς αὐτὸν καὶ θὰ πάρουμε τὴν ἐκδίκησί μας ἐναντίον του. Ἀλλὰ ὁ Κύριος ἦταν μαζί μου ἰσχυρὸς ὑπερασπιστής. Διὰ τοῦτο αὐτοὶ μὲ κατεδίωξαν, χωρὶς νὰ μὲ καταβάλουν. Δὲν μπόρεσαν νὰ ἐννοήσουν ὅτι ὁ Κύριος ἦταν μαζί μου. Κατησχύνθηκαν

πάρα πολύ, διότι δὲν συναισθάνθηκαν τὶς ἀτιμίες τους, οἱ ὁποῖες ἐν τούτοις δὲν θὰ λησμονηθοῦν διὰ μέσου τῶν αἰώνων. Κύριε, σὺ εἶσαι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἐξετάζεις μὲ δικαιοσύνη καὶ ἀποδίδεις τὸ δίκαιο. Γνωρίζεις καὶ τὰ ἀπόκρυφα τῶν ἀνθρώπων, τοὺς νεφροὺς καὶ τὶς καρδιές. Ἂς δῶ λοπὸν νὰ στέλλεται ἀπὸ σὲ τιμωρία ἐναντίον αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων, διότι ἐγὼ πρὸς σὲ φανέρωσα τὶς θλίψεις μου, τοὺς διωγμούς μου, ὅπως καὶ τὶς ἀπολογίες μου.

β΄. Γιατὶ ἂν δὲν τὸ κάμεις παραβαίνεις ἐντολὴ τοῦ Κυρίου· *«Οὕτω λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα καὶ δοξάσωσι τὸν Πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς»*[15].

γ΄. Γιατὶ δὲν ἐπιτρέπεται ἡ ἁμαρτία νὰ εἶναι προκλητικὴ κι ἐμεῖς νὰ εἴμαστε φοβισμένοι σὰν τὸν Νικόδημο.

«Οὐ γὰρ ἔδωκεν ἡμῖν ὁ Θεὸς πνεῦμα δειλίας, ἀλλὰ δυνάμεως καὶ ἀγάπης καὶ σωφρονισμοῦ»[16].

Περιπτώσεις τῆς *«ἐνώπιον πάντων»* μαρτυρίας

⁂ Ταξειδεύοντας μὲ ὅποιο δημόσιο μέσο ἄνοιξε τὸ προσευχητάριό σου καὶ διάβασε τὴν προσευχή σου.

⁂ Στὸ ἑστιατόριο εὐχαρίστησε *«ἐνώπιον πάντων»* τὸν Θεό.

15. Ματθαίου ε΄ 16.

16. Β΄ Τιμοθέου α΄ 7.

⁂ Στὴν ἐκδρομὴ καὶ στὴν ἐξοχὴ δῶσε τὴν μαρτυρία σου γιὰ τὴν δημιουργία τοῦ Θεοῦ καὶ τοὺς ἀνθρώπινους ρυπαντές.

⁂ Στὴν σύσκεψι τῶν γονέων τοῦ σχολείου τῶν παιδιῶν σου ἐξήγησε, ὅτι ἡ παιδεία Κυρίου ἀποτελεῖ τὴν βάσι κάθε γνήσιας παιδαγωγικῆς.

⁂ Στὸ περιβάλλον σου, ποὺ βλασφημήθηκε τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ ἱερὰ πρόσωπα τῶν Ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας, διαμαρτυρήσου *«ἐνώπιον πάντων»* καὶ πὲς τί σημαίνει ὁ Χριστὸς γιὰ σένα.

⁂ Γιὰ μαρτυρία στὴν κοινωνία δράσε, ὅπως ὁ Κύριος στὸν τάφο τοῦ Λαζάρου, ποὺ προσευχήθηκε καὶ εἶπε: *«πάτερ, εὐχαριστῶ σοι ὅτι ἤκουσάς μου. Ἐγὼ δὲ ἤδειν, ὅτι πάντοτέ μου ἀκούεις· ἀλλὰ διὰ τὸν ὄχλον τὸν περιεστῶτα εἶπον, ἵνα πιστεύσωσιν ὅτι σύ με ἀπέστειλας»*[17].

17. Ἰωάννου ια΄ 41-42.

Ε΄. ΤΡΟΠΟΙ ΚΑΙ ΤΟΠΟΙ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ

Προσεύχου

* *«Ἐν παντὶ καιρῷ»*[1]
* *«Ἀδιαλείπτως»*[2]
* *«Τῷ Πατρί σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ»*[3]
* *«Κατὰ μόνας» ἢ «κατ᾽ ἰδίαν»*[4]
* *«Ὑπὲρ τῶν διωκόντων ὑμᾶς»*[5]
* *«Ὑμνοῦντες τὸν Θεόν»*[6]
* *«Πιστεύοντες ὅτι ἐλάβετε»*[7]
* *«Ἐκτενέστερον»*[8]
* *«Ὑπὲρ ἀλλήλων, ὅπως ἰαθῆτε· πολὺ ἰσχύει ἡ δέησις δικαίου ἐνεργουμένη»»*[9]
* *«Ὄχι γιὰ νὰ φανεῖτε»*[10]

1. Ἐφεσίους ς΄ 18.
2. Α΄ Θεσσαλονικεῖς ε΄ 17.
3. Ματθαίου ς΄ 6.
4. Λουκᾶ θ΄ 18, Ματθαίου ε΄ 44.
5. Ματθαίου ε΄ 44.
6. Πράξεων ις΄ 25.
7. Μάρκου ια΄ 24.
8. Λουκᾶ κβ΄ 44.
9. Ἰακώβου ε΄ 16.
10. Ματθαίου ς΄ 5.

ΣΤ΄. Η ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΥΧΗ

Ὁ Κύριος καὶ Διδάσκαλός μας μᾶς ἔδειξε πῶς νὰ προσευχόμαστε. Ὅταν τὸν εἶδαν οἱ Μαθητές Του νὰ προσεύχεται ἀμέσως Τὸν παρεκάλεσαν νὰ τοὺς διδάξει πῶς νὰ προσεύχονται.

Διαπιστώνουμε ὅτι ἡ ὑποδειγματικὴ προσευχὴ τοῦ Κυρίου:

⁕ Προκαλεῖ ἐπιθυμία γιὰ προσευχή

«Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν τόπῳ τινὶ προσευχόμενον, ὡς ἐπαύσατο, εἶπέ τις τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς αὐτόν· Κύριε, δίδαξον ἡμᾶς προσεύχεσθαι, καθὼς καὶ Ἰωάννης ἐδίδαξε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ»[1].

⁕ Εἶναι κάτι ποὺ τὸ μαθαίνουμε· *«δίδαξον ἡμᾶς προσεύχεσθαι»*[1].

⁕ Πρέπει νὰ εἶναι σύντομη: *«προσευχόμενοι μὴ βαττολογήσητε»*[2].

⁕ Προσευχόμεθα μ᾽ ἐγκαρδιότητα: *«Πάτερ ἡμῶν... »*[3].

⁕ Προσευχόμεθα ὡς ἀδέλφια: *«ἡμῶν»*[3].

⁕ Προσευχόμεθα μὲ σεβασμό: *«ποὺ εἶσαι στὸν οὐρανό»*[3].

⁕ Προτάσσουμε αἰτήματα γιὰ τὴν σχέσι μας μὲ τὸν Θεό:

«ἁγιασθεῖ τὸ Ὄνομά σου

1. Λουκᾶ ια΄ 1.
2. Ματθαίου στ΄ 7.
3. Ματθαίου στ΄ 9.

ἂς ἔλθει ἡ Βασιλεία σου
ἂς γίνει τὸ θέλημά σου»[4].

⁂ Ἀκολουθοῦν τὰ αἰτήματα γιὰ τὶς ἀνάγκες μας:

«δός μας τὸ ψωμί μας τὸ καθημερινό»
«συγχώρεσε τὶς ἁμαρτίες μας»
«μὴ μᾶς φέρεις σὲ πειρασμό»
«ἐλευθέρωσέ μας ἀπὸ τὸν πονηρό»[5].

⁂ Ἀφοῦ πρῶτα συμφιλιωθοῦμε μὲ τοὺς ἀδελφούς μας. «*Ἐὰν οὖν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κἀκεῖ μνησθῇς ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ σοῦ, ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶρόν σου ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ὕπαγε πρῶτον διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τότε ἐλθὼν πρόσφερε τὸ δῶρόν σου*»[6]. Ποὺ σημαίνει: ὅταν προσφέρεις τὸ δῶρο σου στὸν ναὸ κι ἐκεῖ θυμηθεῖς πὼς ὁ ἀδελφός σου ἔχει κάτι ἐναντίον σου ἄφησε ἐκεῖ, μπροστὰ στὸ θυσιαστήριο τοῦ ναοῦ, τὸ δῶρο σου καὶ πήγαινε νὰ συμφιλιωθεῖς πρῶτα μὲ τὸν ἀδελφό σου καὶ ὕστερα ἔλα νὰ προσφέρεις τὸ δῶρο σου.

4. Ματθαίου στ′ 9-10.
5. Ματθαίου ς′ 11-13, Λουκᾶ ια′ 1-4.
6. Ματθαίου ε′ 23-24.

Δ΄

Θέματα πνευματικῆς ζωῆς

Ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλη Τεσσαρακοστὴ μᾶς παρέχει τὴν εὐκαιρία νὰ μελετήσουμε πνευματικὰ θέματα τῆς ζωῆς μας μὲ μεγάλη ἀξία καὶ σημασία.

Στὴν ἑνότητα αὐτὴ θὰ ἀναφερθοῦμε στὰ ἑξῆς θέματα:

- Ποῖοι εἶναι οἱ πνευματικοὶ θησαυροί.
- Ποιά ἀπάντησι δίνουμε στὴν ἐρώτησι: Ἀνήκεις στὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ;
- Ἡ ἀξία τῶν δακρύων.
- Ποῖα εἶνα τὰ φορτία τῆς χριστιανικῆς ζωῆς.
- Τὰ Χαρακτηριστικὰ τῶν πιστῶν.
- Ὅτι οἱ πιστοὶ πρέπει νὰ εἴμαστε «*Ἄζυμοι*» (χωρὶς τὸ προζύμι τῆς ἁμαρτίας).

Ὁ ΔΙΚ
ΙΩΒ
ΕΙΗ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΚΥΡΙΟΥ ΕΥΛΟΓΗΜΕΝΟΝ (Ιωβ α΄21)

Α΄. ΟΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΙ ΘΗΣΑΥΡΟΙ

Ἡ Μεγάλη Τεσσαρακοστὴ εἶναι τὸ πνευματικὸ στάδιο, στὸ ὁποῖο οἱ πιστοὶ ἀγωνίζονται τὸν καλὸ ἀγώνα μὲ προθυμία καὶ θεῖο ζῆλο, γιὰ τὴν πνευματικὴ πρόοδο καὶ τὴν ἐν Χριστῷ τελείωσί τους.

Ἀφορμὴ γιὰ τὴν πνευματική μας μελέτη λάβαμε ἀπὸ τὸν λόγο τοῦ Κυρίου: *«Μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου σὴς καὶ βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται διορύσσουσι καὶ κλέπτουσι· θησαυρίζετε δὲ ὑμῖν θησαυροὺς ἐν οὐρανῷ, ὅπου οὔτε σὴς οὔτε βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται οὐ διορύσσουσιν οὐδὲ κλέπτουσιν»*[1]. Δηλαδή: Μὴ θησαυρίζετε γιὰ τὸν ἑαυτό σας θησαυροὺς πάνω στὴν γῆ, ὅπου τὸ σκουλίκι καὶ ἡ σκουριὰ τοὺς ἀφανίζει, καὶ ὅπου οἱ κλέφτες κάνουν διάρρηξι καὶ κλέβουν· ἀλλὰ θησαυρίζετε στὸν ἑαυτό σας θησαυροὺς στὸν οὐρανό, ὅπου οὔτε σκουλίκι οὔτε σκουριὰ τοὺς ἀφανίζουν, καὶ ὅπου κλέφτες δὲν κάνουν διάρρηξι οὔτε κλέβουν.

Τὴν πνευματικὴ μελέτη μας θὰ ἀρχίσουμε μὲ μιὰ ἱστορία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Ὁ Κύριος ἀναφερόμενος, διὰ τοῦ προφήτου Ἡσαΐα στὸν Κῦρο, τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν, τοῦ ἀναγγέλλει τὰ θαυμαστὰ ἔργα, τὰ ὁποῖα θὰ συνέβαιναν στὶς ἡμέρες τῆς ἐξουσίας του. Λέγει:

«*Οὕτω λέγει Κύριος ὁ Θεὸς τῷ χριστῷ μου*

1. Ματθαίου στ΄ 19-20.

Κύρῳ, οὗ ἐκράτησα τῆς δεξιᾶς ἐπακοῦσαι ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἔθνη, καὶ ἰσχὺν βασιλέων διαρρήξω, ἀνοίξω ἔμπροσθεν αὐτοῦ θύρας καὶ πόλεις οὐ συγκλεισθήσονται. Ἐγὼ ἔμπροσθέν σου πορεύσομαι καὶ ὄρη ὁμαλιῶ, θύρας χαλκᾶς συντρίψω καὶ μοχλοὺς σιδηροῦς συγκλάσω. Καὶ δώσω σοι θησαυροὺς σκοτεινούς, ἀποκρύφους ...»[2]. Δηλαδή: Ἔτσι λέει ὁ Κύριος πρὸς τὸν χρισμένο του, τὸν Κῦρο, ποὺ τοῦ κράτησα τὸ δεξὶ χέρι, γιὰ νὰ ὑποτάξω μπροστά του τὰ ἔθνη· καὶ θὰ λύσω τὴν ὀσφὺ τῶν βασιλέων, γιὰ νὰ ἀνοίξω μπροστά του τὰ δίθυρα· καὶ οἱ πύλες δὲν θὰ κλειστοῦν. Ἐγὼ θὰ πάω μπροστά σου, καὶ θὰ ἐξομαλύνω τοὺς στρεβλοὺς δρόμους· θὰ συντρίψω τὶς χάλκινες θῦρες καὶ θὰ κόψω τοὺς σιδερένιους μοχλούς. Καὶ θὰ σοῦ δώσω θησαυρούς, ποὺ φυλάγονται σὲ σκοτάδι καὶ πλούτη, ποὺ εἶναι κρυμμένα σὲ ἀπόκρυφα (ἄγνωστα) μέρη».

Βεβαίως οἱ λόγοι αὐτοὶ ἔχουν μιὰ ἱστορικὴ ἐφαρμογή, ἀλλὰ καὶ μιὰ πνευματικὴ ἀναγωγή.

Ἱστορικῶς, ὁ Κῦρος ὑπῆρξε Μέγας κατακτητὴς καὶ ἡγεμόνας τῆς Περσίας. Βασίλευσε καὶ ἔγινε κυβερνήτης τῆς Βαβυλωνίας, τῆς Μηδίας καὶ τῆς Περσίας, καθὼς καὶ ἄλλων χωρῶν. Ὁδήγησε τὰ στρατεύματά του πρὸς Βορρᾶν, μέχρι τὶς Ἑλληνικὲς πόλεις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ πρὸς Νότον, μέχρι τὶς πεδιάδες τοῦ ποταμοῦ Τίγρη. Ἦταν εὐφυὴς στρατηγὸς καὶ σοφὸς κυβερνήτης.

2. Ἡσαΐου με΄ 1-3.

Πνευματικῶς, οἱ λόγοι αὐτοῦ ἀναφέρονται σὲ κάθε πιστό, σὲ κάθε ἀγωνιστὴ τῆς χριστιανικῆς ζωῆς, στὸν ὁποῖο ὁ Θεὸς ὑπόσχεται νὰ τοῦ προσφέρει πνευματικοὺς θησαυρούς, ποὺ εἶναι κρυμμένοι καὶ ἄγνωστοι στοὺς πολλούς. «*Δώσω σοι θησαυροὺς σκοτεινούς, ἀποκρύφους*».

Ἂς ἀναζητήσουμε αὐτοὺς τοὺς πνευματικοὺς θησαυρούς, τοὺς ὁποίους μᾶς συνέστησε ὁ Κύριος νὰ ἀποκτήσουμε καὶ οἱ ὁποῖοι εἶναι αἰώνιοι.

α΄. Ὑπομονὴ στὶς δοκιμασίες τῆς ζωῆς.

Ἡ κάθε δοκιμασία τῆς ζωῆς εἶναι ἕνα μαστίγωμα, σφίγξιμο μὲ ἀτσάλινες τανάλιες.

Τί κάνεις τότε;

Προσεύχεσαι καὶ ζητεῖς σὰν τὸν ἀπόστολο Παῦλο, ὁ Κύριος νὰ σὲ ἀπαλλάξει ἀπὸ τὸν πόνο. Ἀλλὰ ὁ Κύριος ἀρνεῖται, συγχρόνως σοῦ δίνει τὴν δύναμί Του, γιὰ νὰ ἔχεις ὑπομονὴ καὶ νὰ ἀντιμετωπίσεις τὴν δοκιμασία.

Ἐξομολογεῖται ὁ ἀπόστολος Παῦλος στοὺς Κορινθίους: «*Καὶ τῇ ὑπερβολῇ τῶν ἀποκαλύψεων ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι, ἐδόθη μοι σκόλοψ τῇ σαρκί, ἄγγελος σατᾶν, ἵνα με κολαφίζῃ ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι. ὑπὲρ τούτου τρὶς τὸν Κύριο παρεκάλεσα, ἵνα ἀποστῇ ἀπ᾽ ἐμοῦ· καὶ εἴρηκέ μοι· ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου· ἡ γὰρ δύναμίς μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται. ἥδιστα οὖν μᾶλλον καυχήσομαι ἐν ταῖς ἀσθενείαις μου, ἵνα ἐπισκηνώσῃ ἐπ᾽ ἐμὲ ἡ δύναμις τοῦ Χριστοῦ*»[3].

3. Β΄ Κορινθίους ιβ΄ 7-9.

Δηλαδή: Καὶ γιὰ νὰ μὴ ὑπερηφανεύομαι ἐξαιτίας τῆς ὑπερβολῆς τῶν ἀποκαλύψεων, μοῦ δόθηκε ἕνας σκόλοπας στὴν σάρκα, ἕνας ἄγγελος τοῦ σατανᾶ, γιὰ νὰ μὲ χτυπάει γιὰ νὰ μὴ ὑπερηφανεύομαι. Γιὰ τὸ ζήτημα αὐτὸ παρεκάλεσα τὸν Κύριο τρεῖς φορὲς γιὰ νὰ ἀπομακρυνθεῖ ἀπὸ μένα (αὐτὸς ὁ πειρασμὸς) καὶ μοῦ εἶπε: Ἀρκεῖ σὲ σένα ἡ Χάρις μου· ἐπειδὴ μέσα σὲ ἀδυναμία ἡ δύναμί μου φανερώνεται τέλεια. Ὁ Ἰὼβ μ' ἕνα ἄλλο τρόπο ἀντιμετώπισε τὶς ἀλλεπάλληλες συμφορές του, ὅταν ἀπάντησε στὴν γυναίκα του· *«τὰ ἀγαθὰ μονάχα θὰ δεχθοῦμε ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ τὰ κακὰ δὲν θὰ τὰ δεχθοῦμε;»*[4]. *«Εἴη τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος»*[5].

Ἡ ὑπομονὴ στὶς δοκιμασίες τῆς ζωῆς εἶναι ἕνας θησαυρός, ποὺ μᾶς χαρίζει ὁ Κύριος.

β΄. Μετάνοια μετὰ τὴν πτῶσι.

Ποιὸς ἔζησε καὶ δὲν ἁμάρτησε; Κανεὶς παρὰ μόνο ὁ Κύριός μας. Πολλοὶ ὅμως, ποὺ κατέβηκαν τὰ βάραθρα καὶ τοὺς σκοτεινοὺς βυθοὺς τῆς ἁμαρτίας, ἀντὶ νὰ ἀπελπιστοῦν, ὅπως ὁ Ἰούδας, ἀνακάλυψαν, ὅτι μποροῦν νὰ ἀποκατασταθοῦν μὲ τὰ δάκρυα τῆς μετάνοιας, ὅπως ὁ Δαβίδ, ὁ Ληστής, ἡ Πόρνη, ὁ Πέτρος.

Φώναξε καὶ σὺ σὰν τὸν Δαβίδ:

«Ἐλέησόν με ὁ Θεός»[6], μὲ πόνο, μὲ δάκρυα, μὲ

4. Ἰὼβ β΄ 10.
5. Ἰὼβ α΄ 21.
6. Ψαλμὸς Ν΄.

αὐτογνωσία καὶ θὰ ἔχεις ἀνακαλύψει τὸ θησαυρὸ τῆς συγγνώμης καὶ τῆς ἀφέσεως, τὴν εὐσπλαχνία τοῦ Πατέρα σου.

γ'. *«Μὴ συσχηματίζεσθαι»* .

Πολλὲς φορὲς στὴν ζωὴ πνίγεσαι, ὅταν διαπιστώνεις, ὅτι πολλοὶ ἄλλοι βαδίζουν δρόμους ἀπαγορευμένους ἀπὸ τὸν Κύριο ἢ συμπεριφέρονται μὲ τρόπο, ποὺ καταδικάζει τὸ εὐαγγέλιο τοῦ Χριστοῦ καὶ παρὰ ταῦτα ἐπιτυγχάνουν. Ἐνῶ ἐσὺ βαδίζεις *«μὲ τὸν σταυρὸ στὸ χέρι»* καὶ συναντᾶς δυσκολίες. Μουσκεύεις τὸ μαντίλι σου καὶ τὸ προσκέφαλό σου μὲ δάκρυα ρωτώντας τὸν Κύριο. Γιατί;

Κι Ἐκεῖνος σοῦ ἀπαντᾶ:

«Οὐχ οὕτως ἔσται ἐν ὑμῖν»[7]. *«Πάντα γὰρ ταῦτα τὰ ἔθνη ἐπιζητεῖ»*[8].

«Μὴ συσχηματίζεσθαι τῷ αἰῶνι τούτῳ»[9]. Μὴν προσαρμόζεσθε στὴν νοοτροπία αὐτοῦ τοῦ κόσμου.

«Μὴ συσχηματιζόμενοι ταῖς πρότερον ἐν τῇ ἀγνοίᾳ ὑμῶν ἐπιθυμίαις»[10]. Δηλαδή: Ἀφοῦ ἀποφασίσατε νὰ ὑπακούετε στὸν Θεό, μὴν ἀφήνετε νὰ ρυθμίζουν τὴν ζωή σας οἱ ἐπιθυμίες, ποὺ εἴχατε πρὶν Τὸν γνωρίσετε.

Γι' αὐτὸ ὁ Κύριος λέγει: *«Ἐξέλθετε ἐκ μέσου αὐτῶν καὶ ἀφορίσθητε»*[11] Φύγετε μακριὰ ἀπ' αὐτοὺς καὶ ξεχωρισθῆτε.

---

7. Ματθαίου κ' 26.
8. Ματθαίου ς' 32.
9. Ρωμαίους ιβ' 2.
10. Α' Πέτρου α' 14.
11. Β' Κορινθίους στ' 17 .

Ὁ Κύριος σοῦ ζητεῖ νὰ μὴν ὁμοιάζεις μὲ τοὺς ἄπιστους καὶ τοὺς ἁμαρτωλούς.

δ΄. Πιστότητα σὲ μιὰ προδομένη ἀγάπη.

Οἱ ἀνθρώπινες σχέσεις εἶναι εὔθραυστες. Ὅταν βιώνεις καθημερινά, ὅτι ὅλοι ζητοῦν τὰ δικά τους *«οἱ πάντες γὰρ τὰ ἑαυτῶν ζητοῦσιν»*[12] ἢ τὸ ὅτι μὲ ἐγκατέλειψαν ὅλοι, *«πάντες μὲ ἐγκατέλιπον»*[13], ἐνῶ ἐσὺ θυσιάστηκες γι' αὐτούς, βουρκώνεις καὶ πονᾶς. Τοὺς ἀγάπησες, τοὺς πρόσφερες, τοὺς εὐεργέτησες. Στερήθηκες γι' αὐτούς, δαπάνησες καὶ δαπανήθηκες, ἀνέχθηκες καὶ συγχώρησες.

Ἔναντι ὅλων αὐτῶν δέχεσαι ἀχαριστία, ἐπιθετικότητα, ἀγνωμοσύνη, περιφρόνησι, ὕβρεις καὶ διωγμούς.

Τότε σήκωσε τὰ βουρκωμένα μάτια σου καὶ ἀτένισε τὸν Σταυρωμένο Κύριο. Δὲς τὸ τρυπημένο χέρι, ποὺ ἁπλώνεται μέσα στὸ σκοτάδι τῆς προδοσίας, τῆς ἀχαριστίας καὶ τοῦ θανάτου· θυμήσου, ὅτι Αὐτὸς ποὺ κρέμεται στὸ σταυρό *«διῆλθεν εὐεργετῶν καὶ ἰώμενος»*[14].

Τότε θὰ ἔχεις ἀνακαλύψει τὸν θησαυρὸ τῆς συγγνώμης.

ε΄. Ἐλπίδα τοῦ *«μὴ ἐγκαταλειπόμενοι»*[15].

Πόσοι καὶ πόσοι δὲν γεύονται τὴν πικρία τῆς ἐγκαταλείψεως!

Σ' αὐτοὺς ἀπαντᾶ ὁ Ψαλμός:

---

12. Φιλιππησίους β΄ 21.
13. Β΄ Τιμοθέου δ΄ 16.
14. Πράξεων ι΄ 38.
15. Β΄ Κορινθίους γ΄ 9.

«Νεώτερος ἐγενόμην καὶ γὰρ ἐγήρασα καὶ οὐκ εἶδον δίκαιον ἐγκαταλελειμμένον»[16]. Ἤμουν νέος καὶ ἤδη γέρασα καὶ δὲν εἶδα ἕνα δίκαιο ἐγκαταλειμμένο.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος συνιστᾶ: *«Ἀφιλάργυρος ὁ τρόπος, ἀρκούμενοι τοῖς παροῦσιν· αὐτὸς γὰρ εἴρηκεν· οὐ μή σε ἀνῶ οὐδ' οὐ μή σε ἐγκαταλίπω· ὥστε θαρροῦντας ἡμᾶς λέγειν· Κύριος ἐμοὶ βοηθός, καὶ οὐ φοβηθήσομαι· τί ποιήσει μοι ἄνθρωπος;»*[17]. Δηλαδή: μὴν εἶσθε φιλάργυροι· ἀρκεστεῖτε σὲ ὅσα ἔχετε. Διότι ὁ Κύριος εἶπε· δὲν θὰ σὲ ἀφήσω μόνον, οὔτε θὰ σ' ἐγκαταλείψω. Ἔτσι θὰ μποροῦμε μὲ θάρρος νὰ λέμε: Ὁ Κύριος εἶναι βοηθός μου καὶ δὲ θὰ φοβηθῶ. Τί μπορεῖ νὰ μοῦ κάνει ἕνας ἄνθρωπος;

Κράτησε τὸν θησαυρὸ τῆς ἐλπίδας καὶ τῆς ὑπομονῆς, ὅταν δοκιμάζεις τὴν ἐμπειρία τῆς ἐγκαταλείψεως.

στ'. Καρτερικοὶ στὸν παραμερισμό.

Ἡ ταχύτητα τῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων, μερικὲς φορές, θέτει πολλοὺς στὸ περιθώριο τῆς ζωῆς. Μὲ τὴν προπέτειά τους μερικοὶ παραμερίζουν ἱκανούς, ἀξίους, μὲ περισσότερα προσόντα καὶ ἐμπειρία. Περιφέρουν τὴν ἀσήμαντη μετριότητά τους, ὡς πολύτιμο ἐμπόρευμα.

Κι ἐδῶ θυμόμαστε τὸν λόγο τοῦ ἀποστόλου Παύλου, ὅπως τὸν ἔγραφε ἐξομολογητικὰ στοὺς Γαλάτες.

16. Ψαλμός λς' (λζ') 25. 17. Ἑβραίους ιγ' 5-6.

«Ἤμην δὲ ἀγνοούμενος τῷ προσώπῳ ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Ἰουδαίας ταῖς ἐν Χριστῷ»[18]. Καὶ προσωπικὰ ἤμουν ἄγνωστος στὶς ἐκκλησίες τοῦ Χριστοῦ. Κι ὅμως αὐτὸν ποὺ ἀγνοοῦσαν οἱ χριστιανοὶ τῆς ἀποστολικῆς ἐποχῆς, ὁ Κύριος τὸν ἀνέδειξε σὲ *«σκεῦος ἐκλογῆς»*[19].

Ὅταν οἱ ἄνθρωποι σὲ παραμερίζουν καὶ σὲ ἀδικοῦν ἐσὺ νὰ περιμένεις μὲ καρτερία τὴν παρέμβασι τοῦ Κυρίου.

Ἡ καρτερία εἶναι ὁ θησαυρός σου.

ζ΄. Ἡ ἄρσις τοῦ ἰσόβιου σταυροῦ.

Εὔκολα ἀντιμετωπίζει ὁ ἄνθρωπος μιὰ πρόσκαιρη δοκιμασία. Ἕνα παράδειγμα μᾶς ἀναφέρει τὸ βιβλίο τῆς Ἀποκαλύψεως. Στὴν ἐπιστολὴ πρὸς τὴν Ἐκκλησία τῆς Σμύρνης, ὁ Κύριος προαναγγέλλει στοὺς χριστιανοὺς μιὰ μικρὴ θλίψι *«δέκα ἡμερῶν»*. *«Μηδὲν φοβοῦ ἃ μέλλεις παθεῖν. ἰδοὺ δὴ μέλλει βαλεῖν ὁ διάβολος ἐξ ὑμῶν εἰς φυλακὴν ἵνα πειρασθῆτε, καὶ ἕξετε θλῖψιν ἡμέρας δέκα. γίνου πιστὸς ἄχρι θανάτου, καὶ δώσω σοι τὸν στέφανον τῆς ζωῆς»*[20]. Ποὺ σημαίνει· νὰ μὴ φοβᾶσαι τίποτα ἀπὸ ὅσα πρόκειται νὰ πάθεις· νὰ ὁ διάβολος πρόκειται νὰ βάλει μερικοὺς ἀπὸ σᾶς στὴν φυλακὴ, γιὰ νὰ δοκιμασθεῖτε καὶ θὰ ἔχετε θλίψι δέκα ἡμερῶν. Γίνου πιστὸς μέχρι θανάτου, καὶ θὰ σοῦ δώσω τὸν στέφανο τῆς ζωῆς.

18. Γαλάτας α΄ 22.
19. Πράξεων θ΄ 15.
20. Ἀποκαλύψεως β΄ 10.

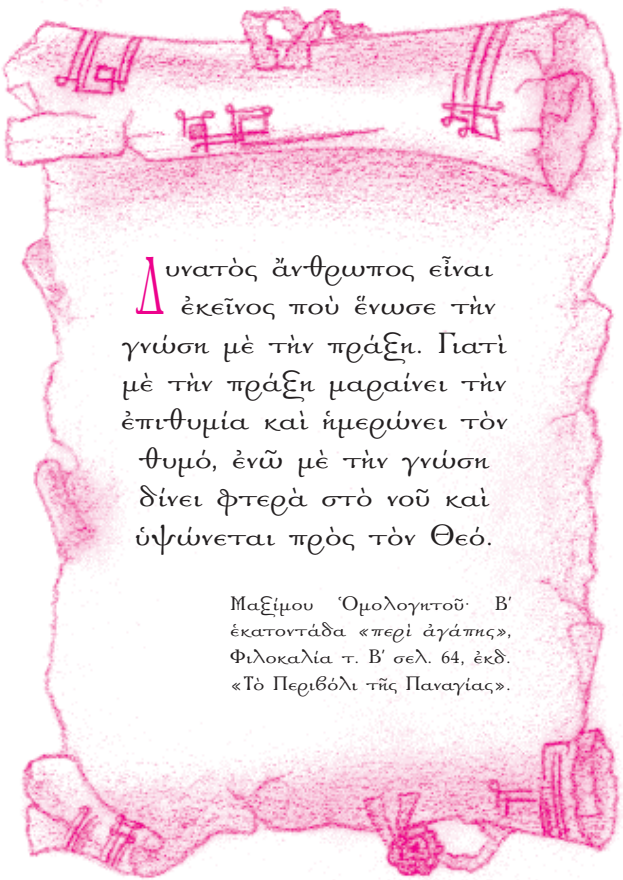
Ὅταν ὅμως πρόκειται νὰ ἀντιμετωπίσεις μιὰ ἰσόβια δοκιμασία, τότε τό *«ἀράτω τὸν σταυρόν»*[21] μετατρέπεται σὲ *«θανατούμεθα ὅλην τὴν ἡμέραν»*[22]. Σ' αὐτὴ τὴν περίπτωσι σκύβεις ταπεινὰ καὶ ἀγόγγυστα καὶ βαδίζεις μαζὶ μὲ τὸν Κύριό σου *«τὴν κοιλάδα τῆς σκιᾶς καὶ τοῦ θανάτου»*[23] ἡ ὁποία ὁδηγεῖ στὴν δόξα.

Μέσα στὸ σκοτάδι τῆς ἰσοβιότητας ἑνὸς σταυροῦ, ἀνακάλυψες ἕνα θησαυρό, ποὺ σοῦ ἐμπιστεύθηκε ὁ Κύριός σου.

Προσευχή.

Κύριε, Σ' εὐχαριστῶ γιὰ τοὺς θησαυρούς, ποὺ ἔχεις φυλαγμένους γιὰ μένα *«ἐν σκότει»*. Σ' εὐχαριστῶ. Μ' ἔκανες πλούσιο. Ὡρίμασε τὸν καρπόν Σου μέσα μου, Κύριε.

21. Ματθαίου ιστ΄ 24.
22. Ρωμαίους η΄ 36.
23. Πρβλ. Ψαλμὸ 22 στ. 4.

Δυνατὸς ἄνθρωπος εἶναι ἐκεῖνος ποὺ ἕνωσε τὴν γνώση μὲ τὴν πράξη. Γιατὶ μὲ τὴν πράξη μαραίνει τὴν ἐπιθυμία καὶ ἡμερώνει τὸν θυμό, ἐνῶ μὲ τὴν γνώση δίνει φτερὰ στὸ νοῦ καὶ ὑψώνεται πρὸς τὸν Θεό.

Μαξίμου Ὁμολογητοῦ· Β' ἑκατοντάδα *«περὶ ἀγάπης»*, Φιλοκαλία τ. Β' σελ. 64, ἐκδ. «Τὸ Περιβόλι τῆς Παναγίας».

Β΄ ΑΝΗΚΕΙΣ ΣΤΟΝ ΛΑΟ ΤΟΥ ΘΕΟΥ;

Ὅταν ὁ ἄνθρωπος πιστέψει καὶ βαπτισθεῖ σύμφωνα μὲ τὴν ὀρθόδοξη διδασκαλία, ποὺ στηρίζεται στὴν Ἁγία Γραφή, ἐντάσσεται στὴν Ἐκκλησία, δηλαδὴ στὸ σύνολο τῶν πιστευόντων ἀνθρώπων. Γίνεται *«συμπολίτης τῶν ἁγίων καὶ οἰκεῖος τοῦ Θεοῦ»*[1]. Ὅλοι οἱ πιστοὶ εἶναι μέλη τοῦ ἴδιου Σώματος. Γράφει ὁ ἀπόστολος Παῦλος: «*Καθάπερ γὰρ τὸ σῶμα ἕν ἐστι καὶ μέλη ἔχει πολλά, πάντα δὲ τὰ μέλη τοῦ σώματος τοῦ ἑνός, πολλὰ ὄντα, ἕν ἐστι σῶμα, οὕτω καὶ ὁ Χριστός· καὶ γὰρ ἐν ἑνὶ Πνεύματι ἡμεῖς πάντες εἰς ἓν σῶμα ἐβαπτίσθημεν, εἴτε Ἰουδαῖοι εἴτε Ἕλληνες, εἴτε δοῦλοι εἴτε ἐλεύθεροι· καὶ πάντες εἰς ἓν Πνεῦμα ἐποτίσθημεν ... Ὑμεῖς δέ ἐστε σῶμα Χριστοῦ καὶ μέλη ἐκ μέρους*»[2]. Ο Χριστὸς μοιάζει μὲ τὸ σῶμα, ποὺ ἐνῶ εἶναι ἕνα, ἔχει πολλὰ μέλη· καὶ ὅλα τὰ μέλη τοῦ ἑνὸς σώματος, ἂν καὶ εἶναι πολλὰ ἀποτελοῦν ἕνα σῶμα. Κι ἐμεῖς ὅλοι, εἴτε Ἰουδαῖοι εἴτε Ἕλληνες, εἴτε δοῦλοι εἴτε ἐλεύθεροι, γίναμε μὲ τὸ βάπτισμα διὰ τοῦ ἑνὸς Πνεύματος, ἕνα σῶμα καὶ ὅλοι ποτιστήκαμε ἀπὸ ἕνα καὶ τὸ αὐτὸ πνεῦμα ... ἐσεῖς ὅλοι μαζὶ ἀποτελεῖτε τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, καὶ εἶσθε μέλη του, ὁ καθένας σας χωριστά.

Ὅλοι οἱ πιστοὶ εἶναι λιθάρια στὸ ἴδιο οἰκοδόμημα. «*Ἐποικοδομηθέντες ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν ἀ-*

1. Ἐφεσίους β΄ 19. 2. Α΄ Κορινθίους ιβ΄ 12-13· 27.

ποστόλων καὶ προφητῶν, ὄντος ἀκρογωνιαίου αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐν ᾧ πᾶσα ἡ οἰκοδομὴ συναρμολογουμένη αὔξει εἰς ναὸν ἅγιον ἐν Κυρίῳ»[3]. Δηλαδή: Προστεθήκατε κι ἐσεῖς στὸ οἰκοδόμημα, ποὺ ἔχει θεμέλιό του τοὺς Ἀποστόλους καὶ τοὺς Προφῆτες καὶ ἀκρογωνιαῖο λίθο αὐτὸν τὸν ἴδιο τὸν Χριστό. Μὲ αὐτόν, ὁλόκληρο τὸ οἰκοδόμημα δένεται καὶ μεγαλώνει, ὥστε νὰ γίνει ναὸς ἅγιος γιὰ τὸν Κύριο. Ὁ Κύριος οἰκοδομεῖ κι ἐσᾶς μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους, γιὰ νὰ γίνετε πνευματικὴ κατοικία τοῦ Θεοῦ.

Ὅλοι οἱ πιστοὶ συγκροτοῦν κοινότητα ζωῆς, στὴν ὁποία ὅταν ἕνας χαίρει, ὅλοι συγχαίρουν καὶ ὅταν ἕνας πάσχει, ὅλοι συμπάσχουν. *«καὶ εἴτε πάσχει ἓν μέλος, συμπάσχει πάντα τὰ μέλη, εἴτε δοξάζεται ἓν μέλος, συγχαίρει πάντα τὰ μέλη»*[4].

Τὸν λαὸ αὐτὸν συγκέντρωσε ὁ ἴδιος ὁ Κύριος ἀπὸ κάθε ἔθνος, φυλή, λαὸ καὶ γλῶσσα. *«Ἐκ παντὸς ἔθνους καὶ φυλῶν καὶ λαῶν καὶ γλωσσῶν»*[5].

Τίθεται ὅμως ἕνα κρίσιμο ἐρώτημα:

Ἐσὺ ἀνήκεις σ' αὐτὸν τὸν λαό; Νοιώθεις καὶ συμπεριφέρεσαι σὰν μέλος τῆς Ἐκκλησίας;

Γιὰ νὰ ἀπαντήσουμε σ' αὐτὸ τὸ ἐρώτημα θὰ μᾶς βοηθήσουν:

Α΄. Βιβλικὰ παραδείγματα:

❁ Ἡ Ρουθ ἐξέλεξε τὸν Θεὸ καὶ τὸν λαὸ τῆς πε-

3. Ἐφεσίους β΄ 20-21.
4. Α΄ Κορινθίους ιβ΄ 26.
5. Ἀποκαλύψεως ζ΄ 9.

θερᾶς της Νωεμὶν καὶ ταυτίστηκε μ᾽ αὐτὴ ἰσόβια, λέγοντάς της: «*μὴ ἀπάντησαί μοι τοῦ καταλιπεῖν σε ἢ ἀποστρέψαι ὄπισθέν σου· ὅτι σὺ ὅπου ἐὰν πορευθῇς, πορεύσομαι, καὶ οὗ ἐὰν αὐλισθῇς, αὐλισθήσομαι· ὁ λαός σου λαός μου, καὶ ὁ Θεός σου Θεός μου· καὶ οὗ ἐὰν ἀποθάνῃς, ἀποθανοῦμαι, κἀκεῖ ταφήσομαι· τάδε ποιήσαι μοι Κύριος καὶ τάδε προσθείη, ὅτι θάνατος διαστελεῖ ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ*»[6]. Δηλαδή: Μὴ μὲ ἀναγκάζεις νὰ σὲ ἀφήσω, γιὰ νὰ φύγω ἀπὸ πίσω σου· ἐπειδὴ ὅπου ἂν πᾶς ἐσύ, θὰ πάω κι ἐγώ· καὶ ὅπου θὰ παραμείνεις ἐσύ, θὰ παραμείνω κι ἐγώ· ὁ λαός σου λαός μου, καὶ ὁ Θεός σου Θεός μου· ὅπου κι ἂν πεθάνεις, θὰ πεθάνω κι ἐγώ, καὶ ἐκεῖ θὰ ταφῶ· ἔτσι νὰ κάνει σὲ μένα ὁ Κύριος, κι ἔτσι νὰ προσθέσει, ἂν κάτι ἄλλο ἐκτὸς ἀπὸ τὸν θάνατο θὰ μὲ χωρίσει ἀπὸ σένα».

Δὲν ἔκαμε τὸ ἴδιο ἡ ἄλλη νύφη τῆς Νωεμὶν ἡ Ὀρφά.

«*Καὶ ἐπῆραν τὴν φωνὴν αὐτῶν, καὶ ἔκλαυσαν ἔτι· καὶ κατεφίλησεν Ὀρφὰ τὴν πενθερὰν αὐτῆς καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὸν λαὸν αὐτῆς· Ρουὴθ δὲ ἠκολούθησεν αὐτῇ*»[7]. Δηλαδή: Καὶ ὕψωσαν ἐκ νέου καὶ οἱ τρεῖς τὴν φωνή τους καὶ ἔκλαυσαν καὶ πάλι· καὶ μὲ πόθο καὶ σπαραγμὸ φίλησε ἡ Ὀρφὰ τὴν πενθερά της καὶ γύρισε πάλι στοὺς συμπατριῶτες καὶ συγγενεῖς της. Ἡ Ρουὴθ ὅμως ἠκολούθησε τὴν Νωεμίν.

Ἡ συμπεριφορὰ καὶ οἱ λόγοι τῆς Ρουὴθ ἀποδει-

6. Ρουὴθ α΄ 16-17.
7. Ρουὴθ α΄ 14.

κνύουν τὸν βαθμὸ ταυτίσεώς μας μὲ τοὺς ἀδελφούς μας. Μποροῦμε νὰ ποῦμε *«ὁ λαός σου λαός μου καὶ ὁ Θεός σου Θεός μου;»*.

❄ Ὁ Μωυσῆς ἀφοῦ μεγάλωσε, ἀρνήθηκε νὰ λέγεται γιὸς τῆς θυγατέρας τοῦ Φαραώ, προτιμώντας νὰ κακουχεῖται μὲ τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ μᾶλλον, παρὰ νὰ ἔχει μιὰ πρόσκαιρη ἀπόλαυσι ἁμαρτίας· κρίνοντας τὸν ὀνειδισμό, χάρι τοῦ Χριστοῦ, μεγαλύτερον πλοῦτο παρὰ τοὺς θησαυροὺς τῆς Αἰγύπτου, ἐπειδὴ ἀπέβλεπε στὴν μισθαποδοσία. *«Πίστει Μωϋσῆς μέγας γενόμενος ἠρνήσατο λέγεσθαι υἱὸς θυγατρὸς Φαραώ, μᾶλλον ἑλόμενος συγκακουχεῖσθαι τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ ἢ πρόσκαιρον ἔχειν ἁμαρτίας ἀπόλαυσιν, μείζονα πλοῦτον ἡγησάμενος τῶν Αἰγύπτου θησαυρῶν τὸν ὀνειδισμὸν τοῦ Χριστοῦ· ἀπέβλεπε γὰρ εἰς τὴν μισθαποδοσίαν»*[8].

Ὅλη ἡ ζωή του ἦταν μιὰ τέλεια ταύτισι μὲ τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ. Μὲ συγκίνησι διαβάζουμε τὴν ἱκεσία του στὸν Θεὸ νὰ συγχωρήσει τὸν λαό του, ποὺ ἀπίστησε στὸν Θεὸ λατρεύοντας τὸ χρυσὸ μοσχάρι.

«Ὑπέστρεψε δὲ Μωυσῆς πρὸς Κύριον καὶ εἶπε· δέομαι, Κύριε· ἡμάρτηκεν ὁ λαὸς οὗτος ἁμαρτίαν μεγάλην καὶ ἐποίησεν ἑαυτοῖς θεοὺς χρυσοῦς. καὶ νῦν εἰ μὲν ἀφεὶς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν αὐτῶν, ἄφες· εἰ δὲ μή, ἐξάλειψόν με ἐκ τῆς βίβλου σου, ἧς ἔγραψας»[9]. Δηλαδή: Ὁ Μωυσῆς ἐπέστρεψε στὸν Κύριο,

8. Ἑβραίους ια΄ 24-26.
9. Ἐξόδου λβ΄ 31-32.

καὶ εἶπε: Παρακαλῶ, ὁ λαὸς αὐτὸς ἁμάρτησε μιὰ μεγάλη ἁμαρτία καὶ ἔκαναν γιὰ τὸν ἑαυτόν τους θεοὺς ἀπὸ χρυσάφι καί, τώρα, ἂν συγχωρήσεις τὴν ἁμαρτία τους συγχώρησέ την· ἂν ὄχι, ἐξάλειψέ με παρακαλῶ ἀπὸ τὸ βιβλίο σου ποὺ μὲ ἔγραψες.

Σὲ καιροὺς ἀποξενώσεως καὶ ἀδιαφορίας ὁ Μωϋσῆς μᾶς δείχνει τί σημαίνει νὰ εἶσαι ταυτισμένος μὲ τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ.

❁ Ὁ Μαρδοχαῖος καὶ ἡ Ἐσθήρ.

Γίνεται μιὰ φοβερὴ πάλη γύρω τους καὶ μέσα τους. Ὁ Ἰουδαϊκὸς λαὸς ἀπειλεῖται μὲ ἀφανισμὸ ἀπὸ τὸν Ἀμάν, μὲ διαταγὴ τοῦ βασιλέα τῶν Περσῶν Ἀσουήρη (τοῦ γνωστοῦ Ξέρξη). Ὁ Ἀμὰν ὑποσχέθηκε νὰ πληρώσει στὸν Ξέρξη 10.000 τάλαντα ἀσήμι, γιὰ νὰ ἐξολοθρευθοῦν οἱ Ἰουδαῖοι τῆς Περσίας. Ἡ Ἐσθήρ, Ἰουδαία γυναίκα εἶναι ἡ σύζυγος τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν.

Στὴν πρώτη φάσι ὁ Μαρδοχαῖος, ὁ θεῖος τῆς Ἐσθήρ, εἶναι ἀποφασισμένος καὶ ταυτισμένος μὲ τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ. Ζητεῖ ἀπὸ τὴν Ἐσθὴρ νὰ μεσολαβήσει γιὰ νὰ σωθοῦν οἱ Ἰουδαῖοι. Ἡ Ἐσθὴρ ἀμφιταλαντεύεται. Ἐπικαλεῖται λόγους. Τελικὰ ὅμως πείθεται νὰ μεσολαβήσει στὸν βασιλέα νὰ ἀνακαλέσει τὴν διαταγὴ τοῦ ἀφανισμοῦ τῶν Ἰουδαίων[10].

Προσεύχεται, νηστεύει καὶ ἐμφανίζεται στὸν Ἀσουήρη (Ξέρξη) ταυτισμένη μὲ τὸν λαό της. Μᾶς διδάσκει ἡ παρρησία της.

10. Ἐσθήρ δ΄.

«*Εἰσῆλθε δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ Ἀμὰν συμπιεῖν τῇ βασιλίσσῃ. Εἶπε δὲ ὁ βασιλεὺς Ἐσθὴρ τῇ δευτέρᾳ ἡμέρᾳ ἐν τῷ πότῳ· τί ἐστιν, Ἐσθὴρ βασίλισσα, καὶ τί τὸ αἴτημά σου καὶ τί τὸ ἀξίωμά σου; καὶ ἔστω σοι ἕως ἡμίσους τῆς βασιλείας μου. καὶ ἀποκριθεῖσα εἶπεν· εἰ εὗρον χάριν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, δοθήτω ἡ ψυχὴ τῷ αἰτήματί μου καὶ ὁ λαός μου τῷ ἀξιώματί μου· ἐπράθημεν γὰρ ἐγώ τε καὶ ὁ λαός μου εἰς ἀπώλειαν καὶ διαρπαγὴν καὶ δουλείαν, ἡμεῖς καὶ τὰ τέκνα ἡμῶν εἰς παῖδας καὶ παιδίσκας, καὶ παρήκουσα· οὐ γὰρ ἄξιος ὁ διάβολος τῆς αὐλῆς τοῦ βασιλέως*»[11]. Δηλαδή: Ἦρθαν λοιπόν, ὁ Βασιλιᾶς καὶ ὁ Ἀμὰν νὰ συμποσιάσουν μαζὶ μὲ τὴν Ἐσθὴρ τὴν Βασίλισσα. Καὶ ὁ Βασιλιᾶς εἶπε πάλι στὴν Ἐσθὴρ, τὴν δεύτερη μέρα στὸ συμπόσιο τοῦ κρασιοῦ: Ποιὸ εἶναι τὸ ζήτημά σου Βασίλισσα Ἐσθήρ; Καὶ θὰ σοῦ δοθεῖ· ποιό εἶναι τὸ αἴτημά σου; Καὶ μέχρι τοῦ μισοῦ τῆς βασιλείας, ἂν ζητήσεις θὰ γίνει. Τότε ἡ βασίλισσα Ἐσθὴρ ἀποκρίθηκε καὶ εἶπε: Ἂν βρῆκα χάρι μπροστά σου βασιλέα, ἡ ζωή μου, ἂς μοῦ δοθεῖ στὸ ζήτημά μου, καὶ ὁ λαός μου στὸ αἴτημά μου. Ἐπειδὴ πουληθήκαμε ἐγὼ καὶ ὁ λαός μου σὲ ἀπώλεια, σὲ σφαγὴ καὶ σὲ ὄλεθρο· καὶ ἂν ἐπρόκειτο νὰ πουληθοῦμε σὰν δοῦλοι καὶ σὰν δοῦλες, θὰ σιωποῦσα, ἂν καὶ ὁ ἐχθρὸς δὲν μποροῦσε νὰ ἀναπληρώσει τὴν ζημιὰ τοῦ βασιλέα.

Ὁ βασιλεὺς Δαβὶδ ταυτισμένος μὲ τὶς ὑπηρέτριες.

11. Ἐσθήρ ζ' 1-4.

Ὁ Δαβίδ, ὅταν ἡ Μελχόλ ἡ σύζυγός του, καὶ θυγατέρα τοῦ Σαοὺλ τὸν ἐξουθενώνει, ἐπειδὴ χόρεψε μὲ τὶς ὑπηρέτριες μπροστὰ ἀπὸ τὴν Κιβωτὸ τῆς Διαθήκης, γεγονὸς ποὺ θεώρησε ὑποτιμητικὸ καὶ ἐξευτελιστικὸ γιὰ τὸν βασιλέα εἶπε: «*ἐνώπιον Κυρίου ὀρχήσομαι· εὐλογητὸς Κύριος, ὃς ἐξελέξατό με ὑπὲρ τὸν πατέρα σου καὶ ὑπὲρ πάντα τὸν οἶκον αὐτοῦ τοῦ καταστῆσαί με εἰς ἡγούμενον ἐπὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐπὶ τὸν Ἰσραήλ· καὶ παίξομαι καὶ ὀρχήσομαι ἐνώπιον Κυρίου. καὶ ἀποκαλυφθήσομαι ἔτι οὕτως καὶ ἔσομαι ἀχρεῖος ἐν ὀφθαλμοῖς σου καὶ μετὰ τῶν παιδισκῶν, ὧν εἶπάς με μὴ δοξασθῆναι. καὶ τῇ Μελχὸλ θυγατρὶ Σαοὺλ οὐκ ἐγένετο παιδίον ἕως τῆς ἡμέρας τοῦ ἀποθανεῖν αὐτήν*»[12]. Δηλαδή: Μπροστὰ στὸν Κύριο, ποὺ μὲ διάλεξε πιὸ πάνω ἀπὸ τὸν πατέρα σου καὶ πιὸ πάνω ἀπὸ ὁλόκληρη τὴν οἰκογένειά του, ὥστε νὰ μὲ κάνει ἡγεμόνα ἐπάνω στὸν λαὸ τοῦ Κυρίου, ἐπάνω στὸν Ἰσραήλ, ναί, μπροστὰ στὸν Κύριο ἔπαιξα καὶ θὰ ἐξευτελιστῶ ἀκόμη περισσότερο καὶ θὰ ταπεινωθῶ στὰ μάτια σου· καὶ μαζὶ μὲ τὶς ὑπηρέτριες, γιὰ τὶς ὁποῖες μίλησες ἐσὺ μαζὶ μ᾽ αὐτὲς θὰ δοξασθῶ. Γι᾽ αὐτό, ἡ Μελχόλ, ἡ θυγατέρα τοῦ Σαούλ, δὲν γέννησε παιδὶ μέχρι τὴν ἡμέρα τοῦ θανάτου της.

Βασιλέας καὶ θεραπαινίδες ἑνωμένοι καὶ ἴσοι μπροστὰ στὸν Κύριο. Ἡ Μελχὸλ εἶχε ἀντιρρήσεις γι᾽ αὐτὸ καὶ δὲν γέννησε τέκνο, γιατὶ στεῖρο σὲ κάνει ὁ ἀπομονωτισμός.

12. Β΄ Βασιλειῶν στ΄ 21-23.

❁ Ὁ Παῦλος σὲ μιὰ ἀπόλυτη ταύτισι μὲ τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ:

«Γίνεται τὰ πάντα τοῖς πᾶσι»[13].

«Νύκτα καὶ ἡμέρα μὲ δάκρυα νουθετεῖ»[14].

Διδάσκει τὴν πολυτιμότητα «τῶν ἀσθενῶν καὶ πτωχῶν»[15].

«Τίς ἀσθενεῖ καὶ οὐκ ἀσθενῶ;»[16].

Ταυτίστηκε μὲ τὴν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ.

❁ Ὁ Νεεμίας διακινδύνευσε ταυτιζόμενος μὲ τὸν λαό του, μπροστὰ στὸν βασιλέα Ἀρταξέρξη[17], διότι ἦταν *«ἕνας ἄνθρωπος γιὰ νὰ ζητήσει τὸ καλὸ τῶν υἱῶν Ἰσραήλ»*[18].

Β΄. Εἰκόνες τελείας ταυτίσεως.

Ἡ ἁγία Γραφὴ ἀναφέρεται μὲ ὡραῖες διδακτικὲς περιγραφὲς στὴν ἑνότητα τῶν πιστῶν. Τοὺς χαρακτηρίζει:

✯ *«Ἀλλήλων μέλη»*[19].

Ὡς μέλος τοῦ ἄλλου ὁ χριστιανὸς ἀνήκει, παραδέχεται καὶ φροντίζει τὸν ἄλλον. Καὶ ἐνῶ τὰ μέλη εἶναι *«πολλά»* καὶ *«ποικίλα»*, ὅλα εἶναι ἑνωμένα στὸ *«ἓν σῶμα»*[20].

Ὁ χριστιανὸς ἐντασσόμενος στὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ δὲν χάνει τὴν προσωπικότητά του, ἀποβάλλει ἐν τούτοις τὴν ἀτομικότητά του, τὸ νὰ ζεῖ δηλαδή,

13. Α΄ Κορινθίους θ΄ 19.
14. Πράξεων κ΄ 31.
15. Α΄ Κορινθίους α΄ 25.
16. Β΄ Κορινθίους ια΄ 21.
17. Νεεμία β΄ 4-18.
18. Νεεμία β΄ 10.
19. Ἐφεσίους δ΄ 25.
20. Α΄ Κορινθίους ιβ΄ 20.

μόνος καὶ μόνο γιὰ τὸν ἑαυτό του.

Στὴν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ὁ ἄνθρωπος δὲν ζεῖ πιὰ γιὰ τὸν ἑαυτό του, ἀλλὰ γιὰ τὸ σῶμα, γιὰ τὴν Ἐκκλησία.

✯ *«Θεοῦ οἰκοδομή ἐστε»*[21].

Ἡ Ἐκκλησία μοιάζει μὲ οἰκοδόμημα.

Στὴν Ἐκκλησία *«ἀκρογωνιαῖος λίθος»*[22] εἶναι ὁ Χριστός. Οἱ χριστιανοὶ εἶναι *«ζωντανοὶ λίθοι»*[23] δεμένοι μεταξύ τους μὲ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ ποὺ συνέχει ἡμᾶς· *«ἡ γὰρ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ συνέχει ἡμᾶς»*[24].

✯ *«Συστρατιῶτες»*[25].

Ὁ Παῦλος θεωρεῖ τὸν ἑαυτό του στρατιώτη τοῦ Χριστοῦ καὶ τοὺς ἄλλους πιστοὺς ἢ ἀδελφοὺς στρατιῶτες τοῦ Χριστοῦ *«συστρατιῶτες του»*, ὄχι ἀντιπάλους ἢ ἐχθρούς. Τὸν Ἐπαφρόδιτο, τὸν Ἄρχιππο, τὸν Τιμόθεο[26] καὶ ἄλλους.

Ἀλίμονον, ἂν οἱ στρατιῶτες τοῦ Χριστοῦ δὲν εἶναι συστρατιῶτες μεταξύ τους. Ἂν ὁ καθένας ζεῖ καὶ πολεμάει κάτω ἀπὸ τὴν ἰδική του σημαία.

Γ΄. Ταύτισις καὶ ἀναγνώρισις.

Ἡ ἑνότητα τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας, δὲν λειτουργεῖ σὰν ὁδοστρωτήρας, ποὺ ἐξαφανίζει τὴν ἰδιαιτερότητα τῶν προσώπων.

21. Α΄ Κορινθίους γ΄ 9.
22. Ἐφεσίους β΄ 20.
23. Α΄ Πέτρου β΄ 5.
24. Β΄ Κορινθίους ε΄ 14.
25. Φιλιππησίους β΄ 25.
26. Β΄ Τιμοθέου β΄ 3.

Στὴν ἁγία Γραφὴ διαπιστώνουμε ὅτι οἱ *«δοκοῦντες στῦλοι εἶναι»*[27] καί *«δοκοῦντες ἑστάναι»*[28] συμπεριφέρονται μὲ ταπείνωσι καί *«φρονοῦν τὰ ταπεινά»*[29].

Αὐτὴ ἡ ταπείνωσις ἐμπνέει τοὺς ἁπλοὺς νὰ καμαρώνουν καὶ νὰ σέβονται τὴν ταπείνωσι τῶν ἐπωνύμων ὑπηρετῶν τοῦ Κυρίου.

Σὲ κάθε καύχησι μακάρι νὰ ἀντιστοιχεῖ καὶ μιὰ ταπείνωσι.

Δ΄. Πρότυπο ταυτίσεως

Πρότυπο ταυτίσεως εἶναι ὁ Κύριος, ὅπως τὸ ἔγραφε ὁ ἀπόστολος Παῦλος: «*Τοῦτο γὰρ φρονείσθω ἐν ὑμῖν ὃ καὶ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὃς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων οὐχ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ, ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκένωσε μορφὴν δούλου λαβών, ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος, καὶ σχήματι εὑρεθεὶς ὡς ἄνθρωπος ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν γενόμενος ὑπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ*»[30].Δηλαδή: Νὰ ὑπάρχει μεταξύ σας τὸ ἴδιο φρόνημα ποὺ εἶχε κι ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὁ ὁποῖος, ἂν καὶ Θεός, δὲ θεώρησε τὴν ἰσότητά του μὲ τὸν Θεὸ ἀποτέλεσμα ἁρπαγῆς, ἀλλὰ τὰ ἀπαρνήθηκε ὅλα, πῆρε τὴν μορφὴ δούλου κι ἔγινε ἄνθρωπος καὶ ὄντας πραγματικὸς ἄνθρωπος ταπεινώθηκε θεληματικὰ ὑπακούοντας μέχρι θανάτου, καὶ μάλιστα θανάτου σταυρικοῦ.

27. Γαλάτας β΄ 9.
28. Α΄ Κορινθίους ι΄ 12.
29. Ρωμαίους ια΄ 20.
29. Φιλιππησίους β΄ 5-8.

«*Οὐ κατ' ἐπιταγὴν λέγω, ἀλλὰ διὰ τῆς ἑτέρων σπουδῆς καὶ τὸ τῆς ὑμετέρας ἀγάπης δοκιμάζων·*»[30], τὸ ὁποῖο σημαίνει· *δὲν τὸ λέγω σὰν διαταγή, ἀλλὰ σᾶς ὁμιλῶ γιὰ τὸν ζῆλο τῶν ἄλλων, γιὰ νὰ σᾶς παρακινήσω ν' ἀποδείξετε τὴν γνησιότητα καὶ τῆς δικῆς σας ἀγάπης.*

«*Καὶ ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρός, πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας*»[31]. Δηλαδή: Κι ὁ Λόγος ἔγινε ἄνθρωπος κι ἔστησε τὴν σκηνή του ἀνάμεσά μας καὶ εἴδαμε τὴν θεϊκή του δόξα, τὴν δόξα ποὺ ὁ μονογενὴς τὴν εἶχε ἀπ' τὸν Πατέρα, κι ἦρθε γεμᾶτος χάρι θεϊκὴ κι ἀλήθεια γιὰ μᾶς.

Ταυτίστηκε μαζί μας «*χωρὶς ἁμαρτίας*»[32].

«*Ὅ τε γὰρ ἁγιάζων καὶ οἱ ἁγιαζόμενοι ἐξ ἑνὸς πάντες· δι' ἣν αἰτίαν οὐκ ἐπαισχύνεται ἀδελφοὺς αὐτοὺς καλεῖν, λέγων· ἀπαγγελῶ τὸ ὄνομά σου τοῖς ἀδελφοῖς μου, ἐν μέσῳ ἐκκλησίας ὑμνήσω σε· καὶ πάλιν· ἐγὼ ἔσομαι πεποιθὼς ἐπ' αὐτῷ· καὶ πάλιν· ἰδοὺ ἐγὼ καὶ τὰ παιδία ἃ μοι ἔδωκεν ὁ Θεός. ἐπεὶ οὖν τὰ παιδία κεκοινώνηκε σαρκὸς καὶ αἵματος, καὶ αὐτὸς παραπλησίως μετέσχε τῶν αὐτῶν, ἵνα διὰ τοῦ θανάτου καταργήσῃ τὸν τὸ κράτος ἔχοντα τοῦ θανάτου, τοῦτ' ἔστι τὸν διάβολον, καὶ ἀπαλλάξῃ τούτους, ὅσοι φόβῳ θανάτου διὰ παντὸς τοῦ ζῆν ἔνοχοι ἦσαν*

30. Β΄ Κορινθίους 8.
31. Ἰωάννου α΄ 14.
32. Ἑβραίους δ΄ 15.

δουλείας. οὐ γὰρ δήπου ἀγγέλων ἐπιλαμβάνεται, ἀλλὰ σπέρματος Ἀβραὰμ ἐπιλαμβάνεται. ὅθεν ὤφειλε κατὰ πάντα ὁμοιωθῆναι, ἵνα ἐλεήμων γένηται καὶ πιστὸς ἀρχιερεὺς τὰ πρὸς τὸν Θεόν, εἰς τὸ ἱλάσκεσθαι τὰς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ. ἐν ᾧ γὰρ πέπονθεν αὐτὸς πειρασθείς, δύναται τοῖς πειραζομένοις βοηθῆσαι»[33]. Δηλαδή: Γιατὶ ὅλοι ἔχουν τὸν ἴδιο πατέρα: Καὶ αὐτὸς ποὺ ἐξαγνίζει καὶ αὐτοὶ ποὺ ἐξαγνίζονται. Γι' αὐτὸ καὶ δὲν ντρέπεται νὰ τοὺς ὀνομάζει ἀδέρφια. Ὅπως λέει ἡ Γραφή: Θὰ διαλαλήσω στ' ἀδέρφια μου τὸ μεγαλεῖο σου, θὰ σὲ ἐξυμνήσω μέσα στὴν συνάθροισι. Καὶ ἀλλοῦ: Θὰ ἐμπιστευθῶ τὸν ἑαυτό μου σ' αὐτόν. Καὶ συνεχίζει: Νά, ἐγὼ καὶ τὰ παιδιὰ ποὺ μοῦ ἔδωσε ὁ Θεός. Ἐπειδὴ λοιπόν "τὰ παιδιά" αὐτὰ ἦταν ἄνθρωποι, ἔγινε κι ὁ Ἰησοῦς ἄνθρωπος, γιὰ νὰ καταργήσει μὲ τὸν θάνατό του αὐτὸν ποὺ ἐξουσίαζε τὸν θάνατο, δηλαδὴ τὸν διάβολο, καὶ μ' αὐτὸν τὸν τρόπο νὰ ἀπελευθερώσει ὅσους ὁ φόβος τοῦ θανάτου τοὺς εἶχε καταδικάσει νὰ εἶναι δοῦλοι του σ' ὅλη τους τὴν ζωή. Εἶναι φανερὸ ὅτι δὲν ἔρχεται νὰ βοηθήσει ἀγγέλους, ἀλλὰ τοὺς ἀπογόνους τοῦ Ἀβραάμ. Ἔπρεπε λοιπὸν νὰ γίνει σ' ὅλα ὅμοιος μὲ τ' ἀδέρφια του, ὥστε νὰ γίνει σπλαχνικὸς καὶ πιστὸς ἀρχιερέας στὴν ὑπηρεσία τοῦ Θεοῦ, γιὰ τὴν συγχώρησι τῶν ἁμαρτιῶν τοῦ λαοῦ. Ἔτσι, ἐπειδὴ ὁ ἴδιος ὑπέφερε καὶ δοκιμάστηκε, μπορεῖ τώρα νὰ βοηθήσει αὐτοὺς ποὺ δοκιμάζονται.

33. Ἑβραίους β΄ 11-18.

Ταυτίστηκε τελείως μὲ τὸν λαό, ποὺ ἦρθε νὰ σώσει:

✯ Γεννήθηκε στὸν στάβλο. Εἶχε τὴν πιὸ ταπεινὴ γέννησι.

✯ Διώχθηκε καὶ νήπιο ἔγινε πρόσφυγας.

✯ Μεγάλωσε ὑποτασσόμενος στὴν μητέρα Του καὶ τὸν Ἰωσήφ.

✯ Συνέφαγε μὲ τελῶνες.

✯ Ἔγινε φίλος τῶν ἁμαρτωλῶν.

✯ Ἔγινε ἄνθρωπος θλίψεων καὶ πόνου.

✯ Ἀρνήθηκε νὰ καταδικάσει μιὰ πόρνη γυναίκα.

✯ Δίδαξε μιὰ ἄλλη στὸ πηγάδι τοῦ Ἰακώβ.

✯ Διακήρυξε ὅτι *«πόρνες καὶ ἁμαρτωλοί»* προπορεύονται στὴν βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

✯ Τραυματίστηκε καὶ ταλαιπωρήθηκε γιὰ τὶς δικές μας ἁμαρτίες.

✯ Πῆρε καὶ δόξασε τὴν θέσι τοῦ *«ὑπηρέτη»*.

Μετὰ ἀπ' αὐτὰ τὰ συγκλονιστικά, ταυτίσου μὲ τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ, ὑπηρέτησε μὲ ἀγάπη τὸ σῶμα τῶν ἀδελφῶν σου, ζῆσε τὶς κακουχίες καὶ τοὺς πειρασμούς. Μιὰ μέρα θὰ δοξασθεῖς μὲ ὅλους.

Η ΑΠΑΡΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΠΕΤΡΟΥ

Γ'. ΤΑ ΔΑΚΡΥΑ

Πολλὲς φορὲς ὁ ἄνθρωπος κλαίει στὴν ζωή του. Μὲ τὰ δάκρυα ὁμιλεῖ ὁ ἄνθρωπος μιὰ διαφορετικὴ γλώσσα. Τὰ δάκρυα ἔχουν θέσι στὴν χριστιανικὴ ζωή. Ποτίζουν τὴν ἀφυδατωμένη πνευματικὴ ζωή.

Ὑπάρχουν πολλὰ εἴδη δακρύων. Θ' ἀναζητήσουμε ὅμως ἐκεῖνα τὰ δάκρυα, ποὺ εἶναι πολύτιμα γιὰ τὴν πνευματικὴ ζωή.

α. Τὰ δάκρυα τῆς ὑπηρεσίας.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος ὁμιλεῖ στοὺς πρεσβυτέρους τῆς Ἐφέσου. Ἀρχίζει τὴν ὁμιλία του ὡς ἑξῆς: *«Ὑμεῖς ἐπίστασθε, ἀπὸ πρώτης ἡμέρας ἀφ' ἧς ἐπέβην εἰς τὴν Ἀσίαν, πῶς μεθ' ὑμῶν τὸν πάντα χρόνον ἐγενόμην, δουλεύων τῷ Κυρίῳ μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης καὶ πολλῶν δακρύων καὶ πειρασμῶν τῶν συμβάντων μοι ἐν ταῖς ἐπιβουλαῖς τῶν Ἰουδαίων»*[1]. Δηλαδή: Ἐσεῖς οἱ ἴδιοι ξέρετε πὼς συμπεριφέρθηκα ἀπέναντί σας ὅλο τὸν καιρό, ἀπὸ τὴν πρώτη ἡμέρα ποὺ πάτησα τὸ πόδι μου στὴν ἐπαρχία τῆς Ἀσίας. Ἐργάστηκα γιὰ τὸν Κύριο μὲ πολλὴ ταπείνωσι, μὲ πολλὰ δάκρυα καὶ μὲ δοκιμασίες ποὺ μὲ βρῆκαν ἐξαιτίας τῶν ἐπιβουλῶν τῶν Ἰουδαίων.

Ὁ Παῦλος ἐξομολογεῖται: *«Ἐργάστηκα γιὰ τὸν Κύριο μὲ πολλὰ δάκρυα»*. Εἶναι δάκρυα ὑπηρεσίας.

1. Πράξεων κ' 18-19.

Μᾶς ἔμαθε, ὅτι στὴν πνευματικὴ ζωὴ τὰ δάκρυα τῆς ἀγάπης ἀνακατεύονται μὲ τὸν ἱδρώτα τοῦ μόχθου.

β. Τὰ δάκρυα τῆς συνεχοῦς νουθεσίας.

Συνεχίζει ὁ ἀπόστολος Παῦλος νὰ ὁμιλεῖ στοὺς Ἐφεσίους Πρεσβυτέρους καὶ τοὺς ἐπισημαίνει: *«Διὸ γρηγορεῖτε, μνημονεύοντες ὅτι τριετίαν νύκτα καὶ ἡμέραν οὐκ ἐπαυσάμην μετὰ δακρύων νουθετῶν ἕνα ἕκαστον»*[2]. Δηλαδή: Γι' αὐτὸ νὰ ἀγρυπνεῖτε, καὶ νὰ θυμᾶστε, ὅτι τρία χρόνια συνέχεια δὲν ἔπαψα νύχτα καὶ ἡμέρα νὰ νουθετῶ μὲ δάκρυα τὸν καθένα σας.

Μᾶς ἔμαθε ὅτι:

❄ Τὰ δάκρυα τῆς νουθεσίας εἶναι ἰσχυρότερα ἀπὸ ὁποιαδήποτε ἐπιχειρηματολογία.

❄ Τὰ δάκρυα τῆς νουθεσίας εἶναι ἀποτελεσματικώτερα ἀπὸ κάθε ἀπειλὴ καὶ τιμωρία.

Οἱ Ἰουδαῖοι ἀνέπτυξαν κάποτε στὸν Κύριο μιὰ ἀδιάκριτη ἐπιχειρηματολογία. *«Λέγουσιν αὐτῷ· διδάσκαλε, αὕτη ἡ γυνὴ κατείληπται ἐπ' αὐτοφώρῳ μοιχευομένη· καὶ ἐν τῷ νόμῳ Μωυσῆς ἐνετείλατο τὰς τοιαύτας λιθάζειν. σὺ οὖν τί λέγεις; ... οὐδὲ ἐγώ σε κατακρίνω· πορεύου καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν μηκέτι ἁμάρτανε»*[3]. Δηλαδή: Διδάσκαλε, αὐτὴ τὴν γυναίκα τὴν ἔπιασαν ἐπ' αὐτοφώρῳ νὰ διαπράττει μοιχεία. Ὁ Μωυσῆς στὸν νόμο μᾶς ἔχει δώσει ἐντολὴ νὰ λιθοβολοῦμε τέτοιου εἴδους γυναῖκες. Ἐσὺ τί γνώμη

2. Πράξεων κ' 31.

3. Ἰωάννου η' 4-5· 11.

ἔχεις; ... Κι Ἐκεῖνος ἀπάντησε *"οὔτε ἐγὼ σὲ καταδικάζω· πήγαινε καὶ ἀπὸ δῶ καὶ πέρα μὴν ἁμαρτάνεις πιά"*.

Τὰ δάκρυα τῆς νουθεσίας εἶναι ἡ γνήσια καὶ αὐθεντικὴ ἔκφρασις τῆς ἀγάπης.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος εἶχε δάκρυα πολλά, ἀγάπη γιὰ τὸν καθένα. Τὸ ἐπιβεβαιώνει, ὅταν λέει: *«Τίς ἀσθενεῖ, καὶ οὐκ ἀσθενῶ; τίς σκανδαλίζεται καὶ οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι;»*[4]. Ποιοῦ ἡ πίστις ἀσθενεῖ καὶ δὲν ἀσθενῶ καὶ ἐγώ; Ποιὸς ὑποκύπτει στὸν πειρασμὸ καὶ δὲν ὑποφέρω κι ἐγώ;

γ. Τὰ δάκρυα τῆς εὐγνωμοσύνης.

Ἡ χριστιανικὴ ζωὴ εἶναι ζωὴ προσφορᾶς, θυσίας καὶ ἀγάπης. Εἶναι ἐπόμενο νὰ συναντᾶ τὴν εὐγνωμοσύνη. Τὰ δάκρυα τῆς θυσίας καὶ τοῦ κόπου συναντοῦν τὰ δάκρυα τῆς ἀναγνωρίσεως.

Ἂν ἡ ἀγάπη κερδίζει τὴν ἀγάπη, τότε τὰ δάκρυα συναντοῦν στὸν δρόμο τους τὰ δάκρυα. Αὐτῶν ποὺ ὑπηρέτησαν μ' αὐτῶν ποὺ ὑπηρετήθηκαν.

Ἂς παρακολουθήσουμε μιὰ συγκινητικὴ τέτοια σκηνή. Συνέβη τὴν ὥρα, ποὺ ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἀποχαιρετοῦσε γιὰ πάντα τοὺς πρεσβυτέρους τῆς Ἐφέσου.

Ἀφοῦ εἶπε αὐτὰ τὰ λόγια, γονάτισε αὐτὸς κι ὅλοι ἐκεῖνοι καὶ προσευχήθηκε. Ὅλοι τότε ξέσπασαν σ' ἕνα μεγάλο κλάμα, ἔπεφταν στὴν ἀγκαλιά του καὶ τὸν καταφιλοῦσαν. Αὐτὸ κυρίως ποὺ τοὺς

4. Β΄ Κορινθίους ια΄ 29.

προξενοῦσε ὀδύνη, ἦταν ὁ λόγος ποὺ τοὺς εἶχε πεῖ ὅτι δὲν θὰ τὸν ξαναδοῦν. Κατόπιν τὸν προέπεμψαν ὡς τὸ πλοῖο.

«*Καὶ ταῦτα εἰπών, θεὶς τὰ γόνατα αὐτοῦ σὺν πᾶσιν αὐτοῖς προσηύξατο. ἱκανὸς δὲ ἐγένετο κλαυθμὸς πάντων, καὶ ἐπιπεσόντων ἐπὶ τὸν τράχηλον τοῦ Παύλου κατεφίλουν αὐτόν, ὀδυνώμενοι μάλιστα ἐπὶ τῷ λόγῳ ᾧ εἰρήκει, ὅτι οὐκέτι μέλλουσι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ θεωρεῖν, προέπεμπον δὲ αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον*»[5].

Οἱ Ἐφέσιοι Πρεσβύτεροι «*κατεφίλουν αὐτὸν ὀδυνόμενοι*». Αὐτόν. Ποιόν;

Αὐτόν, ὁ ὁποῖος νουθέτησε «*μετὰ δακρύων ἕνα ἕκαστον*»[6].

Αὐτόν, ὁ ὁποῖος, δήλωσε· «*ἥδιστα δαπανήσομαι καὶ ἐκδαπανηθήσομαι ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν*»[7]. Ποὺ σημαίνει· ἐγὼ μάλιστα μὲ εὐχαρίστησι θὰ τὰ δώσω ὅλα, ἀκόμη καὶ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό μου γιὰ χάρι σας.

Αὐτόν, ὁ ὁποῖος, ἦταν πρόθυμος νὰ μοιράσει καὶ τὴν ζωή του, ὅπως τὸ ἔγραψε στὴν Α΄ πρὸς Θεσσαλονικεῖς: «*Ἀλλὰ καθὼς δεδοκιμάσμεθα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πιστευθῆναι τὸ εὐαγγέλιον, οὕτω λαλοῦμεν, οὐχ ὡς ἀνθρώποις ἀρέσκοντες, ἀλλὰ τῷ Θεῷ τῷ δοκιμάζοντι τὰς καρδίας ἡμῶν. οὔτε γάρ ποτε ἐν λόγῳ κολακείας ἐγενήθημεν, καθὼς οἴδατε, οὔτε ἐν*

5. Πράξεων κ΄ 36-38.
6. Πράξεων κ΄ 31.
7. Β΄ Κορινθίους ιβ΄ 15.

προφάσει πλεονεξίας, Θεὸς μάρτυς, οὔτε ζητοῦντες ἐξ ἀνθρώπων δόξαν, οὔτε ἀφ' ὑμῶν οὔτε ἀπὸ ἄλλων, δυνάμενοι ἐν βάρει εἶναι ὡς Χριστοῦ ἀπόστολοι, ἀλλ' ἐγενήθημεν ἤπιοι ἐν μέσῳ ὑμῶν, ὡς ἂν τροφὸς θάλπῃ τὰ ἑαυτῆς τέκνα· οὕτως ὁμειρόμενοι ὑμῶν εὐδοκοῦμεν μεταδοῦναι ὑμῖν οὐ μόνον τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ τὰς ἑαυτῶν ψυχάς, διότι ἀγαπητοὶ ἡμῖν γεγένησθε»[8]. Δηλαδή: Ἀλλὰ ὅπως ἀκριβῶς ἔχουμε εὑρεθεῖ ἀπὸ τὸν Θεὸ δόκιμοι καὶ ἄξιοι νὰ μᾶς ἐμπιστευθεῖ τὸ Εὐαγγέλιο ἔτσι καὶ τὸ κηρύττουμε ὄχι γιὰ νὰ ἀρέσουμε σὲ ἀνθρώπους, ἀλλὰ στὸν Θεό, ὁ Ὁποῖος γνωρίζει καλὰ τὶς καρδιές μας. Γιατὶ δὲν σᾶς κολακέψαμε ποτέ, ὅπως ξέρετε, οὔτε ἤρθαμε μὲ προσχήματα γιὰ νὰ κερδίσουμε κάτι - μάρτυράς μας ὁ Θεός. Δὲν ζητήσαμε ἀνθρώπινη δόξα οὔτε ἀπὸ σᾶς οὔτε ἀπὸ ἄλλους, ἂν καὶ μπορούσαμε νὰ σᾶς ἐπιβαρύνουμε ὡς ἀπόστολοι τοῦ Χριστοῦ. Ἀπεναντίας εἴμασταν στοργικοὶ σὰν τὴν μητέρα ποὺ φροντίζει τὰ παιδιά της. Καὶ ἦταν τόση ἡ ἔγνοια μας γιὰ σᾶς, ὥστε εἴμασταν ἕτοιμοι νὰ σᾶς δώσουμε ὄχι μόνο τὸ εὐαγγέλιο τοῦ Θεοῦ ἀλλὰ καὶ τὴν ἴδια μας τὴ ζωή, ἐπειδὴ σᾶς ἀγαπήσαμε».

Στὴν Παραλία τῆς Μιλήτου συναντᾶμε σφιχταγκαλιασμένα τὰ δύο δάκρυα. Τοῦ ὑπηρέτη καὶ αὐτοῦ ποὺ ὑπηρετήθηκε.

δ. Τὰ δάκρυα τῆς ὑποταγῆς στὸ θεῖο θέλημα.

Στὸ ταξίδι τοῦ ἀποστόλου Παύλου πρὸς τὰ Ἰε-

8. Α΄ Θεσσαλονικεῖς β΄ 4-8.

ροσόλυμα, ἐκτὸς ἀπὸ ὅσα συνέβησαν στὴν Μίλητο, ἡ Καισάρεια ἀπετέλεσε ἕνα ἄλλο σταθμό.

Ἐκεῖ ὁ προφήτης Ἄγαβος προφήτευσε, ὅτι ὁ ἀπόστολος Παῦλος θὰ συνελαμβάνετο στὰ Ἱεροσόλυμα καὶ θὰ παρεδίδετο στὰ χέρια τῶν Ἐθνικῶν (εἰδωλολατρῶν). Ὁ συγγραφέας τῶν Πράξεων, ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς, συνώδευε τὸν ἀπόστολο Παῦλο στὸ ταξίδι αὐτὸ καὶ μᾶς διηγεῖται: «*Ὡς δὲ ἠκούσαμεν ταῦτα, παρεκαλοῦμεν ἐμεῖς τε καὶ οἱ ἐντόπιοι τοῦ μὴ ἀναβαίνειν αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλήμ. ἀπεκρίθη τε ὁ Παῦλος· τί ποιεῖτε κλαίοντες καὶ συνθρύπτοντές μου τὴν καρδίαν; ἐγὼ γὰρ οὐ μόνον δεθῆναι, ἀλλὰ καὶ ἀποθανεῖν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἑτοίμως ἔχω ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. μὴ πειθομένου δὲ αὐτοῦ ἡσυχάσαμεν εἰπόντες· τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου γινέσθω*»[9]. Δηλαδή: Ὅταν τ' ἀκούσαμε αὐτὰ τὸν παρακαλούσαμε κι ἐμεῖς καὶ οἱ ντόπιοι νὰ μὴν ἀνεβεῖ στὰ Ἱεροσόλυμα. Τότε ὁ Παῦλος ἀποκρίθηκε: "Γιατί κλαῖτε καὶ μοῦ σκίζετε τὴν καρδιά; Ἐγὼ ὄχι μόνο νὰ δεθῶ εἶμαι ἕτοιμος, ἀλλὰ καὶ νὰ πεθάνω στὴν Ἱερουσαλὴμ γιὰ τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ". Ὅταν εἴδαμε ὅτι δὲν πείθεται, σταματήσαμε καὶ εἴπαμε: "Τοῦ Κυρίου τὸ θέλημα ἂς γίνει".

Αὐτὸ τὸ περιστατικὸ μοιάζει σὰν ἐκεῖνο ποὺ διαδραματίσθηκε στὴν Καισάρεια τοῦ Φιλίππου μὲ τὸν Κύριο Ἰησοῦ Χριστό[10], ὅπου ὁ Κύριος φανέρωσε

9. Πράξεων κα' 12-14.
10. Ματθαίου ιστ' 21-23.

στοὺς μαθητές Του ὅτι πρέπει νὰ μεταβεῖ στὰ Ἱεροσόλυμα καὶ νὰ πάθει πολλὰ ἀπὸ τοὺς πρεσβυτέρους, τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ γραμματεῖς καὶ νὰ θανατωθεῖ καὶ τὴν τρίτη ἡμέρα ἀπὸ τὸν θάνατό Του νὰ ἀναστηθεῖ. Καὶ ὁ Πέτρος τοῦ εἶπε· ὁ Θεὸς νὰ σὲ φυλάξει ἀπὸ ὅλα αὐτά. Τότε ὁ Κύριος τὸν ἐπετίμησε αὐστηρὰ καὶ τοῦ εἶπε ὅτι δὲν φρονεῖς ὅ,τι εἶναι εὐάρεστο στὸν Θεό, ἀλλὰ ὅτι ἀρέσει στοὺς ἀνθρώπους. *«Ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς δεικνύειν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὅτι δεῖ αὐτὸν ἀπελθεῖν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ πολλὰ παθεῖν ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ γραμματέων καὶ ἀποκτανθῆναι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι. καὶ προσλαβόμενος αὐτὸν ὁ Πέτρος ἤρξατο ἐπιτιμᾶν αὐτῷ λέγων· ἵλεώς σοι, Κύριε· οὐ μὴ ἔσται σοι τοῦτο. ὁ δὲ στραφεὶς εἶπε τῷ Πέτρῳ· ὕπαγε ὀπίσω μου, σατανᾶ· σκάνδαλόν μου εἶ· ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων»*[11].

Καὶ τὰ δύο κατέληξαν στὸ ἴδιο σημεῖο, στὴν ὑποταγὴ στὸ θεῖο θέλημα. Εἶναι πονεμένο αὐτὸ τὸ μονοπάτι τῆς ὑποταγῆς. Τὰ δάκρυα ὅμως αὐτῆς τῆς ὑποταγῆς ποτίζουν τὸ δένδρο τῆς λυτρώσεως καὶ τῆς σωτηρίας.

ε΄. Τὰ δάκρυα γιὰ τὴν διόρθωσι τῶν ἁμαρτανόντων.

Στὴν Κόρινθο συνέβη μιὰ βαρύτατη ἁμαρτία, ἡ ὁποία ἔθλιψε καὶ στενοχώρησε τὸν ἀπόστολο Παῦλο[12].

11. Ματθαίου ιστ΄ 21-23.
12. Α΄ Κορινθίους ε΄ 1-12.

Ἐπανέρχεται στὸ θέμα μὲ τὴν Β΄ Ἐπιστολή του καὶ γράφει: «*Ἔκρινα δὲ ἐμαυτῷ τοῦτο, τὸ μὴ πάλιν ἐν λύπῃ ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς. Εἰ γὰρ ἐγὼ λυπῶ ὑμᾶς, καὶ τίς ἐστιν ὁ εὐφραίνων με εἰ μὴ ὁ λυπούμενος ἐξ ἐμοῦ; Καὶ ἔγραφα ὑμῖν τοῦτο αὐτό, ἵνα μὴ ἐλθὼν λύπην ἔχω ἀφ᾽ ὧν ἔδει με χαίρειν, πεποιθὼς ἐπὶ πάντας ὑμᾶς ὅτι ἡ ἐμὴ χαρὰ πάντων ὑμῶν ἐστιν. Ἐκ γὰρ πολλῆς θλίψεως καὶ συνοχῆς καρδίας ἔγραψα ὑμῖν διὰ πολλῶν δακρύων, οὐχ ἵνα λυπηθῆτε, ἀλλὰ τὴν ἀγάπην ἵνα γνῶτε ἣν ἔχω περισσοτέρως εἰς ὑμᾶς*»[13]. Δηλαδή: Γι᾽ αὐτὸ ἔκρινα σωστὸ νὰ μὴ σᾶς φέρω λύπη, ὅταν θὰ ἔλθω ξανὰ κοντά σας. Γιατὶ ἂν ἐγὼ σᾶς προκαλῶ λύπη, τότε θὰ πρέπει νὰ παίρνω χαρὰ ἀπὸ ἐκείνους ποὺ στενοχωρῶ. Γι᾽ αὐτὸ σᾶς ἔγραψα ὅπως σᾶς ἔγραψα, ὥστε ὅταν ἔλθω νὰ μὴ δοκιμάσω λύπη ἀπὸ ἐκείνους ποὺ ἔπρεπε νὰ μοῦ δώσουν χαρά. Εἶμαι ἀπόλυτα βέβαιος πὼς ὅλοι σας πιστεύετε ὅτι ἡ δική μου χαρὰ εἶναι καὶ χαρὰ ὅλων σας. Σᾶς ἔγραψα μὲ πολλὴ ὀδύνη, μὲ πόνο στὴν καρδιὰ καὶ μὲ πολλὰ δάκρυα, ὄχι γιὰ νὰ σᾶς στενοχωρήσω, ἀλλὰ γιὰ νὰ γνωρίσετε τὴν περίσσια ἀγάπη ποὺ ἔχω γιὰ σᾶς.

178 Διαπιστώνουμε ὅτι κανένα ἔργο δὲν ξηραίνεται, ὅταν ποτίζεται μὲ ἱδρώτα καὶ δάκρυα.

στ΄. Τὰ δάκρυα τῆς λυτρώσεως.

Ὁ Κύριος ἔκλαψε:

✯ Στὸν τάφο τοῦ Λαζάρου[14].

✯ Γιὰ τὴν ἀμετανόητη Ἱερουσαλήμ[15].

13. Β΄ Κορινθίους β΄ 1-4. 14. Ἰωάννου ια΄ 35.

✯ Στὴν Γεθσημανῆ[16].

Ὁ Χριστός, κατὰ τὴν διάρκεια τῆς ἐπίγειας ζωῆς Του, μὲ δυνατὲς κραυγὲς καὶ δάκρυα ἀπηύθυνε προσευχὲς καὶ ἱκεσίες στὸν Θεό, ποὺ μποροῦσε νὰ Τὸν σώσει ἀπὸ τὸν θάνατο. Καὶ εἰσακούσθηκε ἀπὸ τὸν Θεὸ γιὰ τὴν εὐλάβειά Του. Ἂν καὶ ἦταν Υἱός, ἔμαθε μέσα ἀπὸ τὰ παθήματά Του τὴν ὑπακοή. Ἔτσι ὁλοκλήρωσε τὸ ἔργο καὶ ἀνακηρύχθηκε ἀπὸ τὸν Θεὸ ἀρχιερεὺς ὅπως ὁ Μελχισεδέκ, κι ἔγινε ἡ αἰτία νὰ σωθοῦν γιὰ πάντα ὅλοι, ὅσοι ὑπακούουν σ' Αὐτόν.

«*Ὃς ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς σαρκὸς αὐτοῦ δεήσεις τε καὶ ἱκετηρίας πρὸς τὸν δυνάμενον σῴζειν αὐτὸν ἐκ θανάτου μετὰ κραυγῆς ἰσχυρᾶς καὶ δακρύων προσενέγκας, καὶ εἰσακουσθεὶς ἀπὸ τῆς εὐλαβείας, καίπερ ὢν υἱός, ἔμαθεν ἀφ' ὧν ἔπαθε τὴν ὑπακοήν, καὶ τελειωθεὶς ἐγένετο τοῖς ὑπακούουσιν αὐτῷ πᾶσιν αἴτιος σωτηρίας αἰωνίου, προσαγορευθεὶς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀρχιερεὺς κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ*»[17].

Τὰ στάδια τοῦ ἀγώνα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ποὺ ὁδήγησε στὴν λύτρωσι εἶναι:

✯ Ἡ ἀγωνία τῆς Γεθσημανῆ.

✯ Τὰ δάκρυα τῆς προσευχῆς Του.

✯ Οἱ θρόμβοι αἵματος.

✯ Τὸ αἷμα καὶ τὸ ὕδωρ.

Αὐτὰ ἂς μὴ τὰ λησμονήσουμε ποτέ.

15. Λουκᾶ θ΄ 41.

16. Ἑβραίους ε΄ 7.

17. Ἑβραίους ε΄ 7-10.

ζ΄. Τὰ δάκρυα ποὺ ὁ Θεὸς δὲν ξεχνάει,
εἶναι τὰ δάκρυα τῆς μετανοίας.

Στὸν 56ο ψαλμὸ ἔχουμε μιὰ περίεργη προσευχὴ τοῦ Δαβίδ:

«*Ἐλέησόν με, ὁ Θεός, ὅτι κατεπάτησέ με ἄνθρωπος, ὅλην τὴν ἡμέραν πολεμῶν ἔθλιψέ με. κατεπάτησάν με οἱ ἐχθροί μου ὅλην τὴν ἡμέραν, ὅτι πολλοὶ οἱ πολεμοῦντές με ἀπὸ ὕψους. ... τὴν ζωήν μου ἐξήγγειλά σοι, ἔθου τὰ δάκρυά μου ἐνώπιόν σου ὡς καὶ ἐν τῇ ἐπαγγελίᾳ σου*». Δηλαδή: Ἐλέησέ με, ὦ Θεέ, ἐπειδὴ ἕνας ἄνθρωπος μὲ κατεπάτησε. Ὅλη τὴν ἡμέρα πολεμώντάς με μὲ συνέθλιψε καὶ μὲ καταπίεσε. Μὲ κατεπάτησαν οἱ ἐχθροί μου ὅλη τὴν ἡμέρα, διότι πολλοὶ εἶναι αὐτοὶ ποὺ ἀπὸ ὑψηλὰ μὲ πολεμοῦν μὲ δύναμι. ... Σοῦ ἐξέθεσα τὶς δυστυχίες μου καὶ τὰ δάκρυα τὰ ὁποῖα ἔχυσα, δὲν τὰ περιφρόνησες, ἀλλὰ τὰ πρόσεξες καὶ τὰ ἔθεσες μπροστά σου, σύμφωνα μὲ τὴν ὑπόσχεσί σου.

Ὁ Κύριος φυλάττει σὲ φιάλη τὰ δάκρυα τοῦ πολεμουμένου ἀπὸ τοὺς νοητοὺς ἐχθροὺς τοῦ ἀνθρώπου.

Δὲν θὰ ξεχάσει τοὺς ἀγῶνες καὶ τοὺς κόπους, τοὺς διωγμοὺς τῶν φοβουμένων τὸ ὄνομά Του.

Διαβάζουμε στὸν Μαλαχία: «*Ἐβαρύνατε ἐπ' ἐμὲ τοὺς λόγους ὑμῶν, λέγει Κύριος, καὶ εἴπατε· ἐν τίνι κατελαλήσαμεν κατὰ σοῦ; εἴπατε· μάταιος ὁ δουλεύων Θεῷ, καὶ τί πλέον ὅτι ἐφυλάξαμεν τὰ φυλάγματα αὐτοῦ καὶ διότι ἐπορεύθημεν ἱκέται πρὸ προσώπου Κυρίου παντοκράτορος; καὶ νῦν ἡμεῖς μακαρίζομεν ἀλλοτρίους, καὶ ἀνοικοδομοῦνται πάντες ποιοῦντες ἄνομα καὶ ἀντέστησαν τῷ Θεῷ καὶ*

ἐσώθησαν. ταῦτα κατελάλησαν οἱ φοβούμενοι τὸν Κύριον, ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ· καὶ προσέσχε Κύριος καὶ εἰσήκουσε καὶ ἔγραψε βιβλίον μνημοσύνου ἐνώπιον αὐτοῦ τοῖς φοβουμένοις τὸν Κύριον καὶ εὐλαβουμένοις τὸ ὄνομα αὐτοῦ. καὶ ἔσονταί μοι, λέγει Κύριος παντοκράτωρ, εἰς ἡμέραν, ἣν ἐγὼ ποιῶ εἰς περιποίησιν, καὶ αἱρετιῶ αὐτοὺς ὃν τρόπον αἱρετίζει ἄνθρωπος τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν δουλεύοντα αὐτῷ. καὶ ἐπιστραφήσεσθε καὶ ὄψεσθε ἀναμέσον δικαίου καὶ ἀνὰ μέσον ἀνόμου τοῦ δουλεύοντος Θεῷ καὶ τοῦ μὴ δουλεύοντος»[18]. Δηλαδή: Τὰ λόγια σας ἦταν σκληρὰ ἐναντίον μου λέγει ὁ Κύριος· καὶ εἴπατε: Τί ὁμιλήσαμε ἐναντίον σου; Ἐσεῖς εἴπατε· Εἶναι μάταιο νὰ δουλεύει κάποιος τὸν Θεό· καὶ ποιά ἡ ὠφέλεια ὅτι φυλάξαμε τὰ διατάγματά Του, καὶ ὅτι περιπατήσαμε πενθώντας μπροστὰ στὸν Κύριο τῶν δυνάμεων; Καὶ τώρα ἐμεῖς μακαρίζουμε τοὺς ὑπερήφανους· καὶ αὐτοὶ ποὺ ἐργάζονται τὴν ἀνομία ὑψώθηκαν· καὶ αὐτοὶ ποὺ πειράζουν τὸν Θεό, κι αὐτοὶ σώθηκαν. Τότε αὐτοὶ ποὺ ἐφοβοῦντο τὸν Κύριο μιλοῦσαν ἀναμεταξύ τους· καὶ ὁ Κύριος πρόσεχε καὶ ἄκουγε καὶ ἐγράφη ἕνα βιβλίο ἐνθυμήσεως μπροστά Του γι' αὐτοὺς ποὺ ἐφοβοῦντο τὸν Κύριο καὶ ποὺ ἐσέβοντο τὸ ὄνομά Του· καὶ θὰ εἶναι δικοί μου, λέγει ὁ Κύριος τῶν δυνάμεων, κατὰ τὴν ἡμέρα ἐκείνη, ὅταν ἐγὼ θὰ ἑτοιμάσω τὰ πολύτιμά μου· καὶ θὰ τοὺς σπλαχνιστῶ, ὅπως ὁ ἄνθρωπος σπλαχνίζεται τὸν υἱό του, ποὺ τοῦ δουλεύει.

18. Μαλαχίου γ' 13-18.

Τότε θὰ ἐπιστρέψετε καὶ θὰ διακρίνετε ἀνάμεσα σὲ δίκαιο καὶ ἀσεβῆ, ἀνάμεσα σ' ἐκεῖνον ποὺ δουλεύει τὸν Θεὸ κι ἐκεῖνον ποὺ δὲν τὸν δουλεύει.

Ὁ Κύριος ποὺ ἦλθε νὰ φέρει τὴν χαρὰ τ' οὐρανοῦ δὲν διαβάζουμε ὅτι γέλασε σ' αὐτὸν τὸν κόσμο. Ἔκλαψε ὅμως. Μᾶς ἄφησε τὸ *«μακάριοι οἱ κλαίοντες νῦν, ὅτι γελάσετε»*[19].

Ὁ Παῦλος θυμόταν τὰ δάκρυα τοῦ νεαροῦ συνεργάτου του ἀποστόλου Τιμοθέου. Τοῦ ἔγραφε φυλακισμένος ἀπὸ τὴν Ρώμη ὅτι ἀδιάκοπα σὲ θυμᾶμαι στὶς δεήσεις μου νύκτα καὶ ἡμέρα ἐπιποθώντας νὰ σὲ δῶ, καθὼς θυμᾶμαι τὰ δάκρυά σου *«ὡς ἀδιάλειπτον ἔχω τὴν περὶ σοῦ μνείαν ἐν ταῖς δεήσεσί μου νυκτὸς καὶ ἡμέρας, ἐπιποθῶν σε ἰδεῖν, μεμνημένος τῶν δακρύων σου»*[20].

Μὴν ἀρνηθεῖς τὰ δικά σου. Μὴν ὑποτιμήσεις τὴν δύναμί τους στὸν πνευματικὸ βίο.

Ἀνάμειξε: τὰ δάκρυα τῆς ἀγάπης μὲ τὰ δάκρυα τῆς ὑπηρεσίας. Τὰ δάκρυα τῆς νουθεσίας μὲ τὰ δάκρυα τῆς ἀναγνωρίσεως. Τὰ δάκρυα τῆς ὑποταγῆς στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ μὲ τὰ δάκρυα τῆς λυτρώσεως.

Μὴ λησμονήσεις σὲ στιγμὲς καὶ ἡμέρες δοκιμασίας ὅτι γρήγορα, πιὸ γρήγορα ἀπ' ὅ,τι νομίζουμε, ὁ Θεὸς θὰ ἐξαλείψει πᾶν δάκρυον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν μας. *«Καὶ ἐξαλείψει ἀπ' αὐτῶν πᾶν δάκρυον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν»*[21].

---

19. Λουκᾶ στ' 21. 20. Β' Τιμοθέουα' 3-4.
21. Ἀποκαλύψεως κα' 4.

Δ΄. ΤΑ ΦΟΡΤΙΑ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΖΩΗΣ

Ὁ εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος μᾶς παρέδωσε ἕνα παρηγορητικὸ καὶ γεμᾶτο θεία συμπάθεια λόγο τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ:

«Δεῦτε πρός με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς»[1].

Σαφῶς δηλώνεται ἐδῶ, ὅτι ὅλοι μας βαστάζουμε φορτία. Ποῖα; Τὰ φορτία τῆς ἁμαρτίας. Τὰ φορτία ποὺ λόγῳ τῆς ἁμαρτίας μᾶς βαραίνουν: ὅπως ἔννοιες, ἄγχη, φροντίδες, φόβοι, πάθη, ἀνασφάλειες καὶ χίλια ἄλλα.

Γι' αὐτὸ δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη νὰ μιλήσει κανείς. Εἶναι αὐτονόητο καὶ ἀπὸ ὅλους παραδεκτό.

Ἐνῶ ὁ ἄνθρωπος εἶναι τὸ μόνο δημιούργημα ποὺ ὁ Θεὸς ἔφτιαξε ὄρθιο, ἀλίμονο, εἶναι αὐτὸ ποὺ βαδίζει σκυμμένο. Ἀχθοφόρος τῶν φορτίων τῆς ζωῆς.

Ὁ Χριστός, ἀναφορικὰ μὲ τὰ φορτία μας, μᾶς προτρέπει:

α΄. Νὰ φέρουμε σ' Αὐτὸν τὸ φορτίο
τῶν ἁμαρτιῶν μας.

Ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ *«φίλος τῶν ἁμαρτωλῶν»*[2]. Ἦλθε γι' αὐτὸν τὸν σκοπὸ στὸν κόσμο. Νὰ σηκώσει ἀπὸ ἀγάπη τὸ βαρὺ φορτίο τῶν ἁμαρτιῶν μας, τὶς συνέπειες τῆς ἀσύνετης ζωῆς μας.

1. Ματθαίου ια΄ 28.
2. Ματθαίου ια΄ 19.

Αὐτὸς σήκωσε τὶς ἁμαρτίες μας μὲ τὸ ἴδιο του τὸ σῶμα στὸν σταυρό, γιὰ νὰ πεθάνουμε κι ἐμεῖς ὡς πρὸς τὴν ἁμαρτία, καὶ νὰ ζήσουμε μέσα στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Μὲ τὶς πληγὲς τοῦ Χριστοῦ γιατρευτήκατε κατὰ τό: «*Ὃς τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν αὐτὸς ἀνήνεγκεν ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ ἐπὶ τὸ ξύλον, ἵνα ταῖς ἁμαρτίαις ἀπογενόμενοι τῇ δικαιοσύνῃ ζήσωμεν· οὗ τῷ μώλωπι αὐτοῦ ἰάθητε*»[3].

Ὁ Ἡσαΐας διακηρύττει: «*Οὗτος τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν φέρει καὶ περὶ ἡμῶν ὀδυνᾶται, καὶ ἡμεῖς ἐλογισάμεθα αὐτὸν εἶναι ἐν πόνῳ καὶ ἐν πληγῇ Θεοῦ καὶ ἐν κακώσει. Αὐτὸς δὲ ἐτραυματίσθη διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν καὶ μεμαλάκισται διὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν· παιδεία εἰρήνης ἡμῶν ἐπ᾽ αὐτόν· τῷ μώλωπι αὐτοῦ ἡμεῖς ἰάθημεν*»[4]. Δηλαδή: Αὐτός, στὴν πραγματικότητα, βάσταξε τὶς ἀσθένειές μας, καὶ ἐπιφορτίσθηκε τὶς θλίψεις μας· ἐνῶ ἐμεῖς τὸν θεωρήσαμε τραυματισμένον, πληγωμένον ἀπὸ τὸν Θεό καὶ ταλαιπωρημένον. Αὐτός, ὅμως, τραυματίσθηκε γιὰ τὶς παραβάσεις μας· ταλαιπωρήθηκε γιὰ τὶς ἀνομίες μας· ἡ τιμωρία, ποὺ ἔφερε τὴ δική μας εἰρήνη, ἦταν ἐπάνω σ᾽ αὐτὸν καὶ διαμέσου τῶν πληγῶν Του γιατρευτήκαμε ἐμεῖς.

β΄. Ν᾽ ἀποφεύγουμε νὰ φορτώνουμε
τοὺς συνανθρώπους μας φορτία,
μάλιστα «βαρέα» καὶ «δυσβάστακτα».

Ὁ Κύριος καυτηρίασε μὲ αὐστηρότητα τοὺς Γραμματεῖς καὶ Φαρισαίους, οἱ ὁποῖοι συνήθιζαν νὰ

3. Α΄ Πέτρου β΄ 24-25.

4. Ἡσαΐου νγ΄ 4-5.

δίνουν βαριὰ καὶ δυσβάστακτα φορτία, καὶ νὰ τὰ βάζουν ἐπάνω στοὺς ὤμους τῶν ἀνθρώπων. *«Δεσμεύουσι γὰρ φορτία δυσβάστακτα καὶ ἐπιτιθέασιν ἐπὶ τοὺς ὤμους τῶν ἀνθρώπων»*[5].

Πολλὲς φορὲς κι ἐμεῖς συμπεριφερόμαστε ἀσυλλόγιστα στὸν οἰκεῖο μας, στὸν συνεργάτη μας, στὸν ἀδελφό μας, στὸν συνάνθρωπό μας. Τοὺς φορτώνουμε φροντίδες, ἀνησυχίες, ἐρωτηματικά, εὐθύνες, φόβους, ὑποχρεώσεις καὶ ἄλλα πολλά. Κι ἐνῶ τοὺς φορτώνουμε, οὔτε μὲ τὸ δαχτυλάκι μας δὲν τοὺς βοηθοῦμε γιὰ νὰ σηκώσουν αὐτὰ τὰ βαρέα φορτία. *«Τῷ δὲ δακτύλῳ αὐτῶν οὐ θέλουσι κινῆσαι αὐτά»*[5].

γ΄. Νὰ βαστάζουμε τὰ βάρη τῶν ἄλλων.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος μᾶς προτρέπει: *«ἀλλήλων τὰ βάρη βαστάζετε»*[6]. Νὰ βαστάζετε ὁ ἕνας τὰ βάρη τοῦ ἄλλου.

Πολλοὶ ἀδελφοί μας σηκώνουν βάρη, ποὺ ἴσως δὲν ἔφεραν στὸν Χριστό, γιατὶ δὲν Τὸν γνώρισαν, γιατὶ δὲν Τὸν δέχθηκαν. Βάρη οἰκογενειακά, οἰκονομικά, προσωπικά. Βάρη μέσα βαθιὰ στὴν ψυχή τους ἀνεξομολόγητα.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἐπαινεῖ τὸν ἀπόστολο Τιμόθεο ὡς ἰσόψυχο καὶ τοῦ ἀνέθεσε νὰ μεριμνήσει γιὰ τὶς ἀνάγκες τῶν Φιλιππησίων καὶ γράφει σ᾽ αὐτούς· ὅτι ἐλπίζω, μάλιστα, στὸν Κύριο Ἰησοῦ, νὰ στείλω γρήγορα σὲ σᾶς τὸν Τιμόθεο, γιὰ νὰ εὐφραίνομαι κι

5. Ματθαίου κγ΄ 4· Λουκᾶ ια΄ 46.
6. Γαλάτας ς΄ 2.

ἐγὼ μαθαίνοντας τὴν κατάστασί σας. Ἐπειδὴ δὲν ἔχω κανένα ἰσόψυχο ποὺ θὰ μεριμνήσει γνήσια γιὰ τὴν κατάστασί σας. Ἐπειδή, ὅλοι ζητοῦν τὰ δικά τους, ὄχι ἐκεῖνα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Καὶ γνωρίζετε τὴν δοκιμασία του, ὅτι δούλεψε μαζί μου στὸ Εὐαγγέλιο σὰν παιδὶ μαζὶ μὲ τὸν Πατέρα. Αὐτόν, λοιπόν, ἐλπίζω νὰ τὸν στείλω ἀμέσως, καθὼς θὰ δῶ τὸ τέλος τῶν ὑποθέσεών μου. *«Ἐλπίζω δὲ ἐν Κυρίῳ Ἰησοῦ Τιμόθεον ταχέως πέμψαι ὑμῖν, ἵνα κἀγὼ εὐψυχῶ γνοὺς τὰ περὶ ὑμῶν· οὐδένα γὰρ ἔχω ἰσόψυχον, ὅστις γνησίως τὰ περὶ ὑμῶν μεριμνήσει· οἱ πάντες γὰρ τὰ ἑαυτῶν ζητοῦσιν, οὐ τὰ Χριστοῦ Ἰησοῦ. τὴν δὲ δοκιμὴν αὐτοῦ γινώσκετε, ὅτι ὡς πατρὶ τέκνον σὺν ἐμοὶ ἐδούλευσεν εἰς τὸ εὐαγγέλιον. τοῦτον μὲν οὖν ἐλπίζω πέμψαι ὡς ἂν ἀπίδω τὰ περὶ ἐμὲ ἐξαυτῆς·»*[7].

Δυστυχῶς, τὸ δρᾶμα τῆς κοινωνίας μας εἶναι ὅτι δὲν εὑρίσκεται ἄνθρωπος νὰ μεριμνήσει γνήσια, γιὰ νὰ βελτιωθεῖ ἡ κατάστασις κάποιων ἀδελφῶν μας καὶ νὰ ἀνακουφισθοῦν ἀπὸ τὰ βάρη τῆς ζωῆς.

Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Σίμων ὁ Κυρηναῖος ποὺ σήκωσε τὸν σταυρὸ τοῦ Κυρίου, ἔγινε τὸ αἰώνιο σύμβολο αὐτῆς τῆς αὐτοπροσφορᾶς.

«Ἐξερχόμενοι δὲ εὗρον ἄνθρωπον Κυρηναῖον ὀνόματι Σίμωνα· τοῦτον ἠγγάρευσαν ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ». Καὶ ἐνῶ ἔβγαιναν ἔξω, βρῆκαν ἄνθρωπο Κυρηναῖο, ποὺ τὸν ἔλεγαν Σίμωνα· αὐτὸν ἀγγάρευσαν γιὰ νὰ σηκώσει τὸν σταυρό Του»[8].

7. Φιλιππησίους β' 19-23.
8. Ματθαίου κζ' 32.

δ΄. Νὰ λειτουργεῖ ἀνάμεσά μας ὁ νόμος τῆς ἀμοιβαιότητας.

Ἡ ἀποστολικὴ προτροπή *«ἀλλήλων τὰ βάρη βαστάζετε, καὶ οὕτως ἀναπληρώσατε τὸν νόμον τοῦ Χριστοῦ»*[9].

Αὐτὸς ὁ πνευματικὸς νόμος σημαίνει· συμμερίστηκες τὸ πρόβλημά μου, θὰ συμμεριστῶ ὁλόψυχα τὸ δικό σου.

Ὁ πνευματικὸς αὐτὸς νόμος ἐνισχύει τὴν ἐν Χριστῷ ἀδελφότητα καὶ ἀλληλοπεριχώρησι.

Συχνὰ τὸ φορτίο τῆς ζωῆς εἶναι τόσο βαρύ, ποὺ χρειάζονται τοὐλάχιστον δύο νὰ τὸ μετακινήσουν: *«Ἀδελφὸς ὑπὸ ἀδελφοῦ βοηθούμενος ὡς πόλις ὀχυρά»*[10].

Ἡ ἀλληλοπεριχώρησι ἀποδεικνύεται καὶ μὲ τὸν ἀποστολικὸ λόγο *«εἴτε πάσχει ἓν μέλος, συμπάσχει πάντα τὰ μέλη»*[11]. Μαζὶ θὰ σηκώσουμε τὸ φορτίο τοῦ ἑνός, γιὰ νὰ ἐπανέλθει ἡ χαρὰ στὸ σῶμα.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος μᾶς ἐνθαρρύνει νὰ μὴ ἀπογοητευόμαστε ὅταν μένουμε μόνοι, διότι κάποιος ἀδελφὸς θὰ παρουσιασθεῖ ποὺ θὰ μπορέσει νὰ σταθεῖ κοντά μας, νὰ ἀκούσει τὸ πρόβλημά μας, νὰ συμμεριστεῖ τὸ φορτίο μας.

Ἔστω κάποιος, ὅπως λέγει ὁ ἀπόστολος Παῦλος: *«Λουκᾶς ἐστι μόνος μετ᾽ ἐμοῦ»*[12]. Μόνος ὁ Λουκᾶς εἶναι μαζί μου.

9. Γαλάτας ς΄ 2.
10. Παροιμῖαι Σολομῶντος ιη΄ 19.
11. Α΄ Κορινθίους ιβ΄ 26.
12. Β΄ Τιμοθέου δ΄ 11.

Τὸ νὰ ζητεῖ ὁ ἄνθρωπος νὰ συμμερισθεῖ τὸ φορτίο τῆς ζωῆς του κάποιος δὲν δείχνει ἀδυναμία καὶ κατωτερότητα.

Ἂς θυμηθοῦμε τὸν Κύριο στὴν Γεθσημανῆ, ὁ ὁποῖος εἶπε στοὺς Μαθητές Του: «*μείνατε ἐδῶ καὶ ἀγρυπνεῖτε μαζί μου*»[13].

ε΄. Ὁ νόμος τοῦ Χριστοῦ.

«*Ἀλλήλων τὰ βάρη βαστάζετε, καὶ οὕτως ἀναπληρώσατε τὸν νόμον τοῦ Χριστοῦ*»[14].

Βάρη καὶ Φορτία θεωροῦνται:

- οἱ ἀσθένειες καὶ οἱ πόνοι τους
- οἱ ἀδυναμίες καὶ τὰ ἀτυχήματά τους
- «τῆς ἡμέρας» μὲ τὰ ἀπρόοπτά της
- τῆς δοκιμασίας καὶ τοῦ ἀγώνα της
- τοῦ διακονικοῦ ἔργου καὶ τῶν ἀπαιτήσεών του.

Γιὰ ὅλα αὐτὰ τὰ βάρη πρέπει νὰ θυμόμαστε ὅτι ὁ Χριστὸς βάσταξε τὶς ἁμαρτίες μας στὸ σῶμα Του ἐπὶ τοῦ ξύλου. «*Ὃς τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν αὐτὸς ἀνήνεγκεν ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ ἐπὶ τὸ ξύλον*»[15], ἀλλὰ καὶ ὅτι ὁ ἄρρωστος ποὺ θεράπευσε, ἦλθε σ᾽ Αὐτὸν «*βασταζόμενος ὑπὸ τεσσάρων*»[16].

Εἶναι ντροπή, νὰ ὑπάρχουν ἀδελφοί μας ποὺ στὴν θλίψι καὶ τὸ φορτίο τους δὲν ἔχουν οὔτε τέσσε-

13. Ματθαίου κς΄ 38.
14. Γαλάτας ς΄ 2.
15. Α΄ Πέτρου β΄ 24.
16. Μάρκου β΄ 3.

ρις, οὔτε τρεῖς, οὔτε δύο, οὔτε ἕναν ἀπὸ μᾶς, νὰ τοὺς βαστάσουν.

στ'. Ἡ «καθ' ὑπερβολὴν ὁδός».

Μᾶς τὴν διδάσκει ὁ Παῦλος ποὺ μᾶς χάρισε καὶ τόν «ὕμνο τῆς ἀγάπης»: *«Ἐὰν ταῖς γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων λαλῶ καὶ τῶν ἀγγέλων, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, γέγονα χαλκὸς ἠχῶν ἢ κύμβαλον ἀλαλάζον. Καὶ ἐὰν ἔχω προφητείαν καὶ εἰδῶ τὰ μυστήρια πάντα καὶ πᾶσαν τὴν γνῶσιν, καὶ ἐὰν ἔχω πᾶσαν τὴν πίστιν, ὥστε ὄρη μεθιστάνειν, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω οὐδέν εἰμι. Καὶ ἐὰν ψωμίσω πάντα τὰ ὑπάρχοντά μου, καὶ ἐὰν παραδῶ τὸ σῶμά μου ἵνα καυθήσομαι, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδὲν ὠφελοῦμαι. Ἡ ἀγάπη μακροθυμεῖ, χρηστεύεται, ἡ ἀγάπη οὐ ζηλοῖ, ἡ ἀγάπη οὐ περπερεύεται, οὐ φυσιοῦται, οὐκ ἀσχημονεῖ, οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς, οὐ παροξύνεται, οὐ λογίζεται τὸ κακόν, οὐ χαίρει ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ, συγχαίρει δὲ τῇ ἀληθείᾳ· πάντα στέγει, πάντα πιστεύει, πάντα ἐλπίζει, πάντα ὑπομένει. Ἡ ἀγάπη οὐδέποτε ἐκπίπτει»*[17]. Δηλαδή: Ἂν μπορῶ νὰ λαλῶ ὅλες τὶς γλῶσσες τῶν ἀνθρώπων, ἀκόμα καὶ τῶν ἀγγέλων, ἀλλὰ δὲν ἔχω ἀγάπη γιὰ τοὺς ἄλλους, οἱ λόγοι μου ἀκούγονται σὰν ἦχος χάλκινης καμπάνας ἢ σὰν κυμβάλου ἀλαλαγμός. Κι ἂν ἔχω τῆς προφητείας τὸ χάρισμα κι ὅλα κατέχω τὰ μυστήρια κι ὅλη τὴν γνῶσι, κι ἂν ἔχω ἀκόμα ὅλη τὴν πίστι ἔτσι ποὺ νὰ μετακινῶ βουνά, ἀλλὰ δὲν ἔχω ἀγάπη, εἶμαι ἕνα τίποτε. Κι ἂν ἀκόμα

17. Α' Κορινθίους ιγ' 1-8.

μοιράσω στοὺς φτωχοὺς ὅλα μου τὰ ὑπάρχοντα, κι ἂν παραδώσω στὴν φωτιὰ τὸ σῶμα μου γιὰ νὰ καεῖ, ἀλλὰ δὲν ἔχω ἀγάπη, σὲ τίποτα δὲν μ' ὠφελεῖ. Ἐκεῖνος ποὺ ἀγαπάει ἔχει μακροθυμία, ἔχει καὶ καλοσύνη· ἐκεῖνος ποὺ ἀγαπάει δὲν ζηλοφθονεῖ· ἐκεῖνος ποὺ ἀγαπάει δὲν κομπάζει οὔτε ὑπερηφανεύεται, εἶναι εὐπρεπής, δὲν εἶναι ἐγωϊστὴς οὔτε εὐερέθιστος· ξεχνάει τὸ κακὸ ποὺ τοῦ ἔχουν κάνει, δὲ χαίρεται γιὰ τὸ στραβὸ ποὺ γίνεται, ἀλλὰ μετέχει στὴν χαρὰ γιὰ τὸ σωστό. Ἐκεῖνος ποὺ ἀγαπάει, ὅλα τὰ ἀνέχεται· σὲ ὅλα ἐμπιστεύεται, γιὰ ὅλα ἐλπίζει, ὅλα τὰ ὑπομένει. Ποτέ ἡ ἀγάπη δὲν θὰ πάψει νὰ ὑπάρχει.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος εἶχε συναίσθησι τοῦ δικαιώματός του σὰν ἐργάτης τοῦ Θεοῦ ὅτι μποροῦσε *«νὰ εἶναι βάρος»*[18] σὲ ἐκείνους ποὺ ὑπηρετοῦσε , ἀλλὰ δὲν ἐπικαλέσθηκε τὸν νόμο αὐτὸ γιὰ νὰ μᾶς διδάξει καὶ σ' αὐτὸ τὸ θέμα τὴν θυσία καὶ τὴν προσφορά.

Ἂς μὴ μᾶς συνθλίβει ὁ φόβος τοῦ βάρους.

Ἂς θυμόμαστε ὅτι ὁ Κύριος δὲν δίνει σταυροὺς ἴσους μὲ τὶς δυνάμεις μας, ἀλλὰ δίνει δυνάμεις γιὰ νὰ σηκώσουμε τοὺς σταυροὺς ποὺ μᾶς ἐμπιστεύεται. «*Μακάριος ἀνὴρ ὃς ὑπομένει πειρασμόν· ὅτι δόκιμος γενόμενος λήψεται τὸν στέφανον τῆς ζωῆς, ὃν ἐπηγγείλατο ὁ Κύριος τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν*»[19].

Καὶ κάτι ἀκόμη, πολὺ παρήγορο.

Ὅταν Ἐκεῖνος τὸ κρίνει, σοῦ στέλνει τὸ μήνυ-

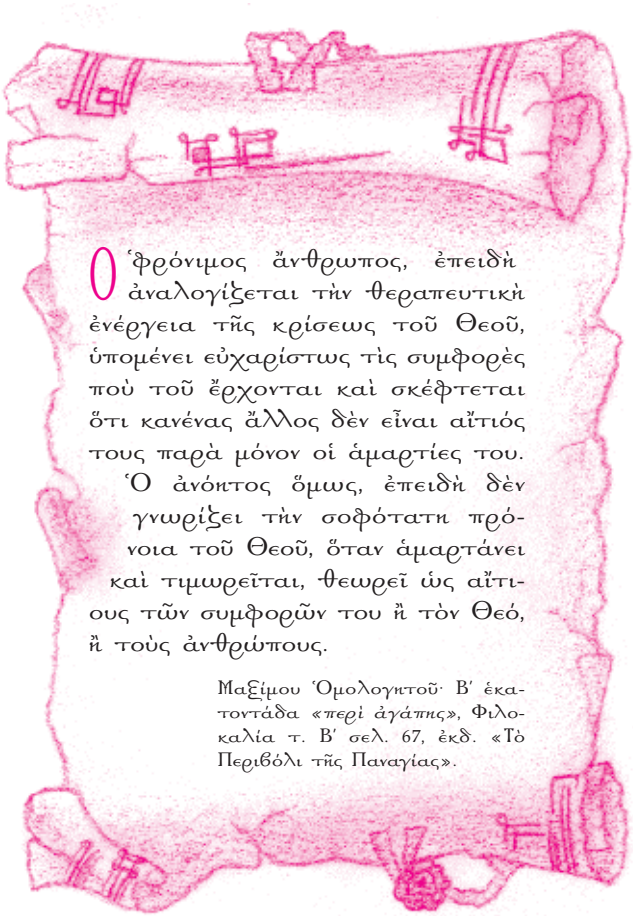
18. Α΄ Θεσσαλονικεῖς β΄ 7.
19. Ἰακώβου α΄ 12.

μα: *«Οὐ βάλλω ἐφ' ὑμᾶς ἄλλο βάρος»*[20]. Δὲν θὰ σᾶς ἐπιβάλλω ἄλλες ὑποχρεώσεις, ἐκτὸς ἀπὸ ἐκεῖνες ποὺ γνωρίζετε.

Νομίζω ὅτι αὐτὸ παρηγορεῖ κάθε ἀγωνιστὴ τῆς χριστιανικῆς ζωῆς. Μόνο κράτησε ἐκεῖνο ποὺ ἔχεις· *«πλὴν ὃ ἔχετε κρατήσατε»*[21].

20. Ἀποκαλύψεως β΄ 24.
21. Ἀποκαλύψεως β΄ 25.

Ὁ φρόνιμος ἄνθρωπος, ἐπειδὴ ἀναλογίζεται τὴν θεραπευτικὴ ἐνέργεια τῆς κρίσεως τοῦ Θεοῦ, ὑπομένει εὐχαρίστως τὶς συμφορὲς ποὺ τοῦ ἔρχονται καὶ σκέφτεται ὅτι κανένας ἄλλος δὲν εἶναι αἴτιός τους παρὰ μόνον οἱ ἁμαρτίες του.

Ὁ ἀνόητος ὅμως, ἐπειδὴ δὲν γνωρίζει τὴν σοφότατη πρόνοια τοῦ Θεοῦ, ὅταν ἁμαρτάνει καὶ τιμωρεῖται, θεωρεῖ ὡς αἰτίους τῶν συμφορῶν του ἢ τὸν Θεό, ἢ τοὺς ἀνθρώπους.

Μαξίμου Ὁμολογητοῦ· Β΄ ἑκατοντάδα «*περὶ ἀγάπης*», Φιλοκαλία τ. Β΄ σελ. 67, ἐκδ. «Τὸ Περιβόλι τῆς Παναγίας».

Ε΄. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΝ

Σύμφωνα μὲ τὴν διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας μας ποὺ βασίζεται στὸ κήρυγμα τῶν Ἀποστόλων, ὅπως μᾶς τὸ ἀναφέρει ἡ Γραφή, ὁ πιστὸς ἀπέθανε ὡς πρὸς τὴν ἁμαρτία, νεκρώθηκε ἡ δύναμίς της, καὶ ζεῖ μὲ τὸν Χριστὸ τὴν νέα ζωὴ ἀναγεννημένος.

Αὐτὴ τὴν ἀλήθεια μᾶς ὑπενθυμίζει ὁ ἀπόστολος Παῦλος μὲ ἐπαγωγικοὺς ὑπολογισμούς, ὅτι ἐὰν (ἐφ' ὅσον) ἀναστηθήκατε μαζὶ μὲ τὸν Χριστὸ στὸ βάπτισμα, πρέπει νὰ ζητεῖτε τὰ ἄνω, δηλαδὴ τὰ ἐπουράνια, τὰ ὁποῖα εἶναι ἐκεῖ, ὅπου ὑπάρχει ὁ Χριστός, καθήμενος στὰ δεξιὰ τοῦ Θεοῦ. Τὰ ἄνω, δηλαδὴ τὰ ἐπουράνια νὰ σκέπτεσθε, αὐτὰ νὰ ἐπιθυμεῖτε ὄχι τὰ γήινα. Μὴ σᾶς ἑλκύουν τὰ γήινα, διότι ἀποθάνατε, νεκρώσατε μυστηριακὰ στὸ ἅγιο Βάπτισμα τὰ παλαιὰ καὶ γήινα φρονήματά σας, καὶ σᾶς δόθηκε ἀπὸ τὴν θεία Χάρι νέα ζωή, ἡ ὁποία εἶναι κρυμμένη μαζὶ μὲ τὸν Χριστὸ στὸν Θεὸ καὶ δὲν φανερώθηκε ἀκόμη ἡ δόξα τῆς καὶ ἡ λαμπρότητά της. *«Εἰ οὖν συνηγέρθητε τῷ Χριστῷ, τὰ ἄνω ζητεῖτε, οὗ ὁ Χριστός ἐστιν ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ καθήμενος, τὰ ἄνω φρονεῖτε, μὴ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς. ἀπεθάνατε γάρ, καὶ ἡ ζωὴ ὑμῶν κέκρυπται σὺν τῷ Χριστῷ ἐν τῷ Θεῷ· ὅταν ὁ Χριστὸς φανερωθῇ, ἡ*

1. Κολασσαεῖς γ΄ 1-3.

ζωὴ ἡμῶν, τότε καὶ ὑμεῖς σὺν αὐτῷ φανερωθήσεσθε ἐν δόξῃ»[1].

Σχετικὴ εἶναι καὶ ἡ περικοπὴ πρὸς Ἐφεσίους δ΄ 17-32.

Κατὰ τὶς ὁδηγίες τοῦ ἀποστόλου Παύλου θὰ ἐξετάσουμε τὰ χαρακτηριστικὰ τῶν πιστῶν σὲ δύο ἑνότητες:

Α΄ Ἑνότητα.

Ἡ συμπεριφορά μας κατὰ τὸν νέο τρόπο ζωῆς.

✯ Νὰ ἀποβάλλουμε τὸν παλαιὸ ἄνθρωπο μὲ τὶς πράξεις του. «*Μὴ ψεύδεσθε εἰς ἀλλήλους, ἀπεκδυσάμενοι τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον σὺν ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ*»[2]. Δηλαδή: Μὴ λέτε ψέματα ὁ ἕνας στὸν ἄλλο, ἀφοῦ ἔχετε ἀποβάλει πλέον τὸν παλαιὸ ἄνθρωπο μαζὶ μὲ τὶς πονηρὲς αὐτοῦ πράξεις.

Ὁ πιστὸς δὲν δικαιολογεῖται νὰ συμπεριφέρεται, ὅπως ὁ ἄπιστος καὶ ἀσεβής. Εἶναι ἀσυμβίβαστο. Ρωτᾶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ: «*Μὴ γίνεσθε ἑτεροζυγοῦντες ἀπίστοις· τίς γὰρ μετοχὴ δικαιοσύνῃ καὶ ἀνομίᾳ; τίς δὲ κοινωνίᾳ φωτὶ πρὸς σκότος;*»[3]. Δηλαδή: Μὴ συνδέεσθε στενὰ καὶ μὴ συνοδοιπορεῖτε μὲ τοὺς ἀπίστους. Διότι ποιὸς συνεταιρισμὸς μπορεῖ νὰ ὑπάρξει μεταξὺ δικαιοσύνης καὶ ἀνομίας; Ποία δὲ ἐπικοινωνία μεταξὺ φωτὸς καὶ σκότους;

Μάλιστα ὁ ἀπόστολος Παῦλος κατονομάζει μερικὲς συμπεριφορὲς καὶ ἐκδηλώσεις, τὶς ὁποῖες ὁ πιστὸς πρέπει νὰ ἐγκαταλείψει, ὅπως τὴν ὀργή, τὸν

2. Κολασσαεῖς γ΄ 9.

3. Β΄ Κορινθίους ς΄ 14.

θυμό, τὴν κακία, τὴν βλασφημία, τὴν αἰσχρολογία ἀπὸ τὸ στόμα του.

Ὅλα αὐτὰ δείχνουν ἕνα μὴ ἐξαγιασμένο ἐσωτερικὸ κόσμο μὲ ἐκδηλώσεις ἀδέσποτης καὶ βρώμικης γλώσσας.

✯ Νὰ ἐνδυθοῦμε, ὡς ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ:

«Τὸν νέον ἄνθρωπον, τὸν ἀνακαινούμενον»[4].

Τὸν νέο ἄνθρωπο (τὴν νέα ὕπαρξί μας) κτίζει ὁ Θεός, τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, ὅταν ἀποβάλλουμε τὶς ἁμαρτωλὲς συνήθειές μας, ὅπως εἴπαμε προηγουμένως. Γεννᾶται τὸ ἐρώτημα:

Πόσο καινούργιοι εἴμαστε ἐν Χριστῷ;

Ἡ ἀνανέωσις τοῦ ἀνθρώπου εἶναι μιὰ διαδικασία σύνθετη, ἔργο τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς θελήσεως τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ὁποία ἔχει πρότυπό της, τελικὸ στόχο της, νὰ γίνεται ὁ ἄνθρωπος καινούργιος μὲ τὸ νὰ λαμβάνει τὴν αὐτὴ μορφὴ μὲ τὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ, ποὺ τὸν ἔκτισε.

Γιὰ τὸ πρότυπο τοῦ ἀνθρώπινου προσώπου ἢ πιὸ ἁπλὰ τοῦ χαρακτήρα καὶ τῆς συμπεριφορᾶς τοῦ ἀνθρώπου, ὁμίλησε ὁ Κύριος μὲ τοὺς Μακαρισμούς[5] καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος[6].

«Σπλάγχνα οἰκτιρμοῦ, χρηστότητα, ταπεινοφροσύνην, πραότητα, μακροθυμίαν ἀνεχόμενοι ἀλλήλων καὶ χαριζόμενοι ἑαυτοῖς, ἐάν τις πρός τινα ἔχη

4. Κολασσαεῖς γ΄ 10.
5. Ματθαίου ε΄ 3-11.
6. Ἐφεσίους δ΄ 13.

μομφήν· καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἐχαρίσατο ὑμῖν, οὕτω καὶ ὑμεῖς· ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις τὴν ἀγάπην, ἥτις ἐστὶ σύνδεσμος τῆς τελειότητος»[7]. Δηλαδή: Καρδία πονετικὴ καὶ συμπαθῆ, διάθεσι ἀγαθὴ στὸ νὰ εὐεργετῆτε, ταπεινοφροσύνη, πραότητα, μακροθυμία. Νὰ ἀνέχεσθε ὁ ἕνας τὶς ἀδυναμίες τοῦ ἄλλου καὶ νὰ χαρίζεσθε καὶ νὰ συγχωρῆσθε μεταξύ σας, ἐὰν κανένας ἔχει κάτι παράπονο κατὰ τοῦ ἄλλου. Καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς χαρίσθηκε σὲ σᾶς καὶ σᾶς συγχώρησε, ἔτσι καὶ σεῖς νὰ συγχωρῆτε ὁ ἕνας τὸν ἄλλο. Ἐπάνω δὲ σὲ ὅλα αὐτὰ νὰ ἐνδυθῆτε τὴν ἀγάπη, ἡ ὁποία εἶναι σὰν ἕνας κρίκος, ποὺ δένει μαζὶ ὅλες τὶς ἀρετὲς σὲ τέλειο σύνολο.

Αὐτὰ εἶναι τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ νέου ἀνθρώπου, τοῦ ἀνθρώπου ποὺ ζεῖ κατὰ τὸ θέλημα καὶ τὸ πρότυπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἀπ' αὐτὴ τὴν συμπεριφορὰ διακρίνονται οἱ πιστοί, ὄχι ἀπὸ τὰ λόγια. Ἀπ' αὐτὴ τὴν συμπεριφορὰ ἀναγνωρίζονται οἱ μαθητὲς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

✯ Νὰ βάλλουμε μέσα μας *«Τὴν εἰρήνη τοῦ Θεοῦ»*[8], ἡ ὁποία δὲν πρέπει μόνο νὰ κυριαρχεῖ, ἀλλὰ νὰ στεφανώνει *«βραβευέτω»* τὸν πνευματικὸ βίο μας.

Ὅταν νεκρωθοῦν τὰ πάθη καὶ ἡ δύναμις τῆς ἁμαρτίας καὶ γεννηθοῦν, αὐξηθοῦν καὶ κυριαρχήσουν οἱ ἀρετὲς τοῦ Θεοῦ, τότε ἐπέρχεται εἰρήνη στὴν ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου, εἰρήνη στοὺς λογισμούς, εἰρήνη στὶς ἐπιθυμίες, εἰρήνη στὰ συναισθήματα. Ὅλα τὰ μέρη τῆς ψυχῆς δέχονται τὴν ἐπίσκεψι τῆς θείας

7. Κολασσαεῖς γ' 12-14.
8. Κολασσαεῖς γ' 15.

Χάριτος, ἡ ὁποία ἐπιβραβεύει καὶ στεφανώνει τὴν *«ἐν Χριστῷ»* ζωή μας.

«Ἐνοικήτω»[9] ἂς κατοικεῖ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ μέσα μας πλουσίως μὲ κάθε σοφία.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἔγραφε στοὺς Κορινθίους, ὅτι εἶναι ἐπιστολὴ ποὺ τὴν ἔγραφε ὁ Χριστὸς μὲ τὸν Ἀπόστολο. Αὐτὴ ἡ ἐπιστολὴ δὲν εἶναι γραμμένη μὲ μελάνι, ἀλλὰ μὲ τὴν χάρι τοῦ Πνεύματος τοῦ Ζῶντος Θεοῦ. Δὲν γράφτηκε σὲ λίθινες πλάκες, ὅπως ἄλλοτε ὁ μωσαϊκὸς νόμος, ἀλλὰ σὲ ἄλλου εἴδους πλάκες, δηλαδὴ σὲ σάρκινες καρδιές.

Στὴν ψυχὴ τοῦ πιστοῦ πρέπει νὰ κατοικεῖ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, νὰ εἶναι γραμμένος. Στὴν δική μας ζωὴ ποῦ εὑρίσκεται ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ; Μήπως πουθενά;

Ἂς βάλλουμε τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ στὴν μνήμη μας, στὸν συλλογισμό μας, στὴν προτροπή μας, στὴν συνομιλία μας.

✯ Τὰ πάντα νὰ τὰ ἀναφέρουμε στὸν Κύριό μας Ἰησοῦ Χριστό.

Ἡ ζωὴ τοῦ πιστοῦ πρέπει νὰ ἀρέσει στὸν Ἰησοῦ Χριστὸ καὶ νὰ εἶναι δοξολογία καὶ εὐχαριστία ποὺ προσφέρεται διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ πρὸς τὸν Θεὸ Πατέρα, ποὺ τόσο μᾶς ἀγάπησε. Καθετὶ ποὺ λέτε ἢ κάνετε, ἂς γίνεται στὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, κι ἔτσι νὰ εὐχαριστεῖτε διὰ τοῦ Χριστοῦ τὸν Θεὸ Πατέρα. *«Καὶ πᾶν ὅ,τι ἂν ποιῆτε ἐν λόγῳ ἢ ἔργῳ, πάν-*

9. Κολασσαεῖς γ΄ 16.

τα ἐν ὀνόματι Κυρίου Ἰησοῦ, εὐχαριστοῦντες τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ δι' αὐτοῦ»[10].

✯ Νὰ ὑπηρετοῦμε *«ἐκ ψυχῆς»*[11].

Κάποιοι ὑπηρετοῦν ἀπὸ συμφέρον, ἀπὸ συνήθεια, ἀπὸ θρησκευτικότητα. Ὁ πιστὸς *«ἐκ καρδίας»*, ἐπειδὴ τὸ ἐπιθυμεῖ. Ἐπειδὴ θέλει νὰ ἀρέσει στὸν Κύριο. Ἐπειδὴ ἀγαπᾶ τὴν θυσία καὶ τὴν προσφορά.

Ἡ ὑπηρεσία τοῦ πιστοῦ πρὸς τοὺς ἀδελφούς του εἶναι ὑπηρεσία πρὸς τὸν Χριστό. Μ' αὐτὸ τὸν τρόπο ὁ Κύριος καταξίωσε ὅλες τὶς διακονίες, ὅταν μᾶς δίδαξε, ὅτι ὁ πιστὸς σὲ κάθε ἕναν ποὺ ὑπηρετεῖ πρέπει νὰ βλέπει τὸν Ἴδιο τὸν Κύριο. *«Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε»*[12]. Δηλαδή: Σᾶς βεβαιώνω πὼς ἀφοῦ τὰ κάνατε αὐτὰ γιὰ ἕνα ἀπὸ τοὺς ἀσήμους ἀδελφούς μου, τὰ κάνατε γιὰ μένα.

✯ Νὰ προσβλέπουμε στὴν ἀναγνώρισι τοῦ Κυρίου.

Ὅτι ὁ Κύριος θὰ μᾶς ἀνταμείψει ἐφ' ὅσον Ἐκεῖνον ὑπηρετήσαμε.

Ἡ χριστιανικὴ ζωὴ εἶναι δύσκολη. Ἀπαιτεῖ κόπους, θυσίες, δάκρυα, αἵματα, προσφορά. Δὲν εἶναι εὔκολη ὑπόθεσις ἡ ἄσκησις τῶν ἀρετῶν, ἀγάπης, ταπεινοφροσύνης, πραότητας, ἐγκράτειας, μακροθυμίας, συγγνώμης, ἀνοχῆς, νηστείας, λιτοῦ βίου καὶ ἄλλων. Καὶ ἡ ὑποταγὴ στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ

10. Κολασσαεῖς γ΄ 17.
11. Κολασσαεῖς γ΄ 23.
12. Ματθαίου κε΄ 40.

ἀπαιτεῖ γενναιότητα, ταπεινοφροσύνη, ἀνδρεία, θέλησι χαλύβδινη.

Γιὰ ὅλα αὐτὰ ὁ πιστὸς ἀναμένει μιὰ ἀνταμοιβή, ἀπόδοσι δικαιοσύνης καὶ ἀποκατάστασι.

Αὐτὰ τὰ ἀναμένουμε ἀπὸ τὸν Κύριο.

Β΄ Ἑνότητα

Ἀνάμεσα στό *«πάλιν ἀφίημι τὸν κόσμον»* καὶ στό *«πάλιν ἔρχομαι»*.

Ὁ Κύριος ἀποχαιρετώντας τοὺς μαθητές Του θέλησε νὰ τοὺς στηρίξει καὶ νὰ τοὺς παρηγορήσει λέγοντάς τους *«Μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με»*[13]. Δηλαδή: Μετὰ ἀπὸ λίγο χρόνο δὲν θὰ μὲ βλέπετε καὶ πάλι μετὰ ἀπὸ λίγο χρόνο θὰ μὲ ἰδῆτε.

Μὲ αὐτὰ τὰ λόγια ἀναφέρεται στὸν θάνατό Του καὶ στὴν Ἀνάστασί Του, καὶ ὅτι θὰ τὸν ἔβλεπαν Ἀναστημένο.

Ὁ Κύριος συνοψίζοντας τὴν ἐπὶ γῆς πορεία Του εἶπε: *«Ἐξῆλθον παρὰ τοῦ Πατρὸς καὶ ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον»*[14]. Δηλαδή: Προέρχομαι ἀπὸ τὸν Πατέρα καὶ ἦρθα στὸν κόσμο. Οἱ λόγοι Του αὐτοὶ ἀναφέρονται στὴν ἀπὸ τὸν Θεὸ καταγωγή Του, στὴν θεότητά Του καὶ στὴν σάρκωσί Του. Συνέχισε *«πάλιν ἀφίημι τὸν κόσμον καὶ πορεύομαι πρὸς τὸν Πατέρα»*[14]. Δηλαδή: Ἀφήνω πάλι τὸν κόσμο καὶ πηγαί-

13. Ἰωάννου ις΄ 16.
14. Ἰωάννου ις΄ 28.

νω πρὸς τὸν Πατέρα. Ἐννοοῦσε τὴν Ἀνάληψί Του. Καὶ ὑποσχέθηκε ὅτι *«ἐὰν πορευθῶ καὶ ἑτοιμάσω ὑμῖν τόπον, πάλιν ἔρχομαι καὶ παραλήψομαι ὑμᾶς πρὸς ἐμαυτόν, ἵνα ὅπου εἰμὶ ἐγώ, καὶ ὑμεῖς ἦτε»*[15]. Δηλαδή: Κι ὅταν πάω καὶ σᾶς ἑτοιμάσω τόπο, πάλι θά ἔρθω καὶ θὰ σᾶς πάρω κοντά μου. Μὲ αὐτὸ ἐννοοῦσε τὴν Δευτέρα Ἔλευσί Του καὶ ἐπανεμφάνισί Του ἐνώπιον τῶν δημιουργημάτων Του.

Ἀνάμεσα στό *«πάλιν ἀφίημι τὸν κόσμον»* καὶ τό *«πάλιν ἔρχομαι»* ὑπάρχει μιὰ περίοδος κατὰ τὴν ὁποία οἱ πιστοὶ ἔχουν συγκεκριμένα καθήκοντα. Ὁ Κύριος μᾶς εἶπε τί πρέπει νὰ κάνουμε. Ἂς τὰ θυμηθοῦμε:

α΄. Νὰ φέρουμε καρπό.

Ἰδοὺ πῶς ὁμιλεῖ περὶ τῆς καρποφορίας τῶν πιστῶν:

✯ *«Ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν καὶ ἐδίδου καρπὸν · ὃ μὲν ἑκατόν, ὃ δὲ ἑξήκοντα, ὃ δὲ τριάκοντα»*[16]. Δηλαδή: Κι ἄλλοι ἔπεσαν στὸ γόνιμο ἔδαφος κι ἔδωσαν καρπό, ἄλλοι ἑκατὸ φορές περισσότερο, ἄλλοι ἑξήντα κι ἄλλοι τριάντα.

✯ *«Ὅτε δὲ ἤγγισεν ὁ καιρὸς τῶν καρπῶν, ἀπέστειλε τοὺς δούλους αὐτοῦ πρὸς τοὺς γεωργοὺς λαβεῖν τοὺς καρποὺς αὐτοῦ»*[17]. Δηλαδή: Ὅταν κόντευε ἡ ἐποχὴ τῆς καρποφορίας, ἔστειλε τοὺς δού-

15. Ἰωάννου ιδ΄ 3.
16. Ματθαίου ιγ΄ 8.
17. Ματθαίου κα΄ 34.

λους του στοὺς γεωργοὺς νὰ πάρουν τὸ μερίδιό του ἀπὸ τοὺς καρπούς .

✯ «*Ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος, ὑμεῖς τὰ κλήματα. ὁ μένων ἐν ἐμοὶ κἀγὼ ἐν αὐτῷ, οὗτος φέρει καρπὸν πολύν, ὅτι χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν*»[18]. Δηλαδή: Ἐγὼ εἶμαι τὸ κλῆμα, ἐσεῖς οἱ κληματόβεργες. Ἐκεῖνος ποὺ μένει ἑνωμένος μαζί μου κι ἐγὼ μαζί του, αὐτὸς κάνει ἄφθονο καρπό, γιατὶ χωρὶς ἐμένα δὲν μπορεῖτε τίποτε νὰ κάνετε.

β΄. Νὰ προσκαλοῦμε στὸ μεγάλο δεῖπνο.

Ὅλοι μας πρέπει νὰ ἔχουμε τὴν συνείδησι, ὅτι ὀφείλουμε νὰ ἐργαζόμαστε γιὰ νὰ γεμίσει ὁ Οἶκος τοῦ Θεοῦ, ἡ Ἐκκλησία.

«*Καὶ εἶπεν ὁ Κύριος πρὸς τὸν δοῦλον· ἔξελθε εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ φραγμοὺς καὶ ἀνάγκασον εἰσελθεῖν, ἵνα γεμισθῇ ὁ οἶκός μου*»[19].

Εἶπε ὁ Κύριος στὸν δοῦλο: "πήγαινε ἔξω ἀπὸ τὴν πόλι στοὺς δρόμους καὶ στὰ μονοπάτια καὶ ἀνάγκασέ τους νὰ ἔρθουν, γιὰ νὰ γεμίσει τὸ σπίτι μου.

γ΄. Νὰ ὑπηρετοῦμε τοὺς πληγωμένους
ποὺ μᾶς ἐμπιστεύθηκε.

Θυμόμαστε τὴν παραβολὴ τοῦ Καλοῦ Σαμαρείτη.

«*Καὶ ἐπὶ τὴν αὔριον ἐξελθών, ἐκβαλὼν δύο δηνάρια ἔδωκε τῷ πανδοχεῖ καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἐπιμελήθητι αὐτοῦ, καὶ ὅ,τι ἂν προσδαπανήσῃς, ἐγὼ ἐν τῷ*

18. Ἰωάννου ιε΄ 5.
19. Λουκᾶ ιδ΄ 23· Ματθαίου κβ΄ 1-10.

ἐπανέρχεσθαί με ἀποδώσω σοι»[20]. Δηλαδή: Τὴν ἄλλη ἡμέρα φεύγοντας ἔβγαλε κι ἔδωσε στὸν πανδοχέα δύο δηνάρια καὶ τοῦ εἶπε: «φρόντισέ τον, κι ὅ,τι παραπάνω ξοδέψεις, ἐγὼ ὅταν ξαναπεράσω θὰ σὲ πληρώσω.

Ὁ Ἴδιος φρόντισε γιὰ τὶς ἀνάγκες τῶν ἀκροατῶν Του.

«*Καὶ ἐκέλευσε τοῖς ὄχλοις ἀναπεσεῖν ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ λαβὼν τοὺς ἑπτὰ ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας, εὐχαριστήσας ἔκλασε καὶ ἔδωκε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις*»[21]. Δηλαδή: Κι ἀφοῦ πρόσταξε τὸν κόσμο νὰ καθίσουν καταγῆς γιὰ φαγητό, πῆρε τὰ ἑπτὰ ψωμιὰ καὶ τὰ δύο ψάρια, εἶπε εὐχαριστήρια προσευχή, τὰ ἔκοψε κομμάτια καὶ τὰ ἔδωσε στοὺς μαθητές, καὶ οἱ μαθητὲς στὸν κόσμο.

δ΄. Νὰ ἀγρυπνοῦμε.

Ὅσους ἀνησυχοῦν καὶ ταράσσονται ἀπὸ τὰ ἔσχατα, τοὺς συμβούλευσε: Ἔτσι κι ἐσεῖς, ὅταν δεῖτε νὰ γίνονται αὐτά, νὰ καταλάβετε ὅτι πλησιάζει τὸ τέλος, ὅτι βρίσκεται πολὺ κοντά. Προσέχετε, ἀγρυπνεῖτε καὶ προσεύχεσθε, γιατὶ δὲν ξέρετε πότε θὰ ἔρθει ὁ καιρός. «*Οὕτω καὶ ὑμεῖς, ὅταν ἴδητε ταῦτα γινόμενα, γινώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστιν ἐπὶ θύραις. ... Βλέπετε, ἀγρυπνεῖτε καὶ προσεύχεσθε· οὐκ οἴδατε γὰρ πότε ὁ καιρός ἐστιν*»[22].

20. Λουκᾶ ι΄ 35.
21. Ματθαίου ιε΄ 35-36.
22. Μάρκου ιγ΄ 29, 33.

Ἡ παρουσία τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου θὰ εἶναι ὅμοια μὲ ὅ,τι ἔγινε τὴν ἐποχὴ τοῦ Νῶε ... Νὰ ἀγρυπνεῖτε, λοιπόν, γιατὶ δὲν ξέρετε ποιὰ μέρα θὰ ἔρθει ὁ Κύριός σας.

«*Ὥσπερ δὲ αἱ ἡμέραι τοῦ Νῶε, οὕτως ἔσται καὶ ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. ... γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε ποίᾳ ὥρᾳ ὁ Κύριος ὑμῶν ἔρχεται*»[23].

ε΄. Νὰ φροντίζουμε τοὺς συνδούλους μας.

Ὁ Κύριος στὴν παραβολὴ τοῦ πιστοῦ καὶ φρονίμου δούλου ἔθεσε τὰ κριτήρια αὐτοῦ τοῦ ὑψηλοῦ λειτουργήματος ὡς ἑξῆς: «*Τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς δοῦλος καὶ φρόνιμος, ὃν κατέστησεν ὁ κύριος αὐτοῦ ἐπὶ τῆς θεραπείας αὐτοῦ τοῦ διδόναι αὐτοῖς τὴν τροφὴν ἐν καιρῷ; ... καὶ ἄρξηται τύπτειν τοὺς συνδούλους αὐτοῦ, ἐσθίῃ δὲ καὶ πίνῃ μετὰ τῶν μεθυόντων*[24]. Δηλαδή: Ποιὸς ἄραγε εἶναι ὁ ἔμπιστος καὶ συνετὸς δοῦλος ποὺ ὁ κύριός του τὸν ἔκανε ἐπιστάτη τῶν δούλων του, νὰ τοὺς δίνει τὴν τροφὴ τὶς ὡρισμένες ὧρες; ... κι ἀρχίζει νὰ χτυπάει τοὺς συνδούλους του καὶ νὰ τρώει καὶ νὰ πίνει μαζὶ μὲ μέθυσους.

στ΄. Νὰ ἑτοιμάσουμε τὶς λαμπάδες μας.

Στὴν παραβολὴ τῶν δέκα παρθένων δίδαξε τὴν πνευματικὴ ἑτοιμότητα.

«*Τότε ἠγέρθησαν πᾶσαι οἱ παρθένοι ἐκεῖναι καὶ*

23. Ματθαίου κδ΄ 37, 42.

24. Ματθαίου κδ΄ 45, 49.

ἐκόσμησαν τὰς λαμπάδας αὐτῶν»[25]. Ὅλες οἱ παρθένες σηκώθηκαν καὶ τακτοποίησαν τὰ λυχνάρια τους.

ζ΄. Νὰ φέρουμε κέρδος.

Ὁ Κύριος ἀναμένει τὴν ἀρετή μας ἀπὸ τὴν Χάρι ποὺ μᾶς προσφέρει.

«Καλέσας δὲ δέκα δούλους ἑαυτοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς δέκα μνᾶς καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς· πραγματεύσασθε ἐν ᾧ ἔρχομαι»[26]. Πρὶν φύγει, κάλεσε δέκα δούλους του, τοὺς ἔδωσε ἀπὸ δέκα μνᾶς καὶ τοὺς εἶπε: ἐμπορευτεῖτε μ᾽ αὐτά, ὥσπου νὰ ἔρθω.

Ὁ Κύριος ἔρχεται.

Μέχρι νὰ ἔλθει, ἂς ξυπνήσουμε καὶ ἂς δραστηριοποιηθοῦμε πνευματικά.

25. Ματθαίου κε΄ 7.
26. Λουκᾶ ιθ΄ 13.

ΣΤ΄ ΑΖΥΜΟΙ

Ὁ εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος στὸ ιγ΄ κεφάλαιο τοῦ Εὐαγγελίου του συγκέντρωσε ἑπτὰ παραβολὲς ἀναφερόμενες στὴ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν.

Μιὰ ἀπ᾽ αὐτὲς εἶναι ἡ παραβολὴ τῆς ζύμης.

«*Ἄλλην παραβολὴν ἐλάλησεν αὐτοῖς· ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ζύμῃ, ἣν λαβοῦσα γυνὴ ἐνέκρυψεν εἰς ἀλεύρου σάτα τρία, ἕως οὗ ἐζυμώθη ὅλον*»[1]. Δηλαδή: Ὁμοιάζει, εἶπεν, ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν καὶ τὸ κήρυγμα αὐτῆς μὲ προζύμι, τὸ ὁποῖο πῆρε μιὰ γυναίκα καὶ τὸ ἔκρυψε, τὸ ἀνέμιξε σὲ μεγάλη ποσότητα ἀλεύρου, ἕως ὅτου ζυμώθηκε ὁλόκληρη ἡ ποσότητα τοῦ ἀλεύρου.

Ἡ παραβολὴ δείχνει τὴν δύναμι τοῦ κηρύγματος τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς θείας Χάριτος, ἡ ὁποία ἥσυχα καὶ εἰρηνικὰ μετατρέπει τὸν χαρακτήρα καὶ τὴν ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου μέχρι νὰ πληρώσει τὸν ἄνθρωπο, ὅπως τὸ προζύμι μετατρέπει ὁλόκληρο τὸ ζυμάρι.

Αὐτὸς εἶναι ἕνας φυσικὸς νόμος, ὅτι μικρὴ ποσότητα προζυμιοῦ ζυμώνει, μετατρέπει ὅλο τὸ ζυμάρι[2].

Συγχρόνως ὅμως αὐτὸς ὁ φυσικὸς νόμος ἰσχύει καὶ ὡς πνευματικὸς νόμος.

1. Ματθαίου ιγ΄ 33.
2. Α΄ Κορινθίους ε΄ 6· Γαλάτας ε΄ 9.

Ὅπως τὸ καλό, ἡ ἀρετὴ αὐξάνεται καὶ μετατρέπει ὅλον τὸν ἄνθρωπο ἔτσι καὶ τὸ κακό, ἡ ἁμαρτία εἰσέρχεται ἥσυχα καὶ μετὰ ἀπὸ μικρὲς ὑποχωρήσεις αὐξάνεται καὶ γεμίζει τὴν ψυχή.

1. Ἡ ἁμαρτία ἐνεργεῖ, ὅπως τὸ προζύμι.

Στὸν λόγο τοῦ ἀποστόλου Παύλου τὸ προζύμι συμβολίζει τὴν ἁμαρτία. Ἡ ἁμαρτία ἐνεργεῖ ὅπως τὸ προζύμι.

Ὁ χριστιανὸς δὲν πρέπει νὰ ἡσυχάζει ἂν ὁ λογισμὸς τοῦ λέγει: *«Πρόκειται γιὰ μιὰ μικρὴ ἀκίνδυνη ἁμαρτία»*. Εἶναι προζύμι ἡ ἁμαρτία καὶ ἂν εἶναι μικρή, ἡ μόνη διαφορὰ εἶναι ὅτι θὰ χρειασθεῖ περισσότερο χρόνο νὰ φουσκώσει ὅλο τὸ ζυμάρι.

Μικρὴ κλεψιά, ἀσήμαντο ψέμα, ἀθῶα πονηρία εἶναι βαθμολογίες καὶ χρωματισμοὶ τοῦ διαβόλου.

Θυμηθεῖτε τοὺς λόγους:

«Πᾶν ψεῦδος ἐκ τῆς ἀληθείας οὐκ ἔστι»[3]. Κανένα ψέμα δὲν ἔχει τὴν πηγή του στὴν ἀλήθεια.

«Μὴ πλανᾶσθε· φθείρουσι ἤθη χρηστὰ ὁμιλίαι κακαί»[4]. Μὴν παρασύρεσθε σὲ πλάνες· Οἱ κακὲς συναναστροφὲς καταστρέφουν τὸν καλὸ χαρακτήρα.

«Μυῖαι θανατοῦσαι σαπριοῦσι σκευασίαν ἐλαίου ἡδύσματος»[5]. Δηλαδή, οἱ μῦγες ποὺ ψόφησαν μέσα στὸ μύρο, τὸ βρώμησαν.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος λαμβάνοντας ἀφορμὴ

3. Α' Ἰωάννου β' 21.
4. Α' Κορινθίους ιε' 33.
5. Ἐκκλησιαστοῦ ι' 1.

ἀπὸ τὴν συνήθεια τῶν Ἰουδαίων κατὰ τὸ Ἰουδαϊκὸ Πάσχα νὰ τρώγουν ψωμὶ χωρὶς προζύμι, συμβουλεύει τοὺς πιστοὺς νὰ εἶναι ἄζυμοι, ἀπαλλαγμένοι ἀπὸ τὸ προζύμι τῆς ἁμαρτίας, ἐφιστώντας τὴν προσοχή τους, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἀφήνουν τὴν ἁμαρτία νὰ εἰσέρχεται στὴν ψυχή τους καὶ στὴν ζωή τους.

Προτρέπει: «*Ἐκκαθάρατε οὖν τὴν παλαιὰν ζύμην, ἵνα ἦτε νέον φύραμα, καθώς ἐστε ἄζυμοι. καὶ γὰρ τὸ πάσχα ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν ἐτύθη Χριστός· ὥστε ἑορτάζωμεν μὴ ἐν ζύμῃ παλαιᾷ μηδὲ ἐν ζύμῃ κακίας καὶ πονηρίας, ἀλλ᾽ ἐν ἀζύμοις εἰλικρινείας καὶ ἀληθείας*»[6]. ποὺ σημαίνει· Βγάλτε, λοιπόν, ἀπὸ ἀνάμεσά σας τὸ παλαιὸ προζύμι γιὰ νὰ γίνετε καινούριο ζυμάρι - ἀφοῦ πραγματικὰ εἶστε χωρὶς τὸ προζύμι τῆς ἁμαρτίας ὥστε νὰ γιορτάζουμε, ὄχι μὲ ψωμὶ ποὺ περιέχει τὴν παλαιὰ ζύμη, τὴν ζύμη τῆς ἁμαρτίας καὶ τῆς πονηρίας, ἀλλὰ μὲ τὸ ἄζυμο ψωμὶ τῆς ἀλήθειας καὶ τῆς καθαρότητας, διότι ὁ ἰδικός μας πασχαλινὸς ἀμνὸς ποὺ θυσιάστηκε γιὰ χάρι μας, εἶναι ὁ Χριστός.

Σὲ ἄλλη περίπτωσι ὁ ἀπόστολος Παῦλος τὸν διεφθαρμένο λόγο ἢ τὴν διεφθαρμένη συμπεριφορά, χαρακτηρίζει γάγγραινα. Ὅπως ἡ γάγγραινα ὀλίγον κατ᾽ ὀλίγον ἁπλώνεται καὶ σαπίζει τὸ σῶμα, ἔτσι καὶ ἡ ἁμαρτία καὶ ἡ διαφθορά, ὀλίγον κατ᾽ ὀλίγον κυριεύει καὶ πληροῖ, γεμίζει τὴν ψυχή.

6. Α΄ Κορινθίους ε΄ 7-8.

2. Τὰ ἄζυμα στὸ παλαιὸ καὶ στὸ νέο Πάσχα.

Στὸ πρῶτο Πάσχα ποὺ ἔφαγαν οἱ Ἰουδαῖοι τὸ πασχαλινὸ ἀρνὶ ἔπρεπε νὰ φαγωθεῖ μὲ ἄζυμα· *«ἄζυμα ἐπὶ πικρίδων ἔδονται»*[7].

Στὸ δεύτερο Πάσχα τῶν Χριστιανῶν ὁ Πασχάλιος Ἀμνός, ὁ Ἰησοῦς Χριστός, τρώγεται μὲ *«ἄζυμα εἰλικρινείας καὶ ἀληθείας»*, ἀπὸ ἐκείνους δηλαδὴ ποὺ δὲν ἔχουν μέσα τους οὔτε ἴχνος ἀπὸ τὴν ἁμαρτία.

Καὶ βεβαίως τίθεται τὸ ἐρώτημα:

Πῶς θὰ καθαρισθοῦμε ἀπὸ τὸ προζύμι τῆς ἁμαρτίας;

Ἡ ἀπάντησις εἶναι ὅτι *«ὁ Χριστὸς μᾶς καθαρίζει ἀπὸ κάθε ἁμαρτία»*[8] γιὰ νὰ μᾶς καταστήσει *«ἀμώμους ἐν Χριστῷ»*[9].

Ἡ χριστιανικὴ ζωὴ δὲν μᾶς ζητεῖ νὰ μικρύνουμε τὶς ἁμαρτίες μας, ἀλλὰ νὰ τὶς ἀποβάλλουμε.

3. Ἀφαιρέστε τὸ προζύμι ἀπὸ τὰ σπίτια σας κατὰ τό *«ἑπτὰ ἡμέρας ζύμη οὐχ εὑρεθήσεται ἐν ταῖς οἰκίαις ὑμῶν»*[10]. Καὶ θὰ ὁρίσετε τὴν ἡμέραν αὐτὴ τῆς ἑορτῆς, ὡς αἰώνιο θεσμὸ στὶς γενεές σας· *«καὶ ποιήσετε τὴν ἡμέραν ταύτην εἰς γενεὰς ὑμῶν νόμιμον αἰώνιον»*[11].

Αὐτὴ ἦταν ἡ ἐντολὴ στὴν οἰκονομία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.

Στὴν Νέα οἰκονομία ἡ ἐντολὴ εἶναι *«ἐκκαθάρα-*

7. Ἐξόδου ιβ΄ 8.
8. Α΄ Ἰωάννου α΄ 9.
9. Πρβλ. β΄ Ἑβραίους θ΄ 14.
10. Ἐξόδου ιβ΄ 19.
11. Ἐξόδου ιβ΄ 17.

τε οὖν τὴν παλαιὰν ζύμην», ἀφαιρέστε τὴν ἁμαρτία ἀπὸ τὴν ψυχή σας, ἡ ὁποία θεωρεῖται *«παλαιὰ ζύμη»*. Ἂν δὲν τὸ πράξετε ἡ ἁμαρτία θὰ αὐξηθεῖ, θὰ φουσκώσει, θὰ κάμει ἁμαρτωλὴ ὁλόκληρη τὴν ζωή σας.

4. Εἴδη προζυμιοῦ:

α. Τὸ προζύμι τῆς πλανεμένης διδασκαλίας.

Παράδειγμα: Οἱ Γαλάτες ξεκίνησαν καλά. Ἔπειτα μπῆκε τὸ προζύμι τῆς ἀπειθείας τους στὴν ἀλήθεια. Ἂς προσέχουμε στὴν πνευματική μας πορεία νὰ μὴ διακινδυνεύουμε ἀπὸ ἐπιπολαιότητες καὶ ἔλλειψι ἐμπιστοσύνης στὴν ἀλήθεια τοῦ Κυρίου.

β. Τὸ προζύμι τῶν σαρκικῶν ἁμαρτιῶν.

Συνέβη στὴν Κόρινθο. Τό *«Κορινθιάζεσθαι»* μπῆκε στὴ Χριστιανικὴ Κοινότητα. Τὸ προζύμι αὐτὸ ἦταν δυνατό, φούσκωσε γρήγορα μυαλὰ καὶ πνεύματα, ὥστε οἱ Κορίνθιοι νὰ καυχῶνται γιὰ τὴν κατάντια τους[12].

Τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν:

* Νὰ μὴν κλάψουν γιὰ τὴν πτῶσι τους.

* Νὰ μὴ καθαρίσουν τὸ μολυσμό.

Καὶ ὁ Παῦλος νὰ διερωτᾶται,

«δὲν ἠξεύρετε, ὅτι λίγο προζύμι κάμνει ὅλο τὸ φύραμα ἔνζυμον»[13].

Ἂς προσέχουμε τὶς λεγόμενες μικρὲς ὑποχωρήσεις στὴν ἠθική μας.

γ. Τὸ προζύμι τῆς θρησκείας τῶν τύπων - τῆς ὑποκρισίας.

12. Α΄ Κορινθίους ε΄ 1-8. 13. Α΄ Κορινθίους ε΄ 6.

Ὁ Κύριος μᾶς προειδοποίησε: *«Προσέχετε ἀπὸ τὸ προζύμι τῶν Φαρισαίων, ποὺ εἶναι ἡ ὑποκρισία τους»*[14].

δ. Τὸ προζύμι τῆς κακίας καὶ πονηρίας.

Γιὰ νὰ ἑορτάσουμε τὸ Πάσχα πρέπει νὰ ἀφαιρέσουμε ἀπὸ τὴν ζωή μας τὸ προζύμι τῆς κακίας καὶ τῆς πονηρίας.

6. Ἡ ἄζυμος προσφορά μας.

Στὸ βιβλίο τῆς Γενέσεως κεφ. ιθ΄ 3 διαβάζουμε ὅτι ὁ Λὼτ παρέθεσε συμπόσιο, δεῖπνο στοὺς ἀγγέλους ποὺ τὸν ἐπεσκέφθησαν, μὲ ἄζυμα.

Αὐτὸ μεταφερόμενο στὴ χριστιανικὴ ζωή μας ἑρμηνεύεται, ὅτι ἡ διακονία μας, ἡ συμπεριφορά μας πρέπει νὰ εἶναι καθαρὴ ἀπὸ κάθε πονηρία καὶ κακία.

Ἂν καθαρίσουμε τὴν ψυχή μας ἀπὸ τὴν ἁμαρτία τότε μποροῦμε νὰ ἑορτάσουμε Πάσχα Κυρίου.

Ὅσο στὴν ψυχή μας παραμένει ἡ ἁμαρτία μᾶς μολύνει καὶ δὲν μποροῦμε νὰ ἑορτάσουμε ἐν Κυρίῳ.

14. Λουκᾶ ιβ΄ 1.

Ε΄

Ἐγκύκλιοι

γιὰ τὴν εἴσβασί μας στὴν περίοδο τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς.

ΠΟΙΜΑΝΤΟΡΙΚΕΣ ΠΡΟΤΡΟΠΕΣ

Κατὰ τὴν διακονίας μας στὴν Ἱερὰ Μητρόπολι Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ ἀπευθύναμε στοὺς Πρεσβυτέρους καὶ Διακόνους κατὰ τὴν εἴσβασι τῶν ἁγίων νηστειῶν Ἐγκυκλίους μὲ ποιμαντικὲς ἐπισημάνσεις, προτροπὲς καὶ διδασκαλίες γιὰ τὴν πνευματικὴ οἰκοδομή τους.

Ἀπ' αὐτὰ τὰ κείμενα παραθέτουμε ὅσα θὰ ὠφελήσουν πνευματικὰ τοὺς πιστούς.

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜΟΝ 12/28-2-2001

Ἡ Μεγάλη Τεσσαρακοστή εἶναι περίοδος
πνευματικοῦ ἀγῶνος .

Ἡ Ἐκκλησία μας στό ὡραῖο Ἰδιόμελο τῆς Κυριακῆς τῆς Τυρινῆς, ὑψηγοροῦσα προσκαλεῖ τούς πιστούς: *«Τὸ στάδιον τῶν ἀρετῶν ἠνέῳκται· οἱ βουλόμενοι ἀθλῆσαι εἰσέλθετε».*

Τά πνευματικά παλαίσματα εἶναι:

Ἡ ἄσκησι τῶν ἀρετῶν. Ἡ ἐφαρμογή τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ. Ἡ Ὑπακοή στό θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός. Ἡ ἀποκοπή πάσης πονηρᾶς συνηθείας. Ἡ προσευχή. Ἡ μετάνοια. Ἡ νηστεία.

Στὴν ὡραία εὐχή τῆς Ἀκολουθίας τῆς Προηγιασμένης γράφεται, ὅτι ὁ πιστός εὐλογεῖ τόν Θεό ποὺ τόν ἠξίωσε νὰ εἰσέλθη στὴν πάνσεπτη καὶ πανσέβαστη περίοδο τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς *«πρός καθαρισμόν ψυχῶν καὶ σωμάτων, πρός ἐγκράτειαν παθῶν, πρός ἐλπίδα ἀναστάσεως».* Κατ' αὐτὸ τόν τρόπο προσδιορίζεται ἄριστα ὁ σκοπός τοῦ πνευματικοῦ ἀγώνα μας κατ' αὐτή τὴν περίοδο.

1. Κάθαρσι ψυχῶν καὶ σωμάτων

Ἡ Ἐκκλησία θεωρεῖ, ὅτι ἡ ἁμαρτία, κάθε ἁμαρτία, ρυπαίνει καὶ πληγώνει τὴν ψυχή. Ὁ θεοκήρυκας Ἀπόστολος *Παῦλος διακηρύττει: «Τὰ γὰρ ὀψώνια τῆς ἁμαρτίας θάνατος»* (Ρωμαίους ς' 23).

Ὁ ρύπος αὐτὸς τῆς ψυχῆς ἐμποδίζει τόν ἄνθρωπο νὰ προσεγγίση τόν Θεό. Στόν βίο τῆς Ὁσίας

Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας διαβάζομεν, ὅτι ἡ ἀνήθικη νεανική ζωή της, τὴν ἐμπόδιζε νὰ εἰσέλθη νὰ προσκυνήση στόν πανίερο Ναό τῆς Ἀναστάσεως, ὅπως ψάλωμεν στό α΄ Προσόμοιο τοῦ Ἑσπερινοῦ: *«Σὲ μὲν διεκώλυε, τῆς τῶν σεπτῶν ἐποπτίας, μολυσμῶν τῶν πρότερον, τὸ ἐπισυρόμενον μιαντήριον»*. Οἱ ἁμαρτίες μας μᾶς ἐμποδίζουν, νὰ ὑψώσωμεν ἱκέτιδας χεῖρας πρός τόν Θεό καὶ νὰ γίνη ἀποδεκτή ἡ δέησί μας. Ὁ Θεός μᾶς συνετίζει γιὰ τοῦ προφήτου Ἡσαΐου: *«Οὐκέτι ἀνήσω τὰς ἁμαρτίας ὑμῶν. Ὅταν ἐκτείνητε τὰς χεῖρας ὑμῶν πρὸς με, ἀποστρέψω τοὺς ὀφθαλμούς μου ἀφ᾽ ὑμῶν, καὶ ἐὰν πληθύνητε τὴν δέησιν, οὐκ εἰσακούσομαι ὑμῶν· αἱ γὰρ χεῖρες ὑμῶν αἵματος πλήρεις. Λούσασθε καὶ καθαροὶ γενέσθε»* (Ἡσ. α΄ 14-16).

Ἡ καθαρότης ποὺ ἀπαιτεῖ ἀπὸ μᾶς ὁ Κύριός μας εἶναι πνευματική καὶ συνίσταται: *«ἀφέλετε τὰς πονηρίας ἀπὸ τῶν ψυχῶν ὑμῶν, ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν μου, παύσασθε ἀπὸ τῶν πονηριῶν ὑμῶν, μάθετε καλὸν ποιεῖν, ἐκζητήσατε κρίσιν, ρύσασθε ἀδικούμενον, κρίνατε ὀρφανῷ καὶ δικαιώσατε χήραν. Καὶ δεῦτε διαλεγχθῶμεν, λέγει Κύριος»* (Ἡσ. α΄ 16-18).

Ἐκ τούτων καὶ ἐκ τῶν συναφῶν πρός αὐτὸ χωρίων τῆς Ἁγίας Γραφῆς συνάγεται, ὅτι ἀπαραίτητη προϋπόθεσι γιὰ νὰ διαλεχθῶμεν, νὰ ἐπικοινωνήσωμεν μὲ τόν Κύριο τῆς δόξης εἶναι ἡ καθαρότης τῆς ψυχῆς ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας, πονηρίας καὶ κακίας.

Αὐτή ἡ καθαρότης δέν ἐνεργεῖται, οὔτε ἐπιτυγ-

χάνεται ἀπὸ τόν ἄνθρωπο μόνο. Εἶναι ἔργο τῆς θείας Χάριτος, συνεργούσης καὶ τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ αὐτεξουσίου τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ Θεός ὑπόσχεται: *«Ἐὰν ὦσιν αἱ ἁμαρτίαι ὑμῶν ὡς φοινικοῦν, ὡς χιόνα λευκανῶ. Ἐὰν δὲ ὦσιν ὡς κόκκινον, ὡς ἔριον λευκανῶ»* (Ἡσ. α΄ 18). Ὁ δέ Ἀπόστολος Παῦλος καθορίζει μὲ σαφήνεια τόν τρόπο μὲ τόν ὁποῖον ὁ Θεός ἐνεργεῖ τὴν κάθαρσι τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὴν ἁμαρτία καὶ τούς ρύπους τῆς πονηρίας. Λέγει: *«Τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ ... καθαριεῖ τὴν συνείδησιν ὑμῶν ἀπὸ νεκρῶν ἔργων»* (Ἑβραίους θ΄ 14). Ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης στὴν πρώτη Ἐπιστολή του τονίζει τὴν ἴδια ἀλήθεια· *«Τὸ αἷμα Ἰησοῦ ... καθαρίζει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας». Καί σ' ὅσους ἀμφιβάλλουν τούς στηρίζει λέγων ὅτι: «Πιστός ἐστι καὶ δίκαιος, ἵνα ἀφῇ ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας καὶ καθαρίσῃ ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀδικίας»* (Α΄ Ἰωάννου α΄ 9).

Ἡ Ἐκκλησία ὁδηγουμένη ὑπό τοῦ Ἁγίου Πνεύματος διδάσκει, ὅτι διὰ τῶν ἁγίων Μυστηρίων παρέχεται ἡ ἄφεσι τῶν ἁμαρτιῶν διὰ δέ τοῦ πνευματικοῦ ἀγῶνος ἡ πνευματική πρόοδος τοῦ πιστοῦ.

Τό συμπέρασμα εἶναι, ὅτι τὴν Ἁγία καὶ Μεγάλη Τεσσαρακοστή ἀγωνιζόμεθα νὰ καθαρισθῶμεν διὰ τῆς συμμετοχῆς μας στὰ καθαρτικά καὶ ἁγιαστικά Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ νὰ στερεωθῶμεν στὴν ἀρετή καὶ στὴν δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ.

2. Πρός ἐγκράτεια παθῶν.

Ὁ δεύτερος σκοπός τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς εἶναι ἡ ἐγκράτεια τῶν παθῶν. Ἡ

συγκράτησι καὶ ἡ ἀναχαίτησι τῆς δυνάμεως τῆς ἁμαρτίας, τῆς ἁμαρτητικῆς ροπῆς, τοῦ «ἑτέρου νόμου», ὅπως ὠνόμασε αὐτή τὴν φορά πρός τὴν ἁμαρτία ὁ Ἀπόστολος Παῦλος καὶ διεπίστωνε μὲ ὀδύνη: «*Οὐ γὰρ ὃ θέλω ποιῶ ἀγαθόν, ἀλλ' ὃ οὐ θέλω κακὸν τοῦτο πράσσω» (Ρωμαίους ζ' 19). Καί ὅτι: «Συνήδομαι γὰρ τῷ νόμῳ τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸν ἔσω ἄνθρωπον, βλέπω δὲ ἕτερον νόμον ἐν τοῖς μέλεσί μου ἀντιστρατευόμενον τῷ νόμῳ τοῦ νοός μου καὶ αἰχμαλωτίζοντά με ἐν τῷ νόμῳ τῆς ἁμαρτίας τῷ ὄντι ἐν τοῖς μέλεσί μου. Ταλαίπωρος ἐγὼ ἄνθρωπος! τίς με ρύσεται ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου;»* (Ρωμαίους ζ' 22-24).

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐκφράζει παραστατικώτατα καὶ σαφέστατα τὴν ὑπαρξιακή ἀγωνία τοῦ πιστοῦ ἀνθρώπου μπροστὰ στὴν συνειδητοποιημένη δύναμι τῆς ἁμαρτίας μέσα του. Οἱ Πατέρες μᾶς ἐδίδαξαν, ὅτι ἡ δύναμι αὐτή καὶ γενικώτερον ἡ ἁμαρτία, ἐκδηλώνεται μὲ τὰ πάθη, τόν ἐγωϊσμό, τὴν κενοδοξία, τὴν ματαιοδοξία, τόν φθόνο, τίς ἔριδες, τίς ζήλειες, τὴν ὀργή, τόν θυμό, τόν φόνο, τὴν λαιμαργία, τὴν γαστριμαργία, τὴν μέθη, τὴν ἀκηδία, τὴν ἀδιαφορία γιὰ τὴν σωτηρία, τὴν πλεονεξία, τὴν ἀδικία, τὴν ἐκμετάλλευσι τοῦ ἀδελφοῦ, τὴν καταλαλιά, τὴν κατάκρισι, τό ψεῦδος, τὴν κλοπή καὶ ὅλα τὰ ἄλλα.

Τήν περίοδο αὐτή μὲ τόν πνευματικό ἀγῶνα, προσπαθοῦμε νὰ ἐλέγξωμεν τὴν ἁμαρτητική ροπή καὶ νὰ περιορίσωμεν τὴν ἐνέργεια τῆς ἁμαρτίας ποὺ συνεπάγεται τὴν ἐγκράτεια τῶν παθῶν.

Χωρίς αὐτή τὴν κατανόησι εἶναι ἀδύνατον οἱ πιστοί νὰ ἐννοήσουν τό βαθύτερο νόημα αὐτῆς τῆς περιόδου. Μέ τὴν νηστεία, τὴν ἐγκράτεια, τὴν προσευχή, τὴν ἐλεημοσύνη, τὴν μακροθυμία καὶ ὅ,τι ἄλλο ὑποδείξει ὁ πνευματικός στόν πιστό, θά ἀγωνισθῆ γιὰ νὰ ἐπιτύχη τὴν πνευματική ἐλευθερία του.

3. Πρός ἐλπίδα ἀναστάσεως.

Ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἐλευθερωθῆ ἀπὸ τὴν ἁμαρτία καὶ νεκρώση τὰ πάθη, ὥστε νὰ μή ἐνεργοῦν καὶ νὰ μή ἐνεργοῦνται ἀπὸ τόν ἄνθρωπο, τότε ὁ ἄνθρωπος ἠλευθερώθη καὶ ἀνεστήθη ἐκ τῆς πτώσεώς του καὶ τοῦ πνευματικοῦ θανάτου.

Ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἀγωνίζεται μὲ τὴν Χάρι τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴν πνευματική του ἀπελευθέρωσι, αὐτὸς ἔχει ἐλπίδα βεβαία, ὅτι θά ἀναστηθῆ, θά μετάσχη τῆς ἀναστάσεως, θά ἀναδειχθῆ *«υἱὸς τῆς ἀναστάσεως» (Λουκᾶ κ΄ 36)* καὶ θά εἰσέλθει στὴν αἰώνιο ζωή.

Τελικός σκοπός λοιπόν τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς εἶναι ἡ μετοχή τοῦ πιστοῦ στὴν αἰώνιο ζωή.

ΤΩΝ ΔΕΚΑ ΠΑΡΘΕΝΩΝ

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜΟΝ 20/20-3-2002

Οἱ προϋποθέσεις τοῦ πνευματικοῦ ἀγῶνος μας

α. Τό πρῶτο, τό ὁποῖο ὀφείλουμε νὰ ἐπισημάνουμε εἶναι, ὅτι τόν ἀγῶνα αὐτὸν πρέπει νὰ τόν ἀναλάβουμε καὶ νὰ τόν διεξαγάγουμε πρόθυμα, εὐχάριστα καὶ μὲ ὑπομονή κατὰ τόν Ἀπόστολο Παῦλο, ὁ ὁποῖος παρατηρεῖ: *«τοσοῦτον ἔχοντες περικείμενον ἡμῖν νέφος μαρτύρων, ὄγκον ἀποθέμενοι πάντα καὶ τὴν εὐπερίστατον ἁμαρτίαν, δι' ὑπομονῆς τρέχωμεν τόν προκείμενον ἡμῖν ἀγῶνα, ἀφορῶντες εἰς τὸν τῆς πίστεως ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν Ἰησοῦν»* (Ἑβραίους ιβ΄ 1-2).

Δύο λοιπόν εἶναι οἱ παράγοντες ἐκεῖνοι, ποὺ μᾶς ἐνθαρρύνουν, μᾶς ἐνισχύουν, μᾶς δυναμώνουν καὶ μᾶς ἐμπνέουν νὰ ἀγωνιζόμαστε πρόθυμα. Ὁ πρῶτος εἶναι τό *«περικείμενον ἡμῖν νέφος μαρτύρων»*. Οἱ Ἅγιοι, οἱ ὁποῖοι μᾶς περιβάλλουν, οἱ ὁποῖοι ἐτέλεσαν τὴν μαρτυρία τους (πρβλ. Ἀποκάλυψις κ΄ 4), κατὰ τὴν Ἅγιο Ἀπόστολο καὶ Εὐαγγελιστή Ἰωάννη εἶναι καὶ οἱ διδάσκαλοι τῆς ἀρετῆς, ἀλλά καὶ οἱ ἐλεγκτές κάθε κακίας καὶ πονηρίας. Αὐτοί εἶναι τὰ λαμπρά καὶ ὑψηλά παραδείγματα χριστιανικοῦ ἀγώνα καὶ εὐαγγελικῆς ζωῆς. Ἐβίωσαν καὶ ἐδίδαξαν τό Εὐαγγέλιο. Γιὰ τοῦτο καὶ κατὰ τόν λόγον τοῦ Ἀποστόλου Παύλου θά κρίνουν τόν κόσμο: *«οὐκ οἴδατε ὅτι οἱ ἅγιοι τὸν κόσμον κρινοῦσι; καὶ εἰ ἐν ὑμῖν κρίνεται ὁ κόσμος, ἀνάξιοί ἐστε κρι-*

τηρίων ἐλαχίστων» (Α΄ Κορινθίους στ΄ 2).

Ὁ δεύτερος παράγων εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Κύριός μας. Αὐτός μᾶς ἐκάλεσε νὰ Τόν ἀκολουθήσουμε *«ἡμῖν ὑπολιμπάνων ὑπογραμμόν, ἵνα ἐπακολουθήσωμεν τοῖς ἴχνεσιν αὐτοῦ»* (Α΄ Πέτρ. β΄ 21) *Καί «αὐτὸς πειρασθείς δύναται τοῖς πειραζομένοις βοηθῆσαι»* (Ἑβραίους β΄ 18).

Ἐνώπιόν μας ἔχουμε τόν Κύριό μας. Αὐτός εἶναι ὁ Δημιουργός μας, Αὐτός εἶναι ὁ Πατέρας καὶ Ἀδελφός μας, Αὐτός ὁ Διδάσκαλός μας, Αὐτός ἡ Ἀλήθεια, Αὐτός τό Φῶς, Αὐτός ἡ ζωή, Αὐτός ἡ Ἀνάστασις, Αὐτός ὁ Ἄρτος, Αὐτός ἡ βρῶσις καὶ ἡ πόσις μας, Αὐτός ἔνδυμά μας, Αὐτός Προνοητής μας, Αὐτός Κυβερνήτης μας, Αὐτός Κριτής μας, Αὐτός ἡ σωτηρία μας, Αὐτός ὁ ἱλασμός μας, Αὐτός ἡ δικαιοσύνη μας, Αὐτός ἡ χαρά μας, Αὐτός ἡ Εἰρήνη μας, Αὐτός παρρησία μας πρός τόν Πατέρα, Αὐτός χορηγός τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, Αὐτός κεφαλή μας, Αὐτός ἀρχηγός καὶ τελειωτής.

Ὅσο κι ἄν ἡ ἁμαρτία μᾶς πολιορκεῖ ἐμεῖς δέν πρέπει νὰ κουραζόμαστε. Ἀντιθέτως πρέπει ἐνισχυόμενοι ἀπὸ τό Ἅγιο Πνεῦμα νὰ ἀντιστεκόμαστε στίς προκλήσεις, στὰ δελεάσματα, στίς ἐπιθέσεις της.

Ὅσο κι ἄν ὁ ἀγώνας εἶναι σκληρός, ἐφ' ὅσον *«οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας»* (Ἐφεσίους στ΄ 12) δέν πρέπει νὰ δειλιάζουμε.

Ὁ Κύριος μᾶς βεβαιώνει: *«Θαρσεῖτε. Ἐγώ νενίκηκα τόν κόσμον»* (Ἰωάννου ιστ΄ 33) *«Ὁ νικῶν, δώσω αὐτῷ καθίσαι μετ᾽ ἐμοῦ ἐν τῷ θρόνῳ μου, ὡς κἀγὼ ἐνίκησα, καὶ ἐκάθησα μετὰ τοῦ πατρός μου ἐν τῷ θρόνῳ αὐτοῦ»* (Ἀποκάλυψις γ΄ 21).

β. Συγκεκριμένα ὁ ἀγώνας αὐτὸς διεξάγεται διττῶς, κατὰ δύο τρόπους· ἀφ᾽ ἑνός μὲν πρός ἐργασία καὶ ἄσκησι τῶν ἀρετῶν καὶ ἀφ᾽ ἑτέρου πρός ἐκκοπή, ἐκρίζωσι, νέκρωσι καὶ ἀφανισμό τοῦ πονηροῦ φρονήματος, τοῦ φρονήματος τῆς ἁμαρτίας.

Δι᾽ ὅλης τῆς Ἁγίας Γραφῆς διατρέχει ἡ ἀνάγκη καὶ ἡ παρότρυνσι πρός τόν διμέτωπο αὐτὸ ἀγώνα. Μνημονεύουμε τούς λόγους τοῦ Ἀποστόλου Παύλου: *«ἀπεκδυσάμενοι τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον σὺν ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν νέον τὸν ἀνακαινούμενον εἰς ἐπίγνωσιν κατ᾽ εἰκόνα τοῦ κτίσαντος αὐτόν»* (Κολασσαεῖς γ΄ 9-10).

Ἐκ τούτων γίνεται σαφής ἡ ἔννοια καὶ ἡ εἰκόνα τοῦ ἀνακαινισμένου διά, καὶ ὑπό τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἀνθρώπου.

Ὁ καινός ἄνθρωπος, ὁ κατ᾽ εἰκόνα τοῦ Κτίσαντος αὐτὸν κτισθείς, εἶναι ὁ γλυκύς καρπός καὶ τό ἔπαθλο αὐτοῦ τοῦ ἀγώνα. Ὁ ἄνθρωπος, ποὺ θά δώση αὐτὸν τόν ἀγῶνα τελικῶς θά ἀποκτήση τὰ χαρακτηριστικά τοῦ θεανδρικοῦ προσώπου τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ Υἱός τῆς εὐδοκίας τοῦ Πατρός, ὁ Υἱός τῆς δόξης, ὁ Ὑπερύμνητος καὶ Ὑπερυψούμενος καὶ δεδοξασμένος εἰς πάντας τούς αἰῶνας.

γ. Μέσα πρός ἐπίτευξι αὐτοῦ τοῦ ὑψηλοῦ ἔργου εἶναι ἡ νηστεία, ἡ προσευχή, ἡ πνευματική μελέτη, ἡ μελέτη τῶν θείων γραφῶν, ὁ αὐτοέλεγχος, ἡ αὐτοκριτική.

Μέ ὅλα αὐτὰ καὶ τὰ ἄλλα ὅπλα θωρακιζόμαστε πνευματικά, ὅπως διδάσκη ὁ Ἀπόστολος Παῦλος: *«ἐν λόγῳ ἀληθείας, ἐν δυνάμει Θεοῦ, διὰ τῶν ὅπλων τῆς δικαιοσύνης τῶν δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν, διὰ δόξης καὶ ἀτιμίας, διὰ δυσφημίας καὶ εὐφημίας, ὡς πλάνοι καὶ ἀληθεῖς, ὡς ἀγνοούμενοι καὶ ἐπιγινωσκόμενοι, ὡς ἀποθνήσκοντες καὶ ἰδοὺ ζῶμεν, ὡς παιδευόμενοι καὶ μὴ θανατούμενοι, ὡς λυπούμενοι ἀεὶ δὲ χαίροντες, ὡς πτωχοὶ πολλοὺς δὲ πλουτίζοντες, ὡς μηδὲν ἔχοντες καὶ πάντα κατέχοντες»* (Β΄ Κορινθίους στ΄ 7-10).

«Διὸ ἀναζωσάμενοι τὰς ὀσφύας τῆς διανοίας ὑμῶν, νήφοντες, τελείως ἐλπίσατε ἐπὶ τὴν φερομένην ὑμῖν χάριν ἐν ἀποκαλύψει Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Α΄ Πετρ. α΄ 13).

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜΟΝ 26/7-3-2003

Εὑρίσκεται ἐνώπιόν μας τὸ *«στάδιον τῶν ἀρετῶν»*, ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλη Τεσσαρακοστή, ἡ περίοδος τῶν πνευματικῶν ἀγώνων κατὰ τὴν ὁποία ἡ Ἐκκλησία, ὁ νέος Ἰσραήλ, πορεύεται, ὅπως ὁ παλαιὸς καὶ ἱστορικὸς ἰσραηλιτικὸς λαὸς ἐξῆλθε ἀπὸ τὴν γῆ τῆς Αἰγύπτου, τὴν γῆ τῆς δουλείας καὶ τῆς αἰχμαλωσίας, γιὰ νὰ κατοικήση στὴ γῆ τῆς ἐπαγγελίας, δηλαδὴ τῆς ὑποσχέσεως, στὴ γῆ τῆς ἐλευθερίας, ἔτσι καὶ ὅλη ἡ Ἐκκλησία καὶ ὁ κάθε πιστὸς πραγματοποιεῖ αὐτὴ τὴν περίοδο μιὰ πνευματικὴ πορεία.

Ἡ πορεία αὐτὴ ἀρχίζει τώρα καὶ τελειώνει στὸ Πάσχα, κατὰ τὴν λαμπρὰ ἡμέρα τῆς ἐνδόξου Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἡ περίοδος αὐτὴ ἐξήρθη στὴν ἐκκλησιαστικὴ συνείδησι καὶ παράδοσι ἤδη ἀπὸ τῶν ἀποστολικῶν χρόνων. Προσέλαβε μιὰ ἱερότητα καὶ ἁγιότητα ἕνεκα τοῦ πνευματικοῦ ἀγώνα, τὸν ὁποῖο διεξάγουν οἱ πιστοὶ πρὸς πνευματικὴ προετοιμασία τους γιὰ νὰ ἑορτάσουν τὸ Πάσχα.

Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς τὸν λόγο ἀπευθύνουμε πρὸς τὸν Ἱερὸ Κλῆρο μας, τοὺς Πρεσβυτέρους καὶ τοὺς Διακόνους, τὴν Ἐγκύκλιό μας αὐτὴ γιὰ τὴν πνευματικὴ οἰκοδομὴ σας καὶ τὴν ἐν συνεχείᾳ οἰκοδομὴ τῶν ἐνοριτῶν σας.

1. *«Ἐπανάγαγε εἰς βάθος»* (Λουκᾶ ε΄ 4).

Τὴν ἐποχή μας τὴν χαρακτηρίζει ἡ ρηχότητα, ἡ τρυφηλότητα καὶ ἡ χαλαρότητα. Κυριαρχοῦν τὰ πάθη. Οἱ ἄνθρωποι θηρεύουν μὲ κάθε τρόπο τὴν ἀπόλαυσι τῶν ἡδονῶν. Τὸ γήινο φρόνημα διαμορφώνει τὰ διανοήματα, ἐμπνέει τὶς ἐπιθυμίες, τὰ συναισθήματα, τοὺς λόγους καὶ τὶς πράξεις τῶν ἀνθρώπων.

Τὸν βίο αὐτὸ χαρακτηρίζει ὁ μέγας Βασίλειος ὡς βίο *«βοσκηματώδη»*.

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Νύσσης στὴν ἐπιστολή του πρὸς Ἁρμόνιον *«περὶ τοῦ τί τὸ τοῦ Χριστιανοῦ ἐπάγγελμα»*, ἐξηγεῖ παραστατικότατα, ὅτι στὸ ὄνομα τοῦ Χριστιανοῦ ἀπαραιτήτως πρέπει νὰ ἀνταποκρίνεται ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου, πολλῷ δὲ μᾶλλον τοῦ Ποιμένος καὶ ἐπισημαίνει ἕνα μεγάλο κίνδυνο. Ἂς παρακολουθήσουμε τὸν ἅγιο Πατέρα μας.

«Ὥσπερ γάρ εἴ τις ἰατρὸς ἢ ῥήτωρ ἢ γεωμέτρης καλεῖσθαι ποθήσειεν, οὐκ ἂν δέξαιτο τῇ ἀπαιδευσίᾳ τὴν ἐπωνυμίαν ἐλέγχεσθαι, μὴ εὑρισκόμενος ἐπὶ τῆς πείρας ὃ ὀνομάζεται, ἀλλ᾽ ὁ κατὰ ἀλήθειάν τι τούτων προσαγορεύεσθαι θέλων, ὡς ἂν μὴ ψευδώνυμος ἡ κλῆσις ἐλέγχοιτο, αὐτῷ τῷ ἐπιτηδεύματι τὴν προσηγορίαν πιστώσεται· τὸν αὐτὸν καὶ ἡμεῖς τρόπον, εἴπερ τὸν ἀληθῆ σκοπὸν τοῦ χριστιανοῦ ἐπαγγέλματος ἐξετάζοντες εὕροιμεν, οὐκ ἂν ἐλοίμεθα μὴ εἶναι τοῦτο, ὅπερ τὸ ὄνομα ὑπὲρ ἡμῶν ἐπαγγέλλεται ὡς ἂν μὴ τὸ περὶ τοῦ πιθήκου διήγημα τὸ παρὰ τοῖς ἔξω περιφερόμενον καὶ ἡμῖν ἐφαρμόσειε.

Φασὶ γάρ τινα τῶν θαυματοποιῶν ἐπὶ τῆς Ἀλεξάνδρου πόλεως ἀσκήσαντα πίθηκον διά τινος εὐστροφίας ὀρχηστικῶς σχηματίζεσθαι, περιθεῖναι δὲ αὐτῷ πρόσωπόν τε ὀρχηστρικὸν καὶ ἐσθῆτα τῷ ἐπιτηδεύματι πρόσφορον καὶ χορὸν αὐτῷ περιστήσαντα ἐνευδοκιμεῖν τῷ πιθήκῳ πρὸς τὸν τοῦ μέλους ρυθμὸν ἑαυτὸν ἐκλυγίζοντι καὶ διὰ πάντων ἐπικρυπτομένῳ τὴν φύσιν, οἷς ἐποίει τε καὶ ἐφαίνετο· κατεχομένου δὲ τοῦ θεάτρου πρὸς τὸ καινοπρεπὲς τοῦ θεάματος παρόντων τινὰ τῶν ἀστειοτέρων παιδιᾷ τινι δεῖξαι τοῖς προσκεχηνόσι τῷ θεάματι πίθηκον ὄντα τὸν πίθηκον. Ἐπιβοώντων γὰρ πάντων καὶ ἐπικροτούντων ταῖς τοῦ πιθήκου περιστροφαῖς εὐρύθμως πρὸς τὴν ᾠδὴν καὶ τὸ μέλος συγκινουμένου, ῥίψαι φασὶν αὐτὸν ἐπὶ τῆς ὀρχήστρας τῶν τραγημάτων ἐκεῖνα, ὅσα τὴν λιχνείαν τῶν τοιούτων θηρίων ἐφέλκεται· τὸν δὲ μηδὲν μελλήσαντα, ἐπειδὴ διασπαρέντα εἶδε πρὸ τοῦ χοροῦ τὰ ἀμύγδαλα, ἐκλαθόμενον, τῆς τε ὀρχήσεως καὶ τῶν κρότων καὶ τῶν τῆς ἐσθῆτος καλλωπισμῶν ἐπιδραμεῖν τε αὐτοῖς καὶ ταῖς τῶν χειρῶν παλάμαις ἐγκρατεῖν τὰ εὑρισκόμενα· καὶ ὡς ἂν μὴ ἐμποδὼν εἴη τὸ προσωπεῖον τῷ στόματι, περιαιρεῖσθαι κατὰ σπουδὴν ἑαυτοῦ τοῖς ὄνυξι τὴν σεσοφισμένην μορφὴν περιθρύπτοντα, ὥστε αὐτὸν ἀθρόως γέλωτα κινῆσαι τοῖς θεαταῖς ἀντὶ τῶν ἐπαίνων τε καὶ τοῦ θαύματος, εἰδεχθῶς καὶ γελοίως ἐκ τῶν τοῦ προσωπείου λειφάνων διαφαινόμενον.

Ὥσπερ οὖν οὐκ ἐπήρκεσεν ἐκείνῳ τὸ σεσοφισμένον σχῆμα πρὸς τὸ νομισθῆναι ἄνθρωπον, ἀπε-

λεγχθείσης ἐν τῇ λιχνείᾳ τῶν τραγημάτων τῆς φύσεως, οὕτως οἱ μὴ ἀληθῶς αὐτὴν τὴν φύσιν ἑαυτῶν τῇ πίστει μορφώσαντες ῥᾳδίως ἐν ταῖς τοῦ διαβόλου λιχνείαις ἀπελεγχθήσονται, ἄλλο τι ὄντες παρ' ὃ ἐπαγγέλλονται. Ἀντὶ γὰρ ἰσχάδος ἢ ἀμυγδάλης ἢ τῶν τοιούτων τινὸς τὸ κενόδοξον καὶ φιλότιμον καὶ τὸ φιλοκερδὲς καὶ φιλήδονον καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα ἡ κακὴ τοῦ διαβόλου ἀγορὰ τοῖς λίχνοις τῶν ἀνθρώπων ἀντὶ τραγημάτων προτιθεῖσα ῥᾳδίως εἰς ἔλεγχον ἄγει τὰς πιθηκώδεις ψυχάς, αἳ διὰ μιμήσεως ἐσχηματισμένης τὸν χριστιανισμὸν ὑποκρίνονται, τὸ τῆς σωφροσύνης ἢ τὸ τῆς πραότητος ἢ τινος ἄλλης ἀρετῆς προσωπεῖον ἐν τῷ καιρῷ τῶν παθημάτων ἑαυτοῖς ἀφανίζοντες. Οὐκοῦν ἀναγκαῖον ἂν εἴη νοῆσαι τοῦ χριστιανισμοῦ τὸ ἐπάγγελμα· τάχα γὰρ ἂν τοῦτο γενοίμεθα, ὅπερ τὸ ὄνομα βούλεται, ἵνα μὴ ψιλῇ τῇ ὁμολογίᾳ καὶ τῷ προσχήματι τοῦ ὀνόματος μόνου μεταμορφούμενοι, ἄλλο τι παρὰ τὸ φαινόμενον ὄντες, τῷ τὰ κρυπτὰ καθορῶντι ἐπιδειχθείημεν».

(Ἀπόδοσις: Ὅπως δηλαδή ἕνας ποὺ θὰ ἤθελε
228 νὰ λέγεται γιατρός ἢ δικηγόρος ἢ γεωμέτρης, δὲν θὰ καταδεχόταν νὰ ἀμφισβητηθεῖ ὁ τίτλος του ἐξαιτίας τῆς ἔλλειψης μόρφωσης, ἐπειδὴ δέν θὰ ἀναγνωρίζεται στὴν καθημερινή πρακτικὴ αὐτὸ ποὺ ὀνομάζεται, ἀλλὰ ἀντίθετα ἐκεῖνος ἐπιθυμεῖ νὰ φέρει ἀληθινὰ ἕνα ἀπὸ αὐτὰ τὰ ὀνόματα, γιὰ νὰ μὴν θεωρεῖται πλασματική ἡ ὀνομασία, θὰ πιστοποιήσει μὲ τό ἴδιο τό ἔργο τὴν προσωνυμία. Κατὰ τὸν ἴδιο τρό-

πο κι ἐμεῖς ἄν, ἔπειτα ἀπὸ μελέτη, βρίσκαμε τὸν ἀληθινὸ σκοπὸ τοῦ ὀνόματος τοῦ χριστιανοῦ, δὲν θὰ δεχόμασταν, νὰ μὴν εἴμαστε αὐτὸ ποὺ ὑπόσχεται ἡ ὀνομασία. Κι αὐτὸ ἀπὸ φόβο μήπως βρεῖ ἐφαρμογὴ καὶ σέ μᾶς τὸ ἀνέκδοτο γιὰ τὸν πίθηκο, τὸ ὁποῖο κυκλοφορεῖ μεταξὺ τῶν μὴ χριστιανῶν.

Λέγουν δηλαδή ὅτι κάποιος ταχυδακτυλουργός στὴν Ἀλεξάνδρεια εἶχε ἐξασκήσει μὲ ἀρκετή ἐπιδεξιότητα ἕναν πίθηκο νὰ ἐκτελεῖ διάφορα χορευτικά «νούμερα». Τοῦ φόρεσε ἕνα προσωπεῖο καὶ τὴν ἀνάλογη γιὰ τό ἔργο τοῦ χορευτῆ στολή. Κι ὅταν ἔστηνε τό χορό γι' αὐτόν, ὁ πίθηκος σημείωνε μεγάλες ἐπιτυχίες, γιατί καὶ κουνιόταν καὶ λύγιζε τό σῶμα ἀνάλογα μὲ τό ρυθμό τῆς μουσικῆς, ἀλλά καὶ μὲ τό νὰ κρύβει γενικά τή φύση του, μὲ ὅσα ἔκανε καὶ ὅπως φαινόταν. Ἀλλά κάποια μέρα ποὺ τό θέατρο ἦταν κατάμεστο ἀπὸ θεατές, οἱ ὁποῖοι ἦλθαν γιὰ νὰ παρακολουθήσουν τό πρωτοφανές θέαμα, ἕνας ἀπὸ τούς παρόντες, ὁ πιὸ ἀστεῖος, φανέρωσε μὲ ἕνα τέχνασμα σ' αὐτούς ποὺ ἔβλεπαν κατάπληκτοι τό θέαμα, ὅτι ὁ πίθηκος ἦταν πράγματι πίθηκος. Τήν ὥρα δηλαδή ποὺ ὅλοι ζητωκραύγαζαν καὶ χειροκροτοῦσαν γιὰ τίς ρυθμικές κινήσεις τοῦ πιθήκου, ὁ ὁποῖος χόρευε σύμφωνα μὲ τό τραγούδι καὶ μὲ τή μουσική, λέγουν ὅτι αὐτὸς ἔρριξε στή σκηνή τοῦ χοροῦ ἐκείνους ἀπὸ τούς ξηρούς καρποὺς, οἱ ὁποῖοι προκαλοῦν τή λαιμαργία αὐτῶν τῶν ζώων. Κι ὁ πίθηκος, χωρίς καμιά καθυστέρηση, ἐπειδή εἶδε σκορπισμένα μπροστὰ στό πλῆθος τὰ ἀμύγδαλα, ξεχνών-

τας τό χορό καὶ τὰ χειροκροτήματα καὶ τὰ στολίδια τῆς ἐνδυμασίας, λέγεται ὅτι ὅρμησε σ' αὐτὰ καὶ μὲ τίς χοῦφτες τῶν χεριῶν μάζευε ὅσα εὕρισκε. Καί γιὰ νὰ μήν τοῦ εἶναι ἐμπόδιο στό στόμα τό προσωπεῖο, τό ἀφαιρεῖ βιαστικά, ξεσχίζοντας τό πλαστικό σχῆμα μὲ τὰ νύχια του, προκαλώντας ἀμέσως, ἀντί γιὰ τούς ἐπαίνους καὶ τό θαυμασμό τὰ γέλοια τῶν θεατῶν, ἐπειδή ἀποκαλύφθηκε, κατὰ τρόπο ἀπαίσιο καὶ γελοῖο, ἀπὸ τὰ κατάλοιπα τοῦ προσωπείου του.

Ὅπως, λοιπόν, γιὰ τόν πίθηκο δέ στάθηκε ἱκανό τό πλαστικό προσωπεῖο, γιὰ νὰ τόν δείξει ἄνθρωπο, ἐπειδή φανερώθηκε ἡ φύση του μὲ τίς λιχουδιές τῶν ἀμυγδάλων, ἔτσι κι ἐκεῖνοι, πού δέν μόρφωσαν σωστὰ τόν ἑαυτό τους ὡς πρός τὴν πίστη, εὔκολα θά ἀποκαλυφθοῦν μὲ τίς λιχουδιές τοῦ διαβόλου, ὅτι εἶναι κάτι ἄλλο ἀπὸ αὐτὸ πού φαίνονται. Ὅταν δηλαδή ἡ κακή ἀγορά τοῦ διαβόλου ἀντί γιὰ σύκα καὶ ἀμύγδαλα ἤ κάτι ἄλλο ἀπὸ αὐτὰ ρίχνει μπροστὰ στούς λαίμαργους ἀνθρώπους τὴν κενοδοξία, τή φιλοδοξία, τή φιλοχρηματία καὶ τή φιληδονία καὶ ὅσα ἄλλα ὅμοια μὲ αὐτά, καὶ εὔκολα ἀποκαλύπτει τίς ψυχές πού μοιάζουν μὲ τόν πίθηκο πού ἀναφέρει ὁ μύθος, ἐπειδή αὐτές με τὴν πλασματική ἀπομίμησι ὑποκρίνονται τό χριστιανισμό, ἐνῶ κατὰ τὴν ὥρα τῆς κυριαρχίας τῶν παθῶν ἐξαφανίζουν ἀπὸ πάνω τους τό προσωπεῖο τῆς σωφροσύνης ἤ τῆς πραότητας ἤ κάποιας ἄλλης ἀρετῆς. Συνεπῶς εἶναι ἀπαραίτητο νὰ κατανοήσουμε τὴν ὑπόσχεσι τοῦ Χριστιανισμοῦ. Γιατί τότε ἴσως νὰ γινόμασταν αὐτὸ πού θέλει

ἡ ὀνομασία, γιὰ νὰ μήν ἐμφανισθοῦμε μπροστὰ στό Θεό, ὁ ὁποῖος βλέπει καθαρά τὰ κρυπτὰ ἔχοντας δηλαδή ἀλλάξει μὲ τὴν ἁπλή ὁμολογία καὶ μὲ τό πρόσχημα μόνου τοῦ ὀνόματος, ἐνῶ θά παραμένουμε κάτι ἄλλο ἀπὸ αὐτὸ πού φαίνεται ἐξωτερικά. (Ἀπό τό βιβλίο *«Τό Ὄνομα Χριστιανός»* τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης. Μετάφρασις τοῦ ἀειμνήστου πατρός Παγκρατίου Μπρούσαλη, σελ. 17).

Ἀποκαλυπτικὸς εἶναι στὸ θέμα αὐτὸ ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος στὴν Ι΄ ὁμιλία του στὴν Α΄ πρὸς Τιμόθεον ἐπιστολὴ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ἐπισημαίνων τὸν ἴδιο κίνδυνο καὶ τονίζων τὴν ἀνάγκη ὁ ποιμὴν νὰ εἶναι διδάσκαλος τῶν πιστῶν μὲ τὴν ζωή του.

«Οἱ γὰρ διδασκόμενοι τὴν τῶν διδασκάλων ἀρετὴν ὁρῶσιν. Καὶ ὅταν ἴδωσι καὶ ἡμᾶς τῶν αὐτῶν ἐπιθυμοῦντας, τῶν αὐτῶν ἐφιεμένους, τοῦ ἄρχειν, τοῦ τιμᾶσθαι, πῶς δυνήσονται θαυμάσαι τὸν Χριστιανισμόν;

Ὁρῶσι βίους ἐπιληψίμους, ψυχὰς γηίνας· τὰ χρήματα ὁμοίως αὐτοῖς θαυμάζομεν, πολλῷ δὲ καὶ πλέον· τὸν θάνατον ὁμοίως αὐτοῖς πεφρίκαμεν, πενίαν ὁμοίως φοβούμεθα, πρὸς νόσους ὁμοίως δυσχεραίνομεν, ὁμοίως δόξης ἐρῶμεν καὶ δυναστείας, ὑπὲρ φιλαργυρίας κατακόπτοντες ἑαυτούς τοὺς καιροὺς θεραπεύομεν. Πόθεν οὖν ἔχουσι πιστεῦσαι; Ἀπὸ σημείων; ἀλλ᾽ οὐ γίνεται ταῦτα· ἀλλ᾽ ἀπὸ τῆς ἀναστροφῆς; Ἀλλ᾽ ἀπόλωλεν· ἀλλ᾽ ἀπὸ τῆς ἀγάπης; Ἀλλ᾽ οὐδαμοῦ οὐδὲ ἴχνος αὐτῆς ὁρᾶται.

Διὰ τοῦτο οὐ τῶν ἡμετέρων μόνον ἁμαρτημάτων ἀλλὰ καὶ τῆς τῶν ἑτέρων βλάβης ἡμεῖς λόγον ὑφέξομεν.

Ἀνανήψωμέν ποτε, γρηγορήσωμεν, δείξωμεν πολιτείαν ἐπὶ γῆς οὐρανίαν».

(Ἀπόδοσις: Γιατί οἱ διδασκόμενοι προσέχουν τὴν ἀρετή τῶν δασκάλων καὶ ὅταν δοῦν καὶ ἐμεῖς νὰ ἐπιθυμοῦμε τὰ ἴδια, νὰ λαχταροῦμε τὰ ἴδια, τὴν ἐξουσία, τὴν τιμή, πῶς θά μπορέσουν νὰ θαυμάσουν τόν Χριστιανισμό;

Βλέπουν τρόπους ζωῆς ἐπιλήψιμους, ψυχές γήινες· θαυμάζουμε τό ἴδιο μὲ αὐτούς τὰ χρήματα, καὶ μάλιστα πολύ περισσότερο· φρίττουμε γιὰ τὸ θάνατο τὸ ἴδιο μὲ αὐτούς, τὸ ἴδιο φοβόμαστε τὴ φτώχεια· στὶς ἀρρώστειες δυσανασχετοῦμε τὸ ἴδιο· τὸ ἴδιο ἀγαπᾶμε τὴν δόξα καὶ τὴν ἐξουσία· σκοτωνόμαστε γιὰ τὴ φιλαργυρία, ἐπιδιώκουμε τὶς εὐκαιρίες. Ἀπό ποῦ λοιπόν μποροῦν νὰ πιστεύσουν; ἀπὸ τὰ θαύματα; ἀλλ' αὐτὰ δέν γίνονται· μήπως ἀπὸ τὴν συναναστροφή; ἀλλά χάθηκε· μήπως ἀπὸ τὴν ἀγάπη; ἀλλά πουθενὰ οὔτε ἴχνος της φαίνεται.

Γι' αὐτὸ δέ θά δώσουμε λόγο μόνο γιὰ τὰ δικά μας ἁμαρτήματα, ἀλλά καὶ γιὰ τὴν βλάβη τῶν ἄλλων.

Ἂς συνέλθουμε κάποτε, ἂς ξυπνήσουμε, ἂς δείξουμε οὐράνια πολιτεία στὴν γῆ. Ε.Π.Ε. τόμ. 23, σελ. 284, στ. 15-27.

Ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἱεροσολύμων συνιστᾶ νὰ ἀντιστεκόμεθα στὴν πρώτη ἐπίθεσι τοῦ ἐχθροῦ.

Λέγει:

«Ἀλλ᾽ ἐρεῖ τις: Τί ποτε ἄρα ἐστὶν ἡ ἁμαρτία; Ζῷόν ἐστιν; Ἄγγελός ἐστι; Δαίμων ἐστί; Τί ἐστι, τοῦτο τὸ ἐνεργοῦν; Οὐκ ἔστιν ἐχθρὸς ἔξωθεν, ἄνθρωπε, καταγωνιζόμενος, ἀλλὰ βλάστημα κακὸν αὐτοπροαιρέτως αὐξάνον ἀπὸ σοῦ. Ὀρθοῖς βλέπε τοῖς ὄμμασί σου, καὶ οὐκ ἔστιν ἐπιθυμία. Μὴ ἅρπαζε τὰ ἀλλότρια· καὶ ἁρπαγὴ κεκοίμηται· μνημόνευε τῆς κρίσεως καὶ οὔτε πορνεία, οὔτε μοιχεία, οὔτε φόνος, οὐδέ τι τῶν παρανομημάτων ἰσχύσει παρὰ σοί. Ὅταν δὲ ἐπιλάθῃ τοῦ Θεοῦ, τότε λοιπὸν ἄρχῃ λογίζεσθαι πονηρά, καὶ συντελεῖν παράνομα.

Οὐ μόνος δὲ σὺ καθέστηκας τοῦ πράγματος ἀρχηγός· ἀλλὰ καὶ ἄλλος τίς ἐστι κάκιστος ὑποβολεύς, ὁ διάβολος. Ὑποβάλλει μὲν οὖν ἐκεῖνος, οὐ μὴν βίᾳ ἐπικρατεῖ τῶν μὴ πειθομένων. Διὰ τοῦτο λέγει ὁ Ἐκκλησιαστής: «Ἐὰν πνεῦμα τοῦ ἐξουσιάζοντος ἀναβῇ ἐπὶ σέ, τόπον σου μὴ ἀφῇς». Ἐὰν ἀποκλείσῃς τὴν θύραν σου, καὶ μάκρον σοῦ τυγχάνον οὐ βλάψει σε. Ἐὰν δὲ ἀδιαφόρως δέξῃ τὴν ἐνθύμησιν ἐπιθυμίας, διὰ τῶν λογισμῶν ῥίζας ἐν σοὶ καταβάλλεται, καὶ καταδεσμεῖ σου τὴν διάνοιαν, καὶ κατασπᾷ σε εἰς βόθρον κακῶν. Ἄλλ᾽ ἴσως λέγεις: Πιστός εἰμι, καὶ οὐ περιγίνεταί μου ἐπιθυμία, κἂν ἐνθυμήσω πυκνότερον. Ἀγνοεῖς ὅτι καὶ πέτραν ἔῤῥηξε ῥίζα παραμένουσα πολλάκις; Μὴ δέξῃ τὸν σπόρον, ἐπεὶ διαῤῥήξει σου τὴν πίστιν· πρὶν [ἢ] ἀνθήσῃ, πρόῤῥιζον ἔξελε τὸ κακόν· μὴ ῥαθυμήσας ἐξ ἀρχῆς, πέλυκας ὕστερον, καὶ πῦρ πολυπραγμονήσῃς. Ἀρ-

χόμενος ὀφθαλμιᾶν, θεραπεύου κατὰ καιρόν, ἵνα μή τυφλωθείς, τότε ζητήσῃς τὸν ἰατρόν.»

(Ἀπόδοσις: Ἀλλά θά πεῖ κανείς: Τί εἶναι λοιπόν αὐτή ἡ ἁμαρτία; Εἶναι ζῶο; Ἄγγελος; Δαίμονας; Τί εἶναι αὐτὸ πού ἐνεργεῖ μέσα στόν ἄνθρωπο; Ἄνθρωπέ μου, αὐτὸς πού σέ ἀντιμάχεται δέν εἶναι ἐξωτερικός ἐχθρός, ἀλλά δικό σου γέννημα πού ξεπετάγεται ἀπὸ μέσα σου, ἐξαιτίας τῆς κακῆς σου προαίρεσης. Κύτταξε μὲ καθαρά μάτια καὶ δέν θά σοῦ γεννηθεῖ κακή ἐπιθυμία (πρβλ. Παρμ. 4, 25). Μήν ἁρπάζεις ξένα πράγματα καὶ ἡ τάση τῆς ἁρπαγῆς θά ναρκωθεῖ μέσα σου. Φέρνε πάντα στό νοῦ σου τή μέλλουσα Κρίση καὶ δέν θά σέ ἐξουσιάσει οὔτε πορνεία, οὔτε μοιχεία, οὔτε φόνος, οὔτε καμιά ἄλλη ἁμαρτία. Ὅταν ὅμως βγάλεις τόν Θεό ἀπὸ τό μυαλό καὶ ἀπὸ τὴν καρδιά σου, τότε ἀρχίζει νὰ γυρίζει ὁ λογισμός σου στὰ πονηρά καὶ νὰ κάνει πράξη τὴν ἁμαρτία.

Τό κακό δέν ἀρχίζει καὶ δέν ξεκινᾶ μόνο ἀπὸ σένα. Ὑπάρχει καὶ κάποιος ἄλλος ὁ ὁποῖος τό σχεδιάζει καὶ τό προωθεῖ. Αὐτός εἶναι ὁ διάβολος. Αὐτός σχεδιάζει καὶ παρακινεῖ πρός τὴν ἁμαρτία, ἀλλά δέν μπορεῖ νὰ ἐπιβληθεῖ ἀναγκαστικά σ' αὐτούς πού δέν θά δεχτοῦν τίς εἰσηγήσεις του. Γι' αὐτὸ καὶ λέει ὁ Ἐκκλησιαστής: «Ἂν παρακινήσει τό λογισμό σου καὶ σέ ἐξαναγκάσει ὁ διάβολος νὰ ἁμαρτήσεις, μήν παραχωρεῖς τόπο στὴν καρδιά σου» (Ἐκκλ. 10, 4). Ἂν τοῦ κλείσεις τὴν πόρτα καὶ τόν ἀπομακρύνεις, δέν θά σοῦ κάνει κακό. Ἂν ὅμως δεχτεῖς μὲ ἀδιαφορία τὴν παρακίνηση τῆς κακῆς ἐπι-

θυμίας πού σοῦ ὑποβάλλει, τότε γίνεται ἕνα μὲ τό λογισμό σου καὶ ριζώνει μέσα σου. Τότε σοῦ σφιχτοδένει τή διάνοια καὶ σέ πετάει στό βόθρο τῆς κακίας. Ἴσως ὅμως πεῖς: Εἶμαι πιστός καὶ δέν θά ριζώσει μέσα μου ἡ ἐπιθυμία, ἀκόμα καὶ ἄν τή φέρνω πιὸ συχνὰ στό νοῦ μου. Ξεχνᾶς λοιπόν ὅτι ρίζα πού ἔζησε καὶ αὐξήθηκε, ἔσπασε πολλές φορές καὶ τὴν πέτρα; Μή δέχεσαι τό σπόρο γιατί θά φυτρώσει. Ἡ ρίζα του θά σοῦ κομματιάσει τὴν πέτρα τῆς πίστης. Πρίν ἀκόμα ἀνθίσει, ξερίζωσε τό κακό, μήπως ἀδιαφορώντας στὴν ἀρχή, χρειαστεῖς μετὰ τσεκούρια (πρβλ. - Ἱερ. 23, 29) καὶ φωτιά (πρβλ. Ματθαίου 3, 10). Ζήτησε τὴν θεραπεία τοῦ ματιοῦ σου ἔγκαιρα, μόλις παρουσιαστεῖ ἡ πρώτη ἐνόχληση, γιὰ νὰ μήν καταντήσεις νὰ ζητᾶς τόν ὀφθαλμίατρο τότε πού θά ἔχεις τυφλωθεῖ ὁλότελα). Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, Κατήχησις Φωτιζομένων Β΄ παρ. Β-Γ, σελ. 55, Ἐκδόσεις «ΕΤΟΙΜΑΣΙΑ».

Στὸν ἀντίποδα αὐτοῦ τοῦ φρονήματος καὶ τῆς καταστάσεως εὑρίσκεται τὸ ἦθος τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτὸ τὸ ἦθος διαμορφώνεται ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα καὶ ἀπεργάζεται τὸν ἄνθρωπο θεόμορφο, θεοειδῆ.

Ὅσο ἐντονώτερα ἀγωνίζεται ὁ ἄνθρωπος τόσο δυσεπίτευκτο ἔργο ἀναδεικνύεται ἡ πνευματικὴ ἐλευθερία καὶ ἡ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ αὔξησις καὶ τελείωσις.

Πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται νὰ ἐπιστρατεύσουμε ὅλες τὶς πνευματικὲς δυνάμεις μας, νὰ συγκρατήσουμε τὸν ἑαυτό μας ἀπὸ τὴν φορὰ πρὸς τὴν ἁμαρ-

τία, τὴν ἐξωστρέφεια καὶ νὰ ἐπιδοθοῦμε μὲ ἐγρήγορσι στὴν μελέτη τῆς ψυχῆς καὶ τῆς ζωῆς μας.

Ὁ λόγος τοῦ Κυρίου *«Ἐπανάγαγε εἰς βάθος»* (Λουκᾶ ε΄ 4) ἂς ἀποτελέση γιὰ ὅλους μας τὴν ἀναγκαία παρότρυνσι γιὰ στροφὴ στὸ βάθος τῆς ψυχῆς καὶ τῆς ὑπάρξεώς μας. Μὲ τὴν μελέτη αὐτὴ ἐπιδιώκουμε τὴν αὐτογνωσία, τὴν ἀκριβῆ γνῶσι τῆς πνευματικῆς καταστάσεώς μας, ὥστε ἐν συνεχείᾳ νὰ προχωρήσουμε στὴν ἄσκησι γιὰ τὴν ἐκκοπὴ τῶν κακιῶν καὶ τὴν ἀπόκτησι τῶν ἀρετῶν.

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος Νύσσης δίδει τὸν ὁρισμὸ τοῦ Χριστιανισμοῦ στὴν μνημονευθεῖσα ἐπιστολή του λέγων, ὅτι *«Χριστιανισμὸς ἐστί μίμησις θείας φύσεως»*. (Ἀπόδοσις: Χριστιανισμὸς εἶναι μίμησις τοῦ Θεοῦ).

Καὶ ὁ μέγας Βασίλειος: *«Τί ἐστί Χριστιανισμός; Θεοῦ ὁμοίωσις κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον ἀνθρώπου φύσει. Εἰ ἀνεδέξω τὸ ὄνομα χριστιανός, ἐπείχθητι γενέσθαι ὅμοιος Θεῷ· ἔνδυσαι Χριστόν»* (P.G. τόμ. 30, 33B Περὶ τῆς τοῦ ἀνθρώπου κατασκευῆς).

(Ἀπόδοσις: Τὶ εἶναι Χριστιανισμός; Ἐξομοίωση μὲ τὸ Θεό, κατὰ τὸ δυνατὸ στὴν ἀνθρώπινη φύ-

ση. Ἐφόσον ἀποδέχθηκες νὰ γίνεις χριστιανός, σπεῦσε νὰ ἀναδειχθεῖς ὅμοιος μὲ τὸ Θεό, φόρεσε ὡς ἔνδυμα τὸ Χριστό).

Ἕνας ἄλλος κίνδυνος ποὺ ἀπειλεῖ τὸν ἐργάτη τοῦ Εὐαγγελίου εἶναι ὁ κίνδυνος τῆς ὑποκρισίας.

Κατὰ τῆς ὑποκρισίας γράφει καὶ ὁ θεόσοφος Νεῖλος ὁ Ἀσκητὴς στὸν λόγο του *«πρὸς παρθένον τυπτήσασαν ἄλλην παρθένον»*:

«Οὐκ ἔστι σκηνὴ ἡ θεοσέβεια, οὐδὲ σχῆμα ἐπίπλαστον ὁ ἐνάρετος βίος, ἀλλ᾽ ἐκεῖνο φαίνεσθαι χρῆ ὅπερ ἐσμέν, καὶ γυμνὴν δίχα προκαλύμματος ἐπιδείκνυσθαι τὴν τῆς ψυχῆς κατάστασιν, οὐχὶ δὲ πράξεις ἀλλοτρίας τοῦ ἐπιτηδεύματος, σεμνῷ περιστέλλειν σχήματι καὶ κατηφείας παραπετάσματι τὴν ἐνυπάρχουσαν κρύπτειν θρασύτητα... μηδὲ τὰ τῆς ψυχῆς αἴσχη ἀλλοτρίοις ἐπαμφιάζειν ἱματίοις. Περὶ γὰρ τῶν τοιούτων διὰ τοῦ Προφήτου Σοφονίου φησίν ὁ Θεὸς "ἐκδικήσω ἐπὶ πάντας τοὺς ἐνδεδυμένους ἱμάτια ἀλλότρια" (κεφ. α′ 8). *Οὐ γὰρ ὄντως, εἴ τινες ἀλλότριον κεχρημένοι ἱμάτιον, ἐπὶ τούτοις ἡ ἐκδίκησις ἔσται... ἀλλ᾽ ὅσοι κακίαις ἐνεχόμενοι τὸ τῶν ἐναρέτων ἐπιμορφάζονται σχῆμα, ἄλλο τῆς συνειδήσεως φρονούσης καὶ ἄλλο σχηματιζόμενοι... περὶ ὧν Ἡσαΐας φησίν "ἀνακαλύψει Κύριος τὸ σχῆμα αὐτῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ"* (κεφ. γ′ 17). *τοῦδε ἐνταῦθα γυμνωθῆναι τὸ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ὅσον φοβερώτερον... διὰ τοῦτο πάλιν εἴρηκεν ὁ Προφήτης "πᾶσαν στολὴν ἐπισυνηγμένων δόλῳ καὶ ἱμάτιον μετὰ καταλλαγῆς ἀποτίσσουσιν"* (κεφ. θ′ 5) *ὅτι πονηρὰν τῆς ἐν τῷ παρόντι βίῳ πλάνης οἱ ἀπατεῶνες ἀλλάξονται τὴν ἐν τῷ μέλλοντι διαγωγήν, πολὺ τῆς ἐνθάδε δόξης ἐναντίαν ἐκεῖ κληρούμενοι τὴν κατάστασιν. Στολὴν γὰρ ἐπισυνηγμένων δόλῳ καὶ ἱμάτιον εἶπε, τὴν ἐκ τῆς ἐπιπλάστου δοκούσης σεμνότητος περιγινομένην τοῖς τοιούτοις ὑπόληψιν ἀλληγορικῶς αἰνιττόμενος, μετὰ καταλλαγῆς δὲ ἀποτίσσειν τὴν μετὰ τὸ γυμνωθῆναι τῆς ψευδοῦς δό-*

ξης ἐπαγομένην ἀπαραίτητον κόλασιν».

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος οὕτως ὁρίζει τὴν ὑπόκρισι: *«ὑπόκρισις δὲ λανθάνουσα πικρία»* (εἰς τοὺς παχυμερεῖς ὅρους). (Ἀπόδοσις: Ὑποκρισία εἶναι κρυμμένη πικρία).

Ἀπὸ ὅλα αὐτὰ καθίσταται σαφές, ὅτι στὴν πνευματικὴ ζωή μας ὁ περισπασμὸς τοῦ νοῦ καὶ ἡ διασκέδασις τῆς προσοχῆς, ἀλλὰ καὶ ἡ προσποίησις καὶ ἡ ὑποκρισία ζημιώνει καὶ δυσχεραίνει τὴν πορεία μας. Ἀντιθέτως ἡ συγκέντρωσις τοῦ νοῦ καὶ ἡ ἀκρίβεια τῆς πολιτείας διευκολύνει, ὥστε νὰ βλέπουμε καθαρώτερα τὴν κατάστασί μας καὶ νὰ ἀγωνιζόμεθα ἐντονώτερα.

2. *«Οὕτω τρέχετε, ἵνα καταλάβητε»* (Α΄ Κορινθίους θ΄ 24).

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος τονίζει μία πνευματικὴ ἀρχὴ καὶ πνευματικὴ μέθοδο, τὴν ὁποία ἰδιαιτέρως ὀφείλουμε νὰ γνωρίζουμε γιὰ νὰ παρακινούμεθα ἀπὸ αὐτή, ὥστε νὰ ἀναδεικνυόμεθα γνήσιοι καὶ αὐθεντικοὶ ποιμένες καὶ πνευματικοὶ πατέρες τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ.

Ἡ πνευματικὴ αὐτὴ ἀρχὴ εἶναι, ὅτι ὁ πνευ-

ματικὸς πατέρας προηγεῖται στὴν ἄσκησι καὶ τὴν κατὰ τῆς ἁμαρτίας πάλη.

Γράφει:

«Πᾶς δὲ ἀγωνιζόμενος πάντα ἐγκρατεύεται. Ἐκεῖνοι μὲν οὖν, ἵνα φθαρτὸν στέφανον λάβωσιν ἡμεῖς δέ, ἄφθαρτον. Ἐγὼ τοίνυν οὕτω τρέχω, ὡς οὐκ ἀδήλως, οὕτω πυκτεύω, ὡς οὐκ ἀέρα δέρων. Ἀλλ' ὑποπιάζω μου τὸ σῶμα καὶ δουλαγωγῶ μήπως ἄλ-

λοις κηρύξας, αὐτὸς ἀδόκιμος γένωμαι» (Α΄ Κορινθίους θ΄ 25-27).

(Ἀπόδοσις: Καθένας δὲ ποὺ ἀγωνίζεται, ἐγκρατεύεται εἰς ὅλα, ἀκόμα καὶ εἰς τὴν τροφὴν καὶ εἰς τὸ ποτόν. Καὶ ἐκεῖνοι μὲν ἀγωνίζονται καὶ ἐγκρατεύονται διὰ νὰ λάβουν στέφανον, ποὺ φθείρεται, ἡμεῖς ὅμως ἀγωνιζόμεθα δι' ἄφθαρτον στέφανον. Μιμηθῆτε τὸ παράδειγμά μου. Ἐγὼ λοιπὸν τρέχω ἔτσι, ὥστε ξεύρω καλὰ τί ζητῶ, διὰ ποῖον σκοπὸν ἀγωνίζομαι καὶ μὲ ποῖον τρόπον θὰ τὸ ἐπιτύχω. Δὲν παρουσιάζομαι σὰν νὰ πυγμαχῶ γρονθοκοπῶν τὸν ἀέρα καὶ ἀγωνιζόμενος στὰ κούφια. Ἀλλὰ ταλαιπωρῶ τὸ σῶμα μου καὶ τὸ μεταχειρίζομαι ὡς δοῦλον, διὰ νὰ μὴ ἀποδοκιμασθῶ καὶ ἀποδειχθῶ ἀνάξιος τοῦ βραβείου ἐγὼ ὁ ἴδιος, ποὺ ἐκήρυξα εἰς ἄλλους καὶ μὲ τὴν ἰδικήν μου προτροπὴν καὶ διδασκαλίαν ἔλαβαν αὐτοὶ τὸ βραβεῖον.

Πρῶτοι ποὺ διεξάγουν πνευματικὸ ἀγῶνα εἶναι οἱ ποιμένες τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, οἱ πνευματικοὶ πατέρες γιὰ τὴν ἰδική τους πρόοδο-αὔξησι καὶ τελείωσι ἐν Χριστῷ.

1ο Σχόλιο:

«Πᾶς δὲ ἀγωνιζόμενος πάντα ἐγκρατεύεται».

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος τονίζει, ὅτι ὅλοι οἱ ἀγωνιζόμενοι χριστιανοὶ καὶ προεχόντως οἱ πνευματικοὶ πατέρες ὑποχρεοῦνται νὰ ἐγκρατεύωνται γιὰ νὰ προκόπτουν στὶς ἀρετὲς καὶ νὰ φθάσουν στὴν τελειότητα.

Ὁ ἅγιος Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης στὸ β΄ (2)

κεφάλαιο *«περὶ Ἐκκλησιαστικῆς Ἱεραρχίας»*, λέγει ὅτι ἀνταγωνιστὲς τοῦ Χριστιανοῦ εἶναι ὁ κόσμος, ἡ σάρκα καὶ ὁ διάβολος.

Ὁ ἅγιος Ἱερώνυμος στὴν ἐπιστολή πρὸς Ἰουλιανὸν εἶπε *«ὅτι εἶναι ἀδύνατον οἱ χριστιανοὶ καὶ ἐδῶ νὰ χαίρουν καὶ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν· διὰ τοῦτο ὁ ἀγωνιζόμενος χριστιανός, ἀπὸ ὅλα πρέπει νὰ ἐγκρατεύεται, καὶ μάλιστα ἀπὸ τὰς ἐπιθυμίας ταύτας, διότι ἀπὸ τὰς ἐπιθυμίας ταύτας γίνεται ἀδύνατος καὶ ἀσθενής, καὶ νὰ πολεμήσῃ δὲν δύναται τοὺς ἐχθρούς του»*.

Τὰ αὐτὰ τονίζει καὶ ὁ Κλήμης Ἀλεξανδρείας στοὺς *Στρωματεῖς*.

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Νύσσης στὸ β΄ (2) κεφάλαιο τοῦ λόγου του στὴν ἐπιγραφὴ τῶν Ψαλμῶν λέγει: *«Πᾶσι τοίνυν ἠνεῳγμένου τοῦ σταδίου πρὸς ἄθλησιν (στάδιον ὁ κοινὸς τῶν ἀνθρώπων βίος ἐστίν) εἷς ἀντίπαλός ἐστιν ἡ κακία, πολυτρόπως τοῖς δολεροῖς παλαίσμασι καταγωνιζομένης τοὺς προσπαλαίοντας διὰ τοῦτο ὁ ἀγαθὸς τῶν ψυχῶν παιδοτρίβης προδείκνυσί σοι τῶν ἱδρώτων τὸ τέλος καὶ τὸν ἐκ τῶν στεφάνων κόσμον καὶ τὴν ἐπὶ τῇ νίκῃ ἀνάρρησιν»*.

(Ἀπόδοσις: Ἐπειδὴ λοιπὸν εἶναι σ' ὅλους ἀνοιχτὸ τὸ στάδιο γιὰ ἄθληση "καὶ στάδιο εἶναι ὁ κοινὸς βίος τῶν ἀνθρώπων", μέσα στὸ ὁποῖο ὁ μοναδικὸς ἀντίπαλος εἶναι ἡ κακία, ποὺ καταπονεῖ πολύτροπα μὲ τὰ δολερὰ τεχνάσματά της ὅσους τὴν ἀντιπαλεύουν, γι' αὐτὸ ὁ ἀγαθὸς γυμναστὴς σοῦ δείχνει ἀ-

πὸ πρῶτα τὸ τέλος τῶν ἰδρώτων σου, τὸ στεφάνωμα καὶ τὴν ἀνακήρυξή σου σὲ νικητή) Ε.Π.Ε. τόμ. 6, σελ. 104, στ. 13-18.

Ὁ ἅγιος Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης παρατηρεῖ διακριτικότατα στὴν ροθ′ (109) Ἐπιστολή πρὸς Στρατήγιον: *«Οὐ γὰρ ἐνταῦθα ἡ ἀπόδοσις τῶν πόνων· ἀλλὰ τὰ μὲν ἐνταῦθα ἆθλα, τὰ δὲ μετὰ ταῦτα ἔπαθλα. Μὴ ζητείτωσαν τοιγαροῦν ἐν τῷ καιρῷ τῶν ἀγώνων τὴν ἄνεσιν, μηδὲ συγχείτωσαν τοὺς καιρούς».*

(Ἀπόδοσις: Γιατὶ ἡ ἀνταπόδοση τῶν κόπων δὲν γίνεται ἐδῶ, ἀλλὰ αὐτὰ ποὺ γίνονται ἐδῶ εἶναι ἀγῶνες, ἐνῷ ἐκεῖνα ποὺ ἀναμένονται μετὰ ἀπὸ αὐτοὺς εἶναι ἔπαθλα. Ἂς μὴ ζητοῦν λοιπὸν ἄνεση στὸν καιρὸ τῶν ἀγώνων, οὔτε νὰ συγχέουν τοὺς καιρούς). Ε.Π.Ε. τόμ. 2, σελ. 274, στ. 30

Ὁ ἴδιος στὴν Ἐπιστολὴ ξ′ (60) πρὸς Εὐτόνιον Διάκονον:

«Τίς ἀποδέξοιτο χριστιανόν ἐν τῷ καιρῷ τῶν ἀγώνων τούς στεφάνους ἐπιζητοῦντα; τὰ μὲν γὰρ τῇδε, ἀγώνων ἐστὶ καὶ στεφάνων ὑπόθεσις, τὰ δὲ ἐκεῖ, γερῶν καὶ τιμῶν. Μὴ τοίνυν τὴν εὐκαιρίαν τῶν πραγμάτων προδῶμεν, ἵνα μὴ ἐκεῖ ἀνόητα μεταμεληθῶμεν».

(Ἀπόδοσις: Ποιὸς θὰ δεχόταν χριστιανό, ὁ ὁποῖος στὸν καιρὸ τῶν ἀγώνων ἐπιζητᾶ τὰ στεφάνια; Γιατὶ τὰ ἐδῶ εἶναι ὑπόθεση ἀγώνων καὶ στεφάνων, ἐνῶ τὰ ἐκεῖ εἶναι ὑπόθεση βραβείων καὶ τιμῶν. Ἂς μὴ προδώσουμε λοιπὸν τὴν εὐκαιρία τῶν περιστάσεων γιὰ νὰ μὴ μετανοιώσουμε ἐκεῖ ἀνώ-

φελα). Ε.Π.Ε. τόμ. 3, σελ. 76, στ. 12-16.

Καὶ πάλι ὁ αὐτὸς ἅγιος Πατὴρ στὴν Ἐπιστολὴ ρϟε′ (195) πρὸς Τιμόθεον Ἀναγνώστην: *«Ἐξ ὧν μετέρχῃ ἄθλων, θαυμάσιε, πέπεισο στάδιον ἡμῖν τὰ παρόντα προκεῖσθαι ἀόρατον, ἐν ᾧ θηρίοις οὐκ αἰσθητοῖς, ἀλλὰ νοητοῖς προσπαλαίομεν, ἅπερ εἰ τῆς ἐν ἡμῖν ῥώμης κρατήσουσιν οὐ μέχρι τοῦ σώματος ἱστῶσι τὸν κίνδυνον, ἀλλ' αὐτῇ τῇ ψυχῇ τὸν θάνατον φέρουσιν».*

(Ἀπόδοσις: Μὲ τοὺς ἄθλους ποὺ κάνεις, θαυμάσιε, πίστεψε ὅτι τὰ παρόντα εἶναι γιὰ μᾶς στάδιο ἀόρατο, στὸ ὁποῖο παλεύουμε ὄχι μὲ θηρία αἰσθητά, ἀλλὰ μὲ πνευματικὰ πάθη, τὰ ὁποῖα ἐὰν νικήσουν τὴ δική μας δύναμη, δὲν θὰ σταματήσουν τὸν κίνδυνο μόνο στὸ σῶμα, ἀλλὰ θὰ ἐπιφέρουν τὸν θάνατο καὶ σ' αὐτὴ τὴν ἴδια τὴν ψυχή μας) Ε.Π.Ε. τόμ. 4, σελ. 327 στ. 1-5.

Ὁ θεοφόρος Ἰγνάτιος ἔγραφε πρὸς τὸν ἅγιο Πολύκαρπο Σμύρνης: *«Στῆθι ἑδραῖος ὡς ἄκμων τυπτόμενος· μεγάλου ἐστὶν ἀθλητοῦ δέρεσθαι καὶ νικᾶν. Μάλιστα δὲ ἕνεκεν Θεοῦ πάντα ὑπομένειν*

ἡμᾶς δεῖ, ἵνα καὶ αὐτὸς ἡμᾶς ὑπομείνῃ. Πλέον σπουδαῖος γίνου οὗ εἶ. Τοὺς καιροὺς καταμάνθανε. Τὸν ὑπὲρ καιρὸν προσδόκα, τὸν ἄχρονον, τὸν ἀόρατον, τὸν δι' ἡμᾶς παθητόν, τὸν κατὰ πάντα τρόπον δι' ἡμᾶς ὑπομείναντα».

(Ἀπόδοσις: Στάσου σταθερὸς σὰν ἀμόνι ποὺ χτυπιέται. Εἶναι γνώρισμα μεγάλου ἀθλητῆ τὸ νὰ χτυπιέται καὶ νὰ νικᾶ. Πρέπει μάλιστα ἐμεῖς νὰ τὰ

ὑπομένουμε ὅλα γιὰ τὸν Θεό, γιὰ νὰ ὑπομείνει καὶ αὐτὸς ἐμᾶς. Γίνου πιὸ σπουδαῖος ἀπὸ ὅ,τι εἶσαι. Νὰ μελετᾶς τοὺς χρόνους. Νὰ περιμένεις αὐτὸν ποὺ εἶναι πάνω ἀπὸ τὸν χρόνο, τὸν ἀόρατο, αὐτὸν ποὺ γιὰ μᾶς ἔγινε ὁρατὸς, τὸν ἀψηλάφητο, τὸν ἀπαθῆ, αὐτὸν ποὺ γιὰ μᾶς ἔγινε παθητός, ποὺ ὑπέφερε γιὰ μᾶς μὲ κάθε τρόπο) Ἀποστολικοὶ Πατέρες Ε.Π.Ε. τόμ. 4, σελ. 145, § ΙΙΙ.

Ὁ μέγας Βασίλειος στοὺς *Ὅρους κατὰ πλάτος* διδάσκει ὅτι: *«Οὗτος ὁ αἰὼν τῆς μετανοίας, ἐκεῖνος τῆς ἀνταποδόσεως· οὗτος τῆς ὑπομονῆς, ἐκεῖνος τῆς παρακλήσεως. Νῦν βοηθὸς τῶν ἐπιστρεφόντων ἀπὸ ὁδοῦ κακῆς ὁ Θεός, τότε φοβερὸς καὶ ἀπαραλόγιστος τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων τε καὶ ρημάτων καὶ ἐνθυμημάτων ἐξεταστής».*

(Ἀπόδοσις: Αὐτὸς ὁ κόσμος εἶναι τῆς μετανοίας, ἐκεῖνος τῆς ἀνταποδόσεως· αὐτὸς εἶναι τῆς ὑπομονῆς, ἐκεῖνος τῆς παρηγορίας. Τώρα ὁ Θεὸς εἶναι βοηθὸς τῶν ἐπιστρεφόντων ἀπὸ τὸν κακὸν δρόμον, τότε θὰ εἶναι φοβερὸς καὶ ἀπαραλόγιστος κριτὴς τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων καὶ σκέψεων) Ε.Π.Ε. τόμ. 8 σελ. 167 στ. 11-16 .

Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος διδάσκει στὴν ΚΓ΄ ὁμιλία του στὴν Α΄ πρὸς Κορινθίους ὅτι: *«Πᾶς ὁ ἀγωνιζόμενος πάντα ἐγκρατεύεται... καὶ γαστριμαργίας καὶ λαγνείας καὶ μέθης καὶ πάντων ἁπλῶς κρατεῖ τῶν παθῶν».*

(Ἀπόδοσις: Ὅποιος δὲ ἀγωνίζεται ἐγκρατεύεται εἰς ὅλα... καὶ ἀπὸ τὴν γαστριμαργίαν καὶ ἀπὸ τὴν λαγνείαν καὶ ἀπὸ τὴν μέθην, καὶ εἰς ὅλα γενικῶς

τὰ πάθη νὰ νικᾷ) Ε.Π.Ε. τόμ.18Α σελ. 43, στ. 9-13.

Στὴν ΜΒ′ (42) ὁμιλία του στὴν Α′ πρὸς Κορινθίους διευκρινίζει: *«Οὐκ ἔστι ραθυμοῦντα τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἐπιτυχεῖν... Τί τοσαύτας ἐπισυρώμεθα φροντίδας ἐκτὸς τῶν φυσικῶν, καὶ πλείονα παρέχομεν ἑαυτοῖς πράγματα, καὶ μεῖζον ποιοῦμεν τὸ φορτίον;».*

(Ἀπόδοσις: Δὲν εἶναι δυνατόν, ναί, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιτύχῃ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ὅποιος εἶναι ράθυμος... Διατὶ λοιπὸν ἀκολουθοῦμεν τόσας φροντίδας ἐκτὸς ἀπὸ τὰς φυσικὰς καὶ ἀσχολούμεθα μὲ περισσοτέρας φροντίδας καὶ κάμνομεν βαρύτερον τὸ φορτίον;) Ε.Π.Ε. τόμ.18Α σελ. 711 στ. 22-24, 33-35.

Ὁ δὲ θεῖος Νύσσης Γρηγόριος μᾶς διδάσκει ἕνα τρόπο πῶς νὰ νικῶμεν τὸν ἐχθρό· οὗτος δὲ εἶναι, τὸ νὰ μετανοοῦμε πάντοτε γιὰ τὶς ἁμαρτίες μας καὶ τὰ κακά, τὰ ὁποῖα πράττουμε καὶ νὰ καθαρίζουμε τὸν ἑαυτό μας ἀπὸ τὰ πάθη. Γράφει στὴν ὁμιλία του *εἰς τὴν ἐπιγραφὴν τῶν Ψαλμῶν:*

«Τὸ εἰδέναι τῶν κακῶν ἑαυτοὺς ἐκκαθαίρειν, τῆς διηνεκοῦς κατὰ τοῦ ἐχθροῦ νίκης παρασκευὴ γίνεται καὶ ὑπόθεσις· ἀδιαλείπτου γὰρ ἡμῖν οὔσης ἐν τῷ βίῳ τῆς πάλης, τῆς γινομένης πρὸς τὸν κοσμοκράτορα τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου καὶ πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις· ἐπειδὴ ἓν μόνον αὐτὸ πάλαισμα πρὸς πᾶσαν πειρατηρίου προσβολὴν ἔχομεν, τὴν μετάνοιαν· ὁ τοῦτο ἐν ἑαυτῷ κατορθώσας διαπαντὸς νικητὴς τοῦ ἀεὶ προσπαλαίοντος».

(Ἀπόδοσις: Γιατὶ τὸ νὰ γνωρίζομε νὰ καθαρίζομε τοὺς ἑαυτούς μας ἀπὸ τὶς ἁμαρτίες μας γίνεται προετοιμασία καὶ βάση τῆς ἀδιάκοπης νίκης κατὰ τοῦ ἐχθροῦ. Ἐπειδὴ εἶναι ἀδιάκοπη μέσα στὴ ζωὴ ἡ πάλη ποὺ διεξάγομε κατὰ τοῦ κοσμοκράτορα τοῦ ἐδῶ σκότους καὶ κατὰ τῶν πονηρῶν πνευμάτων τῆς κακίας τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐπειδὴ ἔχομε ἕνα μόνο μέσο ἄμυνας σὲ κάθε ἐπίθεση τοῦ πειρασμοῦ, τὴν μετάνοια, ὅποιος τὴν πραγματοποιήσει στὸν ἑαυτό του γίνεται νικητὴς ὁριστικὰ ἐκείνου ποὺ μᾶς πολεμᾶ πάντοτε) Ε.Π.Ε. τόμ. 6ος, σελ. 207, στ. 10-18.

2ον Σχόλιον:

«Μήπως ἄλλοις κηρύξας, αὐτὸς ἀδόκιμος γένωμαι».

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἐπισημαίνει ἕνα σοβαρὸν κίνδυνον, νὰ κηρύξουμε στοὺς ἄλλους τὴν σωτηρία καὶ ἐμεῖς νὰ ἀποκλεισθοῦμε ἀπὸ τὴν σωτηρία, νὰ ἐλευθερώσουμε ἄλλους ἀπὸ τὰ πάθη καὶ ἐμεῖς νὰ μείνουμε ὑποδουλωμένοι στὰ πάθη, νὰ ὁδηγήσουμε ἄλλους στὴν τελειότητα καὶ ἐμεῖς νὰ μείνουμε ἀτελεῖς.

Γι' αὐτὸ καὶ ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ θεολόγος στὸν Β' (2) λόγο του τὸν *Ἀπολογητικὸν τῆς εἰς τὸν Πόντον φυγῆς του* τονίζει ἐμφαντικὰ τὸν πνευματικὸ νόμο, ποὺ ἰσχύει γιὰ τοὺς ποιμένες: *«Καθαρθῆναι δεῖ πρῶτον, εἶτα καθᾶραι, σοφισθῆναι καὶ οὕτω σοφίσαι· γενέσθαι φῶς καὶ φωτίσαι· ἐγγίσαι Θεῷ καὶ προσαγαγεῖν ἄλλους».*

(Ἀπόδοσις: Πρέπει νὰ καθαρίσωμεν πρῶτα

τοὺς ἑαυτούς μας, καὶ ἔπειτα νὰ καθαρίσωμεν ἄλλους. Νὰ ἀποκτήσωμεν σοφίαν, καὶ ἔπειτα νὰ κάνωμεν τοὺς ἄλλους σοφούς. Να γίνωμεν φῶς διὰ νὰ φωτίσωμεν. Νὰ πλησιάσωμεν οἱ ἴδιοι τὸν Θεόν, διὰ νὰ φέρωμεν κοντὰ καὶ τούς ἄλλους). Ε.Π.Ε. τομ. 1ος, σελ. 165, 11-15.

Στὸν ΣΤ΄ λόγον τὸν ἐπονομαζόμενον *Εἰρηνικὸ Α΄, ἐπὶ τῇ ἑνώσει τῶν μοναζόντων*, ἐξηγεῖ ὅτι καὶ ὁ ἴδιος αὐτὸν τὸν νόμον ἔλαβε ὑπ' ὄψιν του πρὶν ἀναλάβει τὴν διαποίμανσιν ψυχῶν: *«ὅτι τῇ δι' ἔργων φιλοσοφίᾳ καθᾶραι πρῶτον ἐμαυτόν, εἶτα τὸ στόμα τῆς διανοίας ἀνοίξας ἑλκῦσαι πνεῦμα, εἶτα ἐξερεύξασθαι λόγον ἀγαθὸν καὶ λαλεῖν σοφίαν τελείαν ἐν τοῖς τελείοις, ἀκολουθίας εἶναι ὑπελάμβανον»*.

('Απόδοσις: 'Επειδὴ ἐπίστευσα ὅτι ἡ πνευματικὴ συνέπεια ἀπαιτοῦσε νὰ καθαρίσω πρῶτα τὸν ἑαυτόν μου μὲ τὴν φιλοσοφίαν τῶν ἔργων, νὰ ἀνοίξω ἐν συνεχείᾳ τὸ στόμα τῆς διανοίας διὰ νὰ δεχθῶ τὸ πνεῦμα, καὶ κατόπιν νὰ διακηρύξω τὸν ἀγαθὸν λόγον καὶ νὰ κηρύττω τὴν τελείαν σοφίαν τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς τελείους). Ε.Π.Ε. τόμ. 1ος, σελ. 227, στ. 15-20.

Τὸ πιὸ τίμιο γιὰ τὸ Θεὸ εἶναι ἡ κάθαρσις τῆς ψυχῆς τονίζει ὁ ἴδιος ἅγιος Πατὴρ στὸν ΙΑ΄ (11) λόγο του πρὸς τὸν Γρηγόριον Νύσσης:

«Ἁγνίσωμεν τοίνυν ἡμᾶς αὐτούς, ἀδελφοί, τοῖς μάρτυσι· μᾶλλον δὲ ᾧ κἀκεῖνοι δι' αἵματος καὶ τῆς ἀληθείας ἡγνίσθησαν. Ἐλευθερωθῶμεν παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος· νιψώμεθα, καθαροὶ

γενώμεθα· παραστήσωμεν καὶ αὐτὰ τὰ σώματα ἡμῶν καὶ τὰς ψυχὰς θυσίαν ζῶσαν, ἁγίαν, εὐάρεστον τῷ Θεῷ, τὴν λογικὴν λατρείαν ταύτην ἡμῶν καὶ ἔντευξιν. Οὐδὲν γὰρ τῷ καθαρῷ τίμιον, ὡς καθαρότης ἢ κάθαρσις».

(Ἀπόδοσις: Ἂς καθαρίσωμεν τοὺς ἑαυτούς μας, ἀδελφοί, πρὸς χάριν τῶν μαρτύρων. Ἤ, καλύτερα, πρὸς χάριν ἐκείνου διὰ τὸν ὁποῖον ἐκαθαρίσθησαν καὶ αὐτοὶ μὲ τὸ αἷμα των καὶ τὴν ἀλήθειαν. Ἂς ἀπαλλαγῶμεν ἀπὸ κάθε ἀκαθαρσίαν τῆς σαρκὸς καὶ τοῦ πνεύματος. Ἂς πληθῶμεν διὰ νὰ καθαρισθῶμεν. Ἂς παρουσιάσωμεν καὶ ἡμεῖς τὰ σώματα καὶ τὰς ψυχάς μας θυσίαν ζωντανήν, ἁγίαν, εὐπρόσδεκτον εἰς τὸν Θεόν, αὐτὴν τὴν λογικήν μας λατρείαν καὶ προσευχήν. Διότι τίποτε δὲν εἶναι πιὸ πολύτιμον διὰ τὸν καθαρὸν Θεόν, ὅσον τὸ νὰ εἶναι κανείς καθαρὸς ἢ νὰ ἀγωνίζεται νὰ καθαρθῆ). Ε.Π.Ε. τόμ. 1ος σελ. 291, στ. 10-18.

Διευκρινίζει στὸ ΛΒ′ (32) λόγο του *περὶ τῆς ἐν διαλέξεσιν εὐταξίας*: *«Μέγα τὸ περὶ Θεοῦ λαλεῖν; Ἀλλὰ μεῖζον τὸ ἑαυτὸν καθαίρειν Θεῷ, ἐπειδὴ εἰς κακότεχνον ψυχὴν σοφία οὐκ εἰσελεύσεται».*

(Ἀπόδοσις: Εἶναι σπουδαῖον τὸ νὰ λαλῆ κανεὶς περὶ Θεοῦ; Ἀλλὰ μεγαλύτερον εἶναι τὸ νὰ καθαίρη ἑαυτὸν διὰ τὸν Θεόν, ἐπειδὴ εἰς κακότεχνον ψυχὴν δὲν θὰ εἰσέλθη σοφία). Ε.Π.Ε. τόμ. 2ος σελ. 49, στ.14-18.

Ὁ ἅγιος Πατὴρ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος στὸν Μ′ (40) λόγο του *εἰς τὸ ἅγιον Βάπτισμα* τονίζει τὴν

ἀνάγκη καθάρσεως ὅλων τῶν μελῶν τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὴν ἀκαθαρσία τῆς ἁμαρτίας καὶ τῆς πονηρίας.

Στὸν ΛΘ′ (39) λόγον, *εἰς τὰ Φῶτα*, διδάσκει, ὅτι ἡ κάθαρσις τῆς ψυχῆς εἶναι καρπὸς τῆς τηρήσεως τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ:

«Οὗ φόβος, ἐντολῶν τήρησις· οὗ δὲ ἐντολῶν τήρησις, σαρκὸς κάθαρσις τοῦ ἐπιπροσθοῦντος τῇ ψυχῇ νέφους, καὶ οὐκ ἐῶντος καθαρῶς ἰδεῖν τὴν θείαν ἀκτῖνα· οὗ δὲ κάθαρσις, ἔλλαμψις· ἔλλαμψις δέ, πόθου πλήρωσις, τοῖς τῶν μεγίστων ἢ τοῦ μεγίστου, ἢ ὑπὲρ τὸ μέγα ἐφιεμένοις».

(Ἀπόδοσις: Διότι ὅπου ὑπάρχει φόβος, ἐκεῖ ὑπάρχει καὶ τήρησις τῶν ἐντολῶν. Ὅπου δὲ ὑπάρχει τήρησις τῶν ἐντολῶν, ἐκεῖ γίνεται καὶ κάθαρσις τῆς σαρκός, τοῦ νέφους αὐτοῦ τὸ ὁποῖον ἐμποδίζει τὴν ψυχὴν καὶ δὲν ἀφήνει νὰ ἴδῃ καθαρὰ τὴν θείαν ἀκτίνα. Ὅπου δὲ ὑπάρχει κάθαρσις, ἐκεῖ ὑπάρχει καὶ θεῖος φωτισμός. Ὁ θεῖος δὲ φωτισμός εἶναι ἡ ἐκπλήρωσις τοῦ πόθου ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ἐπιδιώκουν νὰ πλησιάσουν τὰ μέγιστα ἢ τὸ μέγιστον, ἢ κάτι παραπάνω ἀπὸ μεγάλο). Ε.Π.Ε. τόμ. 5ος σελ. 85, στ.18-26.

3ον Σχόλιον:

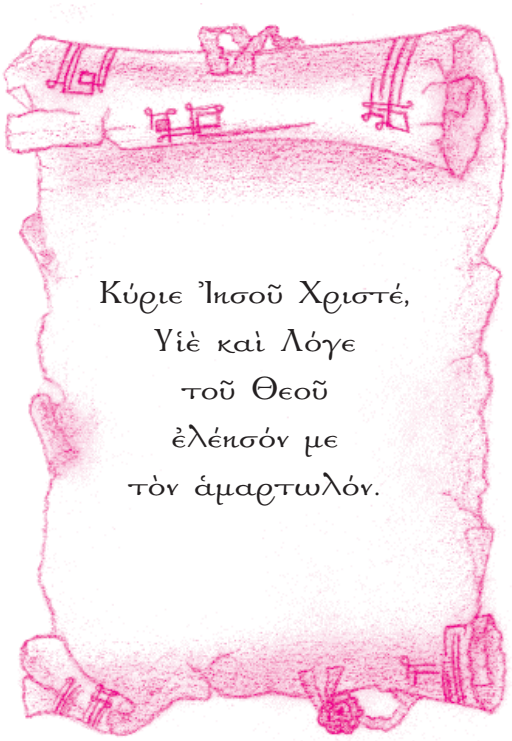
«Ἐκεῖνοι μὲν οὖν, ἵνα φθαρτὸν στέφανον λάβωσι, ἡμεῖς δὲ ἄφθαρτον».

Ὁ πιστὸς ἀγωνίζεται γιὰ νὰ λάβῃ τὸν ἄφθαρτον καὶ αἰώνιον στέφανον. Ἡ ἐλπίδα καὶ τὸ τέλος τῶν στεφάνων δυναμώνει τοὺς ἀγωνιστὲς νὰ ἀγωνίζωνται. Τονίζει ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Νύσσης στὸ

β′ (2) κεφάλαιον τοῦ λόγου του *εἰς τὴν ἐπιγραφὴν τῶν Ψαλμῶν*:

«Ἐπεὶ οὖν τὸ τέλος παντὸς ἀγώνα ἡ νίκη γίνεται, πρὸς ἣν βλέποντες οἱ πρὸς τοὺς ἀγῶνας ἀποδυόμενοι τῆς ἀθλήσεως ἅπτονται· δοκεῖ μοι διὰ τοῦ τέλους ὁ λόγος, ἐκ βραχείας φωνῆς ἐπεγείρειν εἰς προθυμίαν τοὺς διὰ τῶν ἀρετῶν ἀθλοῦντας, ἐν τῷ σταδίῳ τοῦ βίου, ὡς ἂν εἰς τέλος βλέποντες, ὅπερ ἐστὶν ἡ νίκη, τῇ τῶν στεφάνων ἐλπίδι τὸν ἐν τοῖς ἄθλοις πόνον ἐπικουφίζοιεν· ὅπερ δὴ καὶ νῦν τὸ τοῖς ἀγῶσιν ὁρῶμεν γινόμενον».

(Ἀπόδοσις: Ἐπειδὴ λοιπὸν τέλος τοῦ κάθε ἀγώνα εἶναι ἡ νίκη καὶ σ᾽ αὐτὴν προσβλέποντας ἐπιδίδονται στὴν ἄθληση ὅσοι ἀσχολοῦνται μὲ τοὺς ἀγῶνες, ἔχω τὴ γνώμη ὅτι μὲ ᾽τὸ τέλος᾽, μιὰ μικρὴ λέξη, ὁ λόγος διεγείρει τὴν προθυμία ἐκείνων ποὺ διεξάγουν τὸν ἀγώνα τῆς ἀρετῆς στὸ στάδιο τῆς ζωῆς, ὥστε, ἀτενίζοντας τὸ τέλος, ποὺ εἶναι ἡ νίκη, νὰ ἐλαφρύνουν τοὺς μόχθους τους μὲ τὴν ἐλπίδα τοῦ στεφανιοῦ. Αὐτὸ βλέπομε νὰ γίνεται καὶ τώρα στοὺς ἀγῶνες). Ε.Π.Ε. τόμ 6 σελ. 103, στ. 28.

Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ,
Υἱὲ καὶ Λόγε
τοῦ Θεοῦ
ἐλέησόν με
τὸν ἁμαρτωλόν.

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜΟΝ 33/11-2-2004

Κατὰ τὴν παράδοσι τῆς Ἁγίας Ἐκκλησίας ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλη Τεσσαρακοστὴ εἶναι:

1. Περίοδος μετανοίας.

Ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλη Τεσσαρακοστὴ εἶναι περίοδος μετανοίας τόσο γιὰ μᾶς τοὺς ἰδίους ὅσο καὶ γιὰ τοὺς πιστούς.

Ἐφ' ὅσον κατὰ τὴν διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας μας ἡ ἁμαρτία χωρίζει τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὸν Θεό, ἐξυπακούεται, ὅτι ἡ μετάνοια ἀποκαθιστᾶ τὴν κοινωνία τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν Θεό.

Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος δίδει τὸν ὁρισμὸ τῆς μετανοίας:

«Τὴν μετάνοιαν νόει στροφὴν πρὸς τὰ κρείττονα».

Ἀπόδοσις: Νὰ ἀντιλαμβάνεσαι, ὅτι ἡ μετάνοια εἶναι στροφὴ πρὸς τὰ καλλίτερα (Ἔπη θεολογικά, ποίημα λδ΄, Ὅροι Παχυμερεῖς Ε.Π.Ε. τ. 9, σελ. 444).

Παρατηρεῖ, ὅτι γιὰ τοὺς ἀνθρώπους *«μέγα κἂν εἰ τὸ πρῶτον τοῦ λόγου μὴ σώζοιεν τὸ μηδὲν ἁμαρτάνειν, ἀλλὰ τό γε δεύτερον ἐκείνου, τὸ ἁμαρτάνοντας ἐπανάγεσθαι»*.

Ἀπόδοσις: Γιὰ τοὺς ἀνθρώπους "εἶναι μεγάλο πρᾶγμα, ἔστω καὶ ἂν δὲν τηρήσουν τὸ πρῶτο σκέλος τῆς ἐντολῆς, τὸ νὰ μὴν ἁμαρτάνουν δηλαδή, τὸ νὰ

τηρήσουν τοὐλάχιστον τὸ ἄλλο σκέλος, τὸ νὰ ἐπανέλθουν στὴν προηγούμενη κατάστασι ἀφοῦ ἁμαρτήσουν". (Λόγος Β' Ἀπολογητικὸς τῆς εἰς τὸν Πόντον φυγῆς Ε.Π.Ε.τ. 1 σελ. 78). Καὶ προσθέτει γιὰ τὴν ἀνάγκη τῆς μετανοίας:

«Γνῶμεν ὅτι τὸ μὲν μηδέν ἁμαρτεῖν, ὄντως ὑπὲρ ἄνθρωπον καὶ μόνον Θεοῦ·...τὸ δὲ ἀθεράπευτον, τῆς πονηρᾶς καὶ ἀντικειμένης ἐστὶ φύσεως καὶ τῶν ὑπ' ἐκείνης ἐνεργουμένων. Τὸ δὲ ἁμαρτάνοντας ἐπιστρέφειν, ἀνθρώπων μέν, ἀλλ' ἐπιεικῶν, καὶ τῆς σῳζομένης μερίδος. Εἰ γὰρ καὶ ὁ χοῦς ἐπισύρεταί τι τῆς κακίας, καὶ τὸ γεῶδες σκῆνος βρίθει τὸν νοῦν ἄνω φερόμενον, ἢ ἄνω φέρεσθαι δεδημιουργημένον, ἀλλ' ἡ εἰκὼν ἀνακαθαιρέτω τὴν ἰλὺν καὶ ἄνω τιθέτω τὴν ὁμόζυγον σάρκα...».

Ἀπόδοσις: Ἂς ἀναγνωρίσουμε, ὅτι τὸ νὰ μὴν ἁμαρτήσῃ κανεὶς καθόλου, εἶναι πράγματι πάνω ἀπὸ τὶς ἀνθρώπινες δυνάμεις καὶ γνώρισμα μόνο τοῦ Θεοῦ... Τὸ νὰ μένῃ ὅμως κάποιος ἀθεράπευτος εἶναι γνώρισμα μόνο τῆς πονηρῆς καὶ ἀντιθέτου πρὸς τὸν Θεό φύσεως καὶ τῶν ἐνεργειῶν, ποὺ προέρχονται ἀπὸ αὐτή. Τὸ νὰ ἐπιστρέφουν ἐκεῖνοι ποὺ ἔχουν ἁμαρτήσει, εἶναι γνώρισμα ἀνθρώπων ἀγαθῶν, ποὺ ἀνήκουν στὴν μερίδα ἐκείνων ποὺ σώζονται. Διότι καὶ ἂν ἀκόμη ἡ σάρκα προσελκύῃ κάτι ἀπὸ τὴν κακία, καὶ ἂν ἀκόμη τὸ χωματένιο σῶμα παρασύρῃ τὸν νοῦν πρὸς τὰ κάτω, ἐνῶ προχωρεῖ πρὸς τὰ ἐπάνω, ἢ τοὐλάχιστον ἔχει δημιουργηθῆ γιὰ νὰ πορεύεται πρὸς τὰ ἐπάνω, ὅμως ἡ θεία εἰκόνα ἂς ἀπομα-

κρύνη πάλι τὴν λάσπη καὶ ἂς ἀναγκάση τὴν σάρκα, ποὺ εἶναι ὑποταγμένη στὸν ἴδιο ζυγὸ νὰ στραφῆ πρὸς τὰ ἐπάνω... (Λόγος ιστ΄, εἰς τὸν Πατέρα Σιωπῶντα διὰ τὴν πληγὴν τῆς χαλάζης Ε.Π.Ε. τ. 5 σελ. 352).

Ὁ Ἅγιος Βασίλειος ὁ Μέγας διδάσκει ἐπίσης, ὅτι ἡ ψυχὴ θεραπεύεται πραγματικά, ἀληθινὰ καὶ καθολικά, ὅταν ἀποχωρήση ἀπ' αὐτὴ ἡ ἁμαρτία.

«Καθόλου δὲ ἀληθέστερον ἴαμα ἡ τῆς ἁμαρτίας ἀναχώρησις. Ὥστε ὁ διὰ σαρκὸς ἡδονὴν ἀθετήσας τὴν χάριν, διὰ τοῦ συντριμμοῦ τῆς σαρκὸς καὶ πάσης δουλαγωγίας τῆς κατ' ἐγκράτειαν ἀποστὰς τῶν ἡδονῶν ὑφ' ὧν κατεστράφη, τελείαν ἡμῖν παρέξει τῆς ἰατρεύσεως αὐτοῦ τὴν ἀπόδειξιν. Ἀμφότερα τοίνυν ἡμᾶς εἰδέναι δεῖ, καὶ τὰ τῆς ἀκριβείας καὶ τὰ τῆς συνηθείας, ἕπεσθαι δὲ ἐπὶ τῶν μὴ καταδεξαμένην τὴν ἀκρότητα τῷ παραδοθέντι τύπῳ».

Ἀπόδοσις: Γενικὰ ὅμως πιὸ ἀληθινὴ θεραπεία εἶναι ἡ ἀπομάκρυνσις ἀπὸ τὴν ἁμαρτία. Ὥστε ἐκεῖνος ποὺ ἀθέτησε τὴν θεία χάρι γιὰ τὴν ἡδονὴ τῆς σαρκὸς θὰ μᾶς ἀποδείξη τελείως τὴν θεραπεία του μὲ τὸ νὰ ἀπομακρυνθῆ ἀπὸ τὶς ἡδονές, ποὺ τὸν κατέστρεψαν, διὰ τῆς συντριβῆς τῆς σαρκός, καὶ τῆς πλήρους δουλαγωγήσεώς της, ὅπως ἀπαιτεῖ ἡ ἐγκράτεια. Πρέπει λοιπὸν νὰ γνωρίζουμε καὶ τὰ δύο, καὶ τὴν κανονικὴ ἀκρίβεια καὶ τὴν κατὰ συνήθεια πρακτική, ν' ἀκολουθοῦμε δὲ τοὺς παραδοσιακοὺς τύπους στὶς περιπτώσεις ποὺ δὲν ἀνέχονται τὴν αὐστηρότητα τῶν κανόνων. (Ἐπιστολὴ 188, Πρὸς Ἀμφιλόχιον περὶ Κανόνων, Ε.Π.Ε. τ. 1 σελ. 190-192).

Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος καθορίζει τὶς ὁδοὺς τῆς μετανοίας στὶς ἐννέα ὁμιλίες του «Περὶ Μετανοίας» (Ε.Π.Ε. τ. 30).

Πρώτη ὁδός: Ἡ αὐτοπροαίρετος ἐξομολόγησις *«Λέγε σὺ πρῶτος τὰς ἀνομίας σου, ἵνα δικαιωθῇς»* (Ε.Π.Ε. τ. 30 σελ. 112-120).

Δευτέρα ὁδός: Τὸ πένθος τῆς ἁμαρτίας (Ε.Π.Ε. τ. 30 σελ. 120-126).

Τρίτη ὁδός: Ἡ ταπεινοφροσύνη (Ε.Π.Ε. τ. 30 σελ. 126-132).

Τετάρτη ὁδός: Ἡ ἐλεημοσύνη (Ε.Π.Ε. τ. 30 σελ. 138-150).

Πέμπτη ὁδός: Ἡ προσευχή (Ε.Π.Ε. τ. 30 σελ. 150-152).

Ἕκτη ὁδός: Δάκρυα μετανοίας *«κλαῦσον ἐπὶ τῇ ἁμαρτίᾳ σου»* (Ε.Π.Ε. τ. 30 σελ. 154-156).

Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, ὡς σοφὸς καὶ διακριτικὸς διδάσκαλος τῆς πνευματικῆς ζωῆς θέτει ἕνα κανόνα, τὸν ὁποῖο πρέπει νὰ προσέχουν οἱ Ποιμένες, ὅταν πρέπει νὰ οἰκονομήσουν ἕνα ἐξομολογούμενο.

« Ὁμοίως γάρ ἐστι κακὸν καὶ ἄνεσις ἀσωφρόνιστος καὶ κατάγνωσις ἀσυγχώρητος· ἡ μὲν ὅλην ἐφιεῖσα τὴν ἡνίαν, ἡ δὲ τῷ σφοδρῷ κατάγχουσα. Δεῖξόν μοι τὴν καθαρότητα, καὶ δέχομαί σου τὴ θρασύτητα. Νῦν δὲ δέδοικα μὴ βρύων ἕλκεσιν, εἰσάγῃς τὸ ἀνιάτρευτον. Οὐδὲ τὸν Δαβὶδ δέχῃ μετανοοῦντα, ᾧ καὶ τὸ προφητικὸν χάρισμα ἡ μετάνοια

συνετήρησεν; Οὐδὲ Πέτρον τὸν μέγαν παθόντα τι ἀνθρώπινον περὶ τὸ σωτήριον πάθος; Ἰησοῦς δὲ ἐδέξατο, καὶ τῷ τρισσῷ τῆς ἐρωτήσεως καὶ τῆς ὁμολογίας τὸ τρισσὸν τῆς ἀρνήσεως ἐθεράπευσεν. Ἢ οὐδὲ τελειωθέντα δέχῃ δι' αἵματος; Ἔστι γὰρ καὶ τοῦτο τῆς σῆς ἀπονοίας. Οὐδὲ τὸν ἐν Κορίνθῳ παρανομήσαντα; Παῦλος δὲ καὶ ἀγάπην ἐκύρωσεν, ἐπειδὴ τὴν διόρθωσιν εἶδε καὶ τὸ αἴτιον, "ἵνα μὴ τῇ περισσοτέρᾳ λύπῃ καταποθῇ ὁ τοιοῦτος", βαρηθεὶς τῇ ἀμετρίᾳ τῆς ἐπιπλήξεως. Οὐδὲ τὰς νέας γαμίζεις χήρας, διὰ τὸ τῆς ἡλικίας εὐάλωτον; Παῦλος δὲ τοῦτο ἐτόλμησεν, οὗ σὺ δηλαδὴ διδάσκαλος, ὡς ἐπὶ τέταρτον οὐρανὸν φθάσας, καὶ ἄλλον παράδεισον, καὶ ἀπορρητοτέρων ἀκούσας ῥημάτων, καὶ μείζονα κύκλον τῷ Εὐαγγελίῳ περιλαβών».

Ἀπόδοσις: Ἐξ ἴσου εἶναι κακὸ καὶ ἡ συγχώρησις ποὺ γίνεται χωρὶς σωφροσύνη καὶ ἡ καταδίκη ποὺ γίνεται χωρὶς συγχώρησι, ἐπειδὴ ἡ μὲν πρώτη ἀφήνει τελείως ἐλεύθερα τὰ χαλινάρια, ἐνῶ ἡ δεύτερη προκαλεῖ ἀπόγνωσι μὲ τὴν σκληρότητά της. Δεῖξε μου τὴν καθαρότητά σου, καὶ τότε θὰ δεχθῶ νὰ ὑπερηφανεύεσαι. Τώρα ὅμως φοβοῦμαι μήπως, ἐνῶ εἶσαι γεμᾶτος ἀπὸ πληγὲς, βάλης μέσα ἐκεῖνο τὸ ὁποῖο παραμένει ἀθεράπευτο. Οὔτε δέχεσαι μετανοημένον τὸν Δαβίδ, ὁ ὁποῖος μὲ τὴν μετάνοιά του διατήρησε τὸ προφητικό του χάρισμα; Οὔτε τὸν Πέτρο τὸν μεγάλον, ὁ ὁποῖος ἔπαθε κάτι ἀνθρώπινο κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ σωτηρίου πάθους; Ὁ Ἰησοῦς δὲ τὸν δέχθηκε καὶ μὲ τὴν τριπλῆ ἐρώτησι καὶ τὴν

τριπλῆ ὁμολογία θεράπευσε τὴν τριπλῆ ἄρνησι. Ἤ δὲν δέχεσαι οὔτε ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος τελειοποιήθηκε μὲ τὸ αἷμα του; Καὶ αὐτὸ ἀποτελεῖ ἕνα ἀκόμη δεῖγμα τῆς σκληρότητός σου. Οὔτε ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος ἁμάρτησε στὴν Κόρινθο; Ὁ Παῦλος δέ, ὑπέδειξε ὡς ποινὴ τὴν ἀγάπη, ἐπειδὴ εἶδε τὴν διόρθωσι καὶ τὸ αἴτιο τῆς διορθώσεως, "διὰ νὰ μὴν χαθῆ ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος εἶχε ἁμαρτήσει ἀπὸ τὴν ὑπερβολικὴ ἐπιτίμησι". Οὔτε ἐπιτρέπεις στὶς νέες χῆρες νὰ ὑπανδρεύωνται, ἐπειδὴ ἡ ἡλικία τους εἶναι εὔκολο νὰ παρεκκλίνη στὴν ἁμαρτία; Αὐτὸ ὅμως τὸ ἐτόλμησε ὁ Παῦλος, τοῦ ὁποίου σὺ γίνεσαι διδάσκαλος, ὡσὰν νὰ εἶχες ἀνεβῆ μέχρι τὸν τέταρτο οὐρανὸ καὶ σὲ ἄλλο παράδεισο, ὡσὰν νὰ εἶχες ἀκούσει πιὸ ἀπόρρητα πράγματα καὶ νὰ εἶχες ὁδηγήσει στὸ Εὐαγγέλιο μεγαλύτερο ἀριθμὸ ἀνθρώπων (Ε.Π.Ε. τ. 5 Λόγος λθ΄ εἰς τὰ Ἅγια Φῶτα σελ. 108).

Ἡ μετάνοια κατὰ τὴν διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας μας ὁλοκληρώνεται μὲ τὸ Μυστήριο τῆς Ἱερᾶς Ἐξομολογήσεως, τὸ ὁποῖο συντηρεῖ τὴν σχέσι τοῦ ἀνθρώπου με τὸν Θεό.

2. Περίοδος Νηστείας.

Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος ἐξηγεῖ τὴν ἀναγκαιότητα τῆς νηστείας.

«Ἐνηστεύσαμεν, ἐπειδὴ μὴ ἐνηστεύσαμεν, τοῦ ξύλου τῆς γνώσεως ὑποκρατηθέντες. Ἀρχαία γὰρ ἦν ἡ ἐντολή, καὶ ἡμῖν ὁμόχρονος ψυχῆς τις οὖσα παιδαγωγία καὶ τρυφῆς σωφρόνισμα· ἣν ἐπετάχθη-

μεν εἰκότως, ἵν' ὃ μὴ φυλάξαντες ἀποβεβλήκαμεν, φυλάξαντες ἀπολάβωμεν».

Ἀπόδοσις: Ἀναγκαστήκαμε νὰ νηστέψουμε, ἐπειδὴ δὲν νηστέψαμε, καὶ μᾶς κατενίκησε ἡ ἐπιθυμία τῆς γεύσεως τοῦ καρποῦ τοῦ δένδρου τῆς γνώσεως. Διότι ἡ ἐντολὴ ἦταν παλιὰ καὶ σύγχρονη μ' ἐμᾶς, ἕνα μέσο διαπαιδαγωγήσεως τῆς ψυχῆς καὶ σωφρονισμοῦ ἀπὸ ἀπολαύσεις. Τὴν ἐλάβαμε μάλιστα εὔλογα γιὰ νὰ ἀπολαύσουμε, ἀφοῦ τὴν τηρήσουμε, ἐκεῖνο ποὺ χάσαμε, ἐπειδὴ δὲν τὴν τηρήσαμε» (Λόγος ΜΕ΄ εἰς τὸ Πάσχα Ε.Π.Ε., τ. 5, σελ. 214).

Περὶ τῆς ἀξίας τῆς νηστείας ὁμιλεῖ ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος: Ὅτι εἶναι *«μήτηρ τῶν ἀγαθῶν ἁπάντων, καὶ τῆς σωφροσύνης καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς ἁπάσης διδάσκαλος».*

Ἀπόδοσις: Μητέρα ὅλων τῶν ἀγαθῶν καὶ διδάσκαλος τῆς σωφροσύνης καὶ κάθε ἄλλης ἀρετῆς» (Ὁμιλία Α΄ εἰς τὴν Γένεσιν, Ε.Π.Ε.., τ. β΄, σελ. 14). Καὶ συνεχίζει:

«Μεγάλη τῆς νηστείας ἡ ἰσχύς, ... τῆς ψυχῆς ἐστι τροφή, ... κουφότερον ἐργαζομένη τὸν λογισμόν, παρασκευάζει μετ' εὐκολίας τὸ πέλαγος τοῦ παρόντος βίου διαπερᾶν».

Ἀπόδοσις: Μεγάλη ἡ δύναμις τῆς νηστείας, ... εἶναι ἡ τροφὴ τῆς ψυχῆς, ... ἀφοῦ κάμη περισσότερο ἐλαφρὸ τὸν νοῦν, προετοιμάζει νὰ διασχίσουμε μὲ εὐκολία τὸ πέλαγος τῆς παρούσης ζωῆς. (Ὁμιλία Α΄ εἰς τὴν Γένεσιν, Ε.Π.Ε., τ. β΄, σελ. 22).

«Οὐδαμοῦ ζάλη οὐδὲ χειμὼν ἐν τοῖς λογισμοῖς, ἀλλὰ γαλήνη καὶ πολλὴ ἡ ἡσυχία, τῆς διανοίας ἐπτερωμένης, καὶ πρὸς αὐτόν, ὡς εἰπεῖν, τὸν οὐρανὸν τεταμένης, καὶ τὰ πνευματικὰ πρὸ τῶν σαρκικῶν φανταζομένης»·

Ἀπόδοσις: Πουθενὰ δὲν ὑπάρχει ζάλη οὔτε τρικυμία στὶς σκέψεις μας, ἀλλὰ γαλήνη καὶ πολλὴ ἡσυχία, ἐνῶ ἡ διάνοιά μας ἔχει ἀποκτήσει φτερὰ καὶ ἔχει στραφῆ πρὸς αὐτόν, ἂς ποῦμε, τὸν οὐρανὸ καὶ σκέπτεται τὰ πνευματικὰ ἀντὶ τὰ σαρκικά· (Ὁμιλία Β′ εἰς τὴν Γένεσιν Ε.Π.Ε., τ. β′, σελ. 28).

«Νηστεία γάρ ἐστιν ἡ γαλήνη τῶν ἡμετέρων ψυχῶν, ἡ τῶν γεγηρακότων εὐκοσμία, ἡ τῶν νέων παιδαγωγός, ἡ τῶν σωφρονούντων διδάσκαλος, ἡ πᾶσαν ἡλικίαν καὶ φύσιν καθάπερ διαδήματί τινι κατακοσμοῦσα».

Ἀπόδοσις: Νηστεία εἶναι ἡ γαλήνη τῶν ἰδικῶν μας ψυχῶν, ἡ εὐπρέπεια τῶν γερόντων, ἡ παιδαγωγὸς τῶν νέων, ἡ διδάσκαλος τῶν συνετῶν, ἐκείνη ποὺ στολίζει ὡσὰν κάποιο διάδημα κάθε ἡλικία καὶ γένος (Ὁμιλία Β′ εἰς τὴν Γένεσιν, σελ. 30).

Οἱ Πατέρες διευκρινίζουν ἐπίσης ὅτι ἀληθὴς νηστεία εἶναι ἡ παράλληλος πρὸς τὴν ἀποχὴ τῶν τροφῶν, ἀποχὴ ἀπὸ τὰ πάθη τῆς ἁμαρτίας.

Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος:

«Ἀληθὴς νηστεία εἶναι «ἡ τῶν κακῶν ἀποχή, ... τὸν θυμὸν χαλινοῦν, πραότητα πεπαιδεῦσθαι καὶ ἐπιείκειαν, συντετριμμένην ἔχειν τὴν καρδίαν, ... τὸν νηστεύοντα κατεσταλμένον εἶναι χρή, ἡσύχιον, ἥμε-

ρον, ταπεινὸν, ὑπερορῶντα τῆς δόξης τοῦ παρόντος βίου. ... εὐχὰς καὶ ἐξομολογήσεις ποιεῖσθαι πρὸς τὸν Θεόν, καὶ κατὰ δύναμιν τὴν ἐκ τῆς ἐλεημοσύνης βοήθειαν ἑαυτῷ παρέχειν».

Ἀπόδοσις: Ἡ ἀποχὴ ἀπὸ τὰ κακά, ... (ἐκεῖνος πού νηστεύει) χαλιναγωγεῖ τὸν θυμό, διδάσκει τὴν ἐπιείκεια καὶ τὴν πραότητα, ἔχει συντετριμμένη τὴν καρδιά, ... Ἐκεῖνος ποὺ νηστεύει πρέπει νὰ εἶναι μετριόφρων, ἥσυχος, ἥμερος, ταπεινὸς καὶ νὰ περιφρονῆ τὴν δόξα τῆς παρούσης ζωῆς. ... νὰ προσεύχεται καὶ νὰ ἐξομολογῆται στὸν Θεό, καὶ ὅσο ἠμπορεῖ νὰ βοηθῆ τὸν ἑαυτό του μὲ τὴν ἐλεημοσύνη. (Ὁμιλία Η΄ εἰς τὴν Γένεσιν, Ε.Π.Ε. τ. 2 σελ. 208-210).

«Νηστείαν λέγω, ... οὐ τὴν τῶν βρωμάτων ἀποχὴν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν ἁμαρτημάτων·»

Ἀπόδοσις: Νηστεία λέγω, ... ὄχι μόνο τὴν ἀποχὴ ἀπὸ τὰ φαγητά, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀποχὴ ἀπὸ τὰ ἁμαρτήματα (Λόγος Γ΄ εἰς τὴν ἀποδημίαν τοῦ Ἐπισκόπου Φλαβιανοῦ, Ε.Π.Ε., τ. 32, σελ. 24).

Ὁ αὐτὸς ἱερὸς Πατέρας ἐκθέτει καὶ τοὺς νόμους τῆς νηστείας:

«Φάρμακόν ἐστιν ἡ νηστεία, ἀλλὰ τὸ φάρμακον, κἂν μυριάκις ὠφέλιμον ᾖ, πολλάκις ἄχρηστον γίνεται διὰ τὴν ἐμπειρίαν τοῦ χρωμένου. Καὶ γὰρ καὶ καιρὸν εἰδέναι χρὴ καθ' ὃν δεῖ τοῦτο ἐπιτιθέναι, καὶ ποσότητα αὐτοῦ τοῦ φαρμάκου, καὶ σώματος κρᾶσιν τὴν δεχομένην, καὶ χώρας φύσιν, καὶ ὥραν ἔτους, καὶ δίαιταν κατάλληλον, καὶ πολλὰ ἕτερα· ὧν ὅπερ ἂν παροφθείη, τοῖς ἄλλοις λυμανεῖται πᾶσι τοῖς εἰρημένοις».

Ἀπόδοσις: Ἡ νηστεία εἶναι φάρμακο, ἀλλὰ τὸ φάρμακο ὅσο καὶ ἂν εἶναι ὠφέλιμο, πολλὲς φορὲς γίνεται ἄχρηστο ἐξ αἰτίας τῆς μὴ σωστῆς χρήσεως αὐτοῦ, ποὺ τὸ χρησιμοποιεῖ. Καθ' ὅσον πρέπει νὰ γνωρίζῃ καὶ τὸν χρόνο στὸν ὁποῖο πρέπει νὰ ἐπιθέσῃ τοῦτο, καὶ τὴν ποσότητα αὐτοῦ τοῦ φαρμάκου, καὶ τὴν κατάστασι τοῦ σώματος, ποὺ πρόκειται νὰ τὸ πάρῃ, καὶ τὴν φυσικὴ τοῦ τόπου κατάστασι, καὶ τὴν ὥρα τοῦ ἔτους, καὶ τὴν κατάλληλο δίαιτα τοῦ ἀσθενοῦς καὶ πολλὰ ἄλλα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα, ἂν κάτι παραλειφθῆ, θὰ βλάψῃ ὅλα τὰ ἄλλα, ποὺ ἀναφέραμε. (Λόγος Γ΄ Εἰς τὴν ἀποδημίαν τοῦ Ἐπισκόπου Φλαβιανοῦ, Ε.Π.Ε., τ. 32,, σελ. 26, στίχ. 17-25).

Ὁ Ἅγιος Βασίλειος ὁ μέγας ἔχει δύο ὁμιλίες περὶ νηστείας στὶς ὁποῖες ὁ Ἅγιος Πατέρας μας συνοψίζει τὴν διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας μας περὶ αὐτῆς. (Ε.Π.Ε., τ. 6, ἡ Α΄ Ὁμιλία σελ. 22-52, ἡ Β΄ Ὁμιλία σελ. 54-74).

Στὴν πρώτη ὁμιλία τοῦ ἱεροῦ Πατρός, γίνεται διάκρισις μεταξὺ τῆς ἀληθοῦς καὶ τῆς ψευδοῦς νηστείας καὶ ἐκτίθενται οἱ προϋποθέσεις τοῦ πιστοῦ γιὰ τὴν τήρησι τῆς νηστείας, λέγοντος, ὅτι αὐτὴ νομοθετήθηκε στὸν Παράδεισο καὶ συνεπῶς εἶναι *«συνηλικιῶτις τῆς ἀνθρωπότητος»* καὶ ὅτι ὅλες οἱ μεγάλες προσωπικότητες τῆς Παλαιᾶς καὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης ἐνήστευαν. Ἡ ζωὴ στὸν Παράδεισο εἶναι εἰκόνα τῆς νηστείας, ἡ δὲ ἐξ αὐτοῦ ἔξωσις τοῦ ἀνθρώπου σχετίζεται μὲ τὴν παράβασι τοῦ νόμου τῆς νηστείας. Ὁ ἄνθρωπος μὲ τὴν νηστεία ὀφείλει ν' ἀποκτήσῃ ὅ,τι ἔχασε.

Ἡ νηστεία εἶναι ἀντίθετος πρὸς τὴν πολυφαγία καὶ πολυποσία, ποὺ εἰσῆλθε στὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τὴν ἀποτυχία αὐτοῦ νὰ πραγματοποιήση τὴν τελείωσί του.

Κατὰ τὴν ἱστορικὴ ἀνασκόπησι τοῦ θεσμοῦ τῆς νηστείας ἐπισημαίνονται τὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς στὰ πρότυπα τῶν νηστευτῶν καὶ εἶναι: Ὁ Μωϋσῆς, ὁ Σαμψών, ἡ Ἄννα, μητέρα τοῦ προφήτου Σαμουήλ, ὁ Δανιήλ, ὁ Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος καὶ τέλος ὁ Κύριος, ὁ Ὁποῖος μὲ τὴν νηστεία καθώπλισε τὴν σάρκα εἰς τὰ παλαίσματα κατὰ τοῦ διαβόλου.

Κυρίως δὲ ἡ νηστεία, ὡς ὅπλο τοῦ πιστοῦ κατὰ τῶν πνευμάτων τῆς πονηρίας, ἀναπτύσσεται στὶς πρῶτες παραγράφους τῆς δευτέρας ὁμιλίας.

Καὶ στὶς δύο ὁρίζεται ὡς ἀληθὴς νηστεία ἡ ἀποχὴ ἀπὸ ὡρισμένες τροφὲς καὶ ἡ ἀλλοτρίωσις ἀπὸ τὰ κακά, *«ἔργῳ καὶ λόγῳ»*. Ἡ πρώτη χωρὶς τὴν δεύτερη δὲν ἔχει καμμία ἀξία καὶ χαρακτηρίζεται Ἰουδαϊκή. Αὐτοῦ τοῦ εἴδους τὴν νηστεία ἀπέρριψαν οἱ Προφῆτες καὶ ὁ Κύριος, ὡς ψευδῆ.

Ἐπίσης καὶ στὶς δύο ὁμιλίες τονίζεται ἡ καθολικότητα τῆς νηστείας, διότι μᾶς ἀφορᾶ ὅλους, ὅπως καὶ ἡ ἀτομικὴ καὶ κοινωνικὴ διάστασις αὐτῆς.

Εἶναι ἀνάγκη νὰ τονισθῆ ὅτι, γενικῶς, ἡ νηστεία προβάλλεται ἀπὸ τὸν Ἅγιο Βασίλειο ὡς καθολικὴ ἐγκράτεια τοῦ πιστοῦ καὶ σὰν ἀσκητικὴ τοποθέτησι αὐτοῦ ἔναντι τῶν ὑλικῶν στοιχείων τοῦ κόσμου, γιὰ νὰ ἀποφύγη ὁ πιστὸς νὰ ὑποταχθῆ σ' αὐτὰ καὶ νὰ προσανατολίση τὴν βούλησί του στὸν

Θεό καὶ νὰ ὑποτάξη αὐτὴ στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Συγχρόνως μὲ τὴν νηστεία αὐτὴ ὁ Ἅγιος προσπαθεῖ νὰ καταπολεμήση καὶ νὰ περιορίση τὰ κακὰ τῆς μέθης καὶ τῆς ἀκολασίας καὶ γενικώτερα τὴν χλιδὴ τοῦ βίου τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς του, παραλλήλως δὲ νὰ διαπλάση ἕνα τύπο ἀνθρώπου, ποὺ νὰ ἔχη τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς λιτότητος, τῆς ἁπλότητος, τῆς σοβαρότητος, τῆς ἀξιοπρεπείας· ἕναν ἄνθρωπο ἐλεύθερο κατὰ τὸ φρόνημα ἀπὸ τὰ κοσμικὰ στοιχεῖα, ἄξιο τέκνο τῆς θείας εἰκόνος.

3. Περίοδος Προσευχῆς.

Ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλη Τεσσαρακοστὴ εἶναι περίοδος ἐντόνου προσευχῆς. Τοῦτο μαρτυροῦν ἡ ποικιλία καὶ ὁ πλοῦτος τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν, τὰ ἀναγνώσματα, οἱ ὕμνοι.

Δὲν εἶναι τοῦ παρόντος νὰ σᾶς ἐξηγήσουμε τὴν θέσι τῆς προσευχῆς στὴν πνευματική μας ζωή γενικῶς. Ὅμως ὀφείλουμε νὰ σᾶς ἐπισημάνουμε, ὅτι ἐκεῖνος ποὺ νηστεύει, ὅταν προσεύχεται, ἀγωνίζεται μὲ περισσότερη δύναμι.

Σημειώνει ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος *«ὁ εὐχόμενος μετὰ νηστείας διπλᾶς ἔχει τὰς πτέρυγας, καὶ τῶν ἀνέμων αὐτῶν κουφοτέρας»* (Ὁμιλία νζ′ εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον Ε.Π.Ε., τ. 11, σελ. 302-304).

Ἀπόδοσις: Αὐτὸς ποὺ προσεύχεται καὶ νηστεύει ἔχει διπλὲς πτέρυγες, πιὸ ἐλαφρὲς καὶ ἀπὸ τοὺς ἰδίους τοὺς ἀνέμους.

Στὴν αὐτὴ ὁμιλία ὁ ἱερὸς Πατὴρ ἀναπτύσσει τὴν σχέσι μεταξὺ πίστεως, νηστείας καὶ προσευχῆς (ὡς ἀνωτέρω, σελ. 302).

Λέγει ἐπίσης ὁ ἱερὸς Πατήρ·

«Ἀεὶ μὲν οὖν μεγάλη τῆς εὐχῆς ἡ δύναμις, τὸ δὲ μετὰ νηστείας εἶναι εὐχήν, δυνατωτέραν ποιεῖ τὴν ψυχήν. ... Τότε τερπνοτέρα καὶ δοκιμωτέρα ἀπὸ τῆς λύρας ἀναπέμπεται μελῳδία».

Ἀπόδοσις: Πάντοτε βέβαια εἶναι μεγάλη ἡ δύναμι τῆς προσευχῆς, ὅταν ὅμως συνοδεύεται καὶ ἀπὸ νηστεία, τότε κάμνει δυνατότερη τὴν ψυχή. ... Διότι τότε ἀναπέμπεται ἀπὸ τὴ λύρα πιὸ εὐχάριστη καὶ ἀξιόλογη μελωδία (Ὁμιλία εἰς τὴν Μεγάλην Ἑβδομάδα, Ε.Π.Ε., τ. 35, σελ. 542).

Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος δίδει τὸν ὁρισμὸ τῆς προσευχῆς ὅτι εἶναι *«αἴτησις τῶν ἀμεινόνων»*· Ἀπόδοσις: Προσευχὴ εἶναι αἴτησις τῶν ἀνωτέρων καὶ καλλιτέρων (Ἔπη Θεολογικά, Ποίημα λδ΄, Ὅροι Παχυμερεῖς Ε.Π.Ε., τ. 9, , σελ. 438).

Σημειώνει δὲ ὅτι *«δι᾽ εὐχῆς πρὸς Θεὸν ἐκδημοῦμεν»*·

Ἀπόδοσις: Μὲ τὴν προσευχὴ μεταφερόμαστε στὸν Θεό (Λόγος κζ΄, Θεολογικὸς Α΄ Ε.Π.Ε., τ. 4, σελ. 22).

Προσάγει μάλιστα καὶ πρότυπο προσευχῆς τὸν Κύριο: *«Καλὸν καὶ προσευχὴ καὶ ἀγρυπνία καὶ πειθέτω σε Θεὸς ἀγρυπνῶν πρὸ τοῦ Πάθους καὶ προσευχόμενος».*

Ἀπόδοσις: Ἡ προσευχὴ καὶ ἡ ἀγρυπνία εἶναι

καλό. Ἂς σὲ πείσῃ γι' αὐτὸ ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος πρὶν ἀπὸ τὸ πάθος ἀγρυπνοῦσε καὶ προσευχόταν (Λόγος ιδ΄, Περὶ φιλοπτωχίας, Ε.Π.Ε., τ. 5, σελ. 245).

Ὁ Ἅγιος Βασίλειος ὁ Μέγας λέγει:

2. «Προσευχόμενος δὲ ὅρα μὴ ἄλλα ἀντ' ἄλλων αἰτήσῃς καὶ παροργίσῃς τὸν Κύριον, μὴ χρήματα, μὴ δόξαν ἀνθρωπίνην, μὴ δυναστείαν, μὴ ἄλλο τι τῶν παρερχομένων, ἀλλὰ αἴτει τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ πάντα τὰ πρὸς τὴν χρείαν τοῦ σώματος αὐτός σοι παρέξει, καθὼς φησιν αὐτὸς ὁ Κύριος· "Ζητεῖτε τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν". Προσευχῆς δέ, ἀγαπητέ, δύο εἰσὶ τρόποι· ὁ μὲν ὁ τῆς δοξολογίας μετὰ ταπεινοφροσύνης, δεύτερος δὲ ὁ τῆς αἰτήσεως ὑποβεβηκώς. Προσευχόμενος οὖν, μὴ εὐθέως ἐπὶ αἴτησιν ἔρχου· εἰ δὲ μήγε, διαβάλλεις σου τὴν προαίρεσιν, ὡς ὑπὸ τῆς χρείας ἀναγκαζόμενος προσεύχῃ τῷ Θεῷ. Ἀρχόμενος τοίνυν προσευχῆς, κατάλιπε σεαυτόν, γυναῖκα, τέκνα· ἔασον τὴν γῆν, ὑπέρβηθι οὐρανόν, κατάλιπε πᾶσαν τὴν κτίσιν, ὁρατήν τε καὶ ἀόρατον, καὶ ἄρξαι ἀπὸ δοξολογίας τοῦ ποιήσαντος τὰ πάντα, καὶ ὅταν δοξολογήσῃς αὐτόν, μὴ πλανώμενος τὸν νοῦν ὧδε κἀκεῖσε, μηδὲ ἑλληνικῶς μυθολογῶν, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἁγίων Γραφῶν ἐκλεγόμενος καὶ λέγων· «Εὐλογῶ σε, Κύριε, τὸν μακρόθυμον καὶ ἀνεξίκακον, τὸν καθ' ἑκάστην ἡμέραν μακροθυμοῦντά μοι πλημμελοῦντι καὶ δόντα ἐξουσίαν πᾶσιν ἡμῖν μετανοίας. Διὰ τοῦτο σιωπᾷς καὶ ἀνέχῃ ἡμῶν, Κύριε, ἵνα σὲ δοξολογῶμεν τὸν οἰ-

κονομοῦντα τοῦ γένους ἡμῶν τὴν σωτηρίαν· ποτὲ μὲν διὰ φόβων, ἄλλοτε δὲ διὰ παραινέσεων, ποτὲ δὲ διὰ προφητῶν, ὕστερον δὲ διὰ τῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ σου ἐπισκεψάμενος ἡμᾶς. Σὺ γὰρ ἔπλασας ἡμᾶς, καὶ οὐχ ἡμεῖς. Σὺ εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν».

3. Ὅταν δὲ δοξολογήσῃς ἀπὸ τῶν Γραφῶν, ὡς δύνασαι, καὶ ἀναπέμψῃς αἶνον πρὸς τὸν Θεόν, τότε ἄρχου μετὰ ταπεινοφροσύνης καὶ λέγε· "Ἐγὼ μέν, Κύριε, οὐκ εἰμὶ ἄξιος ἐπὶ σοῦ φθέγξασθαι, διότι σφόδρα ἁμαρτωλὸς τυγχάνω". Κἂν μὴ συνοιδάς τι σεαυτὸν φαῦλον, οὕτω χρή σε λέγειν. Οὐδεὶς γὰρ ἀναμάρτητος εἰ μὴ μόνος ὁ Θεός. Πολλὰ γὰρ ἁμαρτάνοντες, τὰ πλεῖστα οὔτε συνίεμεν. Διὰ τοῦτο φησὶν ὁ ἀπόστολος· "Οὐδὲν ἐμαυτῷ σύνοιδα, ἀλλ' οὐκ ἐν τούτῳ δεδικαίωμαι", τουτέστι, πολλὰ ἁμαρτάνω, καὶ οὐ συνιῶ. Ὅθεν καὶ ὁ προφήτης φησί· "Παραπτώματα τίς συνήσει;". Ὥστε οὖν οὐ ψεύδῃ ἁμαρτωλὸν σεαυτὸν εἰπών. Εἰ γὰρ συνιεῖς, καὶ αὐτῷ τούτῳ ἁμαρτάνῃς, τῷ λέγειν, ὅτι οὐκ εἰμὶ ἁμαρτωλός· ἀλλὰ μᾶλλον λέγε, ὅτι ὑπὲρ τοὺς ἁμαρτωλοὺς πάντας ἐγώ εἰμι ὁ παραβαίνων τὸ θεῖον πρόσταγμα τὸ κελεῦον· "Ὅταν πάντα κατορθώσητε, λέγετε ὅτι ἀχρεῖοι δοῦλοί ἐσμεν· ἃ γὰρ ὀφείλομεν ποιῆσαι, πεποιήκαμεν". Οὕτω σε δεῖ λογίζεσθαι διαπαντός, ὅτι ἀχρεῖός εἰμι, καὶ πάλιν· "Τῇ ταπεινοφροσύνῃ ἀλλήλους ἡγούμενοι ὑπερέχοντας ἑαυτῶν". Προσεύχου οὖν τῷ Θεῷ μετὰ φόβου καὶ ταπεινοφροσύνης. Ὅταν οὖν ἀποτείνῃς λόγον ταπεινοφροσύνης καὶ εἴπῃς· "Εὐχαριστῶ σοι, Κύριε, ὅτι μου ἐμακροθύμησας

τοῖς παραπτώμασι καὶ ἕως τοῦ νῦν ἀτιμώρητόν με εἴασας· ἐγὼ μὲν γὰρ ἄξιος ἦμην πάλαι μυρία δεινὰ παθεῖν καὶ ἀπορριφῆναι ἀπὸ τοῦ προσώπου σου, ἡ δὲ ἀνεξίκακός σου φιλανθρωπία ἐμακροθύμησεν ἐπ' ἐμοί· εὐχαριστῶ σοι, εἰ καὶ μὴ τυγχάνω αὐτάρκης πρὸς εὐχαριστίαν τῆς σῆς ἀνεξικακίας", καὶ ὅταν τὰ δύο μέρη ἀποπληρώσῃς, τῆς δοξολογίας καὶ ταπεινοφροσύνης, τότε λοιπὸν αἴτησον ὃ ὀφείλεις αἰτῆσαι· μὴ πλοῦτον καθὼς προεῖπον, μὴ δόξαν ἐπίγειον, μὴ ὑγείαν σώματος. Αὐτὸς γάρ σε ἔπλασε καὶ κήδεταί σου τῆς σωτηρίας καὶ οἶδε πῶς ἑκάστῳ συμφέρει, εἴτε ὑγιαίνειν εἴτε ἀσθενεῖν· ἀλλ' αἴτει καθὼς προσετάχθης, τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Περὶ γὰρ τῆς χρείας τοῦ σώματός σου, καθὼς προέφην, αὐτὸς φροντίσει. Ἀξιωματικώτατος γὰρ ἐστιν ὁ βασιλεὺς ἡμῶν καὶ ἀγαναχτεῖ, ἐάν τις αὐτὸν μικρόν τι αἰτήσῃ, ἐάν τις ἡμῶν περὶ τῶν οὐδὲν προσηκόντων αὐτὸν αἰτῇ. Μὴ τοίνυν ἐν τῇ προσευχῇ σου ἀγανάκτησιν σεαυτῷ προσαγάγῃς, ἀλλ' αἴτησον σεαυτῷ ἄξια τοῦ βασιλέως Θεοῦ. Αἰτῶν δὲ τὰ ἄξια τοῦ Θεοῦ, μὴ ἀποστῆς, ἕως ὅτου λάβῃς. Τοῦτο γὰρ αἰνιττόμενος ὁ Κύριός

φησιν ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ· "Τίς ἐξ ὑμῶν ἕξει φίλον καὶ πορεύσεται πρὸς αὐτὸν μεσονυκτίῳ καὶ ἐρεῖ αὐτῷ· Φίλε, χρῆσόν μοι τρεῖς ἄρτους, ἐπειδὴ φίλος μοι παρεγένετο ἐξ ὁδοῦ καὶ οὐκ ἔχω ὃ παραθήσω αὐτῷ· κἀκεῖνος ἔσωθεν ἀποκριθῇ· Μή μοι κόπους πάρεχε· ἤδη γὰρ ἡ θύρα κέκλεισται, καὶ τὰ παιδία μου μετ' ἐμοῦ ἐν τῇ κοίτῃ εἰσί· οὐ δύναμαι ἀναστὰς δοῦναί σοι. Λέγω ὑμῖν, εἰ καὶ οὐ δώσει αὐτῷ ἀναστὰς διὰ τὸ

φίλον αὐτοῦ εἶναι, ἀλλά γε διὰ τὴν ἀναίδειαν αὐτοῦ ἀναστὰς δώσει αὐτῷ ὅσων χρῄζει”.

4. Ὑπόδειγμα ἡμῖν δίδωσιν ὁ Κύριος, ἵνα διδάξῃ ἡμᾶς εὐτόνους εἶναι καὶ φιλονίκους ἐν πίστει. Ὑπόδειγμα γὰρ λαμβάνει ἀπὸ ἀνθρώπου πρὸς ἄνθρωπον, ἵνα μάθῃς μὴ ἀπαγορεύειν ποτέ, ἵνα, ὅταν αἰτήσῃς καὶ μὴ λάβῃς, μὴ ἀποστῇς, ἕως ὅτου λάβῃς, πλὴν καθὼς προεῖπον, ἐὰν αἰτῇς ἅπερ ὁ Θεὸς θέλει· καὶ μὴ εἴπῃς, ὅτι ἁμαρτωλός εἰμι καὶ οὐκ ἀκούομαι. Ἵνα γὰρ μὴ ἀπογινώσκῃς, διὰ τοῦτό φησιν· “Εἰ καὶ μὴ διὰ τὸ φίλον αὐτοῦ εἶναι δώσει αὐτῷ, ἀλλά γε διὰ τὴν ἀναίδειαν αὐτοῦ δώσει αὐτῷ ὅσων χρῄζει”. Λοιπὸν κἂν μὴν παρέλθοι, κἂν ἐνιαυτός, κἂν τριετής, κἂν τετραετὴς χρόνος, κἂν πλείονα ἔτη, ἕως ὅτου λάβῃς, μὴ ἀναχωρήσῃς, ἀλλὰ μετὰ πίστεως αἴτει διαπαντὸς τὸ ἀγαθὸν ἐργαζόμενος. Πολλάκις γάρ τις ἐξ ἡμῶν ἐν νεότητι ἀντεποιήθη σωφροσύνης, εἶτα ὑπεισῆλθεν ἡ ἡδονή, ἐκινήθησαν αἱ κατὰ φύσιν ἐπιθυμίαι, ἠσθένησεν ἡ προσευχή, ἐπεβλήθη τῇ νεότητι οἶνος, ἀπώλετο ἡ σωφροσύνη, καὶ γέγονεν ὁ ἄνθρωπος ἄλλος ἀντ’ ἄλλου. Οὕτως αἱ μεταβολαὶ γίνονται διὰ τὸ μὴ γενναίῳ λογισμῷ ἀνθίστασθαι τοῖς πάθεσι. Δεῖ οὖν τὰ μὲν παρ’ ἑαυτοῦ εἰσφέρειν πάντα, βοᾶν δὲ πρὸς τὸν Θεόν, ἵνα συμμαχήσῃ αὐτῷ. Ἐὰν γάρ τις χαυνότητι ἐκδώσῃ ἑαυτὸν ταῖς ἐπιθυμίαις καὶ ἑαυτὸν προδώσῃ τοῖς ἐχθροῖς, τούτῳ ὁ Θεὸς οὐ συμμαχεῖ, οὐδὲ εἰσακούει· προλαβὼν γὰρ διὰ τῆς ἁμαρτίας ἠλλοτρίωσεν ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. Ὁ γὰρ θέλων βοηθεῖσθαι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, τὸ πρέπον οὐ

προδίδωσιν· ὁ δὲ τὸ πρέπον μὴ προδιδοὺς οὐ προδίδοταί ποτε ὑπὸ τῆς θείας συμμαχίας. Χρὴ τοίνυν ἐν μηδενὶ καταγινώσκεσθαι ὑπὸ τοῦ ἰδίου συνειδότος καὶ οὕτως τὴν θείαν συμμαχίαν ἐπικαλεῖσθαι· ἐπικαλεῖσθαι δὲ μὴ ῥᾳθύμως, μὴ μετεωριζομένῳ τῷ νῷ ὧδε κἀκεῖσε· ὁ γὰρ τοιοῦτος οὐ μόνον οὐ λήψεται τὸ αἴτημα, ἀλλὰ καὶ μειζόνως παροξυνεῖ τὸν Δεσπότην. Εἰ γάρ, ἐπὶ ἄρχοντός τις ἑστὼς καὶ διαλεγόμενος, μετὰ πολλοῦ φόβου ἵσταται, ἀμετεώριστον ἔχων καὶ τὸ ἔξωθεν ὄμμα καὶ τὸ τῆς ψυχῆς ἔνδοθεν, μήποτε κινδυνεύσῃ, πόσῳ μᾶλλον ἐπὶ Θεοῦ χρὴ ἑστάναι μετὰ φόβου καὶ τρόμου, ὅλον τὸν νοῦν τεταμένον ἔχοντα πρὸς αὐτὸν μόνον καὶ ἀλλαχοῦ μηδαμοῦ; Διότι αὐτὸς οὐ μόνον τὸν ἔξωθεν ἄνθρωπον βλέπει, καθὼς οἱ ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ τὸν ἔνδοθεν καθορᾷ. Ἐὰν τοίνυν οὕτως, ὡς χρή, στήκῃς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ παρὰ σεαυτοῦ πάντα εἰσφέρῃς, μὴ ἀποστῇς, ἕως ὅτου λάβῃς τὸ αἴτημά σου· ἐὰν δὲ καταγινώσκῃ ὑπὸ τοῦ συνειδότος σου ὡς καταφρονῶν καὶ ἐὰν μετεώρως στήκῃς εἰς εὐχήν, δυνάμενος ἀμετεωρίστως στῆναι, μὴ τολμήσῃς στῆναι ἐνώπιον τοῦ
268 Θεοῦ, ἵνα μὴ γένηται ἡ προσευχή σου εἰς ἁμαρτίαν. Εἰ δέ, ἐξασθενήσας ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας, ἀπερισπάστως οὐ δύνασαι εὔχεσθαι, ὅσον δύνασαι σεαυτὸν βιάζου καὶ προσκαρτέρει στήκων ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, τὸν νοῦν πρὸς αὐτὸν ἔχων καὶ ἐπισυνάγων αὐτὸν πρὸς ἑαυτόν, καὶ ὁ Θεὸς συγγνώμην ποιεῖ, ὅτι οὐκ ἀπὸ καταφρονήσεως, ἀλλὰ ἀπὸ ἀσθενείας οὐκ ἰσχύεις, ὡς χρή, στήκειν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Ἐὰν οὕτω

βιάζῃ ἑαυτὸν εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν, μὴ ἀποστῇς, ἕως ὅτου λάβῃς τὸ αἴτημά σου, ἀλλὰ μακροθύμως κροῦε τὴν θύραν αὐτοῦ, αἰτῶν τὸ αἴτημά σου. "Πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει", φησί, "καὶ ὁ ζητῶν εὑρίσκει καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται". Τίνος γὰρ ἄλλου θέλεις τυχεῖν εἰ μὴ μόνης τῆς κατὰ Θεὸν σωτηρίας;

5. Θέλεις μαθεῖν, ἀγαπητέ, πῶς ἐμακροθύμουν οἱ ἅγιοι καὶ οὐκ ἀπεγίνωσκον; Τὸν Ἀβραὰμ ὁ Θεὸς νεώτερον ἐκάλεσε καὶ ἐκ τῆς Ἀσσυρίων γῆς μετέθηκεν αὐτὸν εἰς τὴν Παλαιστίνην, φήσας αὐτῷ· "Σοὶ δώσω τὴν γῆν ταύτην καὶ τῷ σπέρματί σου μετὰ σέ· καὶ ὡς τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ, οὕτως ἔσται τὸ σπέρμα σου, ὃ οὐκ ἐξαριθμήσεται". Καὶ παρῆλθε πολὺς ἐτῶν ἀριθμὸς καὶ ἐνεκρώθη μὲν αὐτοῦ ἡ φύσις, ἐν προθύροις δὲ ἡ τελευτή, καὶ οὐκ εἶπεν ὅτι, Κύριε, ἀεί μοι παῖδας ἐπαγγέλλῃ καὶ πατέρα με ἔσεσθαι πάντων τῶν ἐθνῶν προλέγεις. Νεκρά μου διὰ γῆρας τῆς φύσεως τὰ κινήματα, καὶ Σάρρα, ἡ γυνή μου, οὐκέτι ὑπομένει τι γυναικεῖον διὰ τὸ γῆρας· ὥστε ψευδὴς ἡ ἐπαγγελία. Δύο γὰρ γέροντες ποίαν ἐλπίδα ἔχομεν; Οὐκ εἶπε ταῦτα, οὐκ ἐνενόησεν, ἀλλ' ἔμενεν ἀσάλευτος τῇ πίστει· καὶ τῇ μὲν ἡλικίᾳ ἐγήρασκεν, ἡ δὲ ἐλπὶς ἐνέαζε. Καὶ τὸ μὲν σῶμα εἰς ἀτονίαν ἤρχετο καὶ ἀπόγνωσιν ἐνεποίει, ἡ δὲ πίστις ἐνεύρου καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα. Θεός, φησίν, ἐστὶν ὁ ἐπαγγειλάμενος, ὁ Δεσπότης τῆς φύσεως, καὶ ἄλλως γενέσθαι οὐ δύναται. Αὐτός ἐστιν ὁ καὶ τὰ ἀδύνατα δυνατὰ ποιῶν, διότι ποιεῖ πάντα καὶ μετασκευάζει ὡς βούλεται. Μιμοῦ τὴν πίστιν τοῦ Ἀβραάμ. Ὅτε οὖν

ἠσθένησεν ἡ φύσις καὶ ἐνεκρώθη τὰ κινήματα, τότε ἔζησεν ἡ ἐπαγγελία τοῦ Θεοῦ. Δέχου τὰ ὑποδείγματα. Ἡμεῖς δὲ ἐνιαυτὸν προσευχόμεθα καὶ ἀναχωροῦμεν· δύο ἔτη νηστεύομεν καὶ παυόμεθα. Μὴ οὖν ἀτονήσωμεν πρὸς τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Θεοῦ. Καὶ γὰρ ὁ ἐκείνῳ ἐπαγγειλάμενος πληθύνειν τὸ σπέρμα αὐτοῦ καὶ ἡμῖν ἐπηγγείλατο αἰτοῦσι παρέχειν τὸ αἴτημα ἡμῶν. Φησὶ γάρ· "Δεῦτε πάντες πρός με οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς". Μακρὰν γάρ σου ὄντος ἀπ' αὐτοῦ, κοπιῶντά τε καὶ πεφορτισμένον τὸ βαρύτατον φορτίον τῆς ἁμαρτίας, ἐλεήσας σε προσεκαλέσατο, ὥστε κουφίσαι σε τοῦ φορτίου καὶ ἀνάπαυσιν τοῦ λοιποῦ χαρίσασθαι, καὶ σὺ οὐ πιστεύεις αὐτῷ; Ἀλλὰ γάρ, κἂν σιωπᾶν θέλωμεν, ἐλεγχόμεθα ὑπὸ τοῦ συνειδότος ἡμῶν. Οὐ γὰρ ἀπιστοῦμεν αὐτῷ ὡς μὴ δυναμένῳ ἀναπαῦσαι ἡμᾶς, ἀλλὰ περιστελλόμεθα ἆραι τὸν ζυγὸν αὐτοῦ ἐφ' ἑαυτῶν, τὸν χρηστὸν καὶ ἐλαφρόν, καὶ διὰ τῆς στενῆς πύλης εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, αἱρούμεθα δὲ μᾶλλον τὸ τῶν ἁμαρτιῶν φορτίον βαστάζειν καὶ διὰ τῶν ἐν ἡδονῇ παθημάτων
270 *τὴν εὐρύχωρον ὁδὸν βαδίζειν καὶ διὰ τῆς πλατείας πύλης εἰσέρχεσθαι εἰς τὴν ἀπώλειαν. Ἀλλὰ πολλάκις, φησίν, ᾔτησα καὶ οὐκ ἔλαβον. Πάντως ὅτι κακῶς ᾔτησας ἢ ἀπίστως ἢ μετεώρως ἢ τὰ μὴ συμφέροντά σοι. Εἰ δὲ καὶ τὰ συμφέροντα πολλάκις ᾔτησας, ἀλλ' οὐ παρέμεινας. Γέγραπται γάρ, ὅτι "'Εν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν κτήσασθε τὰς ψυχὰς ὑμῶν", καί· "'Ο ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται".*

6. Οἶδεν ὁ Θεὸς τῶν προσευχομένων τὴν καρδίαν. Τί οὖν, φησί, τῆς ἡμῶν χρείαν ἔχει αἰτήσεως ὁ Θεός; Οὐκ οἶδεν ὧν χρείαν ἔχομεν; Τίς οὖν χρεία αἰτήσεως; Οἶδε μὲν ὁ Θεὸς ὧν χρῄζομεν καὶ πάντα τὰ σωματικὰ πλουσίως ἡμῖν παρέχει εἰς ἀπόλαυσιν καὶ ἀγαθὸς ὑπάρχων βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους καὶ τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθούς, καὶ πρὸ τοῦ αἰτῆσαι ἡμᾶς· τὴν δὲ πίστιν καὶ τὰ κατορθώματα τῆς ἀρετῆς καὶ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἐὰν μὴ αἰτήσῃς μετὰ καμάτου καὶ παραμονῆς πολλῆς, οὐ λαμβάνεις. Δεῖ γὰρ πρότερον ποθῆσαι, ποθήσαντα δὲ ζητῆσαι ἐξ ἀληθείας ἐν πίστει καὶ ὑπομονῇ, τὰ παρ᾽ ἑαυτοῦ πάντα εἰσφέροντα, ἐν μηδενὶ κρινόμενον ὑπὸ τοῦ ἰδίου συνειδότος ὡς ἢ ἀμελῶς ἢ ῥᾳθύμως αἰτοῦντος, καὶ τότε λαβεῖν, ὅτε θέλει ὁ Κύριος. Κρεῖσσον γάρ σου οἶδε τὰ συμφέροντά σοι. Καὶ ἴσως διὰ τοῦτο ἀναβάλλεται διδόναι, τὴν πρὸς αὐτὸν προσεδρίαν σου σοφιζόμενος καὶ ἵνα γνῷς, τί ἐστι δῶρον Θεοῦ, καὶ φυλάξῃς τὸ δοθὲν μετὰ φόβου. Πᾶν γὰρ ὃ μετὰ πολλοῦ καμάτου τις κτᾶται, σπουδάζει τοῦτο φυλάττειν, ἵνα μή, ἀπολέσας αὐτό, ἀπολέσῃ καὶ τὸν πολὺν αὐτοῦ κάματον καὶ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ ἀθετήσας ἀνάξιος γένηται τῆς αἰωνίου ζωῆς. Τί γὰρ ὠφέλησε τὸν Σολομῶντα ταχέως λαβόντα τὴν χάριν τῆς σοφίας καὶ ἀπολέσαντα αὐτήν;

7. Μὴ οὖν ὀλιγοψύχει, εἰ μὴ λάβῃς ταχέως τὸ αἴτημα. Εἰ γὰρ ᾔδει ὁ ἀγαθὸς Δεσπότης, ὅτι, ταχέως λαμβάνων τὴν χάριν, οὐκ ἀπολεῖς αὐτήν, ἔτοι-

μος ἦν καὶ πρὸ τοῦ αἰτῆσαί σε αὐτὴν παρασχεῖν. Νῦν δὲ κηδόμενός σου τοῦτο ποιεῖ. Εἰ γὰρ ὁ λαβὼν τὸ τάλαντον καὶ σῶον αὐτὸ φυλάξας, διότι μὴ ἐπραγματεύσατο αὐτό, κατεκρίθη, πόσῳ μᾶλλον κατακριθήσεται ὁ ἀπολέσας αὐτό; Ταῦτα οὖν εἰδότες, εἴτε ταχύτερον εἴτε βραδύτερον λάβωμεν, μείνωμεν εὐχαριστοῦντες τῷ Κυρίῳ, ὅτι πάντα ὅσα ποιεῖ ὁ Δεσπότης ὑπὲρ τῆς ἡμῶν σωτηρίας οἰκονομεῖ· μόνον ἡμεῖς μὴ ὀλιγοψυχήσαντες παυσώμεθα τῆς αἰτήσεως. Διὰ γὰρ τοῦτο τὴν παραβολὴν εἶπεν ὁ Κύριος περὶ τῆς χήρας, ἢ διὰ τῆς παραμονῆς αὐτῆς ἐπέκαμψε τὸν ἄνομον κριτήν, ἵνα καὶ ἡμεῖς διὰ τῆς παραμονῆς λαμβάνωμεν τὰ αἰτήματα ἡμῶν. Ἔνθεν γὰρ καὶ ἡ πίστις ἡμῶν καὶ ἡ ἀγάπη ἡ πρὸς τὸν Θεὸν δείκνυται, ὅταν, καὶ μὴ λαμβάνοντες ταχύ, μένωμεν εὐχαριστοῦντες αὐτῷ. Εὐχαριστήσωμεν οὖν αὐτῷ διαπαντός, ἵνα καταξιωθῶμεν ἐπιτυχεῖν τῶν αἰωνίων αὐτοῦ ἀγαθῶν· ὅτι αὐτῷ πρέπει ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν».

Ἀπόδοσις: 2. Ὅταν δὲ προσεύχεσαι, πρόσεχε μὴ ζητήσῃς ἄλλα ἀντὶ ἄλλων καὶ προκαλέσῃς τὴν
272 ὀργὴ τοῦ Κυρίου· μὴ ζητήσῃς δηλαδὴ χρήματα, ἀνθρωπίνη δόξα, ἐξουσία ἢ κάτι ἄλλο ἀπὸ τὰ παρερχόμενα, ἀλλὰ νὰ ζητῆς τὴν βασιλεία τοῦ Θεοῦ, καὶ αὐτὸς θὰ σοῦ παράσχῃ ὅ,τι χρειάζεται τὸ σῶμα, ὅπως λέγει ὁ ἴδιος ὁ Κύριος· «ζητεῖτε τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ὅλα αὐτὰ θὰ προστεθοῦν εἰς ὑμᾶς» (Ματθαίου 6, 33). Τῆς προσευχῆς δέ, ἀγαπητέ, ὑπάρχουν δύο τρόποι· ὁ

ἕνας εἶναι τῆς δοξολογίας μετὰ ταπεινοφροσύνης, ὁ δεύτερος εἶναι τῆς αἰτήσεως, ποὺ ἀκολουθεῖ. Ὅταν προσεύχεσαι λοιπόν, μὴν ἀρχίζῃς ἀμέσως μὲ τὴν αἴτησι· ἄλλως γίνεσαι ὕποπτος ὡς πρὸς τὴν προαίρεσι, ὅτι προσεύχεσαι στὸν Θεὸ πιεζόμενος ἀπὸ τὴν ἀνάγκη. Στὴν ἀρχὴ τῆς προσευχῆς λοιπὸν λησμόνησε τὸν ἑαυτόν σου, τὴν γυναῖκα, τὰ παιδιά· ἄφησε τὴν γῆ, πέταξε στὸν οὐρανό, ἄφησε ὅλη τὴν ὁρατὴ καὶ ἀόρατο κτίσι καὶ ἄρχισε νὰ δοξολογῇς τὸν ποιήσαντα τὰ πάντα· ὅταν δὲ δοξολογῇς αὐτόν, νὰ μὴ περιπλανᾶται ὁ νοῦς σου ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, οὔτε νὰ μυθολογῇς ὅπως οἱ ἐθνικοί, ἀλλὰ νὰ ἐκλέγῃς ἀπὸ τὶς θεῖες Γραφὲς καὶ νὰ λέγῃς· «Σὲ εὐλογῶ, Κύριε, τὸν μακρόθυμο, τὸν ἀνεξίκακο, ποὺ μακροθυμεῖς κάθε ἡμέρα γιὰ τὰ πλημμελήματά μου καὶ ποὺ ἔδωσες σὲ ὅλους μας τὴν εὐκαιρία τῆς μετανοίας. Διότι γι᾽ αὐτὸ σιωπᾶς καὶ μᾶς ἀνέχεσαι, Κύριε, γιὰ νὰ δοξολογοῦμε σέ, ποὺ παρέχεις ἀπὸ φιλανθρωπία τὴν σωτηρία τοῦ γένους μας, ἄλλοτε ἐμπνέοντας σὲ μᾶς τὸν φόβο καὶ ἄλλοτε προτρέποντάς μας, ἄλλοτε χρησιμοποιώντας προφῆτες καί, τελικῶς, μὲ τὸ νὰ μᾶς ἐπισκεφθῇς μὲ τὴν παρουσία τοῦ Χριστοῦ σου. Διότι σὺ ἔπλασες ἡμᾶς καὶ ὄχι ἡμεῖς. Σὺ εἶσαι ὁ Θεὸς ἡμῶν» (Ψαλμ. 99, 3).

3. Ὅταν δὲ δοξολογήσῃς ἀπὸ τὶς Γραφές, ὅπως ἠμπορεῖς, καὶ ἀναπέμψῃς αἶνον πρὸς τὸν Θεό, τότε ἄρχισε καὶ λέγε μετὰ ταπεινοφροσύνης· «Ἐγώ, Κύριε, δὲν εἶμαι ἄξιος νὰ ὁμιλήσω ἐνώπιόν σου, διότι εἶμαι πολὺ ἁμαρτωλός». Καὶ ἂν ἀκόμη ἡ συνείδησίς σου δὲν σὲ ἐλέγχει γιὰ κάτι κακό, ἔτσι πρέπει νὰ λέ-

γης, διότι κανεὶς δὲν εἶναι ἀναμάρτητος ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Θεό καὶ διότι, ἐνῷ διαπράττουμε πολλὰ ἁμαρτήματα τὰ περισσότερα οὔτε τὰ γνωρίζουμε. Γι' αὐτὸ ὁ ἀπόστολος λέγει· «ἡ συνείδησίς μου δὲν μὲ ἐλέγχει εἰς οὐδέν, ἀλλὰ μὲ τοῦτο δὲν εἶμαι δεδικαιωμένος», δηλαδή· πολλὰ ἁμαρτήματα διαπράττω, ἀλλὰ δὲν τὰ ἀντιλαμβάνομαι. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ προφήτης λέγει· «ποῖος θὰ ἀντιληφθῆ παραπτώματα»; Ὥστε λοιπὸν δὲν ψεύδεσαι, ἐὰν εἴπης τὸν ἑαυτό σου ἁμαρτωλό. Διότι, ἐὰν ἔχης νόησι ἁμαρτάνεις καὶ μόνο μὲ τὸ νὰ λέγης «δὲν εἶμαι ἁμαρτωλός»· ἀλλὰ μᾶλλον λέγε· εἶμαι περισσότερο ἁμαρτωλὸς ἀπὸ ὅλους, διότι παραβαίνω τὸ θεῖον πρόσταγμα ποὺ ὁρίζει· «ὅταν κατορθώσετε τὰ πάντα, λέγετε ὅτι εἴμεθα δοῦλοι ἄχρηστοι, διότι ἐπράξαμεν ὅσα ὀφείλομεν νὰ πράξωμεν». Ἔτσι δὲ πρέπει νὰ ἔχης στὴν σκέψιν σου πάντοτε τό· εἶμαι ἄχρηστος, καὶ τό· «ἐν ταπεινοφροσύνῃ νὰ θεωρῆτε τοὺς ἄλλους ἀνωτέρους ἑαυτῶν». Νὰ προσεύχεσαι λοιπὸν στὸν Θεὸ μὲ φόβο καὶ ταπεινοφροσύνη. Ὅταν δὲ ἀπευθύνης λόγο ταπεινοφροσύνης καὶ εἴπης· «σὲ εὐχαριστῶ, Κύριε, διότι ἐμακροθύμησες γιὰ τὰ παραπτώματά μου καὶ μὲ ἄφησες ἀτιμώρητον μέχρι τώρα· διότι ἐγὼ ἤμουν ἄξιος νὰ πάθω ἤδη πολλὰ δεινὰ καὶ νὰ ἀπορριφθῶ ἀπὸ τοῦ προσώπου σου, ἀλλ' ἡ ἀνεξίκακος φιλανθρωπία σου ἐμακροθύμησε πρὸς ἐμέ· σὲ εὐχαριστῶ, ἂν καὶ δὲν εἶμαι ἄξιος νὰ εὐχαριστήσω τὴν ἀνεξικακίαν σου», καὶ ὅταν τελειώσης καὶ τὰ δύο, καὶ τὴν δοξολογία καὶ τὴν ταπεινοφροσύνη, τότε ζήτησε αὐ-

τὸ ποὺ ἔχεις ἀνάγκη νὰ ζητήσῃς, καὶ ὄχι πλοῦτο, ὅπως ἀνέφερα πρωτύτερα, ὄχι ἐπίγειο δόξα, ὄχι ὑγεία τοῦ σώματος. Διότι αὐτὸς σὲ ἔπλασε καὶ φροντίζει γιὰ τὴν σωτηρία σου καὶ γνωρίζει τί συμφέρει στὸν καθένα, ἡ ὑγεία ἢ ἡ ἀσθένεια· ἀλλὰ ζήτησε, ὅπως προσετάχθης, τὴν βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Διότι γιὰ τὶς ἀνάγκες τοῦ σώματός σου, ὅπως προεῖπα, αὐτὸς θὰ φροντίσῃ. Διότι ὁ βασιλεύς μας εἶναι πολὺ ἀπαιτητικὸς καὶ ἀγανακτεῖ, ἐὰν κάποιος τοῦ ζητήσῃ κάτι μικρό, ἐὰν κάποιος ἀπὸ ἐμᾶς τὸν παρακαλῇ γιὰ πράγματα ἐπουσιώδη. Μὴ δυσανασχετῆς λοιπὸν σὲ βάρος τοῦ ἑαυτοῦ σου κατὰ τὴν προσευχή σου, ἀλλὰ ζήτησε γιὰ τὸν ἑαυτό σου πράγματα ἀντάξια τοῦ βασιλέως Θεοῦ. Ὅταν δὲ ζητῆς τὰ ἀντάξια τοῦ Θεοῦ, μὴ σταματήσῃς ἕως ὅτου λάβῃς τὰ αἰτούμενα. Διότι τοῦτο ὑπαινίσσετο ὁ Κύριος στὸ Εὐαγγέλιο, ὅταν ἔλεγε· «ἐάν τις ἐξ ὑμῶν ἔχῃ φίλον καὶ ὑπάγῃ πρὸς αὐτὸν τὸ μεσονύκτιον καὶ εἴπῃ πρὸς αὐτόν· Φίλε, δάνεισον εἰς ἐμὲ τρεῖς ἄρτους, ἐπειδὴ ἦλθε φίλος μου ἐξ ὁδοιπορίας καὶ δὲν ἔχω τί νὰ παραθέσω εἰς αὐτόν, καὶ ἐκεῖνος θὰ ἀποκριθῇ ἔσωθεν· Μὴ μὲ ἐνοχλῆς, διότι ἡ θύρα εἶναι ἤδη κεκλεισμένη, καὶ τὰ παιδία μου εἶναι μετ' ἐμοῦ εἰς τὴν κλίνην· δὲν δύναμαι νὰ σηκωθῶ καὶ νὰ δώσω εἰς σέ. Λέγω εἰς ὑμᾶς, καὶ ἂν δὲν σηκωθῇ νὰ δώσῃ εἰς αὐτόν, διότι εἶναι φίλος αὐτοῦ, ἀλλὰ τοὐλάχιστον διὰ τὴν ἀναίδειαν αὐτοῦ θὰ σηκωθῇ καὶ θὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν ὅσα χρειάζεται».

4. Παράδειγμα μᾶς δίδει ὁ Κύριος, γιὰ νὰ μᾶς διδάξῃ νὰ εἴμεθα ἐπίμονοι καὶ ζηλωτὲς στὴν πίστι.

Χρησιμοποιεῖ δηλαδὴ ἀνθρώπινο παράδειγμα, γιὰ νὰ μάθης νὰ μὴ ἀποκάμνης ποτέ, ὥστε, ὅταν ζητήσης καὶ δὲν λάβης, νὰ μὴ σταματήσης, μέχρις ὅτου λάβης, ἐὰν βεβαίως ζητῆς, ὅπως προεῖπα, ὅσα ὁ Θεὸς θέλει. Καὶ νὰ μὴ εἴπης· εἶμαι ἁμαρτωλὸς καὶ δὲν εἰσακούομαι. Διότι, ἀκριβῶς γιὰ νὰ μὴ ἀπελπίζεσαι, εἶπε· «καὶ ἂν δὲν δώσῃ εἰς αὐτὸν, διότι εἶναι φίλος αὐτοῦ, τοὐλάχιστον διὰ τὴν ἀναίδειαν αὐτοῦ θὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν ὅσα χρειάζεται». Καὶ ἂν λοιπὸν περάσῃ μήνας, ἔτος, τρία ἔτη, τέσσαρα ἔτη ἢ καὶ περισσότερα, ἕως ὅτου λάβης, μὴ ἀποκάμης, ἀλλὰ ζήτει μὲ πίστι, ἐργαζόμενος πάντοτε τὸ ἀγαθό. Διότι πολλὲς φορὲς κάποιος ἀπὸ μᾶς κατὰ τὴν νεότητα ἐπεδίωξε τὴν σωφροσύνη, ἔπειτα εἰσῆλθε κρυφίως ἡ ἡδονή, ἐξηγέρθησαν οἱ φυσικὲς ἐπιθυμίες, ἐξασθένησε ἡ προσευχή, ἐπεβλήθηκε στὴν νεότητα ὁ οἶνος, ἐχάθη ἡ ἐγκράτεια, καὶ ἔγινε διαφορετικὸς ἄνθρωπος ἀπὸ ἐκεῖνον ποὺ ἔπρεπε. Ἔτσι οἱ ἀλλαγὲς γίνονται, ἐπειδὴ δὲν ἀντιστεκόμαστε στὰ πάθη μὲ καρτερικὴ σκέψι. Πρέπει λοιπὸν νὰ προσφέρη κανεὶς ὅλες τὶς δυνάμεις του καὶ νὰ παρακαλῆ ἐντόνως τὸν Θεὸν νὰ

συμμαχήση μαζί του. Διότι, ἐὰν κάποιος ἀπὸ ὀκνηρία παραδοθῆ στὶς ἐπιθυμίες καὶ προδώση τὸν ἑαυτό του στοὺς ἐχθρούς, ὁ Θεὸς δὲν συμμαχεῖ μαζί του οὔτε τὸν εἰσακούει, διότι ἐπρόλαβε καὶ ἀποξένωσε τὸν ἑαυτόν του ἀπὸ τὸν Θεὸ διὰ τῆς ἁμαρτίας. Διότι ἐκεῖνος ποὺ θέλει νὰ βοηθῆται ἀπὸ τὸν Θεὸ, δὲν ἐγκαταλείπει τὸ καθῆκον του· ἐκεῖνος δὲ ποὺ δὲν ἐγκαταλείπει τὸ καθῆκον του, δὲν ἐγκαταλείπεται ποτὲ

ἀπὸ τὴν θεία συμμαχία. Πρέπει λοιπὸν νὰ μὴ τὸν καταδικάζῃ γιὰ τίποτε ἡ συνείδησίς του καὶ ἔτσι νὰ ἐπικαλεῖται τὴν θεία συμμαχία. Νὰ τὴν ἐπικαλεῖται δὲ, ὄχι μὲ ραθυμία, ἀλλὰ μὲ συγκεντρωμένο τὸν νοῦν του, διότι, διαφορετικά, ὄχι μόνο δὲν θὰ λάβῃ αὐτὸ ποὺ ζητεῖ, ἀλλὰ περισσότερο θὰ παροξύνῃ τὸν Δεσπότη. Διότι, ἐὰν κάποιος, ποὺ ἐπαρουσιάσθηκε ἐνώπιον τοῦ ἄρχοντος καὶ συζητεῖ, στέκεται μὲ πολὺ φόβο καὶ ἔχῃ ἀκίνητο τὸ ἐξωτερικὸ βλέμμα καὶ τὸ ἐσωτερικό, τῆς ψυχῆς, γιὰ νὰ μὴ διατρέξῃ κίνδυνο, πόσον μᾶλλον πρέπει νὰ στέκεται κανεὶς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ μὲ φόβο καὶ τρόμο, ἔχοντας στραμμένη ὅλη τὴν προσοχή του πρὸς αὐτὸν μόνο καὶ πουθενὰ ἀλλοῦ; Διότι αὐτὸς δὲν βλέπει μόνο τὸν ἐξωτερικὸ ἄνθρωπο, ὅπως οἱ ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐσωτερικὸ ἐξετάζει. Ἐὰν λοιπὸν στέκεσαι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ὅπως πρέπει, καὶ προσφέρῃς ὅλες σου τὶς δυνάμεις, μὴ φύγῃς, ἕως ὅτου λάβῃς αὐτὸ ποὺ ζητεῖς· ἐὰν δὲ σὲ κατακρίνῃ ἡ συνείδησίς σου ὡς ὑπερήφανον καὶ ἐάν, ἐνῷ ἠμπορεῖς, δὲν προσεύχεσαι συγκεντρωμένος, μὴν τολμήσῃς νὰ σταθῇς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, γιὰ νὰ μὴ γίνῃ ἡ προσευχή σου ἁμαρτία. Ἐὰν ὅμως, ἐπειδὴ ἐξηντλήθηκες ἀπὸ τὴν ἁμαρτία, δὲν ἠμπορῇς νὰ προσεύχεσαι ἀπερισπάστως, πίεζε ὅσον μπορεῖς τὸν ἑαυτό του καὶ στάσου ἐπιμόνως ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ἔχοντας προσηλωμένο τὸν νοῦν εἰς αὐτὸν καὶ προσκαλώντας αὐτὸν πλησίον σου, καὶ ὁ Θεὸς συγχωρεῖ, διότι ἀδυνατεῖς νὰ σταθῇς, ὅπως πρέπει, ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ὄχι ἀπὸ περιφρόνησι, ἀλλὰ ἀπὸ

ἀσθένεια. Ἐὰν πιέζῃς τὸν ἑαυτό σου κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον γιὰ κάθε ἀγαθὸ ἔργο, μὴ ἀποκάμῃς, ἕως ὅτου λάβῃς αὐτὸ ποὺ ζητεῖς, ἀλλὰ ἐπιμόνως κροῦε τὴν θύρα του, ζητώντας τὴν ἐκπλήρωσι τοῦ αἰτήματός σου. «Διότι πᾶς ὁ αἰτῶν λαμβάνει καὶ ὁ ζητῶν εὑρίσκει καὶ εἰς τὸν κρούοντα θὰ ἀνοιγῇ». Διότι ποῖο ἄλλο θέλεις νὰ ἐπιτύχῃς παρὰ μόνο τὴν κατὰ Θεὸν σωτηρίαν;

5. Θέλεις νὰ μάθῃς, ἀγαπητέ, πῶς ἐπέμενον οἱ ἅγιοι καὶ δὲν ἀπελπίζοντο; Ὁ Θεὸς ἐκάλεσε τὸν Ἀβραάμ, ὅταν ἦτο νεώτερος, καὶ τὸν μετέθεσε ἀπὸ τὴν χώρα τῶν Ἀσσυρίων στὴν Παλαιστίνη, ἀφοῦ τοῦ εἶπεν· «εἰς σὲ θὰ δώσω τὴν γῆν ταύτην καὶ εἰς τοὺς ἀπογόνους σου· καὶ θὰ εἶναι ὡς τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ οἱ ἀπόγονοί σου, οἱ ὁποῖοι δὲν θὰ ἐξαριθμηθοῦν». Καὶ παρῆλθαν πολλὰ ἔτη καὶ νεκρώθηκε ἡ φύσις του καὶ πλησίαζε ὁ θάνατος, ἀλλὰ δὲν εἶπε· Κύριε, πάντοτε μοῦ ὑπόσχεσαι παιδιὰ καὶ προλέγεις ὅτι θὰ γίνω πατέρας ὅλων τῶν ἐθνῶν. Ἐνεκρώθησαν ἀπὸ τὸ γῆρας τὰ σκιρτήματα τῆς φύσεως, καὶ ἡ Σάρρα, ἡ γυναίκα μου, ἀπὸ τὸ γῆρας δὲν ὑποφέρει πλέον τὰ καταμήνια· ἡ ὑπόσχεσίς σου λοιπὸν εἶναι ψευδής. Διότι δύο γέροντες ποία ἐλπίδα ἔχουμε; Δὲν εἶπε αὐτά, δὲν τὰ σκέφθηκε, ἀλλὰ παρέμενε ἀσάλευτος στὴν πίστι· καὶ κατὰ μὲν τὴν ἡλικία ἐγήρασκε, ἡ δὲ ἐλπίδα ἀνανεωνόταν. Καὶ τὸ μὲν σῶμα ἐξασθενοῦσε καὶ προκαλοῦσε ἀπόγνωσι, ἡ δὲ πίστις ἐνεδυνάμωνε καὶ τὴν ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα. Ὁ Θεός, ἔλεγε, ἔδωσε τὴν ὑπόσχεσι, ὁ Δεσπότης τῆς φύσεως, καὶ δὲν ἠμπο-

ρεῖ νὰ γίνῃ διαφορετικά. Αὐτὸς κάμνει καὶ τὰ ἀδύνατα δυνατά, διότι κάμνει καὶ μεταβάλλει τὰ πάντα, ὅπως θέλει. Νὰ μιμῆσαι τὴν πίστι τοῦ Ἀβραάμ. Ὅταν λοιπὸν ἠσθένησε ἡ φύσις καὶ ἐνεκρώθησαν τὰ κινήματα τῆς σαρκός, τότε ἔλαβε ζωὴ ἡ ὑπόσχεσις τοῦ Θεοῦ. Νὰ δέχεσαι τὰ παραδείγματα.

Ἐμεῖς ὅμως ἕνα ἔτος προσευχόμαστε καὶ ἐγκαταλείπουμε τὴν προσπάθεια· δύο ἔτη νηστεύουμε καὶ παραιτούμεθα. Ἂς μὴ ἀτονήσουμε λοιπὸν ἀναμένοντες τὴν ἐπαγγελία τοῦ Θεοῦ. Διότι Αὐτὸς ποὺ ὑποσχέθηκε σὲ ἐκεῖνον, ὅτι θὰ πληθύνῃ τοὺς ἀπογόνους του καὶ σ' ἐμᾶς ὑποσχέθηκε, ἐὰν ζητοῦμε συνεχῶς, ὅτι θὰ ἐκπληρώσῃ τὸ αἴτημά μας. Διότι λέγει· «δεῦτε πρός με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι καὶ ἐγὼ θὰ ἀναπαύσω ὑμᾶς». Διότι ἐνῶ ἤσουν μακριὰ ἀπὸ αὐτόν, κουρασμένος καὶ φορτωμένος τὸ βαρύτατο φορτίο τῆς ἁμαρτίας, σὲ ἠλέησε καὶ σὲ προσκάλεσε, ὥστε νὰ σὲ ἀνακουφίσῃ ἀπὸ τὸ φορτίο καὶ νὰ σοῦ χαρίσῃ στὸ ἑξῆς τὴν ἀνάπαυσι, καὶ σὺ δὲν ἐμπιστεύεσαι σ' αὐτόν; Τώρα ὅμως, καὶ ἂν ἀκόμη θέλουμε νὰ σιωπήσουμε, ἐλεγχόμεθα ἀπὸ τὴν συνείδησί μας, διότι δὲν ἀπιστοῦμε σ' αὐτόν, ἐπειδὴ δῆθεν δὲν ἠμπορεῖ νὰ μᾶς ἀναπαύσῃ, ἀλλὰ διστάζουμε νὰ σηκώσουμε τὸν χρηστὸ καὶ ἐλαφρὸ ζυγό του ἐπάνω μας καὶ νὰ εἰσέλθουμε διὰ τῆς στενῆς πύλης στὴν βασιλεία τῶν οὐρανῶν, προτιμοῦμε δὲ νὰ βαστάζουμε τὸ φορτίο τῶν ἁμαρτιῶν καὶ νὰ βαδίζουμε τὴν εὐρύχωρο ὁδὸ διὰ τῶν ἐπιθυμιῶν μας, τῆς ἡδονῆς καὶ νὰ εἰσερχώμαστε διὰ τῆς πλατείας πύ-

λης στὴν ἀπώλεια. Ἀλλά, θὰ εἴπη κανείς, ἐπανειλημμένως ἐζήτησα καὶ δὲν ἔλαβα. Ὁπωσδήποτε τοῦτο ὀφείλεται στὸ ὅτι ἐζήτησες ὄχι μὲ τὸν κατάλληλο τρόπο, ἢ μὲ ἀπιστία, ἢ μὲ σκορπισμένο τὸν νοῦν σου, ἢ στὸ ὅτι ἐζήτησες πράγματα ἀσύμφορα γιὰ σέ. Ἐὰν δὲ ἐζήτησες πολλὲς φορὲς καὶ πράγματα ποὺ ἦσαν πρὸς τὸ συμφέρον σου, δὲν ἐπέμεινες στὸ αἴτημα. Διότι ἡ Γραφὴ λέγει· «διὰ τῆς ὑπομονῆς ὑμῶν ἀποκτήσατε τὰς ψυχὰς ὑμῶν», καί· «ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος θὰ σωθῆ».

6. Ὁ Θεὸς γνωρίζει τὴν καρδιὰ τῶν προσευχομένων. Τί λοιπόν, θὰ εἴπη κάποιος, ἔχει ἀνάγκη ὁ Θεὸς τῆς αἰτήσεώς μας; Δὲν γνωρίζει τί χρειαζόμαστε; Ποία ἀνάγκη λοιπὸν αἰτήσεως;

Ὁ Θεὸς γνωρίζει τί χρειαζόμαστε καὶ μᾶς παρέχει πλουσίως ὅλα τὰ ὑλικὰ ἀγαθὰ πρὸς ἀπόλαυσιν καί, ἐπειδὴ εἶναι ἀγαθός, βρέχει γιὰ τοὺς δικαίους καὶ τοὺς ἀδίκους καὶ ἀνατέλλει τὸν ἥλιό του γιὰ τοὺς πονηροὺς καὶ τοὺς ἀγαθούς, καὶ πρὶν νὰ τὰ ζητήσουμε ἐμεῖς· ὅμως τὴν πίστι καὶ τὶς πράξεις τῆς ἀρετῆς καὶ τὴν βασιλεία τῶν οὐρανῶν δὲν τὰ λαμβάνεις, ἐὰν δὲν τὰ ζητήσης μὲ κόπο καὶ μὲ μεγάλη ἐπιμονή. Διότι πρέπει προηγουμένως νὰ τὰ ποθήσης, ὕστερα νὰ τὰ ζητήσης εἰλικρινῶς μὲ πίστι καὶ ὑπομονή, προσφέροντας ὅλες τὶς δυνάμεις σου καὶ μὲ συνείδησι, ποὺ δὲν σὲ καταδικάζει γιὰ ἀμελῆ καὶ φυγόπονο αἴτησι, καὶ θὰ λάβης τότε, ὅταν θέλη ὁ Κύριος, διότι αὐτὸς γνωρίζει καλύτερα ἀπὸ σένα τὸ συμφέρον σου. Καὶ ἴσως γιὰ τοῦτο ἀναβάλλει νὰ ἐκπληρώση τὸ αἴτημά σου, διότι

σκέπτεται τὴν παραμονή σου πλησίον του καὶ γιὰ νὰ γνωρίσης τὴν ἀξία τοῦ δώρου τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ φυλάξης μετὰ φόβου αὐτὸ ποὺ σοῦ δόθηκε. Διότι κάθε τι ποὺ ἀποκτᾶ κάποιος μὲ πολὺ κόπο, φροντίζει νὰ τὸ φυλάττη, γιὰ νὰ μὴ τὸ χάση, καὶ χάση ἔτσι καὶ τὸν πολὺ κόπο του, καὶ γιὰ νὰ μὴ περιφρονήση τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ καὶ γίνη ἀνάξιος τῆς αἰωνίου ζωῆς. Διότι σὲ τί ὠφελήθηκε ὁ Σολομών, ποὺ ἔλαβε γρήγορα τὸ χάρισμα τῆς σοφίας, ἀφοῦ τὴν ἔχασε;

7. Μὴν ὀλιγοψυχήσης λοιπόν, ἐὰν δὲν ἐκπληρωθῆ γρήγορα τὸ αἴτημά σου. Διότι, ἐὰν ἐγνώριζε ὁ ἀγαθὸς Δεσπότης, ὅτι στὴν περίπτωσι ποὺ θὰ ἐλάμβανες γρήγορα τὸ χάρισμα δὲ θὰ τὸ ἔχανες, πρόθυμα θὰ σοῦ τὸ παρεῖχε, καὶ πρὶν ἀκόμη τὸ ζητήσης. Τώρα δὲ καθυστερεῖ, διότι ἐνδιαφέρεται γιὰ σένα. Διότι, ἐὰν αὐτὸς ποὺ ἔλαβε καὶ ἐφύλαξε ἀκέραιο τὸ τάλαντο κατακρίθηκε, ἐπειδὴ δὲν ἐκέρδισε μὲ αὐτό, πόσο μᾶλλον θὰ κατακριθῆ ἐκεῖνος ποὺ τὸ ἔχασε; Αὐτὰ λοιπὸν ἀφοῦ ἔχουμε κατὰ νοῦν, εἴτε τώρα εἴτε ὕστερα λάβουμε, ἂς εὐχαριστοῦμε τὸν Κύριο ἐπίμονα, διότι ὅλα ὅσα κάνει ὁ Δεσπότης, τὰ κάνει γιὰ τὴν σωτηρία μας· μόνο μὴν ὀλιγοψυχήσουμε καὶ σταματήσουμε νὰ ζητοῦμε. Διότι γι᾽ αὐτὸ εἶπε ὁ Κύριος τὴν παραβολὴ τῆς χήρας, ἡ ὁποία μὲ τὴν ἐπιμονή της ἔκαμε τὸν παράνομο κριτὴ νὰ λυγίση, γιὰ νὰ λάβουμε κι ἐμεῖς αὐτὰ ποὺ ζητοῦμε μὲ ἐπιμονή. Διότι ἀπὸ αὐτὸ ἀποδεικνύεται καὶ ἡ πίστις καὶ ἡ ἀγάπη μας στὸν Θεό, ὅταν δηλαδή, καὶ χωρὶς νὰ ἐκπληρώνεται γρήγορα τὸ αἴτημά μας συνεχίζουμε νὰ τὸν

εὐχαριστοῦμε. Ἂς τὸν εὐχαριστοῦμε λοιπὸν πάντα, γιὰ νὰ ἀξιωθοῦμε τῶν αἰωνίων αὐτοῦ ἀγαθῶν, διότι σ' Αὐτὸν ἀνήκει ἡ δόξα εἰς τοὺς αιῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν. (Ἀσκητικαὶ Διατάξεις Ε.Π.Ε., τ. 9, σελ. 402-416).

4. Περίοδος ἀσκήσεως τῶν ἀρετῶν καὶ ἀποκοπῆς τῶν παθῶν.

Περὶ τοῦ πνευματικοῦ αὐτοῦ ἀγώνα παραθέτουμε τὶς προτροπὲς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου:

α. *Τοῦτο οὖν λέγω καὶ μαρτύρομαι ἐν Κυρίῳ, μηκέτι ὑμᾶς περιπατεῖν καθὼς καὶ τὰ λοιπὰ ἔθνη περιπατεῖ ἐν ματαιότητι τοῦ νοὸς αὐτῶν, ἐσκοτισμένοι τῇ διανοίᾳ, ὄντες ἀπηλλοτριωμένοι τῆς ζωῆς τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν ἄγνοιαν τὴν οὖσαν ἐν αὐτοῖς, διὰ τὴν πώρωσιν τῆς καρδίας αὐτῶν, οἵτινες, ἀπηλγηκότες, ἑαυτοὺς παρέδωκαν τῇ ἀσελγείᾳ εἰς ἐργασίαν ἀκαθαρσίας πάσης ἐν πλεονεξίᾳ. ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως ἐμάθετε τὸν Χριστόν, εἴγε αὐτὸν ἠκούσατε καὶ ἐν αὐτῷ ἐδιδάχθητε, καθώς ἐστιν ἀλήθεια ἐν τῷ Ἰησοῦ, ἀποθέσθαι ὑμᾶς κατὰ τὴν προτέραν ἀναστροφὴν τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον τὸν φθειρόμενον κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῆς ἀπάτης, ἀνανεοῦσθαι δὲ τῷ πνεύματι τοῦ νοὸς ὑμῶν καὶ ἐνδύσασθαι τὸν καινὸν ἄνθρωπον τὸν κατὰ Θεὸν κτισθέντα ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ὁσιότητι τῆς ἀληθείας.*

Διὸ ἀποθέμενοι τὸ ψεῦδος λαλεῖτε ἀλήθειαν ἕκαστος μετὰ τοῦ πλησίον αὐτοῦ· ὅτι ἐσμὲν ἀλλήλων μέλη. ὀργίζεσθε καὶ μὴ ἁμαρτάνετε· ὁ ἥλιος μὴ

ἐπιδυέτω ἐπὶ τῷ παροργισμῷ ὑμῶν, μηδὲ δίδοτε τόπον τῷ διαβόλῳ. ὁ κλέπτων μηκέτι κλεπέτω, μᾶλλον δὲ κοπιάτω ἐργαζόμενος τὸ ἀγαθὸν ταῖς χερσίν, ἵνα ἔχῃ μεταδιδόναι τῷ χρείαν ἔχοντι. πᾶς λόγος σαπρὸς ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν μὴ ἐκπορευέσθω, ἀλλ᾽ εἴ τις ἀγαθὸς πρὸς οἰκοδομὴν τῆς χρείας, ἵνα δῷ χάριν τοῖς ἀκούουσι. καὶ μὴ λυπεῖτε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον τοῦ Θεοῦ, ἐν ᾧ ἐσφραγίσθητε εἰς ἡμέραν ἀπολυτρώσεως. πᾶσα πικρία καὶ θυμὸς καὶ ὀργὴ καὶ κραυγὴ καὶ βλασφημία ἀρθήτω ἀφ᾽ ὑμῶν σὺν πάσῃ κακίᾳ· γίνεσθε δὲ εἰς ἀλλήλους χρηστοί, εὔσπλαγχνοι, χαριζόμενοι ἑαυτοῖς καθὼς καὶ ὁ Θεὸς ἐν Χριστῷ ἐχαρίσατο ὑμῖν».

Ἀπόδοσις: Τοῦτο σᾶς λέω καὶ τὸ τονίζω, στὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου: Νὰ μὴ ζῆτε πιὰ ὅπως ζοῦν οἱ εἰδωλολάτρες, ποὺ ἀκολουθοῦν τοὺς ματαίους διαλογισμούς τους. Τὸ μυαλό τους εἶναι σκοτισμένο καὶ ἀποξενώθηκαν ἀπ᾽ τὴν ζωὴ ποὺ δίνει ὁ Θεός, γιατὶ ἔχουν ἄγνοια, καὶ ἡ καρδιά τους ἔχει πωρωθεῖ. Εἶναι ἀναίσθητοι, ἀσελγοῦν ἀδιάντροπα καὶ χωρὶς φραγμὸ ἐκτελοῦν βρώμικες πράξεις. Ἐσεῖς, ἀντίθετα, δὲν διδαχθήκατε ἕναν τέτοιο Χριστό, ἀφοῦ ἀσφαλῶς ἀκούσατε γι᾽ αὐτὸν καὶ διδαχθήκατε αὐτὸ ποὺ εἶναι ἡ χριστιανικὴ ἀλήθεια. Νὰ πετάξετε ἀπὸ πάνω σας τὸν παλιὸ ἑαυτό σας, ποὺ σᾶς συνδέει μὲ τὴν προηγουμένη ζωή σας καὶ ποὺ φθείρεται μὲ τὶς ἀπατηλὲς ἐπιθυμίες του. Νὰ ἀνανεωθῆτε σ᾽ ὅλο τὸ πνευματικό σας βάθος. Νὰ ντυθῆτε τὸν καινούργιο ἄνθρωπο, ποὺ ὁ Θεὸς κατὰ τὸ σχέδιό του τὸν ἔπλα-

σε γιὰ νὰ ζῆ μὲ δικαιοσύνη καὶ ἁγιότητα ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὴν ἀλήθεια.

Πετάξτε ἀπὸ πάνω σας τὸ ψέμα καὶ ὁ καθένας ἂς λέη τὴν ἀλήθεια στὸν διπλανό του, γιατὶ εἴμαστε μέλη τοῦ ἰδίου σώματος. Ὅταν ὀργίζεσθε, μὴ φτάνετε ὡς τὴν ἁμαρτία· ἡ δύσις τοῦ ἡλίου ἂς μὴν σᾶς βρίσκη ἀκόμα ὀργισμένους. Μὴ δίνετε μὲ τὴν συμπεριφορά σας χῶρο νὰ δρᾶ ὁ διάβολος. Ὅποιος ἔκλεβε ἂς μὴν κλέβη πιά, ἀλλὰ ἂς ἐργάζεται τίμια μὲ τὰ δικά του χέρια, γιὰ νὰ μπορῆ νὰ δίνη καὶ σ' ὅποιον ἔχει ἀνάγκη. Κανένας βλαβερὸς λόγος ἂς μὴ βγαίνη ἀπὸ τὸ στόμα σας, παρὰ μόνο ὠφέλιμος, ποὺ νὰ μπορῆ νὰ οἰκοδομήση, ὅταν χρειάζεται, καὶ νὰ κάνη καλὸ σ' αὐτοὺς ποὺ τὸν ἀκοῦνε. Μὴ λυπεῖτε μὲ τὴν συμπεριφορά σας τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ τὸ Ἅγιο, τὸ ὁποῖο ἀποτελεῖ τὴν σφραγῖδα τοῦ Θεοῦ ἐπάνω σας, ἐγγύησι ὅτι θὰ ἔρθη ἡ ἡμέρα τῆς τελικῆς ἀπολυτρώσεως. Διῶξτε μακριά σας κάθε δυσαρέσκεια, θυμό, ὀργή, κραυγή, κατηγορία καθὼς καὶ κάθε ἄλλη κακότητα. Νὰ φέρεσθε μεταξύ σας μὲ καλωσύνη κι εὐσπλαχνία καὶ νὰ συγχωρῆτε ὁ ἕνας τὸν ἄλλο, ὅπως καὶ ὁ Θεὸς σᾶς συγχώρησε διὰ τοῦ Χριστοῦ. (Ἐφεσ. δ΄ 17-32).

β. *«Γίνεσθε οὖν μιμηταὶ τοῦ Θεοῦ ὡς τέκνα ἀγαπητά, καὶ περιπατεῖτε ἐν ἀγάπῃ, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς καὶ παρέδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν προσφορὰν καὶ θυσίαν τῷ Θεῷ εἰς ὀσμὴν εὐωδίας. πορνεία δὲ καὶ πᾶσα ἀκαθαρσία ἢ πλεονεξία μηδὲ ὀνομαζέσθω ἐν ὑμῖν, καθὼς πρέπει ἁγίοις, καὶ αἰσχρότης καὶ μωρολογία ἢ εὐτραπελία, τὰ οὐκ*

ἀνήκοντα, ἀλλὰ μᾶλλον εὐχαριστία. τοῦτο γάρ ἐστε γινώσκοντες, ὅτι πᾶς πόρνος ἢ ἀκάθαρτος ἢ πλεονέκτης, ὅς ἐστιν εἰδωλολάτρης, οὐκ ἔχει κληρονομία ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ. Μηδεὶς ὑμᾶς ἀπατάτω κενοῖς λόγοις· διὰ ταῦτα γὰρ ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας. μὴ οὖν γίνεσθε συμμέτοχοι αὐτῶν. ἦτε γάρ ποτε σκότος, νῦν δὲ φῶς ἐν Κυρίῳ· ὡς τέκνα φωτὸς περιπατεῖτε· ὁ γὰρ καρπὸς τοῦ Πνεύματος ἐν πάσῃ ἀγαθωσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ καὶ ἀληθείᾳ· δοκιμάζοντες τί ἐστιν εὐάρεστον τῷ Κυρίῳ. καὶ μὴ συγκοινωνεῖτε τοῖς ἔργοις τοῖς ἀκάρποις τοῦ σκότους, μᾶλλον δὲ καὶ ἐλέγχετε· τὰ γὰρ κρυφῇ γινόμενα ὑπ᾽ αὐτῶν αἰσχρόν ἐστι καὶ λέγειν· τὰ δὲ πάντα ἐλεγχόμενα ὑπὸ τοῦ φωτὸς φανεροῦται· πᾶν γὰρ τὸ φανερούμενον φῶς ἐστι. διὸ λέγει· ἔγειρε ὁ καθεύδων καὶ ἀνάστα ἐκ τῶν νεκρῶν, καὶ ἐπιφαύσει σοι ὁ Χριστός.

Βλέπετε οὖν πῶς ἀκριβῶς περιπατεῖτε, μὴ ὡς ἄσοφοι, ἀλλ᾽ ὡς σοφοί, ἐξαγοραζόμενοι τὸν καιρόν, ὅτι αἱ ἡμέραι πονηραί εἰσι. διὰ τοῦτο μὴ γίνεσθε ἄφρονες, ἀλλὰ συνιέντες τί τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου. καὶ μὴ μεθύσκεσθε οἴνῳ, ἐν ᾧ ἐστιν ἀσωτία, ἀλλὰ πληροῦσθε ἐν Πνεύματι, λαλοῦντες ἑαυτοῖς ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς, ᾄδοντες καὶ ψάλλοντες ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν τῷ Κυρίῳ, εὐχαριστοῦντες πάντοτε ὑπὲρ πάντων ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῷ Θεῷ καὶ πατρί, ὑποτασσόμενοι ἀλλήλοις ἐν φόβῳ Χριστοῦ. Αἱ γυναῖκες τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν ὑποτάσσεσθε ὡς τῷ Κυρίῳ».

Ἀπόδοσις: Μιμηθεῖτε λοιπὸν τὸν Θεό, ἀφοῦ εἶστε ἀγαπητά του παιδιά· νὰ συμπεριφέρεστε μὲ ἀγάπη, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἀγάπησε κι ἔδωσε τὴ ζωή του γιὰ μᾶς ὡς προσφορὰ καὶ θυσία, ποὺ τὴ δέχεται εὐχάριστα ὁ Θεός.

Ἀφοῦ ἀνήκετε στὸν Θεό, δὲν πρέπει οὔτε κἂν λόγος νὰ γίνεται μεταξύ σας γιὰ ἀκολασία καὶ κάθε εἴδους ἠθικὴ ἀκαθαρσία καὶ πλεονεξία. Ἐπίσης δὲν σᾶς ταιριάζει ἡ αἰσχρότητα, τὰ ἀνόητα λόγια καὶ τὰ βρώμικα ἀστεῖα· αὐτὸ ποὺ σᾶς ταιριάζει εἶναι λόγια εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν Θεό. Γιατί, νὰ τὸ ξέρετε καλά, κανένας ἀπ' ὅσους ἐπιδίδονται στὴν ἀκολασία, στὴν ἀνηθικότητα, στὴν πλεονεξία -ποὺ εἶναι οὐσιαστικὰ λατρεία τῶν εἰδώλων- δὲν θὰ ἔχει μερίδιο στὴ βασιλεία τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ.

Μὴν ἀφήνετε κανέναν νὰ σᾶς ἐξαπατάει μὲ ἀπατηλὰ λόγια. Γιατὶ ὅλα αὐτὰ φέρνουν τὴν τιμωρία τοῦ Θεοῦ πάνω σὲ ὅσους δὲν τὸν ὑπακοῦν. Μὴν ἔχετε, λοιπόν, τίποτε τὸ κοινὸ μ' αὐτούς. Κάποτε ἦσασταν στὸ σκοτάδι, τώρα ὅμως, ποὺ πιστεύετε στὸν Κύριο, εἶστε στὸ φῶς· νὰ ζῆτε, λοιπόν, σὰν ἄνθρωποι ποὺ ἀνήκουν στὸ φῶς. Γιατὶ ἡ ζωὴ ἐκείνων ποὺ ὁδηγοῦνται ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα διακρίνεται γιὰ τὴν ἀγαθότητα, τὴ δικαιοσύνη καὶ τὴν ἀλήθεια. Νὰ ἐξετάζετε τί ἀρέσει στὸν Κύριο. Καὶ νὰ μὴ συμμετέχετε στὰ σκοτεινὰ κι ἀνώφελα ἔργα τῶν ἄλλων, ἀλλὰ νὰ τὰ ξεσκεπάζετε. Γι' αὐτὰ ποὺ κάνουν ἐκεῖνοι στὰ κρυφὰ εἶναι ντροπὴ ἀκόμη καὶ νὰ μιλᾶμε. Ὅταν ὅμως ὅλ' αὐτὰ ἔρχονται στὸ φῶς, δείχνουν τί εἶναι.

Γιατὶ ὅ,τι φανερώνεται γίνεται καὶ τὸ ἴδιο φῶς. Γι αὐτὸ λέει ἕνας ὕμνος:

«Ξύπνα ἐσὺ ποὺ κοιμᾶσαι,
ἀναστήσου ἀπὸ τοὺς νεκροὺς
καὶ ὁ Χριστὸς θὰ σὲ φωτίσει».

Προσέχετε, λοιπόν, καλὰ πῶς ζεῖτε· μὴ ζῆτε ὡς ἀσύνετοι ἀλλὰ ὡς συνετοί. Νὰ χρησιμοποιεῖτε σωστὰ τὸ χρόνο σας, γιατὶ ζοῦμε σὲ πονηροὺς καιρούς. Γι αὐτὸ μὴν εἶστε ἄφρονες, ἀλλὰ ν' ἀντιλαμβάνεσθε τί θέλει ὁ Κύριος ἀπὸ σᾶς. Καὶ μὴ μεθᾶτε μὲ κρασί, ποὺ ὁδηγεῖ στὴν ἀσωτεία, ἀλλὰ νὰ γεμίζετε μὲ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ. Νὰ ψάλλετε στὶς συνάξεις σας ψαλμοὺς καὶ ὕμνους καὶ πνευματικὲς ᾠδές, νὰ ψάλλετε μὲ τὴν καρδιά σας στὸν Κύριο. Νὰ εὐχαριστεῖτε πάντοτε καὶ γιὰ ὅλα τὸ Θεὸ καὶ Πατέρα στὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ. Νὰ ὑποτάσσεστε ὁ ἕνας στὸν ἄλλο μὲ φόβο Χριστοῦ. Οἱ γυναῖκες νὰ ὑποτάσσονται στοὺς ἄντρες τους ὅπως στὸν Κύριο (Ἐφεσ. ε΄ 1-22) καὶ

γ. *«Νεκρώσατε οὖν τὰ μέλη ὑμῶν τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, πορνείαν, ἀκαθαρσίαν, πάθος, ἐπιθυμίαν κακήν, καὶ τὴν πλεονεξίαν, ἥτις ἐστὶν εἰδωλολατρεία, δι' ἃ ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας. ἐν οἷς καὶ ὑμεῖς περιεπατήσατέ ποτε, ὅτε ἐζῆτε ἐν αὐτοῖς· νυνὶ δὲ ἀπόθεσθε καὶ ὑμεῖς τὰ πάντα, ὀργήν, θυμόν, κακίαν, βλασφημίαν, αἰσχρολογίαν ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν· μὴ ψεύδεσθε εἰς ἀλλήλους, ἀπεκδυσάμενοι τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον σὺν ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν νέον τὸν ἀνακαινούμενον*

εἰς ἐπίγνωσιν κατ' εἰκόνα τοῦ κτίσαντος αὐτόν, ὅπου οὐκ ἔνι Ἕλλην καὶ Ἰουδαῖος, περιτομὴ καὶ ἀκροβυστία, βάρβαρος, Σκύθης, δοῦλος, ἐλεύθερος, ἀλλὰ τὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσι Χριστός. Ἐνδύσασθε οὖν, ὡς ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ ἅγιοι καὶ ἠγαπημένοι, σπλάγχνα οἰκτιρμοῦ, χρηστότητα, ταπεινοφροσύνην, πραότητα, μακροθυμίαν ἀνεχόμενοι ἀλλήλων καὶ χαριζόμενοι ἑαυτοῖς ἐάν τις πρός τινα ἔχῃ μομφήν· καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἐχαρίσατο ὑμῖν, οὕτω καὶ ὑμεῖς· ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις τὴν ἀγάπην, ἥτις ἐστὶ σύνδεσμος τῆς τελειότητος. καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ βραβευέτω ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, εἰς ἣν καὶ ἐκλήθητε ἐν ἑνὶ σώματι· καὶ εὐχάριστοι γίνεσθε· ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ ἐνοικείτω ἐν ὑμῖν πλουσίως, ἐν πάσῃ σοφίᾳ διδάσκοντες καὶ νουθετοῦντες ἑαυτοὺς ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς, ἐν χάριτι ᾄδοντες ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν τῷ Κυρίῳ. καὶ πᾶν ὅ,τι ἂν ποιῆτε ἐν λόγῳ ἢ ἔργῳ πάντα ἐν ὀνόματι Κυρίου Ἰησοῦ, εὐχαριστοῦντες τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ δι' αὐτοῦ».

Ἀπόδοσις: Ἀπονεκρώσατε, λοιπόν, ὅ,τι σᾶς συνδέει μὲ τὸ ἁμαρτωλὸ παρελθόν. Τὴν πορνεία, τὴν ἠθικὴ ἀκαθαρσία, τὸ πάθος, τὴν κακὴ ἐπιθυμία καὶ τὴν πλεονεξία, ποὺ εἶναι εἰδωλολατρία. Γιὰ ὅλα αὐτὰ θὰ πέση ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ πάνω σ' ἐκείνους ποὺ δὲν θέλουν νὰ πιστέψουν. Σ' αὐτοὺς ἀνήκατε ἄλλοτε κι ἐσεῖς, ὅταν αὐτὰ τὰ πάθη δυνάστευαν τὴν ζωή σας. Τώρα ὅμως πετάξτε τα ὅλα αὐτὰ ἀπὸ πάνω σας: Τὴν ὀργή, τὸν θυμό, τὴν πονηρία, τὴν κακολογία καὶ τὴν αἰσχρολογία. Μὴ λέτε ψέματα ὁ ἕνας στὸν ἄλλο,

ἀφοῦ βγάλατε ἀπὸ πάνω σας τὸν παλιὸ ἁμαρτωλὸ ἑαυτό σας μὲ τὶς συνήθειές του, καὶ ντυθήκατε τὸν καινούργιο ἄνθρωπο, ποὺ ἀνανεώνεται συνεχῶς σύμφωνα μὲ τὴν εἰκόνα τοῦ δημιουργοῦ του, ὥστε μὲ τὴν νέα ζωὴ του νὰ φθάση στὴν τέλεια γνῶσι τοῦ Θεοῦ. Σ' αὐτὴ τὴν νέα κατάστασι δὲν ὑπάρχουν πιὰ ἐθνικοὶ καὶ Ἰουδαῖοι, περιτμημένοι καὶ ἀπερίτμητοι, βάρβαροι, Σκῦθες, δοῦλοι, ἐλεύθεροι· τοῦ Χριστοῦ εἶναι ὅλα καὶ ὁ Χριστὸς εἶναι σὲ ὅλα. Ὡς ἐκλεκτοί, λοιπόν, τοῦ Θεοῦ, ἁγιασμένοι καὶ ἀγαπημένοι του, ἀποκτῆστε φιλευσπλαχνία, καλωσύνη, ταπεινοφροσύνη, πραότητα, μακροθυμία. Νὰ ἀνέχεσθε μὲ ὑπομονὴ ὁ ἕνας τὸν ἄλλο, καὶ νὰ συγχωρῆτε ὁ ἕνας τὸν ἄλλο, κάθε φορὰ ποὺ δημιουργοῦνται παράπονα ἀνάμεσά σας. Ὅπως ὁ Χριστὸς σᾶς συγχώρησε τὰ παραπτώματα, ἔτσι νὰ κάνετε κι ἐσεῖς μεταξύ σας. Πάνω ἀπ' ὅλα, νὰ ἔχετε ἀγάπη, ποὺ εἶναι ὁ σύνδεσμος ὅλων καὶ ὁδηγεῖ στὴν τελειότητα. Ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ, στὴν ὁποία ἔχετε κληθεῖ ὅλοι σὰν ἕνα σῶμα, ἂς κατευθύνη τὶς καρδιές σας. Γιὰ ὅλα νὰ εὐγνωμονεῖτε τὸν Θεό. Ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ, μὲ ὅλο τὸν πλοῦτο του, ἂς μένη μόνιμα ἀνάμεσά σας. Κι ἔτσι, νὰ διδάσκετε καὶ νὰ συμβουλεύετε ὁ ἕνας τὸν ἄλλο μὲ σοφία. Νὰ ψάλλετε μ' εὐγνωμοσύνη στὸν Κύριο ἀπ' τὴν καρδιά σας ψαλμούς, ὕμνους καὶ ἄσματα ποὺ ἐμπνέει τὸ Ἅγιο Πνεῦμα. Καθετὶ ποὺ λέτε ἢ κάνετε ἂς γίνεται στὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, κι ἔτσι νὰ εὐχαριστῆτε διὰ τοῦ Χριστοῦ τὸν Θεὸ Πατέρα. (Κολασσαεῖς γ′ 5-17).

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜΟΝ 46/2-3-2005

Στὴν Ἐγκύκλιό μας αὐτὴ μὲ συντομία θὰ ἐπισημάνουμε τὰ θέματα ἐκεῖνα στὰ ὁποῖα πρέπει νὰ ἐπικεντρώσουμε τὴν προσοχή μας αὐτὴ τὴν περίοδο.

1. Τὸ πρῶτο θέμα τὸ ὁποῖον ἐπισημαίνομεν εἶναι ἡ προτροπὴ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου πρὸς τοὺς Πρεσβυτέρους τῆς Μιλήτου· *«Προσέχετε οὖν ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ, ἐν ᾧ ὑμᾶς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἔθετο Ἐπισκόπους, ποιμαίνειν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, ἣν περιεποιήσατο διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος»* (Πράξ. κ΄ 28).

Οἱ Ποιμένες ὑποχρεούμεθα νὰ προσέχωμεν κατὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ Κυρίου *«Γίνεσθε οὖν φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστεραί»* (Ματθαίου ι΄ 16).

Ὑπάρχει μία ἐπίκαιρος ὁμιλία τοῦ Ἁγίου Πατρὸς Βασιλείου τοῦ Μεγάλου εἰς τὸ *«Πρόσεχε σεαυτῷ»*, τὴν ὁποίαν συνιστῶμεν νὰ ἀναγνώσετε μετὰ προσοχῆς. Ἔχει ἐκδοθεῖ τύποις μεταφρασμένη εἰς τὸν 6ον τόμον, σελ. 215, τῶν Ἐκδόσεων Ε.Π.Ε. «ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΑΛΑΜΑΣ».

Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος εἰς τὴν ὁμιλίαν του *«Περὶ τῆς εἰς τὸν Πόντον φυγῆς»*, τόμ. 1ος, σελ. 74, Ε.Π.Ε, «ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΑΛΑΜΑΣ», ἐξηγεῖ εἰς τὸν ἰσάδελφον φίλον του Ἅγιον Βασίλειον τοὺς λόγους, διὰ τοὺς ὁποίους ἀπέφυγεν τὴν χειροτονίαν. Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐπιχειρημάτων, τὰ ὁποῖα ἀναπτύσ-

σει, εἶναι οἱ αὐστηροὶ λόγοι, τοὺς ὁποίους ἀπευθύνει ὁ Κύριος πρὸς τοὺς κακοὺς ποιμένες τοῦ Ἰσραήλ. Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ἐπικαλεῖται τὴν εὐθύνην του ἔναντι τοῦ Θεοῦ, τοῦ λαοῦ καὶ τῆς ἀποστολῆς του.

Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη μὲ τὸ πύρινο στόμα τῶν προφητῶν πολὺ ἔντονα τονίζει τὴν *«ἐντολήν»* πρὸς τοὺς ἱερεῖς: *«Ἐὰν μὴ ἀκούσητε καὶ ἐὰν μὴ θῆσθε εἰς τὴν καρδίαν ὑμῶν τοῦ δοῦναι δόξαν τῷ ὀνόματί μου, λέγει Κύριος Παντοκράτωρ, καὶ ἐξαποστελῶ ἐφ' ἡμᾶς τὴν κατάραν καὶ ἐπικαταράσομαι τὴν εὐλογίαν ὑμῶν καὶ καταράσομαι αὐτὴν καὶ διασκεδάσω τὴν εὐλογίαν ὑμῶν καὶ οὐκ ἔσται ἐν ὑμῖν, ὅτι ὑμεῖς οὐ τίθεσθε εἰς τὴν καρδίαν ὑμῶν»* (Μαλαχίου β΄ 1-2).

Καὶ συνεχίζει ὁ Προφήτης, ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι Προφῆτες, νὰ τονίζῃ ὅτι ἡ ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ εἶναι νὰ φυλάττουν οἱ ἱερεῖς τὴν ἀλήθειαν, τὴν γνῶσιν καὶ τὴν δικαιοσύνην ἄνευ προσωποληψίας.

Νομίζομεν, ὅτι αὐτὰ πρέπει νὰ μᾶς συνετίζουν καὶ νὰ μᾶς ὁδηγοῦν πρὸς τὴν ἐπιβαλλομένην ὡριμότητα.

2. Τὸ δεύτερο θέμα εἶναι ἡ αὐτοσυνειδησία μας, ἡ ὁποία διαμορφώνεται ὑπὸ τῶν διαπιστώσεων τοῦ Κυρίου, ὁ Ὁποῖος λέγει, ὅτι οἱ μαθητές Του *«ἐν τῷ κόσμῳ εἰσί»* (Ἰωάννου ιζ΄ 11), ἀλλὰ καὶ ὅτι *«οὐκ εἰσὶν ἐκ τοῦ κόσμου»* (Ἰωάννου ιζ΄ 14). Ἡ ἔννοια τῶν λόγων τοῦ Κυρίου μας εἶναι, ὅτι οἱ μαθητὲς ζοῦν ἐντὸς τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας ἐν τόπῳ καὶ χρόνῳ, ἀλλὰ μὲ διαφορετικὰ κριτήρια καὶ ἦθος. Ἕνεκεν τούτου ὁ Κύριος εἶπε, ὅτι οἱ μαθητές Του

εἶναι *«τὸ ἅλας τῆς γῆς» καί «τό φῶς τοῦ κόσμου»* (Ματθαίου ε΄ 13, 14).

Ὁ κόσμος, μὲ τὴν ἔννοια τὴν ὁποίαν ἔχει ἡ λέξις εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφὴν καὶ τὴν θεολογίαν, καὶ τὸ φρόνημα αὐτοῦ παράγεται, παρέρχεται καὶ φθείρεται· *«καὶ ὁ κόσμος παράγεται καὶ ἡ ἐπιθυμία αὐτοῦ· ὁ δὲ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα»* (Α΄ Ἰωάννου β΄ 17).

Ὁ πιστὸς καὶ κατ᾽ ἐπέκτασιν ὁ ποιμὴν ὀφείλει νὰ προστατεύσῃ τὴν ψυχή του ἐξερχόμενος τοῦ κόσμου, κατὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ Κυρίου, *«ἐπεὶ ὀφείλετε ἄρα ἐκ τοῦ κόσμου ἐξελθεῖν»* (Α΄ Κορινθίους ε΄ 10), *«ἐξέλθετε ἐκ μέσου αὐτῶν καὶ ἀφορίσθητε, λέγει Κύριος, καὶ ἀκαθάρτου μὴ ἅπτεσθε, κἀγὼ εἰσδέξομαι ὑμᾶς»* (Β΄ Κορινθίους ς΄ 17), ἀποδεχόμενος τὴν *«παιδείαν Κυρίου»* (Ἡσ. ν΄ 5) νὰ μὴ κατακριθῇ μετὰ τοῦ κόσμου κατὰ τὸν ἀποστολικὸν λόγον, *«κρινόμενοι ὑπὸ τοῦ Κυρίου παιδευόμεθα, ἵνα μὴ σὺν τῷ κόσμῳ κατακριθῶμεν»* (Α΄ Κορινθίους ια΄ 32).

Ἐπειδὴ οἱ μαθητές τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὑποχρεοῦνται νὰ ἀγωνίζωνται ἐναντίον τοῦ κοσμικοῦ φρονήματος ὁ Κύριος προσηυχήθη δι᾽ αὐτούς, ὥστε ὁ Ἐπουράνιος Πατέρας νὰ τοὺς προστατεύσῃ· *«οὐκ ἐρωτῶ ἵνα ἄρῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ κόσμου, ἀλλ᾽ ἵνα τηρήσῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ πονηροῦ»* (Ἰωάννου ιζ΄ 15).

3. Τὸ τρίτο θέμα εἶναι ἡ ἀνάγκη τοῦ ἀγώνα διὰ τὴν προσωπικὴν πνευματικὴν πρόοδον καὶ τελείωσίν μας.

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐξομολογεῖται *«ἐγὼ*

τοίνυν οὕτω τρέχω, ὡς οὐκ ἀδήλως, οὕτω πυκτεύω, ὡς οὐκ ἀέρα δέρων, ἀλλ' ὑποπιάζω μου τὸ σῶμα καὶ δουλαγωγῶ, μήπως ἄλλοις κηρύξας αὐτὸς ἀδόκιμος γένωμαι» (Α΄ Κορινθίους θ΄ 26-27).

Κατὰ τὴν ἄσκησιν τοῦ λειτουργήματος καὶ τῆς διακονίας μας δὲν λησμονοῦμεν τὸν προσωπικὸν πνευματικὸν ἀγῶνα μας. Εἰσήλθομεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν διὰ νὰ σωθῶμεν. Ἐχειροτονήθημεν διὰ νὰ σωθῶμεν. Ἀλλοίμονόν μας, ἐὰν λειτουργῶμεν τὴν σωτηρίαν τῶν ἀδελφῶν μας κι ἐμεῖς μένομεν ἐκτὸς σωτηρίας. Οὔτε ἐπαγγελματίες εἴμεθα, οὔτε διοικητὲς ἑνὸς ὀργανισμοῦ. Εἴμαστε διάκονοι τοῦ Θεοῦ ἐργαζόμενοι πρωτίστως διὰ τὴν σωτηρίαν μας. Ἀγωνιζόμεθα ὑπὲρ τῶν ψυχῶν μας καὶ αὐτὲς προφυλάσσομεν ἐκ τῆς λύμης τῆς ἁμαρτίας. Ὑπάρχει ὁ κίνδυνος κι ἐμεῖς νὰ ἀποδεικνυώμεθα ἀδόκιμοι καὶ τοὺς πιστοὺς νὰ μὴν κατευθύνωμεν πρὸς τὴν τελειότητα. Αὐτὸν τὸν κίνδυνον ὁ Κύριός μας ἐπεσήμανε μὲ τοὺς λόγους Του· *«τυφλὸς δὲ τυφλὸν ἐὰν ὁδηγῇ ἀμφότεροι εἰς βόθυνον πεσοῦνται»* (Ματθαίου ιε΄ 14), καὶ τὸ *«ἰατρὲ θεράπευσον σεαυτὸν πρῶτον»* (Λουκᾶ δ΄ 23) καὶ ἀπεδοκίμασε τοὺς Γραμματεῖς καὶ Φαρισαίους ὀνομάζοντας αὐτοὺς *«ὁδηγοί εἰσι τυφλοὶ τυφλῶν»* (Ματθαίου ιε΄ 14).

4. Τὸ τέταρτο θέμα ποὺ ἐπισημαίνουμε ἀφορᾶ εἰς τὶς μεταξύ μας σχέσεις.

Ὁ διάβολος ἐνσπείρει ἀνάμεσά μας πολλάκις φιλοδοξίες, ἐγωϊσμούς, παράπονα καὶ ἐμεῖς μὲ τὶς ἀδυναμίες δίδομεν ἀφορμές, ὥστε νὰ ψυχραίνηται ἡ μεταξύ μας ἀγάπη. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος μᾶς

προτρέπει: *«Γίνεσθε δὲ εἰς ἀλλήλους χρηστοί, εὔσπλαγχνοι, χαριζόμενοι ἑαυτοῖς καθὼς καὶ ὁ Θεὸς ἐν Χριστῷ ἐχαρίσατο ὑμῖν»* (Ἐφεσίους δ΄ 32).

Ἰδιαιτέρως μᾶς ἐφιστᾶ τὴν προσοχὴν εἰς ἕνα βέβαιον κίνδυνον, *«εἰ ἀλλήλους δὲ δάκνετε καὶ κατεσθίετε, βλέπετε μὴ ὑπ' ἀλλήλων ἀναλωθῆτε»* (Γαλ. ε΄ 15).

5. Καὶ τὸ πέμπτο θέμα ποὺ τονίζουμε ἀφορᾶ εἰς τὸ λειτούργημά μας, *«ἵνα μηκέτι ὦμεν νήπιοι, κλυδωνιζόμενοι καὶ περιφερόμενοι παντὶ ἀνέμῳ τῆς διδασκαλίας, ἐν τῇ κυβείᾳ τῶν ἀνθρώπων, ἐν πανουργίᾳ πρὸς τὴν μεθοδείαν τῆς πλάνης, ἀληθεύοντες δὲ ἐν ἀγάπῃ αὐξήσωμεν εἰς αὐτὸν τὰ πάντα, ὅς ἐστιν ἡ Κεφαλή, ὁ Χριστός, ἐξ οὗ πᾶν τὸ σῶμα συναρμολογούμενον καὶ συμβιβαζόμενον διὰ πάσης ἁφῆς τῆς ἐπιχορηγίας κατ' ἐνέργειαν ἐν μέτρῳ ἑνὸς ἑκάστου μέρους τὴν αὔξησιν τοῦ σώματος ποιεῖται εἰς οἰκοδομὴν ἑαυτοῦ ἐν ἀγάπῃ»* (Ἐφεσίους δ΄ 14-16).

Ὀφείλομε νὰ διακονῶμεν εἰς τὸ ἔργον μας μὲ σταθερότητα, ἀποφασιστικότητα, αὐταπάρνησιν καὶ αὐτοθυσίαν, ἔχοντες πάντοτε εἰς τὸ νοῦ μας, ὅτι οἰκοδομοῦμε τὴν Ἐκκλησίαν. Εἶναι πάντοτε ἐπίκαιρος ὁ ἀποστολικός λόγος, ὅτι ὀφείλομεν νὰ γνωρίζωμεν *«πῶς δεῖ ἐν οἴκῳ Θεοῦ ἀναστρέφεσθαι, ἥτις ἐστὶν ἐκκλησία Θεοῦ ζῶντος»* (Α΄ Τιμοθέου γ΄ 15).

Δὲν πρέπει νὰ κλυδωνιζώμεθα ἀπὸ τοὺς ἀνέμους τῆς ἀπιστίας, ἀλλὰ νὰ ἐργαζώμεθα *«ἐν παντὶ καιρῷ καὶ τόπῳ»*, νὰ κοπιάζωμεν διὰ τὴν αὔξησιν τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ.

Ἐκδοτική παραγωγή:
ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ ΑΒΕΕ
Ἀρδηττοῦ 12-16, 116 36 Ἀθήνα
Τηλ.: 210.921.7513, 210.921.4820 - Fax: 210.923.7033
www.eptalofos.com.gr – e-mail: info@eptalofos.com.gr